

ศูนย์กลางอิสลามแห่งชาติ

THE NATIONAL ISLAMIC CENTER

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้

เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต

ภาควิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง

ปีการศึกษา 2538-2539

เลขที่..... ๕๓๕๗

เลขที่..... ๕๓๕๗

วัน, เดือน, ปี..... 9 S.A. 2539

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง อนุมัติให้
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร สถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต

(รศ. วิเชียร สุวรรณรัตน์)

คณบดี คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

คณบดี

หัวหน้าภาควิชา

ร.ศ. วิเชียร สุวรรณรัตน์

ดร. สมชาย ศรีสมพงษ์

อ. กุศลธร เตือนฉวี

ผศ. อนุสรณ์ จ้างพานิช

ผศ. กุสุมา ชรรณขำรง

อ. ชรินทร์ ทิพย์โยภาส

ประธานกรรมการ

รองประธานกรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการและเลขานุการ

(ผ.ศ. เอกพงษ์ จุลเสณีย์)

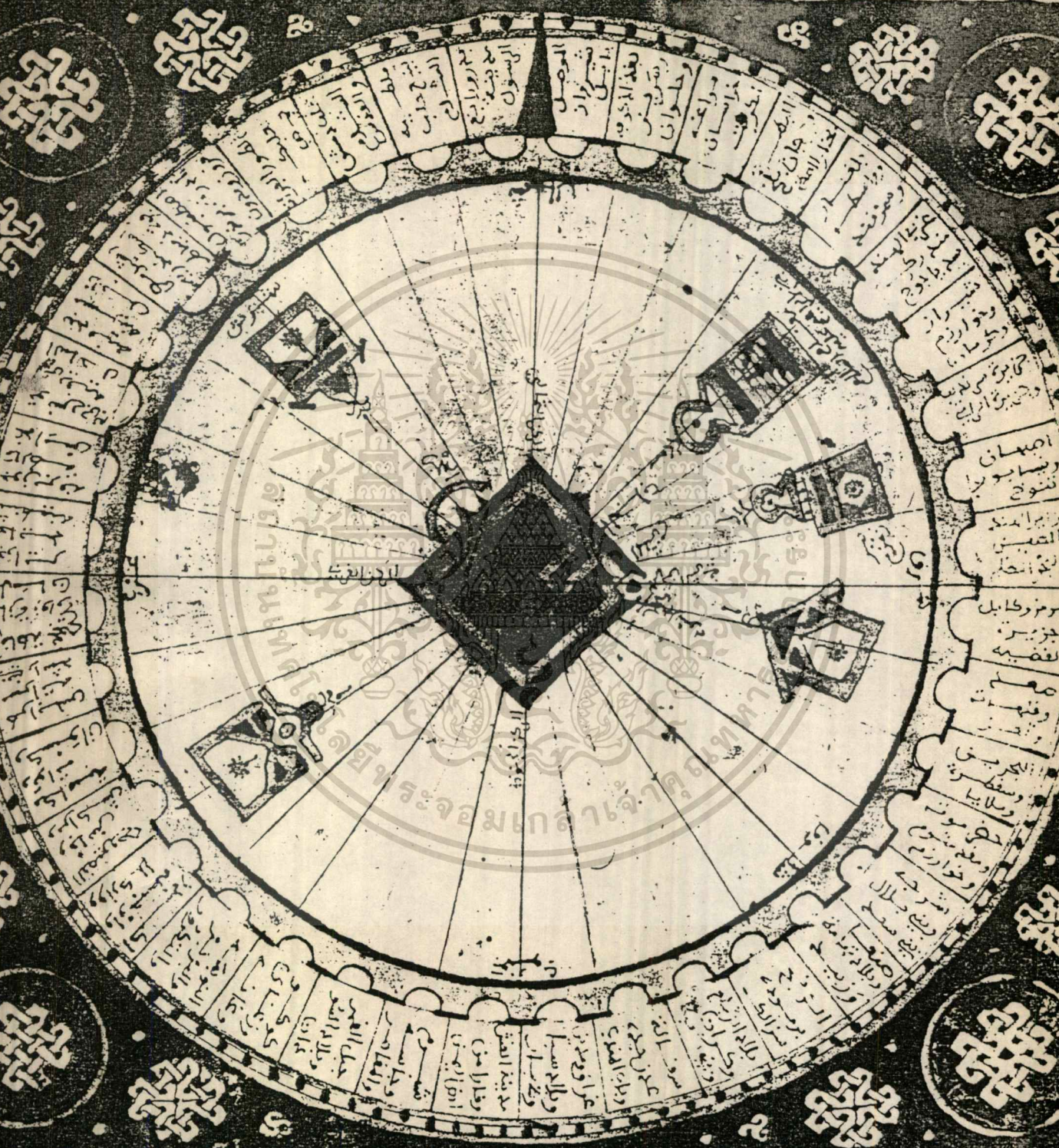
อาจารย์ที่ปรึกษา

(อ. วิวัฒน์ อุดมปิติทรัพย์)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Decorative header with intricate geometric patterns and a band of Arabic calligraphy.

Decorative footer with intricate geometric patterns and a band of Arabic calligraphy.

หัวข้อวิทยานิพนธ์   โครงการศูนย์กลางอิสลามแห่งชาติ
นักศึกษา   นายวิญญู วัฒนศัพท์
ภาควิชา   สถาปัตยกรรม
คณะ   สถาปัตยกรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

ศูนย์กลางอิสลามแห่งชาติ ทำหน้าที่เปรียบเสมือนเป็นมัสญิดแห่งประเทศไทย เป็นมัสญิดชนิดที่ไม่ได้เป็นศูนย์กลางของชุมชนใดชุมชนหนึ่ง จึงตั้งตัวอยู่โดดเดี่ยวในตำแหน่งสำคัญและเข้าถึงได้สะดวกเพื่อรองรับกิจกรรมกิจการต่างๆ สำหรับมุสลิมทั่วประเทศ โครงการนี้เป็นโครงการจริงภายใต้ชื่อ “ศูนย์บริหารกิจการศาสนาอิสลามแห่งชาติ” โดยกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี มอบหมายให้จุฬาราชมนตรี จัดระบบบริหารและให้สำนักจุฬาราชมนตรีเป็นส่วนหนึ่งของศูนย์ฯ

อิสลามเป็นธรรมเนียมแห่งชีวิตของมุสลิมทุกคน การศึกษาโครงการจึงยึดตามครรลองนี้ แต่เนื่องจากไม่ปรากฏศาสนบัญญัติที่เป็นข้อกำหนดถึงงานสถาปัตยกรรมที่เจาะจงลงไป นอกจากหน้าที่ที่ควรจะเป็นของมัสญิด การศึกษาจึงใช้วิธีการเปรียบเทียบให้สถาปัตยกรรมสะท้อนถึง แก่นแท้แห่งอิสลาม มุสลิมตามแบบฉบับของท่านศาสดามุฮัมมัด(คืออู) การวิเคราะห์ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในโครงการจึงล้วนมีอิทธิพลทางศาสนาที่เกี่ยวข้องทั้งสิ้น รูปแบบทางสถาปัตยกรรมในโลกมุสลิม มีความหลากหลายมาก แตกต่างไปตามลักษณะท้องถิ่นที่ศาสนาเผยแผ่ไปถึง โดยมีแม่แบบคือ สถาปัตยกรรมอิสลาม การผสมผสานทางรูปแบบจึงเกิดขึ้น แต่สิ่งที่ปรากฏให้เห็นถึงเอกภาพภายใต้คือ องค์ประกอบต่างๆ ที่สะท้อนให้เห็นถึง หลักปฏิบัติที่มีแบบอย่างเดียวกันทั่วโลกกัน

แนวความคิดในการออกแบบ “ดำเนินตามแนวทางแห่งความสมณะ ซึ่งหมายถึง การทำให้โลกดูดยาต่ำต้อย ปลดปล่อยอำนาจครอบงำแห่งโลกดูดยาให้หลุดออกจากจิตใจ แต่ไม่ปลดปล่อยต่อการแสวงหาปัจจัยยังชีพ”

รูปแบบสถาปัตยกรรมจึงไม่ใช่สิ่งสำคัญ ปล่อยให้อาคารสนองตอบต่อการใช้สอยที่พอเหมาะพอดีสมควร เหมาะสมกับสภาพดินฟ้าอากาศ ความสามารถในการก่อสร้าง วัสดุอุปกรณ์

ผลงานที่เกิดขึ้นมีอาจแสดงถึงสัจธรรมอันยิ่งใหญ่อันใด เป็นเพียงแนวความคิดหนึ่งซึ่งผ่านการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ตามความเข้าใจเท่านั้น เป้าหมายที่มุสลิมถูกอุบัติมายังโลกดูดยานี้เพื่อเป็นบ่าวที่ติดต่อพระเจ้า เป็นเจ้า นี่คือเป้าหมายหลักที่แท้จริงของปวงมุสลิม ท่านนบีเคยกล่าวไว้ว่า

“ การใช้จ่ายทั้งมวลนั้นถือว่าอยู่ในแนวทางของอัลลอฮฺ นอกจากการก่อสร้าง ไม่มีความดีอะไรที่มัน”

รายงานหะดีษโดยคริมมีรี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ “โครงการศูนย์กลางอิสลามแห่งชาติ” ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี ด้วยผู้จัดทำได้รับความอนุเคราะห์ ร่วมมือ สนับสนุนเป็นอย่างดีจากบุคคลหลายๆ ฝ่าย จึงขอแสดงความขอบคุณมายัง

1. อ. เอกพงษ์ จุลเสณีย์	อาจารย์ที่ปรึกษา
อ. วิวัฒน์ อุคมปีติทรัพย์	อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
2. คุณ วรณีย์ รัตนโกมล	ที่ปรึกษาพิเศษ
คุณ วันชัย วัฒนศัพท์	
คุณ รัตนาภรณ์ วัฒนศัพท์	
คุณ อนุพงศ์ สืบสันติกุล	
คุณ อำนาจ โพธิ์กระเจน	
คุณ ปรีชา แสงมหะมัด	
คุณ รัชนิกร แสงมหะมัด	
คุณ จิรรัตน์ สืบสันติกุล	
คุณ รัตนาวดี โพธิ์กระเจน	
คุณ วีรพงษ์ วงศ์เสงี่ยม	
คุณ สมชาย แสนสุขเจริญผล	
3. ที่ปรึกษาข้อมูลโครงการ และโครงการที่เกี่ยวข้อง	
คุณ สมาน ก่อพาทักษ์	ฝ่ายประชาสัมพันธ์สำนักจุฬาราชมนตรี
คุณ บุญชู สมุทรโคจร	รองประธาน มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งชาติ
คุณ มาโนช อารพ	เจ้าพนักงานปกครอง 5
อ. อามีน มุขานัควี	ประธาน อินศอร
ฝ่ายข่าว กระทรวงมหาดไทย	
4. ที่ปรึกษาข้อมูลทางสถาปัตยกรรมในการช่วงเก็บข้อมูลสี่จังหวัดภาคใต้	
อ. ฮาซัน หมัดหมาน	รอง ผอ.ศูนย์อิสลามศึกษา
อ. สาหะ อับดุลเลาะห์	หัวหน้าภาควิชาภาษาตะวันออก
อ. วรวิทย์ บุษ	อาจารย์ฝ่ายวิชาภาษาอาหรับ มลายู
อ. รุสลัน อุทัย	อาจารย์ฝ่ายภาษามลายู

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. คุณสุชาดา สังขพันธุ์

ที่ปรึกษาพิเศษและผู้ช่วยผู้จัดทำ

6. ที่ปรึกษาพิเศษทางด้านสถาปัตยกรรม

คุณ ภักพงศ์ ชัยยืน

คุณ อรุณสาร ทองไทย

คุณ อินทนนท์ จันทรทิพย์

คุณ อานนท์ โควัน

คุณ นนทชัย ทองพุ่มพุกญา

7. ผู้เอื้อเฟื้อทางด้านอุปกรณ์ เครื่องเขียน

คุณ บุญเสริม คุณ สุธา และคุณ สิริมา สังขพันธุ์

คุณ จุฬามาศ สายชัยพล

คุณ ฉัฐวุฒิ ภาคย์สุชี

คุณ กมล เกียรติเรืองกมลลา

คุณ รุ่งโรจน์ วงศ์มหาศิริ

คุณ อติษฐ ก้องสนั่น

คุณ ฉัฐวุฒิ ปราโมช

คุณ กนกวรรณ ชัยทัต

8. กลุ่มผู้ให้การสนับสนุนพิเศษ

คุณ ย่าแดง

คุณ ภัทรวุฒิ วัฒนศัพท์

คุณ วรานุช วัฒนศัพท์

คุณ วันดา รัตติธรรม

9. กลุ่มผู้สนับสนุนทั่วไป

คณาจารย์ คิษย์เก่าและนักศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ทุกท่าน

กลุ่มกอล์ฟนิทาน และเมืองม้าหมุน

คณาจารย์และคิษย์เก่า โรงเรียนสาธิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

โรงเรียนสาธิตมอคินแดง

ขอต้นติสุขจงมีแต่ท่าน

นายวิษณุ วัฒนศัพท์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำนำ

มูลเหตุในการศึกษาโครงการศูนย์กลางอิสลามแห่งชาติ นอกจากจะเป็นการศึกษาถึงวิถีแห่งการชอกแบบสถาปัตยกรรมทั่วไป ยังเป็นอาคารที่มีลักษณะเฉพาะคือ เป็นสถาปัตยกรรมที่มีปรัชญาในการออกแบบภายใต้ทางนำแห่งศาสนาอิสลาม การวิเคราะห์โครงการ การกำหนดรายละเอียดของโครงการ การกำหนดเลือกที่ตั้ง จนมาถึงผลงานการออกแบบจึงมีอิทธิพลทางศาสนาที่เกี่ยวข้องทุกขั้นตอนไป

การศึกษาโครงการประเภทนี้จึงจำเป็นต้องกล่าวถึง “เมืองลึกลับทางศาสนา จนถึงผลสะท้อนแห่งงานสถาปัตยกรรม” ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีอาจจะกล่าวถึงความกว้างไกลและลึกซึ้งแห่งศาสนาอิสลามรวมทั้งผลงานการออกแบบก็เป็นเพียงแต่แนวความคิดหนึ่ง ซึ่งดำเนินรอยตามทางนำแห่งท่านศาสดามุฮัมมัด (ศ็อลลา)

โลกศุขยา (โลกนี้) เป็นเพียงหนทางแห่งการทดสอบเพื่อโลกอะคิเราะห์ (โลกหน้า) ขอพระองค์ทรงโปรดให้ข้าพระองค์ได้อยู่ในทางนำแห่งอิสลาม ทางที่เที่ยงแท้แห่งมวลมนุษย์

ขอความสันติสุขจงมีแก่ท่าน

นาย วิชญ วัฒนศัพท์

7 มีนาคม 2539

สารบัญ

บทคัดย่อ

กิตติกรรมประกาศ

คำนำ

สารบัญ

บทที่

1. บทนำ

- 1.1 ความเป็นมาของโครงการ
- 1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ
- 1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษาโครงการ
- 1.4 ขอบเขตโครงการ

2. การศึกษาลักษณะการดำเนินงาน และการกำหนดรายละเอียดโครงการ

- 2.1 แนวทางการบริหารศูนย์กลางอิสลามแห่งชาติ
- 2.2 การกำหนดองค์ประกอบหลักของโครงการ
- 2.3 ผู้ใช้โครงการและจำนวน
- 2.4 พฤติกรรมผู้ใช้โครงการและองค์ประกอบโดยละเอียด
- 2.5 ฝั่งความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของโครงการ
- 2.6 การวิเคราะห์พื้นที่ใช้สอย

3. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่ตั้งโครงการ

- 3.1 การพิจารณาเลือกที่ตั้งโครงการ
- 3.2 หลักเกณฑ์ในการเลือกที่ตั้งโครงการ
- 3.3 การศึกษาศักยภาพของพื้นที่ตั้งโครงการ ในจังหวัดกรุงเทพฯ
- 3.4 การศึกษาความหนาแน่นของชุมชนมุสลิม
- 3.5 สรุปเขตพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเลือกที่ตั้งโครงการ
- 3.6 สรุปผลพิจารณาเลือกที่ตั้งโครงการ
- 3.7 การวิเคราะห์พื้นที่ตั้งโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ข้อกำหนดบางประการที่ต้องคำนึงถึงในการออกแบบ

4.1 ประเภทของอาคารกับบทบัญญัติทางศาสนาที่เกี่ยวข้อง

4.1.1 มัสยิด

- ความเป็นมา ความสำคัญของอิสลามที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่มัสยิด : ศูนย์กลางสังคม
- มัสยิดและอิหม่าม
- ส่วนประกอบแต่ละส่วนของมัสยิด
- บทบัญญัติเกี่ยวกับมัสยิดที่ปรากฏในพระมหาคัมภีร์อัล-กุรอาน
- วัฒนธรรมและจริยวัตร (สุนนะฮ์) ของท่านศาสดาเกี่ยวกับมัสยิด

4.1.2 อาคารสำนักบริหารกิจการอิสลามกลางแห่งชาติ และส่วนประกอบอื่นๆ

- ความหมายและความสำคัญ
- บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง

5. การศึกษาอาคารตัวอย่าง

- อาคารตัวอย่างในประเทศไทย
- อาคารตัวอย่างต่างประเทศ

6. แนวความคิดในการออกแบบ และการวิเคราะห์ผัง

- แนวความคิดในการออกแบบอาคารทางศาสนาอิสลาม
- แนวความคิดในการกำหนดทิศทางการออกแบบ
- กำหนดรูปแบบสถาปัตยกรรม
- ผังการวิเคราะห์ผัง

7. ผลงานการออกแบบ

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

ผ-1 รายละเอียดระบบต่างๆ ภายในอาคาร

ผ-2 มุสลิมในประเทศไทย

- การเข้ามาของอิสลามในประเทศไทย
- การตั้งถิ่นฐานของชาวไทยมุสลิม

ผ-3 มัสยิดที่สำคัญในประวัติศาสตร์

ผ-4 แนวความคิดและทฤษฎีทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ผ-5 มติข้อเสนอแนะในเรื่องมัสยิดขององค์การอุมมาฮ์

ผ-6 ผลการวิจัยเรื่องหน้าที่ของมัสยิดต่อชุมชนมุสลิม ในภาคกลาง

บทที่ 1

บทนำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.1 ความเป็นมาของโครงการ

องค์กรที่จะสามารถยึดเหนี่ยวชุมชนไว้ได้ที่สำคัญในสังคมไทยคือ องค์กรทางศาสนา

...มัสนฺติ...คือศูนย์รวมจิตใจและพลังของชุมชนอย่างไม่เสื่อมคลาย มัสนฺติเป็นทั้งสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนา การให้การศึกษาที่เน้นในด้านศีลธรรม จริยธรรม และศรัทธาในศาสนา เป็นสิ่งที่จรรโลงความเป็นมนุษย์ที่ต้องอยู่ร่วมกันในชุมชน...¹ การรวมตัวของกลุ่มชนเป็นชุมชน สมาชิกจะความสุขและมีความสร้างสรรค์สูงยิ่ง มีศักยภาพในการที่จะทำอะไร ให้สำเร็จทุกอย่าง เป็นศักยภาพที่ไม่มีข้อจำกัด (limitless potential)² ความเข้มแข็งของชุมชนจะช่วยแก้ไขปัญหาทุกชนิดและพัฒนาทุกอย่างพร้อมกันไปอย่างเป็นบูรณาการ กล่าวคือแก้ความยากจนได้รวดเร็ว อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ แก้ไขและป้องกันปัญหาทางสังคม เช่น อาชญากรรม ยาเสพติด โสเภณี โรคเอดส์ อนุรักษ์ และพัฒนาวัฒนธรรม ชุมชนคือผู้ปฏิบัติวัฒนธรรม ความเข้มแข็งของชุมชนคือรากฐานของสังคมอารยะ (Civil Society) หรือรากฐานของประชาธิปไตย³ “ควรส่งเสริมให้ชาวบ้านชนบทและในเมืองรวมตัวกัน มีการเรียนรู้ของชุมชน มีองค์กรของชุมชน...และให้ชุมชนเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย...”

ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าการสร้างเครือข่ายขององค์กรของชุมชนให้ดี มีการประสานกัน โดยมีจุดศูนย์กลางที่มีประสิทธิภาพ ย่อมจะสามารถเชื่อมต่อความเป็นชุมชนจากจุดย่อยๆ จนถึงระดับกว้างได้ ปัญหาดังกล่าวก็จะหมดไปเมื่อชุมชนเป็นปึกแผ่น

ประเทศไทยมีองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการบริหาร วิชาการศาสนาอิสลามคือสำนักจุฬาราชมนตรี ซึ่งตามกฎหมายบัญญัติให้เป็นที่ปรึกษาของกรมการศาสนาในกระทรวงศึกษาธิการ แต่ในด้านการปฏิบัติจริงให้คำปรึกษาแก่ทางราชการในทุกกระทรวง รวมทั้งรัฐบาล⁴ ทำงานประสานงานและให้บริการทั้งภาครัฐและเอกชน ส่วนศูนย์กลางทางศาสนาของชาติ ที่สามารถรองรับกิจกรรมทางศาสนาได้เพียงพอ ยังต้องอาศัยสถานที่อื่นจัด เช่น สวนอัมพรจัดงานเมาลิดกลาง⁵ บางกิจกรรมไม่อาจจัดได้เนื่องจากไม่มีสถานที่ที่มีความเหมาะสม เช่น การจัดละหมาดร่วมกันระดับชาติในวันสำคัญ หากจะมีก็เป็น ‘มูลนิธิเพื่อ

---

1 ศรีศักร วัลลิโภดม, ‘ชุมชนบ้านครัวคือบ้านบางระจัน,’ เมืองโบราณ , ปีที่19, ฉบับที่1(มกราคม-มีนาคม, 2536)

2 ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ประเวศ วะสี, ยุทธศาสตร์ทางปัญญาของชาติ ยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สุดของสังคมทั้งหมดร่วมกัน (พระนคร:มูลนิธิภูมิปัญญา,2537), หน้า 20

3 Ibid...

4 Ibid...

5 สำนักจุฬาราชมนตรี, ถาวรวิหารองค์กรศาสนาอิสลาม

6 งานเฉลิมฉลองประจະปีเนื่องในวันประสูติท่านนบีมุฮัมมัด (คือลข)

ศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย มีเนื้อที่ประมาณ 10 ไร่ ตั้งอยู่แขวงคลองตัน เขตคลองเตย กรุงเทพฯ แม้จะมีวัตถุประสงค์เพื่อการดังกล่าวแต่เบื้องต้นยังไม่เป็นที่ยอมรับของมุสลิมส่วนใหญ่เท่าที่ควร การที่เป็นองค์กรเอกชนที่มีแนวทางการบริหารเป็นเอกเทศ ทำให้ไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับสำนักจุฬาราชมนตรี รวมทั้งมี พื้นที่ใช้สอยไม่เพียงพอต่อกิจกรรมระดับชาติได้¹

และเพื่อให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2533 ที่จะจัดสร้างศูนย์บริหารกิจการศาสนาอิสลามแห่งชาติ เพื่อเป็นสถานที่จัดงานเมาลิดกลางและเป็นที่ตั้งสำนักจุฬาราชมนตรีซึ่งนอกจากเพื่อให้การปฏิบัติงานทางกิจการอิสลามมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นแล้ว ยังมีเหตุผลในการจัดความ หวาดระวาง การสร้างความสัมพันธ์ และความเข้าใจอันดีระหว่างชนในชาติ ซึ่งมีความแตกต่าง ด้านภาษา ศาสนา วัฒนธรรม ฯลฯ และการเสริมความเข้าใจกับโลกมุสลิม ตลอดจนเพื่อความสะดวกในด้านสนับสนุน ควบคุมดูแล ในโอกาสมีการชุมนุมต่างๆ การชุมนุมเพื่อเผยแพร่ศาสนาได้อย่างใกล้ชิด เพื่อป้องกันการแทรกแซงของผู้ไม่ประสงค์ดีอันอาจ เกิดความเสียหายแก่ศาสนาและบ้านเมือง

โครงการวิทยานิพนธ์นี้จึงมีวัตถุประสงค์สอดคล้องกับประเด็นดังกล่าว

¹ ดูรายละเอียด อักษรตัวอย่าง บทที่ 5

² หนังสือกระทรวงมหาดไทย ลับ ส่วนที่ ๓๓๓ ที่ มท0410/1399 ลงวันที่ 23 สิงหาคม

2533 เรื่อง ขอให้ราชพฤกษ์เพื่อการศาสนาปฏิบัติมกฝ่ายอิสลาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อเป็นศูนย์กลางทางศาสนาอิสลามแห่งประเทศไทย
2. เพื่อเป็นศูนย์กลางการบริหารงานของจุฬาราชมนตรี
3. เพื่อเป็นศูนย์ศึกษา ค้นคว้าและบริการเกี่ยวกับศาสนาอิสลามแห่งประเทศไทย
4. เพื่อใช้เป็นที่อบรม สัมมนา เกี่ยวกับกิจกรรมทางศาสนาอิสลามของทางราชการและเอกชน
5. เพื่อเป็นศูนย์ประสานความร่วมมือระหว่างทางราชการกับบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร ชาวไทยมุสลิม ประชาชนทั่วไป และส่งเสริมความสัมพันธ์กับประเทศมุสลิมทั่วโลก
6. เพื่อเป็นสถานที่ตั้งกลุ่ม ชมรม องค์กรมุสลิมเอกชน ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนมุสลิม
7. เพื่อให้ชาวไทยมุสลิมและประเทศมุสลิมทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการอุปถัมภ์ศาสนาอิสลามของรัฐบาลในประเทศไทย
8. เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับชายแดนภาคใต้

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษาโครงการ

ในการศึกษาครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาและออกแบบงานสถาปัตยกรรมประเภทอาคารทางศาสนาโดยเป็นศาสนสถานของศาสนาอิสลาม เป็นหน่วยงานของศาสนาระดับประเทศอันจะประกอบด้วย

1. ส่วนประกอบศาสนกิจ
2. ส่วนสำนักงานศูนย์บริหารกิจการศาสนาอิสลามแห่งชาติ
3. ส่วนศูนย์ศึกษา ค้นคว้าและบริการเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม

ส่วนจัดกิจกรรม จัดอบรม สัมมนาต่างๆ

ส่วนที่พักอาศัยของผู้เดินทาง ผู้มาอบรม สัมมนา

ดังกล่าวนี้ทั้ง 3 หัวข้อเป็นองค์ประกอบหลักของโครงการ

โดยมีความมุ่งหมายที่จะศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐานที่จะนำมาสู่การออกแบบ มีเป้าหมายดังนี้

1. เพื่อศึกษาจารีตพิธีกรรมอันแท้จริง ความหมาย โครงสร้างที่แท้จริง เพื่อวิเคราะห์หารูปแบบที่ถูกต้องและเหมาะสม สำหรับงานสถาปัตยกรรมในศาสนาอิสลาม
2. เพื่อศึกษาแนวความคิด รูปแบบ ปรัชญาทางสถาปัตยกรรม และองค์ประกอบทางการออกแบบสถาปัตยกรรมอื่นๆ ซึ่งเป็นหัวใจในการออกแบบสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่า โดยขณะเดียวกันก็เพื่อความเข้าใจและซาบซึ้งในงานสถาปัตยกรรมของศาสนาอิสลาม
3. เพื่อศึกษารูปแบบวัฒนธรรมอิสลาม ซึ่งมีลักษณะเฉพาะตามแนวทางแห่งอิสลามผ่านคัมภีร์อัล-กุรอาน แบบอย่างเดียวกันทั่วโลก แตกต่างไปจากวัฒนธรรมอื่นๆของโลก
4. เพื่อศึกษาการจัดวางองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม เช่น การจัดความสัมพันธ์ของอาคารที่เป็นศูนย์กลางอิสลาม รวมทั้งพฤติกรรมการใช้อาคารทางศาสนาของกลุ่มผู้ใช้ต่างๆ และแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงในอนาคต
5. เพื่อศึกษาเทคโนโลยีทางอาคารที่เหมาะสมกับงานออกแบบโครงการทั้งทางด้านโครงสร้างงานระบบ และอุปกรณ์อาคาร

1.4 ขอบเขตโครงการ

ในวิทยานิพนธ์เรื่อง "ศูนย์กลางอิสลามแห่งชาติ" ผู้ศึกษามีจุดมุ่งหมายเน้นหนักในการวิเคราะห์ถึงปัญหาต่างๆ การแก้ปัญหาการออกแบบสถาปัตยกรรม ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับโครงการอาคารทางศาสนาอิสลาม ที่เป็นศูนย์กลางระดับประเทศ
  - 1.1 ปัญหาของลักษณะอาคารที่ถูกต้องและเหมาะสม
  - 1.2 ปัญหาอันเกิดกับศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย (เอกชน : เดิม) และในระดับภูมิภาคอื่นๆ
  - 1.3 ปัญหาการจัดระบบความสัมพันธ์ และการดำเนินงานร่วมกันของหน่วยงานทางศาสนา
2. วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับที่ตั้ง
  - 2.18 ศึกษาปัจจัยทางด้านต่างๆคือทางด้านกายภาพสาธารณูปโภคตลอดจนทางด้านรูปแบบกิจกรรมและพฤติกรรมที่มีผลต่อการเลือกที่ตั้งโครงการ
  - 2.2 ศึกษาถึงวิธีการวิเคราะห์และการเลือกที่ตั้ง และขนาดของโครงการที่เหมาะสม
  - 2.3 ศึกษาลักษณะของชุมชนมุสลิมที่มีผลต่อการเลือกที่ตั้ง
3. วิเคราะห์เกี่ยวกับส่วนประกอบและกำหนดรายละเอียดโครงการ
โดยนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ปัญหา ของโครงการประเภทอาคารทางศาสนาอิสลาม การกำหนดที่ตั้งและปัญหาการเลือกที่ตั้งโครงการ มาศึกษาและวิเคราะห์ชั้นรายละเอียดต่อไปดังนี้
  - 3.1 ศึกษาอาคารตัวอย่างในประเทศและต่างประเทศ เพื่อที่ใช้ข้อมูลบางส่วนมากำหนดโครงการและการแก้ปัญหาที่ประสบอยู่ในปัจจุบัน
  - 3.2 ศึกษาองค์ประกอบของโครงการโดยละเอียด รวมทั้งศึกษาการดำเนินงานเพื่อวิเคราะห์ถึงประโยชน์ใช้สอยโครงการ ตลอดจนศึกษาพฤติกรรมของผู้ใช้โครงการและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ
4. ศึกษาและวิเคราะห์ด้านการออกแบบสถาปัตยกรรม
โดยการดำเนินการตามข้อมูลที่ได้สรุปจากการวิเคราะห์ขั้นต้นเป็นขั้นตอนดังนี้
  - 4.1 การจัดวางผังบริเวณและส่วนประกอบ เพื่อให้เหมาะสมกับสถานที่ตั้ง ภูมิประเทศ และภูมิอากาศตามที่ตั้งโครงการ
  - 4.2 การจัดระบบสัญจรทั้งภายในและภายนอกอาคาร เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดที่ตั้งขององค์ประกอบต่างๆ
  - 4.3 ศึกษาโครงสร้างที่เหมาะสมและรูปทรงอาคาร รวมทั้งรูปแบบเพื่อบังเกิดผลสูงสุด ทางด้านพฤติกรรมการใช้งาน ผลต่อความรู้สึกและความงามตามคุณลักษณะที่ดีทางสถาปัตยกรรม
  - 4.4 สรุปวิเคราะห์ข้อมูลและรายละเอียดการออกแบบทั้งหมด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

การศึกษาลักษณะการดำเนินงาน และกำหนดรายละเอียด โครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แนวทางการบริหารศูนย์กลางอิสลามแห่งชาติ

เมื่อการก่อสร้างศูนย์กลางอิสลามแห่งชาติ เสร็จตามโครงการกรมการปกครอง จะมีหน้าที่ในการดูแลและบำรุงรักษาศูนย์ฯ และเพื่อให้สามารถบริหารงานตามนโยบายของ รัฐบาลและวัตถุประสงค์โครงการ จึงกำหนดแนวทางการบริหารงานไว้ดังนี้

แนวความคิดการบริหารงานศูนย์

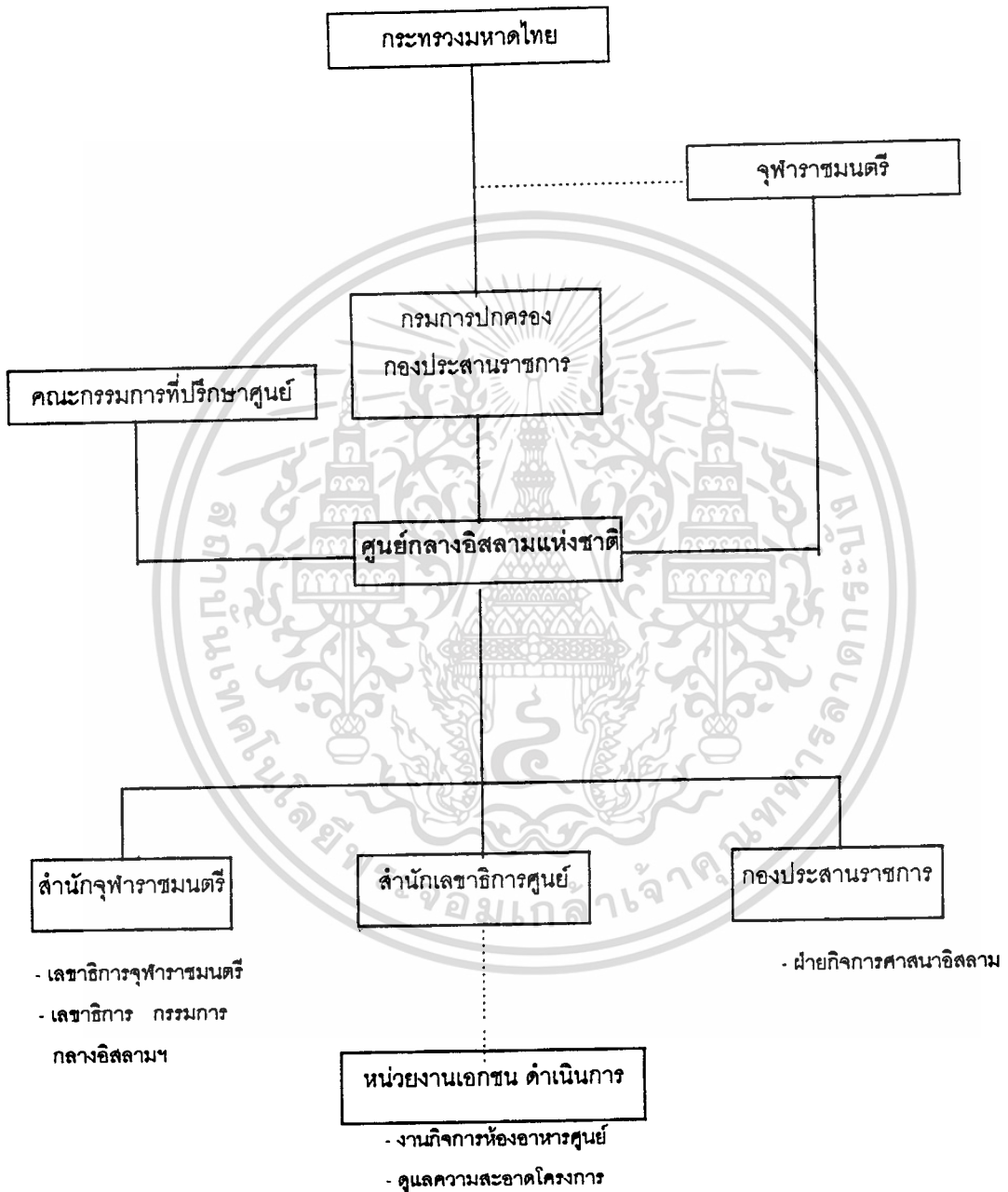
1. กรมการปกครอง โดยกองประสานราชการ เป็นหน่วยงานที่ขยายจากฝ่ายประสานราชการ กระทรวงมหาดไทย มาที่ศูนย์กลางอิสลามแห่งชาติ เพื่อการประสาน ราชการกิจการศาสนาอิสลาม
2. กระทรวงมหาดไทยมอบหมายให้จุฬาราชมนตรีจัดระบบบริหารงานศูนย์โดยตั้งสำนักจุฬาราชมนตรีเป็นส่วนหนึ่งของศูนย์ฯ เพื่อปฏิบัติงานทำหน้าที่จุฬาราชมนตรีและ บริหารงานศูนย์ตามนโยบายของรัฐบาล
3. คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาศูนย์กลางอิสลามแห่งชาติ ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา เสนอแนะเกี่ยวกับการบริหาร และงานอื่นๆ ที่เห็นสมควร

ศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทยแบ่งเป็น 4 หน่วยงาน

1. สำนักจุฬาราชมนตรี จัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานในหน้าที่จุฬาราชมนตรีและประธานกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยโดยจุฬาราชมนตรีเป็นผู้แต่งตั้งและรับผิดชอบการปฏิบัติงานของสำนัก ซึ่งประกอบด้วย
  - สำนักจุฬาราชมนตรี
  - คณะกรรมการอิสลามกลางแห่งประเทศไทย
2. สำนักเลขาธิการศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย ทำหน้าที่ดำเนินงานบริหารศูนย์ฯให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล ควบคุมหน่วยงานเอกชนที่เข้าดำเนินการ
3. กองประสานราชการ กรมการปกครอง ฝ่ายกิจการอิสลาม ประสานราชการกิจการศาสนาอิสลาม
4. หน่วยงานเอกชนประมุขเข้าดำเนินการ โดยการควบคุมของสำนักเลขาธิการ
  - งานกิจการห้องอาหารศูนย์ฯ
  - ดูแลความสะอาดโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผังแสดงการการบริหารงาน ศูนย์กลางอิสลามแห่งชาติ

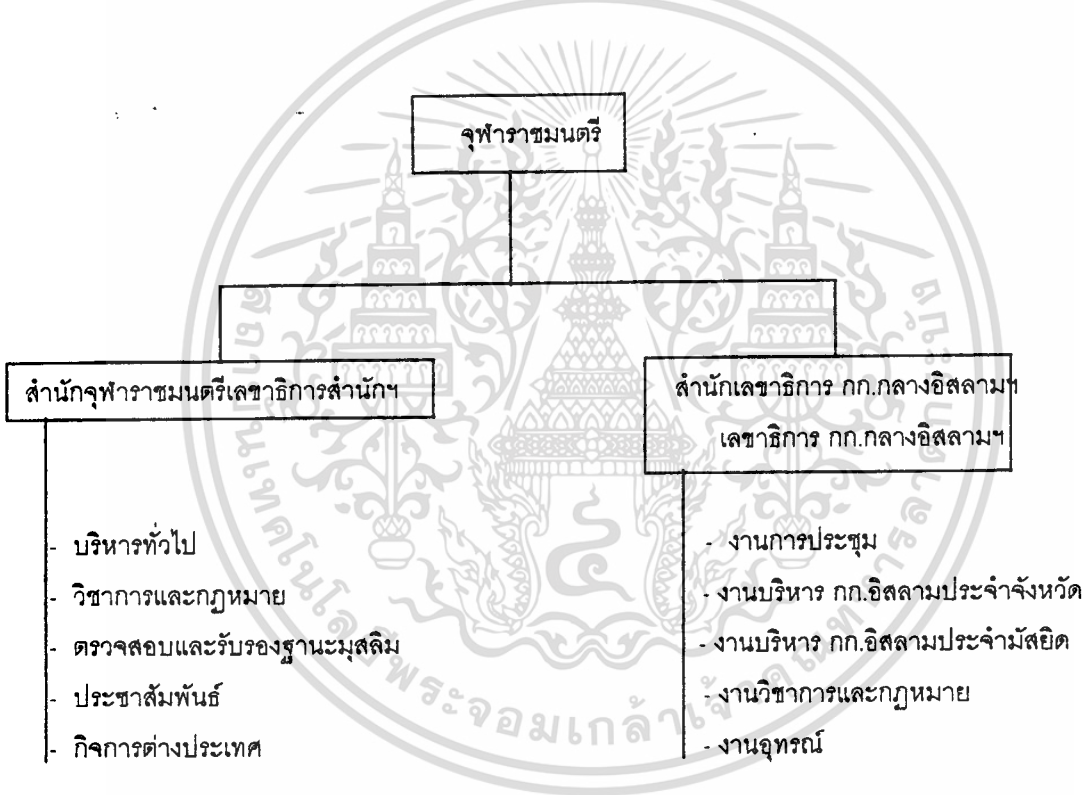
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อัตรากำลังศูนย์กลางอิสลามแห่งชาติ

1. สำนักจุฬาราชมนตรี ประกอบด้วย

- สำนักจุฬาราชมนตรี มีหน้าที่ตามกฎหมายบัญญัติ
- คณะกรรมการอิสลามกลางแห่งประเทศไทย

ผังแสดงการบริหารงานสำนักจุฬาราชมนตรี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อัตรากำลังสำนักจุฬาราชมนตรี

ตำแหน่ง	จำนวน (อัตรา)
สำนักจุฬาราชมนตรี	
1. จุฬาราชมนตรี	1
2. เลขาธิการสำนักจุฬาราชมนตรี	1
3. บริกรทั่วไป	
- เลขานุการจุฬาราชมนตรี	1
- เจ้าหน้าที่ประจำงาน	4
4. วิชาการและกฎหมาย (สำนักจุฬาราชมนตรี)	
- หัวหน้างาน	1
- เจ้าหน้าที่ประจำงาน	1
5. ตรวจสอบและรับรองฐานะมุสลิม	
- หัวหน้างาน	1
- เจ้าหน้าที่ประจำงาน	3
6. ประชาสัมพันธ์	
- หัวหน้างาน	1
- เจ้าหน้าที่ฝ่ายเผยแพร่เอกสาร	3
- เจ้าหน้าที่ฝ่ายสถานวิทยุและโทรทัศน์	3
- เจ้าหน้าที่ประจำงาน	2
7. งานกิจการต่างประเทศ	
- หัวหน้างานกิจการต่างประเทศ	1
- เจ้าหน้าที่ประจำงาน	2
สำนักเลขาธิการคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย	
8. เลขาธิการคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย	1
9. งานประชุม	
- หัวหน้างาน	1
- เจ้าหน้าที่ประจำงาน	2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

10. งานบริหารคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด	
- หัวหน้างาน	1
- เจ้าหน้าที่ประจำงาน	2
11. งานบริหารคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด	
- หัวหน้างาน	1
- เจ้าหน้าที่ประจำงาน	2
12. งานวิชาการและกฎหมาย (กก.กลาง)	
- หัวหน้างาน	1
- เจ้าหน้าที่ประจำงาน	2
13. งานอุทธรณ์	
- หัวหน้างาน	1
- เจ้าหน้าที่ประจำงาน	2
รวม	41

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. สำนักเลขาธิการศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย

ทำหน้าที่เสมือนเป็นคณะกรรมการ

การประจำมัสยิดศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย

- จุฬาราชมนตรีเป็นประธาน	ทำหน้าที่เป็นอิหม่ามประจำมัสยิด
- เลขาธิการสำนักงานศูนย์กลาง	ทำหน้าที่เป็นคอเด็บ
- คัดเลือกจากเจ้าหน้าที่โครงการ	ทำหน้าที่เป็นส่วนบิหลัน (มุอ์ซซิน)
- สำนักเลขาธิการศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย	คณะกรรมการมัสยิด

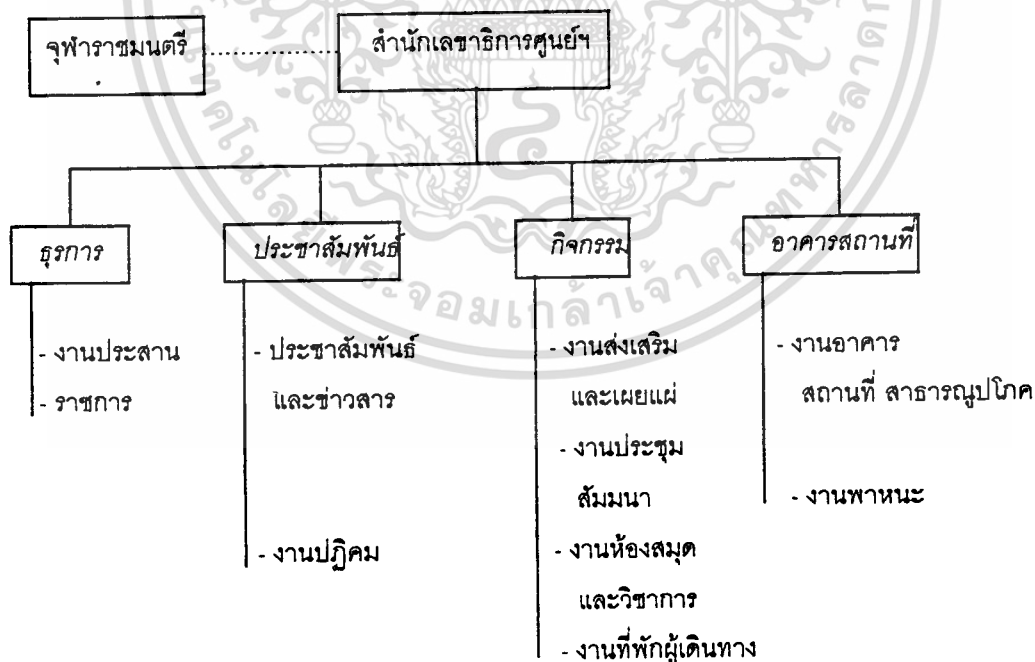
การดูแลศูนย์กำหนดประมวลให้บริษัททำความสะอาดเอกชนดูแล อาคาร สถานที่ สาธารณูปโภค โดยการควบคุมของสำนักเลขาธิการศูนย์ ฝ่าย

ห้องอาหารกำหนดให้เอกชนมีการประมวลเข้า ทำการบริการศูนย์ฯ โดยการควบคุมของสำนักเลขาธิการศูนย์ ฝ่าย

การขอเช่าใช้สถานที่ตั้งองค์การเอกชน เพื่อกิจการศาสนาอิสลาม โดยการควบคุมของสำนักเลขาธิการศูนย์ ฝ่าย

งานส่งเสริมและเผยแผ่อิสลาม

ฝ่ายการบริหารงานสำนักงานเลขาธิการศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

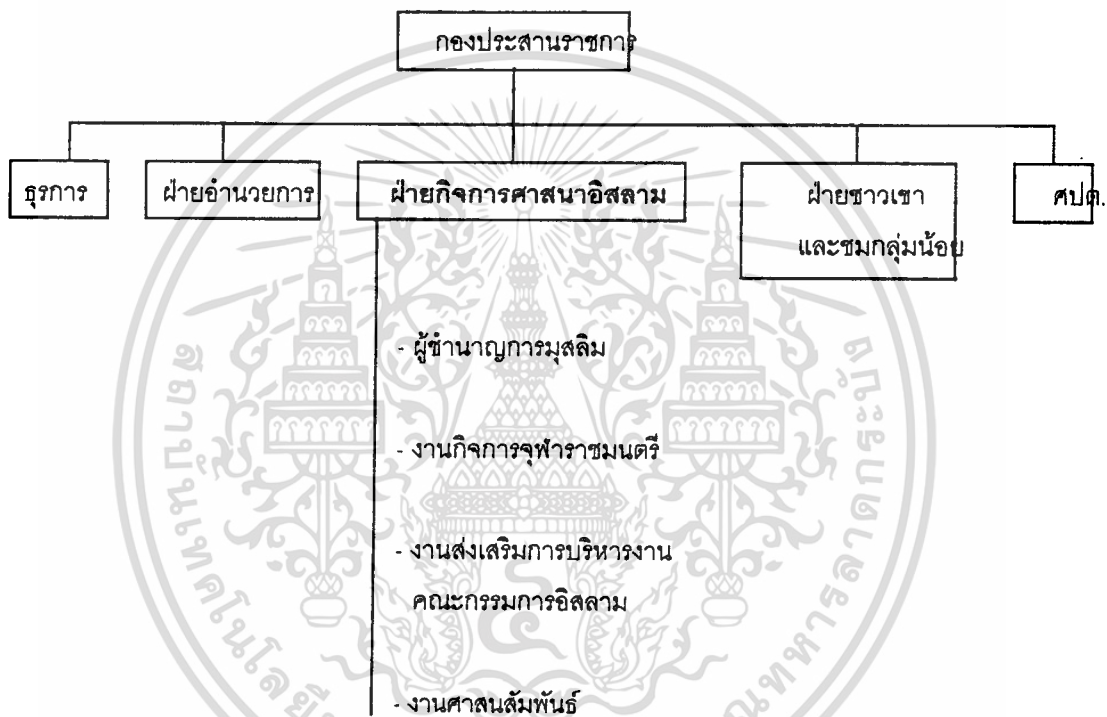
อัตราค่าจ้างสำนักเลขาธิการศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย

ตำแหน่ง	จำนวน (อัตรา)
1. เลขาธิการศูนย์ฯ	1
2. งานธุรการ	
- เลขานุการ	1
- เจ้าหน้าที่ประจำงาน	1
3. งานประชาสัมพันธ์	
- หัวหน้างานประชาสัมพันธ์และชาวลากร	1
- เจ้าหน้าที่ประจำงาน	2
- หัวหน้างานปฏิคม	1
- เจ้าหน้าที่ประจำงาน	2
4. งานกิจกรรม	
- หัวหน้างานส่งเสริมและเผยแพร่อิสลาม	1
- เจ้าหน้าที่ประจำงาน	2
- หัวหน้างานประชุมสัมมนา	1
- เจ้าหน้าที่ประจำงาน	2
- บรรณารักษ์งานห้องสมุดและวิชาการ	1
- เจ้าหน้าที่ประจำงาน	3
- หัวหน้างานที่พัสดุเดินทาง	1
- เจ้าหน้าที่ประจำงาน	1
6. งานอาคารสถานที่ สาธารณูปโภค	
- หัวหน้างานอาคารสถานที่	1
- เจ้าหน้าที่ประจำงาน	2
- หัวหน้างานพาหนะ	1
- พนักงานขับรถ	3
รวม	27

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. กองประสานราชการ กรมการปกครอง จัดตั้งฝ่ายกิจการอิสลาม เพื่อรองรับการจัดตั้งศูนย์บริหารกิจการศาสนาอิสลามแห่งชาติ โดยขยายจากงานกิจการศาสนาอิสลามเดิมและให้งานกิจการจุฬาราชมนตรีเป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์

แผนภูมิโครงสร้างการแบ่งงานกองประสานราชการ (กรณีจัดตั้งงานกิจการ จุฬาราชมนตรีรับผิดชอบศูนย์บริหารฯ ในฝ่ายกิจการศาสนาอิสลาม ตามแผนอัตรากำลัง 3 ปี รอบที่ 3

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ของ กองประสานราชการ
กรมการปกครอง

ตำแหน่ง	จำนวน(อัตรา)
1. หัวหน้าฝ่ายกิจการศาสนาอิสลาม (ระดับ7)	1
2. ผู้อำนวยการมุสลิม (ระดับ6-7)	1
3. หัวหน้างานกิจการสุฬารามนตรี (ระดับ6)	1
4. เจ้าหน้าที่งานปกครอง (3-5)	2
5. เจ้าหน้าที่ปกครอง (1-3)	2
รวม	7

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

4. หน่วยงานเอกชนประมูลเข้าดำเนินงาน โดยการควบคุมของสำนักเลขาฯ

- งานกิจการห้องอาหารศูนย์ฯ โครงการจัดพื้นที่อาคารห้องอาหาร เพื่อให้เอกชนประมูลเปิดดำเนินงานเข้าทำการบริการศูนย์ฯ โดยการควบคุมของสำนักเลขาธิการศูนย์ฯ ฝ่ายอาคารสถานที่

- การดูแลศูนย์กำหนดประมูลให้บริษัททำความสะอาดเอกชนดูแล โดยการควบคุมของสำนักเลขาธิการศูนย์ฯ ฝ่ายอาคาร สถานที่ สาธารณูปโภค ทางศูนย์จัดพื้นที่เก็บอุปกรณ์ดูแลทำความสะอาดที่ ฝ่ายอาคาร สถานที่ สาธารณูปโภค และตามส่วนต่างๆ ของอาคารที่จะดูแล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปฏิทินการให้ทุนสนับสนุนการบริหารกิจการศาสนาอิสลามแห่งชาติ (อาคารหอประชุม มัสยิด) ประจำปี

เดือน	รายการ	หน่วยงานที่ใช้	ระยะเวลา	หมายเหตุ
มกราคม	1. การสัมมนาคณะกรรมการ อิสลามประจำจังหวัด	กรมการปกครอง	8 วัน	80 คน
	2. การประชุมคณะกรรมการอิสลามแห่งประเทศไทย	สำนักจุฬาราชมนตรี	2 วัน	40 คน
	3. การประชุมคณะกรรมการ จัดงานเมาลิดกลาง แห่งประเทศไทย	สำนักจุฬาราชมนตรี	2 ครั้ง ๆ ละ 2 วัน	80 คน
	4. การประชุมใหญ่ สมาคมครูสัมพันธ์	สมาคมครูสัมพันธ์	2 วัน	100 คน
กุมภาพันธ์	1. การจัดงานเมาลิด แห่ง ประเทศไทย	สำนักจุฬาราชมนตรี	3 วัน	5000 คน
	2. การสัมมนา ผู้นำศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดน ภาคใต้	กรมการปกครอง	7 วัน	140 คน
	3. กิจกรรมเนื่องใน เดือนถือศีลอด	สำนักจุฬาราชมนตรี	30 วัน	3000 คน
มีนาคม	1. สัมมนาผู้บริหารมัสยิด	สำนักจุฬาราชมนตรี	2 รุ่น ๆ ละ 2 วัน	200 คน
	2. สัมมนาครูที่ดูแลทั่วประเทศ	สมาคมครูสัมพันธ์	4 รุ่น ๆ ละ 3 วัน	200 คน
	3. กิจกรรมเสริมหลักสูตร โรงเรียนสอนศาสนาอิสลามฯ	สำนักจุฬาราชมนตรี	5 วัน	200 คน
	4. ฝึกอบรมเยาวชนด้านจริยธรรมและสิ่งแวดล้อมชุมชน	สำนักจุฬาราชมนตรี	7 วัน	80-100คน
เมษายน	1. ฝึกอบรมเยาวชนมุสลิม ภาคฤดูร้อน	สำนักจุฬาราชมนตรี	1 เดือน	300-350คน
	2. การเฉลิมฉลองตรุษอีดิลฟิตรี	สำนักจุฬาราชมนตรี	3 วัน	300-350คน
พฤษภาคม	1. สัมมนาผู้นำเยาวชนจังหวัด ผู้นำชายแดนภาคใต้	กรมการปกครอง	5 วัน	70 คน
	2. ประชุมวิชาการ	สมาคมครูสัมพันธ์	2 วัน	100 คน
	3. การฝึกอบรม ผู้ไปประกอบ พิธีฮัจญ์	สำนักจุฬาราชมนตรี	2 รุ่น ๆ ละ 7 วัน	800 คน
มิถุนายน	1. การฝึกอบรมเยาวชนอ่าน คัมภีร์อัลกุรอาน	สำนักจุฬาราชมนตรี	2 รุ่น ๆ ละ 1เดือน	100 คน
	2. การเฉลิมฉลอง วันตรุษอีดิลอฎฮียา	สำนักจุฬาราชมนตรี	3 วัน	300-350คน
	3. การประชุมคณะกรรมการ อิสลามแห่งประเทศไทย	สำนักจุฬาราชมนตรี	2 วัน	40 คน
กรกฎาคม	1. สัมมนาแม่บ้านจังหวัดชายแดนภาคใต้	กรมการปกครอง	5 วัน	60 คน
	2. ฝึกอบรมผู้เข้ารับ ศาสนาอิสลาม	สำนักจุฬาราชมนตรี	2 รุ่น ๆ ละ 7 วัน	100 คน
สิงหาคม	งานเฉลิมพระเกียรติ 12 สิงหาคมราชินี	สำนักจุฬาราชมนตรี	1 วัน	3000 คน
กันยายน	สัมมนาผู้สอนภาษาไทย	กรมการปกครอง	5 วัน	120 คน
ตุลาคม	ฝึกอบรมผู้บรรยายศาสนธรรมประจำวันศุกร์	สำนักจุฬาราชมนตรี	2 รุ่น ๆ ละ 5 วัน	100 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์อื่นใด

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เดือน	รายการ	หน่วยงานที่จัด	ระยะเวลา	หมายเหตุ
พฤศจิกายน	1. สัมมนาผู้ประกอบการบริการหัตถ์ประจำปี	สำนักจุฬาราชมนตรี	3 วัน	100 คน
	2. ฝึกอบรมอาสาสมัคร สาธารณสุข เกี่ยวกับกิจการหัตถ์	สำนักจุฬาราชมนตรี	2 รุ่น ๆ ละ 3 วัน	150 คน
ธันวาคม	งานเฉลิมพระเกียรติ 5 ธันวาคมหาราช	สำนักจุฬาราชมนตรี	1 วัน	3000 คน
มกราคม	- การฝึกอบรมการปฏิบัติศาสนกิจ	สำนักจุฬาราชมนตรี	50 วัน	ตลอดปี
ธันวาคม	- หลักสูตรเร่งรัด (ทุกวันเสาร์)			
	- การบรรยายสรุป-ต้อนรับผู้เยี่ยมเยียนศูนย์	สำนักจุฬาราชมนตรี	12 ครั้ง	100 คน
	- การฝึกอาชีพ เยาวชน อาทิ ช่างวิทยุ/ไฟฟ้า	สำนักจุฬาราชมนตรี	ตลอดปี	500 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การกำหนดองค์ประกอบหลักของโครงการ

การพิจารณาหาองค์ประกอบหลักของโครงการ กำหนดขึ้นจาก 3 ประการ ดังนี้

1. พิจารณาจากหน้าที่ของมัสญิด
2. พิจารณาจากความเป็มาของโครงการ
3. พิจารณาจากวัตถุประสงค์ของโครงการ

ส่วนรายละเอียดองค์ประกอบหาได้จากพฤติกรรมที่เกิดขึ้น

1. พิจารณาจากหน้าที่ของมัสญิด

'องค์การอิสลาม ที่ปรากฏชัดในอัลกุรอานมีเพียงองค์การเดียวเท่านั้นคือ "มัสญิด"ตามประวัติศาสตร์อิสลามระบุว่า "มัสญิดนบี"¹ที่นครเมดินะนั้นเป็นทั้งองค์การทางศาสนาและองค์การบริหารสังคม และประชาชาติไปพร้อมๆ กัน มัสญิดจึงเป็นองค์การที่เราจะต้องฟื้นฟูบทบาท ให้ดำเนินรอยตามมัสญิดในยุคท่านนบี เท่าที่จะสามารถฟื้นฟูได้ แม้นไม่สามารถฟื้นฟูได้อย่างครบถ้วนก็ตาม"²

'แม้ว่าสังคมมุสลิมจะมีองค์การ/สถาบันมากมาย แต่เฉพาะมัสญิดเท่านั้นที่อัลลอฮ์ (ซุบหฺ) ได้ระบุในอัลกุรอานและนบีมุฮัมมัด (ซอลลา) ได้จัดตั้งไว้เป็นแบบอย่าง จึงกล่าวได้ว่า "มัสญิด คือองค์การจัดตั้งของอิสลาม หรือมัสญิดคือสถาบันแห่งอัลอิสลาม"³

โครงการศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย จึงเปรียบเสมือนมัสญิดประจำประเทศ องค์ประกอบหลักของโครงการจึงต้องมีหน้าที่เพื่อการดังกล่าว

การศึกษาหน้าที่ของมัสญิดสามารถค้นคว้าได้จาก

1. บัญญัติเกี่ยวกับมัสญิดในพระมหาคัมภีร์อัล-กุรอาน
2. วจนะและจริยวัตร (ซุนนะฮฺ) ของท่านศาสดามุฮัมมัด
3. มติและข้อเสนอแนะขององค์การอื่นๆ

หน้าที่

องค์ประกอบหลัก

1. เป็นสถานที่ประกอบกรภักดีต่ออัลลอฮ์ (ซุบหฺ)	มัสญิด
2. เป็นศาลากลางของเมือง ศาลาประชาคมเพื่อการปรึกษาหารือในกิจการอิสลามและสังคม	สำนักงานบริหารกิจการ และส่วนประชุม
3. เป็นสถานที่อบรมวิชาการอิสลามและวิชาชีพ	ส่วนศึกษา ค้นคว้าและบริการ
4. เป็นสถานที่พักชั่วคราวสำหรับคนเดินทาง	ส่วนพักอาศัยชั่วคราว

¹มัสญิดนบี สร้างขึ้นโดยนบีมุฮัมมัด (ดูรายละเอียดจากอาคารตัวอย่าง)

²วินัย สมะฮูน, 'การบริหารองค์การอิสลาม,' หนังสืออนุสรณ์ 'เมฆาคิดดวง' แห่งประเทศไทย ปีที่35 สิงหาคม 1415, 10-12 ธันวาคม 2537, หน้า 87-8

³การุณ ฤทธิ, 'บทบาทมัสญิด,' หนังสืออนุสรณ์ 'เมฆาคิดดวง' ส.ศ.1409, 4-6 กุมภาพันธ์ 2532, หน้า 98

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. พิจารณาจากความเป็นมาของโครงการ

ความเป็นมา

องค์ประกอบหลัก

1. เพื่อเป็นศูนย์กลางการประกอบศาสนกิจและการรวมตัวของมุสลิมทั่วประเทศ	มัสญิด
2. เพื่อเป็นศูนย์กลางการบริหารและประสานราชการ	สำนักงานบริหารกิจการ
3. เพื่อเป็นที่จัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาชุมชนมุสลิม	ส่วนจัดประชุม สัมมนา ที่ตั้งองค์กรเอกชน

3. พิจารณาจากวัตถุประสงค์ของโครงการ

วัตถุประสงค์

องค์ประกอบหลัก

1. เพื่อเป็นศูนย์กลางการประกอบศาสนกิจของประเทศ	มัสญิด
2. เพื่อเป็นศูนย์กลางการบริหารงานของจุฬาราชมนตรี	สำนักจุฬาราชมนตรี
3. เพื่อเป็นที่อบรมสัมมนาเกี่ยวกับกิจการทางศาสนา(ราชการ/เอกชน)	ส่วนประชุมสัมมนา
4. เพื่อเป็นศูนย์ศึกษา ค้นคว้าและบริการเกี่ยวกับศาสนา	ส่วนศึกษา ค้นคว้าและบริการ
5. เพื่อเป็นศูนย์ประสานความร่วมมือระหว่างราชการ กับชาวไทยมุสลิม และประชาชนทั่วไป	กองประสานราชการ ฝ่ายกิจการศาสนาอิสลาม
6. สถานที่จัดงานเมาลิดกลาง	ลานเอนกประสงค์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุป องค์ประกอบหลักของโครงการ

กิจกรรม

องค์ประกอบหลัก

1. ส่วนประกอบศาสนกิจ มัสญิด
2. ส่วนบริหารกิจการศาสนาอิสลามแห่งประเทศไทย สำนักจุฬาราชมนตรี
และกองประสานราชการกิจการศาสนาอิสลาม
3. ส่วนศึกษา ค้นคว้าและบริการเกี่ยวกับศาสนา หอสมุดกลาง
4. ส่วนกิจกรรม ส่งเสริมและพัฒนาชุมชนมุสลิม หอประชุม สัมมนา ที่ตั้งองค์กรเอกชน
5. ส่วนจัดงานเมาลิดกลาง ลานเอนกประสงค์
6. ส่วนสถานที่พักชั่วคราวสำหรับคนเดินทาง ส่วนพักอาศัย ชั่วคราว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้ใช้โครงการและจำนวนผู้ใช้โครงการ

1. เจ้าหน้าที่จากแนวทางการบริหาร

โดยอัตรากำลังกำหนดโดย กองประสานราชการ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (ดูหัวข้ออัตรากำลัง)

- เจ้าหน้าที่สำนักฯ 41 อัตรา
  - เจ้าหน้าที่สำนักเลขาธิการศูนย์ 27 อัตรา
  - เจ้าหน้าที่กองประสานราชการ 7 อัตรา
- จัดให้มีส่วนเอกชนประมูลเข้าดำเนินการ
- ห้องอาหาร
  - ดูแลความสะอาดโครงการ

2. ผู้ใช้โครงการ แบ่งตามกิจกรรมที่มาใช้บริการ ดังนี้

2.1 ผู้มาประกอบพิธีทางศาสนา

จำนวนผู้มาละหมาดวันศุกร์สูงสุด ซึ่งโครงการรองรับได้ภายในอาคารมัสญิด	
● จากผู้เดินทางมาละหมาดวันศุกร์	800 คน ¹
● จำนวนเจ้าหน้าที่โครงการ	65 คน ²
● ที่มาอบรม ประชุม สัมมนา มากที่สุด	800 คน ³
รวม	1665 คน

เนื่องจากมัสญิดนี้มีลักษณะเป็นศูนย์กลาง ซึ่งรองรับมุสลิมทั้งบริเวณใกล้เคียงและที่ห่างไกลออกไป จำนวนจึงไม่ตายตัว จากจำนวนดังกล่าวจึงกำหนดให้สามารถรองรับได้ จากปกติอีกประมาณ 50%⁴ กำหนดจำนวนผู้ละหมาดวันศุกร์สูงสุดเป็นจำนวน 2500 คน

¹ ข้อมูลจากการสำรวจมัสญิดในกรุงเทพฯที่มีผู้มาร่วมละหมาดสูงสุด (ภาคผนวก 4-)

² แนวทางการบริหารและอัตรากำลัง (ดูรายละเอียด.)

³ ตารางกิจกรรม ของศูนย์ (ดูรายละเอียด.)

⁴ กำหนดขึ้นโดยประมาณ จากอาคารตัวอย่าง มุสลิมเพื่อศูนย์กลางอิสลาม เพื่อการขยายตัว จากปกติ 1000 ถึง 1500 คน เพิ่มขึ้นคิดเป็น 50% (ดูรายละเอียด.)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จำนวนผู้มาใช้โครงการสูงสุด คือ 'งานเมาลิดกลาง'¹ จัดงานทั้งหมด 3 วันมี มุสลิมผู้ที่มาร่วมงานทั้งสิ้น 5000 คน² เฉลี่ยแล้ววันละประมาณ 1700 คน

และหากตรงกับวันเสาร์อาทิตย์จะมีผู้ร่วมงานมากกว่าปกติ กำหนดเป็นจำนวน จำนวนมุสลิมมาละหมาดสูงสุด³ เป็นจำนวน 2500 คน

ศาสนกิจที่มีมุสลิมร่วมละหมาดมากที่สุด คือ ละหมาดในวันสำคัญ 2 วันในหนึ่งปี วันอีดิลฟิตรีและอีดิลอัฎฮา⁴ ซึ่งจะละหมาดกันภายนอกอาคาร⁴

จำนวนผู้มาละหมาดในวันอีดี²ทั้งสองสูงสุด 3000 คน⁵
กำหนดจำนวนผู้ละหมาดภายนอกอาคาร (ลานโล่ง)

2.2 ผู้มาศึกษา ค้นคว้าข้อมูลทางศาสนา

มุสลิมและผู้สนใจทั่วไปที่จะมาค้นคว้า ศึกษา และบริการข้อมูลที่เกี่ยวข้อง กับการศาสนาอิสลาม

จากจำนวนมุสลิมในเขตภาคกลางทั้งหมดมีจำนวน 65750 คน (ที่มากองการทะเบียน พ.ศ. 2535) กำหนดเป็นจำนวนเป้าหมายหลักที่โครงการรองรับได้ในรอบ 1 ปี

2.3 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมและใช้สถานที่กิจกรรม

การจัดอบรม สัมมนาและกิจกรรมต่างๆ ทั้งส่วนราชการที่ศูนย์จัดขึ้นและรวม ทั้งเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการศาสนาอิสลาม

โดยถือจำนวนมากที่สุดจากกิจกรรม 800 คน⁶

¹งานเมาลิดกลาง เป็นงานประจำปีเนื่องในวันประสูติท่านนบี โดยในประเทศไทยจัดที่สวนอัมพร มีการสัมมนาประกวดอ่านกุรอาน นิทรรศการ งานออกบ้าน

²ข้อมูลจาก กรมการปกครอง พ.ศ.2538 (ดูรายละเอียด.)

³ข้อมูลจาก สำนักจุฬาราชมนตรี (ภาคผนวก ๘)

⁴ดูรายละเอียด (พิธีกรรม.)

⁵จากสำรวจอาคารตัวอย่าง มุลินีเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย ซึ่งเคยมีผู้ร่วมละหมาดสูงสุดประมาณ 3000 คน (ดูรายละเอียด.)

⁶ข้อมูลจาก การสำรวจงานเมาลิดกลาง ฮ.ศ.1416

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4 ผู้ขอใช้สถานที่จัดตั้งชมรม ชุมชน องค์กรเอกชนของอิสลาม

องค์กรต่างๆ ซึ่งดำเนินนโยบายเฉพาะตามแต่จะมีวัตถุประสงค์อันเดียวกัน คือเพื่ออิสลามการรวมตัวขององค์กรทั้งราชการและเอกชน ย่อมส่งเสริมการประสานกัน ให้มีแนวนโยบายไปในแนวทางเดียวกันสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

2.4.1 จัดตั้งโดยจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ได้แก่องค์กรที่จัดตั้งในรูปสมาคม มูลนิธิ

- มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย คลองตัน¹
- มูลนิธิสันติชน ถนนลาดพร้าว²
- มูลนิธิโรงเรียนมิฟตาด้าอุลุมุดดียะห์ บ้านดอน²
- สมาคมครูสัมพันธ์²
- สมาคมนักเรียนศิษย์เก่าจากประเทศอาหรับ³
- สมาคมยุวมุสลิมแห่งประเทศไทย³
- สมาคมสตรีไทยมุสลิมแห่งประเทศไทย³

2.4.2 ได้แก่กลุ่มอาสาสมัคร ที่จัดตั้งกันเองเป็นชมรมกลุ่ม

- สภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทย³
- ชมรมครูสอนพัรดูอิน
- ชมรมวิทยุภาคมุสลิม
- ชมรมมุสลิมอาสาสมัคร
- กลุ่มอัศศร

ปัจจุบันมีองค์กรที่มีบทบาทและความสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ จากการสำรวจโดยมากมีที่ตั้งสำนักงานเป็นหลักแหล่งโครงการจึงจัดพื้นที่รองรับสำหรับกรณีเพื่อความสะดวกต่อการประสานราชการเป็นสำนักงานโดยประมาณ 5 องค์กร⁴

2.5 ผู้ขอพักอาศัยชั่วคราว

โดยถือจำนวนมากที่สุดจากกิจกรรม “สัมมนาผู้นำศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้” เนื่องจากผู้สัมมนาเดินทางมาไกลซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมการปกครอง โดยการสัมมนา 7 วัน(ยาวนานที่สุด) จำนวนมากที่สุด 140 คน¹ โดยจัดให้ผู้สัมมนาใช้ห้องร่วมกัน เป็นจำนวน 70 ห้อง²

¹มีที่ทำการเป็นหลักแหล่งแล้ว

²ข้อมูลจาก กรมการปกครอง พ.ศ.2538

³เช่าสถานที่ อยู่ที่มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางแห่งประเทศไทย

⁴สัมภาษณ์จาก คุณ อาหมีน มุฮัมมัดวี หัวหน้ากลุ่มอัศศร (พ.ศ.2538)

2.6 ผู้มารับประทานอาหาร จัดเลี้ยง

เป็นผู้ที่เดินทางมาละหมาด หรือมาติดต่อ ใช้บริการกับศูนย์ฯ รวมทั้งมุสลิมผู้ที่มาขอเช่าสถานที่ จัดเลี้ยง และให้บริการส่วนโรงอาหาร

จำนวนผู้มารับประทานอาหารคิดเป็น 70% ของจำนวนผู้มาละหมาดวันศุกร์ (รวมเจ้าหน้าที่) กับ จำนวนผู้มาอบรมสูงสุด¹คือการฝึกอบรมผู้ไปประกอบพิธีฮัจย์เป็นจำนวน 1165 คน (70% ของ 1665 คน²)

จำนวนผู้มาจัดเลี้ยงโดยถือจำนวนจากการสำรวจ การจัดงานวะลิมะฮฺที่มี ผู้ร่วมงานมากที่สุด จำนวน 120 คน³

3. ผู้มาติดต่อ

โดยสามารถแยกการติดต่อเป็นหน่วยต่างๆ ดังนี้

3.1 สำนักงานศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย

- สำนักจุฬาราชมนตรี
- สำนักจุฬาราชมนตรี
- สำนักเลขาธิการคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย
- กองประสานราชการ ฝ่ายกิจการศาสนาอิสลาม

3.2 หน่วยงานเอกชนประมุขเข้าดำเนินงาน

- ห้องอาหารศูนย์ฯ
- ฝ่ายดูแลความสะอาดโครงการ

3.3 องค์การ สถาบัน สมาคมมุสลิมต่างๆ

3.4 ผู้พักอาศัยชั่วคราว

¹ข้อมูลจาก กรมการปกครอง พ.ศ.2538 (ดูรายละเอียด)

²จำนวนผู้ละหมาดวันศุกร์สูงสุด (ผู้มาละหมาด,)

³ข้อมูลจากการจัดงานนิกะฮฺ ที่ศูนย์กลางอิสลาม

พฤติกรรมผู้ใช้โครงการ

1. เจ้าหน้าที่ โดยมีเจ้าหน้าที่ของศูนย์ 4 หน่วยงาน คือ
  - สำนักจุฬาราชมนตรี
  - สำนักเลขาธิการศูนย์
  - กองประสานราชการ กรมการปกครอง
  - หน่วยงานเอกชนประมวลเข้าดำเนินงาน

เวลา	กิจกรรม	องค์ประกอบ
08.00	เดินทางมาถึง	ลานทางเข้า ที่จอดรถ
08.30	ลงเวลาทำงาน	โถงทางเข้าสำนักงาน
09.00-12.00	แยกปฏิบัติงานตามหน้าที่	สำนักงาน ส่วนทำงาน
12.00-13.00	พักกลางวัน	โรงอาหาร ร้านค้าย่อย
13.00-17.00	ปฏิบัติงานตามปกติ (หอสวดกลางปิดเวลา 18.00น.)	สำนักงาน ส่วนทำงาน
17.00	เลิกงาน (ห้องอาหารปิด 21.00น.)	ลานทางเข้า ที่จอดรถ

หมายเหตุ โดยจะมีการหยุดงานเพื่อละหมาดตามเวลาเที่ยงและบ่าย โดยใช้เวลาประมาณ 10-30 นาที

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตาราง แสดงรายละเอียดองค์ประกอบของส่วนศูนย์บริหารกิจการอิสลาม

บุคคลากร	จำนวน (อัตรา)	องค์ประกอบ
สำนักจุฬาราชมนตรี		
สำนักจุฬาราชมนตรี		
1. จุฬาราชมนตรี	1	ห้องทำงานส่วนตัว ห้องน้ำส่วนตัว
2. เลขาธิการสำนักจุฬาราชมนตรี	1	ห้องทำงานส่วนตัว
3. บริหารทั่วไป		บริเวณส่วนบริการทั่วไป
- เลขาธิการจุฬาราชมนตรี	1	บริเวณทำงาน
- เจ้าหน้าที่ประจำงาน	4	บริเวณทำงานร่วม
4. วิชาการและกฎหมาย (สำนักจุฬาราชมนตรี)		บริเวณส่วนวิชาการและกฎหมาย
- หัวหน้างาน	1	บริเวณทำงาน
- เจ้าหน้าที่ประจำงาน	1	บริเวณทำงานร่วม
5. ตรวจสอบและรับรองฐานะมุสลิม		บริเวณตรวจสอบและรับรองฐานะมุสลิม
- หัวหน้างาน	1	บริเวณทำงาน
- เจ้าหน้าที่ประจำงาน	3	บริเวณทำงานร่วม
6. ประชาสัมพันธ์		บริเวณประชาสัมพันธ์
- หัวหน้างาน	1	บริเวณทำงาน
- เจ้าหน้าที่ฝ่ายเผยแพร่เอกสาร	3	บริเวณทำงานร่วม
- เจ้าหน้าที่ฝ่ายสถานีวิทยุโทรทัศน์	3	บริเวณทำงานร่วม
- เจ้าหน้าที่ประจำงาน	2	บริเวณทำงานร่วม
		เคาเตอร์ติดต่อน โถงพักคอย ห้องน้ำแยกชาย-หญิง
7. งานกิจการต่างประเทศ		บริเวณงานกิจการต่างประเทศ
- หัวหน้างานกิจการต่างประเทศ	1	บริเวณทำงาน
- เจ้าหน้าที่ประจำงาน	2	บริเวณทำงานร่วม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บุคคลากร	จำนวน (อัตรา)	องค์ประกอบ
สำนักเลขาธิการคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย		
8. เลขาธิการคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย	1	ห้องทำงานส่วนตัว
9. งานประชุม		บริเวณงานประชุม
- หัวหน้างาน	1	บริเวณทำงาน
- เจ้าหน้าที่ประจำงาน	2	บริเวณทำงานร่วม
10. งานบริหารคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด		บริเวณก.ก.อิสลามประจำจังหวัด
- เจ้าหน้าที่ประจำงาน	2	บริเวณทำงานร่วม
11. งานบริหารคณะกรรมการอิสลามประจำมัสญิด		บริเวณก.ก.อิสลามประจำมัสญิด
- หัวหน้างาน	1	บริเวณทำงาน
- เจ้าหน้าที่ประจำงาน	2	บริเวณทำงานร่วม
12. งานวิชาการและกฎหมาย (กก.กลาง)		บริเวณวิชาการและกฎหมาย
- หัวหน้างาน	1	บริเวณทำงาน
- เจ้าหน้าที่ประจำงาน	2	บริเวณทำงานร่วม
13. งานอุทธรณ์		บริเวณงานอุทธรณ์
- หัวหน้างาน	1	บริเวณทำงาน
- เจ้าหน้าที่ประจำงาน	2	บริเวณทำงานร่วม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำนักเลขาธิการศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย

1. เลขาธิการศูนย์ฯ	1	ห้องทำงานส่วนตัว
2. งานธุรการ		บริเวณงานธุรการ
- เลขานุการ	1	บริเวณทำงาน
- เจ้าหน้าที่ประจำงาน	2	บริเวณทำงานร่วม
3. งานประชาสัมพันธ์		บริเวณงานประชาสัมพันธ์
- หัวหน้างานประชาสัมพันธ์ และข่าวสาร	1	บริเวณทำงาน
- เจ้าหน้าที่ประจำงาน	2	บริเวณทำงานร่วม
- หัวหน้างานปฏิคม	1	บริเวณทำงาน
- เจ้าหน้าที่ประจำงาน	2	บริเวณทำงานร่วม
4. งานกิจกรรม		บริเวณส่วนงานกิจกรรม
- หัวหน้างานส่งเสริม และเผยแพร่อิสลาม	1	บริเวณทำงาน
- เจ้าหน้าที่ประจำงาน	2	บริเวณทำงานร่วม
- หัวหน้างานประชุมสัมมนา	1	บริเวณทำงาน
- เจ้าหน้าที่ประจำงาน	2	บริเวณทำงานร่วม
- บรรณารักษ์งานห้องสมุด/วิชาการ	1	บริเวณทำงาน
- เจ้าหน้าที่ประจำงาน	3	บริเวณทำงานร่วม
- หัวหน้างานที่พัสดุเดินทาง	1	บริเวณทำงานร่วม
- เจ้าหน้าที่ประจำงาน	1	บริเวณทำงานร่วม
5. งานอาคารสถานที่ สาธารณูปโภค		บริเวณงานอาคารสถานที่ สาธารณูปโภค
- หัวหน้างานอาคารสถานที่	1	บริเวณทำงาน
- เจ้าหน้าที่ประจำงาน	2	บริเวณทำงานร่วม
- หัวหน้างานพาหนะ	1	ห้องทำงาน บริเวณที่จอดรถ
- พนักงานขับรถ	3	ห้องพักรับจ้าง บริเวณที่จอดรถ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บุคคลากร	จำนวน(อัตรา)	องค์ประกอบ
กองประสานราชการ		
1. หัวหน้าฝ่ายกิจการศาสนาอิสลาม	1	บริเวณทำงาน
2. ผู้อำนวยการมุสลิม	1	บริเวณทำงาน
3. หัวหน้างานกิจการจุฬาราชมนตรี	1	บริเวณทำงาน
4. เจ้าหน้าที่ปกครอง	2	บริเวณทำงานร่วม
5. เจ้าหน้าที่ปกครอง	2	บริเวณทำงานร่วม ส่วนจัดการเอกสาร
หน่วยงานเอกชนประมูลเข้าดำเนินงาน - งานกิจการห้องอาหารศูนย์ฯ - การดูแล ความสะอาดศูนย์ฯ		ห้องสำนักงานห้องอาหาร ห้องพักพนักงานดูแลความสะอาด ห้องเก็บอุปกรณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. พฤติกรรมผู้ใช้โครงการ

2.1 ผู้มาประกอบพิธีทางศาสนา แบ่งออกเป็น

2.1.1 การละหมาด

2.1.2 การแต่งงาน(พิธีนิกะห)

2.1.3 งานศพ

2.1.1 การละหมาด

อัลลอฮ์ (ซุบฮีย์)
มัสญิด หมายความว่า บ้านของอัลลอฮ์ คือสถานที่ใช้ประกอบศาสนกิจ (ละหมาด) เพื่อ

ข้อปฏิบัติของผู้ไปละหมาด ผู้ที่จะไปละหมาดวันศุกร์ควรปฏิบัติดังนี้

1. อาบน้ำชำระร่างกายให้สะอาด คืออาบน้ำสุหนัต
2. แต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่สะอาดเรียบร้อย
3. ควรไปถึงมัสญิดก่อนเวลาละหมาด ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สามารถพบกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึก ส่งมอบความสันติสุขให้แก่กัน
4. เมื่อไปถึง(หากมีน้ำละหมาดแล้ว)ให้ละหมาดสุนัต 2 รอกาอัตเพื่อเป็นการให้เกียรติแก่สถานที่ คือมัสญิด ซึ่งเรียกว่าละหมาด 'ตะฮียะฮ์จุลมัสญิด'
5. เมื่อถึงเวลาอูซซิม(บิหลัน)จะทำการอะซาน¹ เพื่อประกาศเชิญชวนให้มาร่วมละหมาด มุสลิมจะทยอยเข้าสู่มัสญิด ระหว่างที่รอละหมาด ก็จะเป็นการสงบใจอาจนั่งอ่านคัมภีร์อัล-กุรอาน เตรียมพร้อมที่จะละหมาด

* ในวันศุกร์ก่อนการละหมาดจะมีการกล่าว คุฏบะฮ์ (บรรยายธรรม) โดยอินหมัม ในขณะที่ฟังคุฏบะฮ์ทุกคนจะหันหน้าไปทางกิลด์ (สำหรับไทยอยู่ทางทิศตะวันตก) ในมัสญิด

6. ก่อนละหมาดญุมอะฮ์ (ละหมาดรวมกัน) จำนวนรอกาอัต ตามศาสนาบัญญัติ ผู้อาซาน (อูซซิม) ประกาศว่าการนมาศกำลังจะเริ่มขึ้นแล้ว (อิกอมะฮ์) เมื่อกล่าวจบมุสลิมจะลุกขึ้นยืนเข้าแถวเรียงกันตามแนวให้ตรงชิดไหล่ชนไหล่ โดยไม่ให้มีแถวข้างหน้าว่าง สงบใจ เมื่อเรียบร้อย อินหมัมจึงนำละหมาด

¹เนื่องจากพิธีกรรมทั้งหมดคือการละหมาด มีความแตกต่างกันเล็กน้อยตามแต่โอกาส

²การป่าวประกาศให้ทราบว่าจะเข้าสู่เวลาละหมาด โดยให้กล่าวรอกาอัตเพื่อเรียกคนโดยมากจะกล่าวที่หออะซาน

7. เมื่อละหมาดเสร็จในทำนองนั้นจะทำการขออูฮา¹ (ขอพร) เสร็จแล้วจึงสลามกับผู้ร่วม

ละหมาด

การละหมาดจะกระทำในวาระต่างๆ ตามศาสนบัญญัติ โดยมีละหมาดสำคัญอีก 2 วัน ได้แก่
ละหมาดอีดวันอีดิลฟิตรี¹ เมื่อมุสลิมเดินทางมาถึงมัสญิดจะทำการบริจาคทาน(ชะ
กาต)
โดยจะทำให้เสร็จสิ้นก่อนละหมาด ละหมาดวันอีดนี้มีสลิมจะทยอยมาตั้งแต่เวลา 7.00-8.00น. และเริ่มละหมาด
ประมาณ 10.00น.
ละหมาดอีดวันอีดิลอฎฮา² จะเริ่มละหมาดแต่เช้า (7.00น.)เนื่องจาก หลังละหมาด
ต้องทำกูรบัน³ และนำมาทำอาหารเพื่อรับประทานกัน
* ในวันอีด¹ การละหมาดอื่นๆ เช่น ละหมาดซอเฟ่น ละหมาดสุริยคราส-จันทร์คราส จะ
กล่าวคุฏบะฮ์ หลังจากละหมาดเรียบร้อยแล้ว

ในวันอีดถือเป็นงานรื่นเริง หลังจากเสร็จศาสนกิจ มุสลิมจะเดินทางเยี่ยมเยียนญาติผู้ใกล้ชิดและขออภัยต่อกัน อวย
พรแก่กันโดยอาจจะมีการจัดงานรื่นเริงอื่นที่ไม่ขัดกับหลักอิสลาม แต่จะไม่ไปเยี่ยมมุกโบร ซึ่งจัดการวัตถุประสงค์ของวันอีด

¹ ละหมาดอีดวันอีดิลฟิตรี ละหมาดอีดวันอีดิลอฎฮา

² ละหมาดในวันออกบวช คือหลังจากการละศีลอดเดือนรอมฎอน

³ ละหมาดในวันออกอฎญา เป็นวันที่ตรงกับที่นักท่องเที่ยวไปประกอบพิธีฮัจย์ที่ มกกะฮ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พฤติกรรมผู้มาละหมาด

องค์ประกอบโครงการ

1. เดินทางมาโดยรถส่วนตัว โดยรถโดยสาร เดินมา	ที่จอดรถยนต์, รถมอเตอร์ไซด์, รถจักรยาน ที่เทียบรถโดยสาร ทางเท้าเข้าสู่โครงการ ทางเท้าจากส่วนต่างๆ ลานทางเข้ามัสยิด
2. เดินมาจากภายในศูนย์ฯ	
3. เดินสู่มัสยิด	
4. ถอดรองเท้าเข้าสู่มัสยิด	บริเวณที่ถอดรองเท้า และที่เก็บรองเท้าแยกชาย-หญิง
5. เตรียมตัวละหมาด - เข้าห้องน้ำ อาบน้ำ - เปลี่ยนเครื่องแต่งตัว - อาบน้ำละหมาด	โถงทางเข้าแยกชาย-หญิง ห้องน้ำ-ส้วมแยกชาย-หญิง ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้าและล็อกเกอร์แยกชาย-หญิง ที่อบน้ำละหมาดแยกชาย-หญิง
6. ละหมาดตะฮัยฎะตุลมัสนะอิด ¹	โถงละหมาดแยกชาย-หญิง
7. รอเวลาละหมาด - สงบใจ อ่านอัล-กุรอาน - พบปะ สนทนากับพี่น้องมุสลิม	มุมนั่งสวด ในมัสยิดแยกชาย-หญิง โถง ระเบียง ลานภายนอกโถงละหมาด
8. มุอัซซิน อาซาน	หออาซาน หรือภายนอกมัสยิด ห้องเครื่องขยายเสียง
9. มุสลิม ทะฮยอยเข้าสู่มัสยิด	โถงทางเข้าแยกชาย-หญิง
10. อิหม่ามกล่าว คุฏบะฮ์ก่อนละหมาด(เฉพาะวันศุกร์)	บนมิมบ์บัร ² ที่มีสถาป ³ กำแพงกิบละฮ์ ³
11. มุอัซซินออกอะฮ์ญ(กอมัต)	บริเวณมิมบ์บัรด้านหน้า กำแพงกิบละฮ์
12. มุสลิม ลูกชิ้นจัดแถวตรงชิดด้านหน้าชิดไหล่	โถงละหมาดแยกชาย-หญิง
13. อิหม่ามนำละหมาด	บริเวณด้านหน้าสุดผนังกิบละฮ์
14. อิหม่ามนำซอดุอาฮ์(ซอฟร)	บริเวณด้านหน้าสุดผนังกิบละฮ์
15. อิหม่ามกล่าว คุฏบะฮ์หลังละหมาด(เฉพาะวันอีด)	บนมิมบ์บัร ที่มีสถาป กำแพงกิบละฮ์
16. มุสลิม ซอดุอาฮ์เสร็จแล้วสลามกันและกัน	โถงละหมาดแยกชาย-หญิง
17. ทำกุรบัน ทำอาหาร รับประทานอาหารร่วมกัน(เฉพาะวันอีดิลอัฎฮา)	โถงเอนกประสงค์
18. รับประทานอาหารร่วมกัน (เฉพาะวันศุกร์ที่มีผู้จัดเลี้ยง)	โถงเอนกประสงค์
19. พบปะ สนทนากับพี่น้องมุสลิม	โถง ระเบียง ลาน ภายนอกโถงละหมาด
20. เตรียมตัวกลับ - เปลี่ยนเครื่องแต่งตัว - เข้าห้องน้ำ อาบน้ำ	โถงทางเข้าออกชาย-หญิง ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้าและล็อกเกอร์แยกชาย-หญิง ห้องน้ำ-ส้วม

¹ ฐัมรรมมาศรรวมมาศ

² มุขด้านหน้า

³ ผนังที่ตั้งฉากกับกิบละฮ์ ทิศที่ผินหน้าเมื่อละหมาด

พฤติกรรมผู้มาละหมาด

องค์ประกอบโครงการ

21. สวมรองเท้า

ที่เก็บรองเท้าและบริเวณใสรองเท้าแยกชายหญิง

22. เดินออกจากมัสญิด

ลานทางออก

23. รับประทานอาหาร

ทางเดินสู่อ่างอาหารศุนย์ฯ

24. เดินกลับสู่ส่วนต่างๆ

ทางเท้ากลับส่วนต่างๆ

25. เดินทางกลับ

โดยรถส่วนตัว

ที่จอดรถยนต์,รถมอเตอร์ไซด์,รถจักรยาน

โดยรถโดยสาร

ที่จอดรถโดยสาร

เดินกลับ

ทางเท้าออกจากโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.2 การแต่งงาน(พิธีนิกะห)¹

การแต่งงานในอิสลามหมายถึง การที่ชายหญิงมาอยู่ร่วมกันในฐานะสามี-ภรรยาหรือคือ การสร้างครอบครัวโดยผ่านพิธีนิกะหฺ

'จงประกาศนิกะหฺให้เป็นที่รู้และกระทำในมัสญิด' (ตริมิซ)

ขั้นตอนการนิกะหฺ

1. การขอและตอบรับนิกะหฺโดยผู้ปกครอง(วาลี)ตามต่อหญิงที่จะนิกะหฺ หากยินยอมก็ ประกอบพิธีได้

2. เพื่อเป็นศิริมงคลของการประกอบพิธีต่างๆโดยอัญเชิญพระมหาคัมภีร์อัล-กุรอาน

3. กล่าว คุฎบะฮฺนิกะหฺ เพื่อเป็นการอบรมแก่เจ้าบ่าวในชีวิตสมรส ผู้อ่านอาจเป็นผู้ทำพิธีนิกะหฺหรือท่านอื่นที่มีความรู้ก็ได้

4. การกล่าวเสนอและตอบรับนิกะหฺ ระหว่างวาลีหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่แทนเจ้าบ่าว โดยมีมรอันและการรับรู้ของสักชีพยาน ซึ่งประกอบพิธีทุกท่านอยู่ในที่นั้น

เมื่อเสร็จพิธีมักมีการเลี้ยงอาหาร (กินบุญ) ซึ่งสามารถใช้พื้นที่ในมัสญิด ได้ หลังจากนั้นอาจมีการเลี้ยงฉลองหลังแต่งงาน(วะละมะฮฺ) ซึ่งต้องอยู่ในขอบเขตและหลักประหัต

¹ดูรายละเอียดพิธีกรรม ( )

พฤติกรรมผู้มานักะฮ์

องค์ประกอบโครงการ

1. เดินทางมาโดยรถส่วนตัว โดยรถโดยสาร เดินมา	ที่จอดรถยนต์, รถมอเตอร์ไซด์, รถจักรยาน ที่เทียบรถโดยสาร ทางเท้าเข้าสู่โครงการ ทางเท้าจากส่วนต่างๆ ลานทางเข้ามัสญิด
2. เดินมาจากภายในศูนย์ฯ	
3. เดินสู่มัสญิด	
4. ถอดรองเท้าเข้าสู่มัสญิด	บริเวณที่ถอดรองเท้า และที่เก็บรองเท้าแยกชาย-หญิง
5. เตรียมตัวละหมาด - เข้าห้องน้ำ อาบน้ำ - เปลี่ยนเครื่องแต่งตัว - อาบน้ำละหมาด	โถงทางเข้าแยกชาย-หญิง ห้องน้ำ-ส้วมแยกชาย-หญิง ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้าและล็อกเกอร์แยกชาย-หญิง ที่อาบน้ำละหมาดแยกชาย-หญิง
6. ละหมาดตะฮ์ญะตุลมัสนู๊ด ¹	โถงละหมาดแยกชาย-หญิง
7. เริ่มพิธีนิกะฮะฮ์ - การขอและตอบรับนิกะฮะฮ์ - อัญเชิญพระมหาคัมภีร์อัล-กุรอาน - คุฏบะฮ์นิกะฮะฮ์ - การกล่าวเสนอและตอบรับนิกะฮ์	บริเวณด้านหน้าสุดผนังกับละฮ์ญะฮ์ของโถงละหมาด ในโถงละหมาด บนมิมบักร์ ที่มีฮาบ ก่าแพงกับละฮ์ บนมิมบักร์ ที่มีฮาบ ก่าแพงกับละฮ์ ในโถงละหมาด
8. อาจมีการเลี้ยงฉลองหลังแต่งงาน (วะลีมะฮ์)	โถงเอนกประสงค์
9. เตรียมตัวกลับ - เปลี่ยนเครื่องแต่งตัว - เข้าห้องน้ำ อาบน้ำ	โถงทางเข้าออกชาย-หญิง ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้าและล็อกเกอร์แยกชาย-หญิง ห้องน้ำ-ส้วม
10. สวมรองเท้า	ที่เก็บรองเท้าและบริเวณใส่รองเท้าแยกชาย-หญิง
11. เดินออกจากมัสญิด	ลานทางออก
12. รับประทานอาหาร	ทางเดินสู่ห้องอาหารศูนย์ฯ
13. เดินกลับสู่ส่วนต่างๆ	ทางเท้ากลับส่วนต่างๆ
14. เดินทางกลับ โดยรถส่วนตัว โดยรถโดยสาร เดินกลับ	ที่จอดรถยนต์, รถมอเตอร์ไซด์, รถจักรยาน ที่จอดรถโดยสาร ทางเท้าออกจากโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.3 งานศพ¹

ศุนย์ฯ จะมีรถบริการรับส่งมัยยิต²จากบ้านผู้ที่มีความประสงค์จะละหมาดที่มัสญิดนี้โดยเมื่อมัยยิตมาถึงจะยกเข้าไปภายในมัสญิดบริเวณที่อิหม่ามนำละหมาดโดย

- มัยยิตชาย อิหม่ามจะยืนตรงกับศีรษะของมัยยิต ซึ่งวางอยู่เบื้องหน้า
- มัยยิตหญิง อิหม่ามจะยืนอยู่กลางลำตัวของมัยยิต

การละหมาดมัยยิต (ละหมาดญะนาซะฮฺ) มี 4 คักบิร³ไม่มีการก้ม(รุกู) และการกราบ(สุญุด)

เมื่อเสร็จจึงนำศพไปฝัง¹โดยฝังศพตะแคงขวาหันหน้าไปทางกิบลัต (ประเทศไทยอยู่ทางทิศตะวันตก) เรียกว่า หลุมละฮัด

¹ดูรายละเอียดพิธีกรรม ( )

²ผู้ตายหรือศพ

³ การกล่าวคำว่า "อัลลอฮ์อัครบิร" พร้อมกับยกมือขึ้นระดับหูและลดลงมาจรดบริเวณราวนม การละหมาดทุกอย่างจะเริ่มด้วยการคักบิร

พฤติกรรมผู้มาละหมาดมัยยิด(ศพ)

องค์ประกอบโครงการ

1. ศูนย์ฯ ไปรับมัยยิดที่บ้าน	ที่จุดรถมัยยิด ทางรถออกโครงการ
2. นำมัยยิดมามัยยิด	ทางเข้ารถตู้โครงการสู่ ที่เทียบรถมัยยิด
3. มัยยิดเข้ามัยยิดเตรียมละหมาดญะนาซะฮ์	ด้านหน้าสุดผนังกับละฮุของโงละหมาด
4. เดินทางมาโดยรถส่วนตัว	ที่จุดรถยนต์,รถมอเตอร์ไซค์,รถจักรยาน
โดยรถโดยสาร	ที่เทียบรถโดยสาร
เดินมา	ทางเท้าเข้าสู่โครงการ
เดินมาจากภายในศูนย์ฯ	ทางเท้าจากส่วนต่างๆ
5. เดินสู่มัยยิด	ลานทางเข้ามัยยิด
6. ถอดรองเท้าเข้าสู่มัยยิด	บริเวณที่ถอดรองเท้า และที่เก็บรองเท้าแยกชาย-หญิง
7. เตรียมตัวละหมาด	โถงทางเข้าแยกชาย-หญิง
- เข้าห้องน้ำ อ่างน้ำ	ห้องน้ำ-ส้วมแยกชาย-หญิง
- เปลี่ยนเครื่องแต่งตัว	ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้าและล็อกเกอร์แยกชาย-หญิง
- อ่างน้ำละหมาด	ที่อ่างน้ำละหมาดแยกชาย-หญิง
8. อิหม่ามนำละหมาดขอพร	บริเวณด้านหน้าสุดผนังกับละฮุ ถัดจากมัยยิด
9. นำศฟศุกุโบร์(สุสาน)	ที่เทียบรถมัยยิดสู่ทางรถออกโครงการ
10. เตรียมตัวกลับ	โถงทางเข้าออกชาย-หญิง
- เปลี่ยนเครื่องแต่งตัว	ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้าและล็อกเกอร์แยกชาย-หญิง
- เข้าห้องน้ำ อ่างน้ำ	ห้องน้ำ-ส้วม
11. สวมรองเท้า	ที่เก็บรองเท้าและบริเวณใส่รองเท้าแยกชาย-หญิง
12. เดินออกจากมัยยิด	ลานทางออก
13.รับประทานอาหาร	ทางเดินสู่ห้องอาหารศูนย์ฯ
14. เดินกลับสู่ส่วนต่างๆ	ทางเท้ากลับส่วนต่างๆ
15. เดินทางกลับ	ที่จุดรถยนต์,รถมอเตอร์ไซค์,รถจักรยาน
โดยรถส่วนตัว	ที่จอดรถโดยสาร
โดยรถโดยสาร	
เดินกลับ	ทางเท้าออกจากโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2 ผู้มาศึกษา ค้นคว้าข้อมูลทางศาสนา

ศูนย์ให้บริการข้อมูลการศาสนาอิสลามในห้องสมุด เปิดทำการ 7 วัน ตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันเสาร์ ปิดวันอาทิตย์ ทำการตั้งแต่เวลา 8.30-18.00 น. ผู้มาศึกษาจะเดินทางมาด้วย รถส่วนตัว และรถโดยสารประจำทาง มาติดต่อกับที่สำนักงานหอสมุดกลางแล้วจึงเข้าไปรับบริการในฝ่ายต่างๆ แยกไปสู่ส่วนต่างๆ ของห้องสมุดดังนี้

ส่วนบริการห้องสมุด

ส่วนบริการบริการพิเศษ

- ส่วนฉายภาพนิ่งและแถบบันทึกภาพ

- ห้องอ่านไมโครฟิล์ม

- บริเวณ อ่าน-ฟัง และชั้นวางเอกสาร

ส่วนบริการถ่ายสำเนาเอกสาร (เอกซน)

หมายเหตุ โดยจะมีการปิดบริการชั่วคราวเพื่อละหมาดตามเวลา เทียงและบ่าย(ประมาณ 15.30 น.) โดยใช้เวลาประมาณ 10-30 นาที

พฤติกรรมผู้มาศึกษาค้นคว้าข้อมูล

องค์ประกอบโครงการ

1. เดินทางมาโดยรถส่วนตัว โดยรถโดยสาร เดินมา	ที่จอดรถยนต์, รถมอเตอร์ไซด์, รถจักรยาน ที่เทียบรถโดยสาร ทางเท้าเข้าสู่โครงการ ทางเท้าจากส่วนต่างๆ
2. เดินมาจากภายในศูนย์ฯ	ลานทางเข้าหอสมุด
3. เดินสู่ออสมุคกลาง	เคาเตอร์ฝากของ
4. ฝากของ	สำนักงานบรรณารักษ์
5. ติดต่อขอเข้าใช้ ทำบัตร บริการส่วนต่างๆ	ส่วนบริการค้น รายการหนังสือห้องสมุด บริเวณตู้บัตรรายการ บริเวณที่ตั้งคอมพิวเตอร์ค้นรายการ
6. ค้นหาแหล่งข้อมูล - ค้นหาหัวเรื่อง จากบัตรรายการ - ค้นหาหัวเรื่อง จากคอมพิวเตอร์	ส่วนบริการห้องสมุด ส่วนวารสาร ตู้วารสารใหม่ ตู้วารสารเก่า ส่วนภาษาไทย ส่วนภาษาต่างประเทศ ส่วนหนังสืออ้างอิง
7. ค้นหาข้อมูลภาคเอกสาร - ค้นข้อมูลจากวารสาร - ค้นข้อมูลจากหนังสือ	ส่วนบริการบริการพิเศษ ส่วนฉายภาพนิ่งและแถบบันทึกภาพ ห้องอ่านไมโครฟิล์ม บริเวณอ่าน-ฟังและชั้นวางเอกสาร
8. ค้นหาข้อมูลจากบริการอื่นๆ - ค้นหาข้อมูลจากภาพนิ่งและแถบบันทึกภาพ - ค้นหาข้อมูลจากไมโครฟิล์ม - ค้นหาข้อมูลจากแถบเสียง	ส่วนบริการถ่ายสำเนาเอกสาร สำนักงานบรรณารักษ์ ห้องส้วมแยกชาย-หญิง จุดตรวจเช็คหนังสือยืม นำออก เคาเตอร์คืนของฝาก
9. ถ่ายสำเนาเอกสาร	ลานทางออกหอสมุดกลาง
10. ยืมหนังสือ-คืนหนังสือ	ทางเดินสู่ออสมุคกลาง
11. เข้าห้องส้วม	ทางเดินสู่ออสมุคกลาง
12. ออกจากห้องสมุด	ทางเท้ากลับส่วนต่างๆ
13. เอาของที่ฝากไว้คืน	
14. ออกจากหอสมุดกลาง	
15. รับประทานอาหาร	
16. เดินกลับสู่ส่วนต่างๆ	
17. เดินทางกลับ โดยรถส่วนตัว โดยรถโดยสาร เดินกลับ	ที่จอดรถยนต์, รถมอเตอร์ไซด์, รถจักรยาน ที่จอดรถโดยสาร ทางเท้าออกจากโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมและใช้สถานที่กิจกรรม

การจัดอบรม สัมมนาและกิจกรรมต่างๆ ทั้งส่วนราชการที่ศูนย์จัดขึ้นและรวมทั้งเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลาม สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ

2.3.1 จัดอบรม สัมมนา ผู้อยู่ในท้องถิ่น ซึ่งไปมาสะดวก การประชุมไม่มีระยะยาวมาก ผู้มาประชุมเดินทางมาประชุมด้วยรถยนต์ส่วนตัวและรถโดยสารประจำทางเป็นครั้งคราว

2.3.2 จัดอบรมระยะยาว หรือจัดอบรมผู้ที่เดินทางมาจากต่างจังหวัด ซึ่งศูนย์เห็นว่าสมควรให้ที่พักเพื่อสะดวกแก่การดำเนินการประชุม สัมมนานั้นโดยจะพักที่พักรถผู้เดินทางของศูนย์

การอบรมสัมมนาจะจัดที่ หอประชุมใหญ่ซึ่งมีห้องขนาดขนาดต่างๆ เพื่อความเหมาะสมกับขนาดและลักษณะกิจกรรมของการสัมมนานั้นๆ

หมายเหตุ ~~โดยจะมีการหยุดกิจกรรมเพื่อระมัดระวังเวลา เที่ยงและบ่าย ประมาณ 15.30 น. โดยใช้เวลาประมาณ 10-30 นาที~~

พฤติกรรมผู้เข้าร่วมกิจกรรมและใช้สถานที่กิจกรรม

องค์ประกอบโครงการ

1. เดินทางมาโดยรถส่วนตัว	ที่จอดรถยนต์,รถมอเตอร์ไซค์,รถจักรยาน
โดยรถโดยสาร	ที่เทียบรถโดยสาร
เดินมา	ทางเท้าเข้าสู่โครงการ
2. เดินมาจากภายในศูนย์ฯ	ทางเท้าจากส่วนต่างๆ
3. เดินสู่อุหอประชุมใหญ่	ลานทางเข้าหอประชุมใหญ่
4. ดูประกาศสถานที่ประชุม สัมมนา	บริเวณป้ายบอกสถานที่ โถงทางเข้า
5. ลงทะเบียน	บริเวณลงทะเบียน โถงหน้าห้องประชุม สัมมนา
6. รอเวลาประชุม	โถงพักคอย ระเบียบ
7. รับอาหารว่าง	บริเวณเตรียมอาหาร
8. เข้าประชุม	ห้องประชุมใหญ่ ห้องสัมมนาย่อย
9. พักการประชุม	โถงพักคอย ระเบียบ
10. รับประทานอาหาร	ทางเดินสู่อุหอประชุมศูนย์ฯ
11. เข้าห้องส้วม	ห้องส้วมแยกชาย-หญิง
12. เลิกประชุม	โถงทางออก
13. ออกจากหอประชุมใหญ่	ลานทางออกหอประชุมใหญ่
14. เดินกลับสู่ส่วนต่างๆ	ทางเท้ากลับส่วนต่างๆ
15. เดินทางกลับ	ที่จอดรถยนต์,รถมอเตอร์ไซค์,รถจักรยาน
โดยรถส่วนตัว	ที่จอดรถโดยสาร
โดยรถโดยสาร	ที่จอดรถโดยสาร
เดินกลับ	ทางเท้าออกจากโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4 ผู้ขอใช้สถานที่จัดตั้งชมรม ชุมมม องค์กรเอกชนของอิสลาม

จากการศึกษาอาคารตัวอย่างที่ตั้งขององค์กรต่างๆทำหน้าที่เป็นสำนักงาน เพื่อเป็นสถานที่ติดต่อ และจัดประชุมกลุ่มสมาชิก¹ มูลนิธิ สมาคม ชมรม กลุ่มต่างๆจะติดต่อขอเช่าใช้สถานที่ โดยจะต้องแนบนโยบายแก่สำนักจุฬาราชมนตรีพิจารณาอนุมัติเข้าใช้พื้นที่

เนื่องจากองค์กรมีมากและหลากหลาย แต่ละองค์กรมีนโยบายและการดำเนินงานที่แตกต่างกัน พฤติกรรมจึงต่างๆ กันไป ซึ่งโดยมากสมาชิกองค์กรต่างๆ ก็จะมีงานประจำวัน การติดต่อจะทำเป็นเวลาแตกต่างกันไปซึ่งเป็นที่รู้กันของสมาชิก โดยทางศูนย์ฯเปิดให้ใช้สถานที่ตลอด 24 ชม.

การขอใช้สถานที่อื่นๆเช่นห้องประชุม ลานเอนกประสงค์ สามารถติดต่อขอใช้ได้ด้วยทางศูนย์ฯ โดยพิจารณากิจกรรมที่ไม่ขัดกับหลักการของอิสลาม

¹มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย

พฤติกรรมผู้ขอใช้สถานที่จัดตั้งชมรมชมรมองค์กรเอกชนของอิสลาม

องค์ประกอบโครงการ

1. เดินทางมาโดยรถส่วนตัว โดยรถโดยสาร เดินมา	ที่จอดรถยนต์, รถมอเตอร์ไซด์, รถจักรยาน ที่เทียบรถโดยสาร ทางเท้าเข้าสู่โครงการ ทางเท้าจากส่วนต่างๆ
2. เดินมาจากภายในศูนย์ฯ	ลานทางเข้าส่วนเข้าใช้องค์กรเอกชน
3. เดินสู่ส่วนเข้าใช้องค์กรเอกชน	บริเวณป้ายบอกสถานที่ โถงทางเข้า
4. ดูป้ายบอกสถานที่ตั้งองค์กรต่างๆ	สถานที่เข้าใช้องค์กรเอกชน
5. เข้าติดต่อองค์กรเอกชน	โถงทางออก
6. ออกจากองค์กรเอกชน	ห้องส้วมแยกชาย-หญิง
7. เข้าห้องส้วม	ลานทางออกส่วนเข้าใช้องค์กรเอกชน
8. ออกจากส่วนเข้าใช้องค์กรเอกชน	ทางเท้ากลับส่วนต่างๆ
9. เดินกลับสู่ส่วนต่างๆ	
10. เดินทางกลับ โดยรถส่วนตัว โดยรถโดยสาร เดินกลับ	ที่จอดรถยนต์, รถมอเตอร์ไซด์, รถจักรยาน ที่จอดรถโดยสาร ทางเท้าออกจากโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.5 ผู้พักอาศัยชั่วคราว

ศูนย์ฯจะมีที่พักชั่วคราวสำหรับมุสลิมที่ประสงค์ขอพัก โดยติดต่อขอเข้าพักได้ที่สำนักจุฬาราชมนตรีในเวลาราชการ เมื่อพิจารณาเห็นเหมาะสมจะอนุมัติ ผู้เข้าพักจึงนำเอกสารอนุญาตแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ ที่พักผู้เดินทาง แล้วจึงเข้าสู่ห้องพักได้ตามระยะเวลาที่อนุมัติ

ศูนย์ฯ ให้บริการอาหารเวลากลางคืนถึงเวลา 21.00 น.โดยบริการแยกต่างหากกับโรงอาหารของศูนย์ฯ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พฤติกรรมผู้พักอาศัยชั่วคราว

องค์ประกอบโครงการ

1. เดินทางมาโดยรถส่วนตัว	ที่จอดรถยนต์,รถมอเตอร์ไซด์,รถจักรยาน
โดยรถโดยสาร	ที่เทียบรถโดยสาร
เดินมา	ทางเท้าเข้าสู่โครงการ
2. ติดต่อบุคคลเข้าพักหรือขอพักต่อสำนักงานศูนย์	ทางเท้าเข้าสู่สำนักงานศูนย์
3. เดินจากสำนักงานศูนย์ฯ	ทางเท้าจากสำนักงานศูนย์ฯ
4. เดินสู่ส่วนที่พักผู้เดินทาง	ลานทางเข้าส่วนที่พักผู้เดินทาง
5. ติดต่อบุคคลเข้าพัก	เคาเตอร์ประชาสัมพันธ์ โถงทางเข้า
6. เข้าห้องส้วม	ห้องส้วมแยกชาย-หญิง
7. เข้าห้องพัก	ห้องพัก-ห้องน้ำในตัว
8. รับประทานอาหาร	ทางเดินสู่ส่วนห้องอาหาร
9. ชัก-รีดผ้า	ห้องรับซัก-รีด
10. โทรศัพท	ที่ตั้งโทรศัพท์ภายในห้อง
11. แฟกซ์	เคาเตอร์ประชาสัมพันธ์ โถงทางเข้า
12. แจ้งซ่อมอุปกรณ์ภายในห้อง	เคาเตอร์ประชาสัมพันธ์ โถงทางเข้า
13. ออกไปข้างนอก ผ่ากฏูญแจ	เคาเตอร์ประชาสัมพันธ์ โถงทางเข้า
14. รับประทานอาหาร	ทางเดินสู่ส่วนห้องอาหาร
15. แจ้งออกจากห้องพัก (ภายในเวลากำหนด)	เคาเตอร์ประชาสัมพันธ์ โถงทางเข้า
16. เดินออกจากส่วนที่พักผู้เดินทาง	ลานทางออกจากส่วนที่พักผู้เดินทาง
17. เดินทางกลับ	ที่จอดรถยนต์,รถมอเตอร์ไซด์,รถจักรยาน
โดยรถส่วนตัว	ที่จอดรถโดยสาร
โดยรถโดยสาร	ทางเท้าออกจากโครงการ
เดินกลับ	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.6 ผู้มารับประทานอาหาร มาจัดเลี้ยงเช่น การฉลองหลังจากนิพนุ(วะลีมะฮฺ)

ศูนย์จะมีห้องอาหารมุสลิมซึ่งให้เอกชนเปิดประมูลเช่าบริการแก่มุสลิมทั่วไป เจ้าหน้าที่งานในศูนย์ โดยจะเปิดบริการตั้งแต่เวลา 8.00-21.00 น. นอกจากนั้นยังเปิดเพื่อการเป็นห้องจัดเลี้ยงบริการทั่วไป โดยทั้งหมดอยู่ในขอบเขตที่ไม่ขัดต่อหลักอิสลาม การจัดเลี้ยงนั้นติดต่อกับฝ่ายกิจกรรมของศูนย์ฯ สำนักเลขาธิการศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย ใช้ห้องสัมมนารองรับได้ 40-80 คน กับห้องประชุมใหญ่รองรับได้ 400-800 ที่นั่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พฤติกรรมผู้มางานจัดเลี้ยง

องค์ประกอบโครงการ

1. เดินทางมาโดยรถส่วนตัว

โดยรถโดยสาร

เดินมา

2. เดินมาจากภายในศูนย์ฯ

3. เดินสู่ส่วนห้องอาหารศูนย์ฯ

ที่จอดรถยนต์, รถมอเตอร์ไซด์, รถจักรยาน

ที่เทียบรถโดยสาร

ทางเข้าเข้าสู่โครงการ

ทางเข้าจากส่วนต่างๆ

ลานทางเข้าส่วนห้องอาหารศูนย์ฯ

ติดต่อจัดเลี้ยง

4. ติดต่อ/จ่ายเงินค่า จัดเลี้ยงของห้องอาหาร

เคาเตอร์ติดต่อฝ่ายจัดประชุม สัมมนา

กิจกรรมจัดเลี้ยง

5. ดูป้ายบอกห้องจัดเลี้ยง

6. ทางสู่ห้องจัดเลี้ยง

7. รับประทานอาหาร กิจกรรม

บริเวณป้ายบอกสถานที่ โถงทางเข้า

โถงทางเข้าห้องจัดเลี้ยง

ห้องจัดเลี้ยง

รับประทานอาหารทั่วไป

8. ชื้อคูปองอาหาร

9. เลือกอาหาร ชำระค่าอาหารด้วยคูปอง

10. รับประทานอาหาร

คูปอง

จุดจ่ายรับอาหาร

ส่วนรับประทานอาหาร

10. เข้าห้องส้วม

11. โทรศัทพ์

12. ออกจากส่วนห้องอาหารศูนย์ฯ

13. เดินกลับสู่ส่วนต่างๆ

14. เดินทางกลับ

โดยรถส่วนตัว

โดยรถโดยสาร

เดินกลับ

ห้องส้วมแยกชาย-หญิง

บริเวณตู้โทรศัพท์

ลานทางออกส่วนห้องอาหารศูนย์ฯ

ทางเท้ากลับส่วนต่างๆ

ที่จอดรถยนต์, รถมอเตอร์ไซด์, รถจักรยาน

ที่จอดรถโดยสาร

ทางเท้าออกจากโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ผู้มาติดต่อ

โดยสามารถแยกการติดต่อเป็นหน่วย 2 ส่วน ดังนี้

3.1 ส่วนราชการ

- สำนักจุฬาราชมนตรี
- สำนักเลขาธิการคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย
- กองประสานราชการ ฝ่ายกิจการศาสนาอิสลาม

การติดต่อส่วนราชการจะทำการติดต่อได้ที่ สำนักงานศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นที่ตั้งของหน่วยทุกหน่วยงาน โดยติดต่อที่ประชาสัมพันธ์ของศูนย์ฯ

3.2 ส่วนเอกชนประมุขดำเนินการ

- ห้องอาหาร ติดต่อกับสำนักงานที่ห้องอาหาร
- พนักงานบริษัทดูแลความสะอาดโครงการ ภายใต้การควบคุมของงานอาคารสถานที่ ติดต่ได้ที่สำนักงานศูนย์ฯ หากติดต่อกับบุคคลก็สอบถามได้ที่ฝ่าย

3.3 องค์การเอกชนมุสลิมต่างๆ

สามารถติดต่อได้โดยตรงที่ที่ตั้งขององค์กรนั้นๆ หรืออาจสอบถามได้ในเวลาราชการจากประชาสัมพันธ์ศูนย์ฯ

3.4 ติดต่อกับผู้พักอาศัยชั่วคราว

ติดต่อได้ที่ ที่พักชั่วคราวผู้เดินทาง กับประชาสัมพันธ์เพื่อติดต่อขอพบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พฤติกรรมผู้มาติดต่อ

องค์ประกอบโครงการ

เดินทางมาโดยรถส่วนตัว

ที่จอดรถยนต์,รถมอเตอร์ไซด์,รถจักรยาน

โดยรถโดยสาร

ที่เทียบรถโดยสาร

เดินมา

ทางเข้าเข้าสู่โครงการ

เดินจากภายในศูนย์

ทางเข้าจากส่วนต่างๆ

ส่วนราชการ

1. เข้าสำนักงานศูนย์
2. ติดต่อผู้มาติดต่อราชการ
3. ติดต่อที่ประชาสัมพันธ์ของสำนักงานศูนย์
4. เดินไปติดต่อยังหน่วยงานที่ต้องการ
5. พักคอยการติดต่อ
6. เข้าห้องส้วม
7. โทรศัพท์
8. บริการถ่ายสำเนาเอกสาร
9. คืนบัตรติดต่อราชการ
10. ออกจากสำนักงานศูนย์

ลานทางเข้าสำนักงานศูนย์ฯ
เคาเตอร์ร.ป.ภ โถงทางเข้า
เคาเตอร์ประชาสัมพันธ์ โถงพักคอย
ทางเดินสู่หน่วยงานต่างๆ และโถงติดต่อ
ส่วนโถงพักคอย
ห้องส้วมแยกชาย-หญิง
บริเวณตู้โทรศัพท์
บริเวณถ่ายสำเนาเอกสาร(เอกชน)
เคาเตอร์ร.ป.ภ โถงทางออก
ลานทางออก

ส่วนเอกชนประมุขดำเนินการ

ห้องอาหาร

1. เดินสู่ส่วนห้องอาหารศูนย์ฯ
2. ติดต่อกับส่วนห้องอาหาร
3. เข้าห้องส้วม
4. โทรศัพท์
5. ออกจากส่วนห้องอาหารศูนย์ฯ

ลานทางเข้าส่วนห้องอาหารศูนย์ฯ
สำนักงานห้องอาหาร
ห้องส้วมแยกชาย-หญิง
บริเวณตู้โทรศัพท์
ลานทางออกส่วนห้องอาหารศูนย์ฯ

ฝ่ายดูแลความสะดวก

- ติดต่อหน่วยงาน

1. เข้าสำนักงานศูนย์
2. ติดต่อผู้มาติดต่อราชการ
3. ติดต่อที่ประชาสัมพันธ์ของสำนักงานศูนย์
4. เดินไปติดต่อยังหน่วยงานสถานที่
5. พักคอยการติดต่อ
6. เข้าห้องส้วม
7. โทรศัพท์
8. บริการถ่ายสำเนาเอกสาร

ลานทางเข้าสำนักงานศูนย์ฯ
เคาเตอร์ร.ป.ภ โถงทางเข้า
เคาเตอร์ประชาสัมพันธ์ โถงพักคอย
ทางเดินสู่หน่วยงาน และโถงติดต่อ
ส่วนโถงพักคอย
ห้องส้วมแยกชาย-หญิง
บริเวณตู้โทรศัพท์
บริเวณถ่ายสำเนาเอกสาร(เอกชน)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พฤติกรรมผู้มาติดต่อ

องค์ประกอบโครงการ

9. คีนบัตรติดต่อราชการ

เคาเตอร์ร.ป.ภ โถงทางออก

10. ออกจากสำนักงานศูนย์ฯ

ลานทางออก

- ติดต่อบุคคล

11. เดินไปยังส่วนที่บุคคลทำงาน

ทางเดินไปยังส่วนต่างๆ ของศูนย์ฯ

12. พบปะ

ที่นั่งพักทั่วไป ตามส่วนต่างๆ

สถานที่จัดตั้งชมรมชุมนุมองค์กรเอกชนของอิสลาม

1. เดินสู่ส่วนเช่าใช้องค์กรเอกชน

ลานทางเข้าส่วนเช่าใช้องค์กรเอกชน

2. ดูป้ายบอกสถานที่ตั้งองค์กรต่างๆ

บริเวณป้ายบอกสถานที่ โถงทางเข้า

3. เข้าติดต่อองค์กรเอกชน

สถานที่เช่าใช้องค์กรเอกชน

4. ออกจากองค์กรเอกชน

โถงทางออก

5. เข้าห้องส้วม

ห้องส้วมแยกชาย-หญิง

6. ออกจากส่วนเช่าใช้องค์กรเอกชน

ลานทางออกส่วนเช่าใช้องค์กรเอกชน

ที่พักอาศัยชั่วคราวผู้เดินทาง

1. เดินสู่ส่วนที่พักผู้เดินทาง

ลานทางเข้าส่วนที่พักผู้เดินทาง

2. ติดต่อเพื่อเข้าพัก

เคาเตอร์ประชาสัมพันธ์ โถงทางเข้า

3. รอพบ

โถงพักคอย

4. พบปะเจรจา

โถงพักคอย ชาน

5. เข้าห้องส้วม

ห้องส้วมแยกชาย-หญิง

6. โทรศัทพ์

ที่ตั้งโทรศัพท์ภายในห้อง

7. แฟกซ์

เคาเตอร์ประชาสัมพันธ์ โถงทางเข้า

8. เดินออกจากส่วนที่พักผู้เดินทาง

ลานทางออกจากส่วนที่พักผู้เดินทาง

เดินกลับส่วนต่างๆ ของศูนย์

ทางเท้ากลับส่วนต่างๆ

เดินทางกลับ

โดยรถส่วนตัว

ที่จอดรถยนต์,รถมอเตอร์ไซด์,รถจักรยาน

โดยรถโดยสาร

ที่จอดรถโดยสาร

เดินกลับ

ทางเท้าออกจากโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตาราง สรุปองค์ประกอบโดยละเอียด

1. มัสยิด

- 1.1 ลานทางเข้ามัสยิด
  - บริเวณที่จอดรถเท้า และที่เก็บรองเท้าแยกชาย-หญิง
- 1.2 โถงทางเข้าแยกชาย-หญิง
  - ห้องน้ำ-ส้วมแยกชาย-หญิง
  - ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้าและล็อกเกอร์แยกชาย-หญิง
  - ที่อาบน้ำละหมาดแยกชาย-หญิง
- 1.3 โถงละหมาดแยกชาย-หญิง
  - มิมบักร์¹ ที่มีอาบ² กำแพงกิบละฮ์³
  - มุมหนังสือในมัสยิดแยกชาย-หญิง
- 1.4 โถง ระเบียบ ลานภายนอกโถงละหมาด
- 1.5 หออาซาน
  - ห้องเครื่องขยายเสียง
- 1.6 โถงเอนกประสงค์
  - ห้องเก็บของ
- 1.7 ห้องส่วนบริการ
  - เก็บของทำความสะอาด
  - ห้องเครื่องระบบต่างๆ
- 1.8 ที่เทียบรถกลุ่มมัสยิด

2. สำนักศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย

2.1 สำนักจุฬาราชมนตรี

- สำนักจุฬาราชมนตรี
- ห้องทำงานจุฬาราชมนตรี (ห้องน้ำส่วนตัว) 1 ห้อง
- ห้องทำงานส่วนตัว 1 ห้อง
- ห้องรับแขกพิเศษ 6 ที่นั่ง 1 ห้อง
- ห้องประชุม 15 ที่นั่ง 1 ห้อง
- บริเวณทำงาน 5 ส่วน
- บริเวณทำงานร่วม 5 ส่วน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บริเวณพักพนักงาน	1 ส่วน
โถงพักคอย และเคาเตอร์ติดต่อ	1 ส่วน
- สำนักเลขาธิการคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย	
ห้องทำงานส่วนตัว	1 ห้อง
บริเวณทำงาน	5 ส่วน
บริเวณทำงานร่วม	5 ส่วน
โถงพักคอย และเคาเตอร์ติดต่อ	1 ส่วน
ห้องน้ำแยกชาย-หญิง	1 ห้อง
ห้องเก็บของ	1 ห้อง
ห้องเครื่องระบบต่างๆ	1 ห้อง

2.2 สำนักเลขาธิการศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย

- สำนักงานศูนย์ฯ	
ห้องทำงานส่วนตัว	1 ห้อง
บริเวณทำงาน	7 ส่วน
บริเวณทำงานร่วม	8 ส่วน
โถงพักคอย และเคาเตอร์ติดต่อ	1 ส่วน
ห้องน้ำแยกชาย-หญิง	1 ห้อง
ห้องเก็บของ	1 ห้อง
ห้องเครื่องระบบต่างๆ	1 ห้อง
- อาคารทำการฝ่ายอาคารสถานที่ ฝ่ายยานพาหนะ	
บริเวณทำงานร่วม	2 ส่วน
บริเวณพักคอยและเคาเตอร์ติดต่อ	1 ส่วน
ที่จอดรถโครงการ	
รถยนต์ประจำตำแหน่ง	1 คัน
รถตู้	2 คัน
รถตู้มัยยิด (รับ-ส่งศพ)	1 คัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3 กองประสานราชการ กรมการปกครอง

บริเวณทำงาน	3 ส่วน
บริเวณทำงานร่วม	1 ส่วน
โรงพักคอยและเคาร์เตอร์ติดต่อก	1 ส่วน
ห้องประชุม 10 ที่นั่ง	1 ห้อง
ห้องส้วมแยกชาย-หญิง	1 ห้อง

2.4 ห้องส่วนบริการ

- เก็บของทำความสะอาด
- ห้องเครื่องงานระบบต่างๆ

3. หอสมุดกลาง

3.1 ลานทางเข้าหอสมุด

3.2 โถงทางเข้า

- เคาเตอร์ฝากของ

3.3 สำนักงานบรรณารักษ์

- เคาเตอร์ยืมหนังสือ
- ห้องทำงานบรรณารักษ์
- บริเวณที่ทำงานร่วม
- ที่เก็บหนังสือ

3.4 ส่วนบริการค้น รายการหนังสือห้องสมุด

- บริเวณตู้บัตรรายการ
- บริเวณที่ตั้งคอมพิวเตอร์ค้นรายการ

3.5 ส่วนบริการห้องสมุด

- ส่วนวารสาร
- ตู้วารสารใหม่
- ตู้วารสารเก่า
- ส่วนภาษาไทย
- ส่วนภาษาต่างประเทศ
- ส่วนหนังสืออ้างอิง

3.6 ส่วนบริการพิเศษ

- ส่วนฉายภาพนิ่งและแถบภาพบันทึก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ห้องอ่านไมโครฟิล์ม
- บริเวณอ่าน-ฟังและชั้นวางเอกสาร
- 3.7 ส่วนบริการถ่ายสำเนาเอกสาร
- 3.8 ห้องสั้วมแยกชาย-หญิง
- 3.9 จุดตรวจเช็คหนังสือยืม นำออก
- 3.10 ห้องส่วนบริการ
  - เกือบของทำความสะอาด
  - ห้องเครื่องงานระบบต่างๆ
- 3.11 บริเวณจัดนิทรรศการชั่วคราวขนาดเล็ก
- 3.12 ร้านจัดจำหน่าย ตำรา เอกสารการพิมพ์

4. หอประชุม สัมมนา

- 4.1 ลานทางเข้าหอประชุมใหญ่
- 4.2 โถงทางเข้า บริเวณป้ายบอกสถานที่
- 4.3 โถงหน้าห้องประชุมสัมมนา
- 4.4 โถงพักคอย ระเบียบ
- 4.5 บริเวณเตรียมอาหาร
- 4.6 ห้องประชุมใหญ่ ห้องสัมมนาย่อย
- 4.7 ห้องสั้วมแยกชาย-หญิง
- 4.8 ห้องส่วนบริการ
  - เกือบของทำความสะอาด
  - ห้องเครื่องงานระบบต่างๆ

5. ส่วนเช่าใช้สถานที่ จัดตั้งองค์กรมุสลิมเอกชน

- 5.1 ลานทางเข้าส่วนเช่าใช้องค์กรเอกชน
- 5.2 โถงทางเข้า
  - บริเวณป้ายบอกสถานที่
- 5.3 สถานที่เช่าใช้องค์กรเอกชน
- 5.4 ห้องสั้วมแยกชาย-หญิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.5 ห้องส่วนบริการ

- เก็บของทำความสะอาด
- ห้องเครื่องงานระบบต่างๆ

6. ลานอเนกประสงค์

- 6.1 ลานโล่งอเนกประสงค์กลางแจ้ง
6.2 ลานพักผ่อน และห้องน้ำ-ส้วม

7. โรงอาหาร

- 7.1 ลานทางเข้าส่วนห้องอาหารศูนย์ฯ
7.2 โถงโรงอาหาร
- ชุมนุญ
- จุดรับจ่ายอาหาร
7.5 ส่วนรับประทังอาหาร
7.6 ห้องส้วมแยกชาย-หญิง
7.7 บริเวณตู้โทรศัพท์
7.8 ครุ และห้องเก็บของ
7.9 จุดขน-ถ่าย
7.10 ห้องส่วนบริการ
- เก็บของทำความสะอาด
- ห้องเครื่องงานระบบต่างๆ

8. ส่วนพักอาศัย

- 8.1 ลานทางเข้าส่วนที่พักผู้เดินทาง
8.2 โถงทางเข้า เคาเตอร์ประชาสัมพันธ์
8.3 ห้องส้วมแยกชาย-หญิง
8.4 ห้องพัก-ห้องน้ำในตัว
8.5 ห้องรับซัก-รีด
8.6 ห้องส่วนบริการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- เก็บของทำความสะอาด
- ห้องเครื่องงานระบบต่างๆ

9. ส่วนจอตรก

9.1 จุดตรวจเข้า-ออกศูนย์

9.2 จอตรกยนต์

- รถจักรยานยนต์
- รถจักรยาน

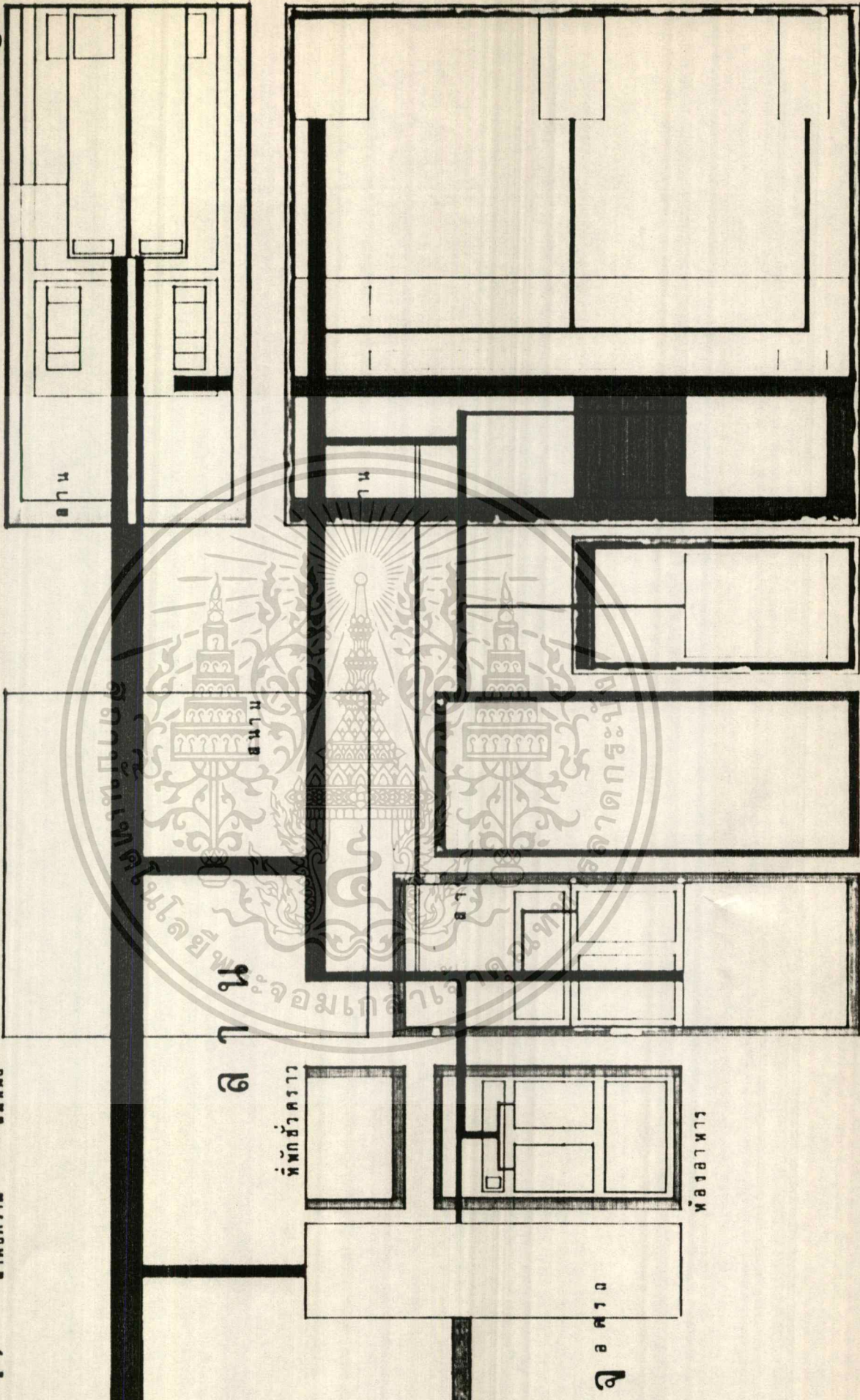
9.3 ที่เทียบรถโดยสารประจำทาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มัสญิด

ผังแสดง ลำดับความสำคัญ สัมพันธ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น ผู้ใช้ต้องรับผิดชอบต่อเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การวิเคราะห์พื้นที่ใช้สอย

1. มัสญิด

- กำหนดจำนวนผู้ใช้อาคารมัสญิด

จำนวนผู้มาละหมาดวันศุกร์สูงสุด

2500 คน¹

จำนวนผู้มาใช้โครงการสูงสุด คือ 'งานเมาลิดกลาง' 5000 คน

(จัด 3 วัน) ในวันที่มาสูงสุดเป็นจำนวนจำนวนมุสลิม 2500 คน ซึ่งมัสญิดต้องรองรับได้ทั้งหมด

- กำหนดจำนวนผู้ละหมาดภายนอกอาคาร(ลานโล่ง)²

จำนวนผู้มาละหมาดในวันอีด³ทั้งสองสูงสุด

3000 คน⁴

สัดส่วนระหว่างชายและหญิงที่มาละหมาด มีความแปรผันตามที่ตั้งของมัสญิดกับ ชุมชนโดยรอบโดย เป็น หญิง ประมาณ 1 ใน 5 ของผู้มาละหมาดวันศุกร์สูงสุด⁴

ดังนั้น จำนวนผู้ละหมาดเป็นชาย

2000 คน

จำนวนผู้ละหมาดเป็นหญิง

1000 คน

การคิดพื้นที่แบ่งตามส่วนที่สำคัญ ดังนี้

1.1 ลานทางเข้ามัสญิด และลานประกอบศาสนกิจในวันสำคัญ

1.2 โถงทางเข้าแยก ชาย-หญิง

- บริเวณโถงทางเข้า

- บริเวณที่ถอดเก็บรองเท้า และลิคอกเกอร์เก็บของ

- บริเวณที่อาบน้ำละหมาด

- ห้องน้ำ-ส้วม-เปลี่ยนเสื้อผ้า แยกชายหญิง

1.3 โถงละหมาดแยก ชาย-หญิง

- มุมอ่านหนังสือ

- ระเบียงรอบเพื่อการขยายตัว

1.4 หออะซาน

1.5 โถงอเนกประสงค์

1.6 ห้องส่วนบริการอาคาร

1.7 ที่เทียบรถมัสญิด

¹ดูรายละเอียดหัวข้อ ผู้ใช้โครงการ

²ในสมัยศกตามูฮัมหมัด (คือลข) จะละหมาดในวันอีดทั้งสอง ภายนอกอาคารบริเวณลาน โถงหน้ามัสญิด

³เป็นวันสำคัญทางศาสนาที่จะมีผู้มาละหมาดสูงสุด (ดู ภาคผนวก ผ -)

⁴(ดูรายละเอียดหัวข้อ ผู้ใช้โครงการ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.1 ลานทางเข้ามัสยิด และ ลานประกอบศาสนกิจในวันสำคัญ

เป็นลานทางเข้าและลานโล่งที่รองรับการมาประกอบศาสนกิจในวันอิติลพีตรุ และอิติลฮัจญ์ซึ่งจะมีผู้มาละหมาดจำนวนมากกว่าปกติ แต่เดิมในสมัยศาสนาฮัมหมัดในวันนี้จะละหมาดกันภายนอกอาคารบริเวณ ลานโล่งหน้า ยกเว้นเมื่อพื้นที่ภายนอกไม่อำนวย

จำนวนผู้ละหมาดในวันอิติลพีตรุ และอิติลฮัจญ์วันละประมาณ	3000	คน
จะนั้นบริเวณลาน มีจำนวนผู้ใช้	3000	คน
ใช้พื้นที่ประมาณ 0.937 ตร.ม./คน เป็นพื้น	= 3000 x 0.937	= 2811 ตร.ม.
รวม Circulation 25%		

พื้นที่ลานโล่งทั้งหมด 3514 ตร.ม.

1.2 โถงทางเข้าแยกชาย-หญิง

- บริเวณโถงทางเข้า

คนจะทยอยเข้ามัสยิดก่อนถึงเวลาละหมาด ประมาณ	30	นาที ¹
--	----	-------------------

ชาย ก่อนจะเข้าสู่มัสยิดต้องอาบน้ำละหมาดก่อน แล้วถอดรองเท้าเข้ามัสยิดจากนั้นก็ยืนสงบใจพร้อมที่จะละหมาด จัดเครื่องแต่งกายให้เรียบร้อยจึงก้าวสู่มัสยิด

ใช้เวลาโดยเฉลี่ย	3	นาที /คน
ใช้พื้นที่ประมาณ	1.00	ตร.ม./คน
เวลา 30 นาที ชาย เข้าโถงทางเข้า	2000	คน
เวลา 3 นาที ชาย เข้าโถงทางเข้า	200	คน

พื้นที่โถงละหมาดชาย = 200x1 = 200 ตร.ม.

หญิง หลังจากอาบน้ำละหมาด จึงถอดรองเท้าเข้าสู่โถงทางเข้า ซึ่งแยกออกจากชายโดยเด็ดขาดเป็นที่ใส่ชุดตาละก² และพักสงบใจก่อนเข้ามัสยิด

ใช้เวลาโดยเฉลี่ย	3	นาที/คน
ใช้พื้นที่ประมาณ	1.00	ตร.ม./คน
เวลา 30 นาที หญิง เข้าโถงทางเข้า	500	คน
เวลา 3 นาที หญิง เข้าโถงทางเข้า	50	คน

จะนั้น พื้นที่โถงละหมาดหญิง = 50x1 = 50 ตร.ม.

¹ ข้อมูลจากการสำรวจ การละหมาดวันศุกร์ (ดูภาคผนวก ผ -)

² ชุดคลุม ยาวจากหัวถึงระดับใต้หัวเข่า ซึ่งจะสวมกับผ้าถุงยาวปิดจรดเท้าสำหรับละหมาดของผู้หญิง

- บริเวณที่ถอดรองเท้า และลิโศคณาภิร็บของ - รองเท้าแยกชาย-หญิง

1 ช่องใช้พื้นที่อย่างน้อย 0.25×0.30 ตร.ม. = 0.075 ตร.ม.

จัดเป็นชั้นวางรองเท้า 3 ชั้น แต่ละชั้นวางได้เท่าๆ กัน

ชาย 2000 ช่อง ใช้พื้นที่อย่างน้อย $(0.075 \times 2000) / 3 = 50$ ตร.ม.

หญิง 500 ช่อง ใช้พื้นที่อย่างน้อย $(0.075 \times 500) / 3 = 12.5$ ตร.ม.

- ห้องน้ำ-ส้วมแยกชาย-หญิง

คิดพื้นที่ต่อหน่วยสุขภัณฑ์ดังนี้ 250 ตร.ม. ต่อ ส้วม 1 ที่ โถปัสสาวะ 1 ที่ อ่างล้างมือ 1 ที่
3280 ตร.ม. 14 ที่ 14 ที่ 14 ที่

ชาย ส้วม $14(1.5 \times 0.9) = 18.9$ ตร.ม.

โถปัสสาวะ $14(0.8 \times 1.0) = 11.2$ ตร.ม.

อ่างล้างมือ $14(0.8 \times 0.6) = 6.72$ ตร.ม.

รวมพื้นที่ = 36.82 ตร.ม.

รวม Circulation 30%

ชายรวมเป็นพื้นที่ = 47.88 ตร.ม.

หญิง ส้วม $14(1.5 \times 0.9) = 18.9$ ตร.ม.

อ่างล้างมือ $14(0.8 \times 0.6) = 6.72$ ตร.ม.

รวมพื้นที่ = 25.62 ตร.ม.

รวม Circulation 30%

หญิงรวมเป็นพื้นที่ = 33.30 ตร.ม.

- ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้าแยกชาย-หญิง

จากการศึกษาอาคารตัวอย่าง พบว่า มี 2.5 % ของผู้มาละหมาดทั้งหมดที่จะเปลี่ยนชุด

ชาย 2000 คน จะมีผู้เปลี่ยนชุด¹ 50 คน

หญิง 500 คน จะมีผู้เปลี่ยนชุด² 13 คน

จำนวนดังกล่าวจะทยอยกันมาในช่วงเวลา 30 นาที ก่อนถึงเวลาเข้าละหมาด

เวลา 3 นาที ชาย เปลี่ยนชุด 5 คน ใช้พื้นที่ $5(1.5 \times 0.9) = 6.75$ ตร.ม.

5 นาที หญิง เปลี่ยนชุด 3 คน ใช้พื้นที่ $3(1.5 \times 0.9) = 4.05$ ตร.ม.

รวม Circulation 30% (ช่วงเวลาเปลี่ยนชุดโดยประมาณ)

ชาย 8.75 ตร.ม.

หญิง 5.26 ตร.ม.

¹ เทศบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 อ้างอิงถึงอาคารประเภทหอประชุม

² จากการสำรวจมัสยิดฮารุน (มีผู้มาละหมาดวันศุกร์สูงสุด) พ.ย. พ.ศ. 2538

³ โดยมากจะเปลี่ยนเฉพาะทางเบงที่สกปรกเป็นโสร่งละหมาด

⁴ หากเสื้อผ้าสะอาดจะสวมชุดละหมาด (ผ้าตาละง) และเปลี่ยนผ้าถุง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ที่อาบน้ำละหมาด เป็นบริเวณชำระร่างกายก่อนเข้าสู่มัสญิดโดยจัดแยกชายหญิง จำนวนผู้ที่อาบน้ำละหมาดจากการทยอยเข้าสู่มัสญิดช่วงเวลา 30 นาทีก่อนละหมาด โดยอาบน้ำละหมาดประมาณ 1 นาทีต่อคน

ชาย	ในเวลา 30 นาที คนใช้ได้ 30 คน	ใช้ที่ทำความสะอาด	1 ที่
	2000 คน	ใช้ที่ทำความสะอาด	67 ที่
		1 ที่ใช้พื้นที่	1 ตร.ม.
		67 ที่ใช้พื้นที่	66 ตร.ม.
หญิง	ในเวลา 30 นาที คนใช้ได้ 30 คน	ใช้ที่ทำความสะอาด	1 ที่
	500 คน	ใช้ที่ทำความสะอาด	17 ที่
		1 ที่ใช้พื้นที่	1 ตร.ม.
		17 ที่ใช้พื้นที่	17 ตร.ม.

_____หมายเหตุ ในการละหมาดวันอีดิลอฎฮาและอีดิลฟิตรี จำนวนที่อาบน้ำละหมาดสามารถใช้ได้อย่างเพียงพอเพราะคนจะทยอยมา ตั้งแต่ 7.00-9.00 น. เป็นเวลาถึง 2 ชั่วโมง

1.3 โถงละหมาดแยกชาย-หญิง

คิดพื้นที่จาก ขนาดพื้นที่ที่ใช้ในการละหมาดสูงสุด คือ การสุญูด¹

1 คน	ใช้พื้นที่ประมาณ	= 1.25x0.75 ตร.ม.	= 0.9375 ตร.ม.
2000 คน (ชาย)			= 1875.00 ตร.ม.
500 คน (หญิง)			= 468.75 ตร.ม.
รวม	Circulation (25)%		

พื้นที่ (ชาย)	= 1875+468.75	= 2344 ตร.ม.
พื้นที่ (หญิง)	= 468.75+117.18	= 586 ตร.ม.

- มิรับง² ที่มีฮาบ³ มีพื้นที่ประมาณ = 9 ตร.ม.
รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด = 2539 ตร.ม.

- มุมหนังสือ เป็นที่เก็บคัมภีร์อัลกุรอาน หะดีษ รวมอยู่บริเวณผนังด้านหนึ่งโดยรวมอยู่ใน

โถง ละหมาด จำนวนหนังสือจากการสำรวจมัสญิดฮารูน ¹ พบว่า

มีชั้นวางหนังสือที่มีผู้ ใช้เป็นจำนวน 60เล่มต่อจำนวนผู้มาละหมาดวันศุกร์มากที่สุด 800คน	= 0.075 เล่ม/คน
ฉะนั้น จำนวนผู้มาละหมาดวันศุกร์ ชาย 2000คน	= 150 เล่ม
จำนวนผู้มาละหมาดวันศุกร์ หญิง 500คน	= 38 เล่ม

¹ คือ การก้มกราบ (ดูรายละเอียดหัวข้อ พิธีกรรม)

² คือ ฟูมด้านหน้า (ดูรายละเอียดหัวข้อ ส่วนประกอบ)

³ คือ ฮรัมมาศ (ดูรายละเอียดหัวข้อ ส่วนประกอบ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พื้นที่ต่อหนังสือ 1 เล่ม = 0.08×0.20 = 0.160 ตร.ม.

(แบ่งเก็บหนังสือเป็นชั้น 3 ชั้น)

พื้นที่เก็บหนังสือ ชาย = $0.16 \times 150 / 3$ = 8 ตร.ม.

พื้นที่เก็บหนังสือ หญิง = $0.16 \times 38 / 3$ = 2 ตร.ม.

1.4 ระเบียบ รอบโรงละหมาด

ในโครงการนี้จัดพื้นที่ละหมาดวันอีดตามแบบฉบับของท่านศาสนคามาอุมม์หมัด คือจัด นอกมัสญิด บริเวณลานโล่ง ในกรณีที่เกิดสถานการณ์ที่ไม่อำนวยความสะดวกการละหมาดกลางแจ้ง จึงจะจัดละหมาดภายใน

อาคารมัสญิด กำหนดรองรับการละหมาดได้สูงสุด	2500 คน
จำนวนผู้มาละหมาดในวันอีด ¹ ทั้งสองสูงสุด	3000 คน ²
จะนั้นหากมีการละหมาด วันอีดภายในมัสญิดจะมีจำนวนเกิน	500 คน
โดยจำแนกเป็น ฝ่ายหญิง(1ใน 5 ของจำนวนชาย)	100 คน
ฝ่ายชาย	400 คน

ซึ่งจะเป็นจำนวนที่ละหมาดบริเวณ ระเบียบและโถงทางเข้า

1 คน ใช้พื้นที่ประมาณ = 1.25×0.75 ตร.ม. = 0.9375 ตร.ม.

400 คน (ชาย) = 375 ตร.ม.

100 คน (หญิง) = 93.75 ตร.ม.

รวม Circuration (25)%

พื้นที่ (ชาย) = $3745 + 93.75$ = 468.75 ตร.ม.

พื้นที่ (หญิง) = $93.75 + 23.43$ = 117.18 ตร.ม.

พื้นที่โถงทางเข้าชาย = 200 ตร.ม.

พื้นที่โถงทางเข้าหญิง = 50 ตร.ม.

จะนั้นพื้นที่ระเบียบอย่างน้อย ชาย $468.75 - 200$ = 268.75 ตร.ม.

หญิง $117.18 - 50$ = 67.18 ตร.ม.

1.5 หออาซาน

เป็นบริเวณที่อยู่ภายนอกโรงละหมาดเพื่อการอะซาน(ประกาศเชิญชวนให้มาร่วม ละหมาด) โดยบี
หัดัน โดยมากจะเป็นหอคอคอยสูง³ เพื่อช่วยให้เสียงได้ยินทั่วออกไป

พื้นที่ใช้สำหรับอาซาน คือพื้นที่ยืน 1 คน เป็นพื้นที่ 1.20×1.20 ตร.ม. = 1.44 ตร.ม. (ปัจจุบันใช้เครื่อง
ขยายเสียง เพื่อช่วยกระจายเสียงออกไปไกล

- ห้องเครื่องขยายเสียง เป็นพื้นที่ 2.00×2.00 ตร.ม. = 4.00 ตร.ม.

รวมเป็นพื้นที่ **5.44 ตร.ม.**

¹เป็นวันสำคัญทางศาสนาที่จะมีผู้มาละหมาดสูงสุด (ดู ภาคผนวก ๘)

²(ดู ผู้ใช้โครงการ.)

³(ดูรายละเอียดส่วนประกอบมัสญิด -)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สวอนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.6 โถงเอนกประสงค์

จุดประสงค์ของโถงนี้ เป็นพื้นที่สำหรับรับประทานอาหารร่วมกัน โดยสามารถใช้ พื้นที่ร่วมกับพื้นที่ โถงละหมาด โถงทางเข้า และระเบียบได้

จากการวิเคราะห์พื้นที่ใช้สอย การรับประทานอาหารล้อมวงต่อถาด 1 ถาด รวมทางเดินรอบนั่ง รับประทานอาหาร 6 ที่ จะใช้พื้นที่ทั้งสิ้น $2.50 \times 2.50 / 6 = 1.04$ ตร.ม./คน

รองรับ 3000 คน จะใช้พื้นที่ทั้งสิ้น $3000 \times 1.04 = 3125$ ตร.ม.

โถงทางเข้ามีพื้นที่	336	ตร.ม.
โถงละหมาดมีพื้นที่	2539	ตร.ม.
ระเบียบ มีพื้นที่	250	ตร.ม.
	3125	ตร.ม.

ฉะนั้นจึงสามารถใช้พื้นที่ร่วมกับพื้นที่ดังกล่าวมาแล้วได้ทั้งหมด

- ส่วนเตรียมอาหาร โดยคิดเป็น 50% ของพื้นที่รับประทานอาหาร จัดเป็นพื้นที่ในลานโถง

เป็นพื้นที่ 1562 ตร.ม.

- ห้องเก็บของ จัดเก็บรวมกับส่วนโรงอาหาร

1.7 ห้องส่วนบริการ

- เก็บของทำความสะอาด ขนาด 3.00×2.00 6 ตร.ม.

- ห้องเครื่องระบบต่างๆ คิดเป็น ต่อพื้นที่ใช้สอย

พื้นที่ใช้สอย 3280.3 ตร.ม. ห้องเครื่องขนาด ตร.ม.

1.8 ที่เทียบรถส่วนบุคคล เพื่อส่งมัยยิต (ศพ) และเป็นเส้นทางบริการด้วย

---

1 เรียกว่า " กินญญ " เป็นการเลี้ยงอาหาร โดยจะรับประทานอาหารร่วมกัน เป็นวงล้อมถาดอาหารของคาวหวาน นั่งรับประทานอาหารกับพื้น เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. สำนักงานบริหารกิจการอิสลามกลางแห่งประเทศไทย

สำนักจุฬาราชมนตรี

ส่วนสำนักงานจุฬาราชมนตรี

1. ห้องทำงานจุฬาราชมนตรี

- ส่วนทำงาน = 4.50×4.00 = 18.00 ตร.ม.

- ส่วนรับแขก 6 คน = 4.00×3.00 = 12.00 ตร.ม.

รวมพื้นที่ = 30.00 ตร.ม.

รวม Circulation 40%

รวมพื้นที่ = 42.00 ตร.ม.

- ห้องน้ำ-ส้วม = 3.00×4.00 = 12.00 ตร.ม.

รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด = 54.00 ตร.ม.

2. ห้องทำงานเลขานุการสำนักจุฬาราชมนตรี

- ส่วนทำงาน = 4.20×2.40 = 10.08 ตร.ม.

- ส่วนรับแขก = 2.00×3.00 = 6.00 ตร.ม.

รวมพื้นที่ = 16.00 ตร.ม.

รวม Circulation 30%

รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด = 20.80 ตร.ม.

3. ห้องเลขานุการและเจ้าหน้าที่

- ส่วนเลขานุการ = 2.40×4.20 = 10.08 ตร.ม.

- ส่วนเจ้าหน้าที่ 4 คน = $4(2.40 \times 2.7)$ = 25.92 ตร.ม.

รวมพื้นที่ = 36.00 ตร.ม.

รวม Circulation 30%

รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด = 46.80 ตร.ม.

4. ห้องทำงานฝ่ายวิชาการและกฎหมาย

- ส่วนหัวหน้าฝ่าย = 2.40×4.20 = 10.08 ตร.ม.

- ส่วนเจ้าหน้าที่ 1 คน = 2.70×2.40 = 6.48 ตร.ม.

รวมพื้นที่ = 16.56 ตร.ม.

รวม Circulation 30%

รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด = 21.53 ตร.ม.

5. ห้องทำงานฝ่ายตรวจสอบและรับรองฐานมุสลิม

- ส่วนหัวหน้าฝ่าย = 2.40×4.20 = 10.08 ตร.ม.

- ส่วนเจ้าหน้าที่ 3 คน = $3(2.40 \times 2.70)$ = 19.44 ตร.ม.

รวมพื้นที่ = 29.52 ตร.ม.

- ส่วนเก็บเอกสาร = 3.00×2.00 = 6.00 ตร.ม.

รวมพื้นที่ = 35.52 ตร.ม.

รวม Circulation 30%

รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด = 46.18 ตร.ม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. ห้องทำงานฝ่ายประชาสัมพันธ์

- ส่วนหัวหน้าฝ่าย = 2.40×4.20 = 10.08 ตร.ม.

- ส่วนเจ้าหน้าที่ 2 คน = $2(2.40 \times 2.70)$ = 12.96 ตร.ม.

- เจ้าหน้าที่ฝ่ายเผยแพร่เอกสาร 3 คน
= $3(2.40 \times 2.70)$ = 19.44 ตร.ม.

- เจ้าหน้าที่ฝ่ายสถานนิเวศและโทรทัศน์ 3 คน
= $3(2.40 \times 2.70)$ = 19.44 ตร.ม.

- ส่วนจัดการเอกสาร = 3.00×2.00 = 6.00 ตร.ม.

รวมพื้นที่ = 67.92 ตร.ม.

รวม Circulation 30%

รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด = 88.30 ตร.ม.

7. ห้องทำงานฝ่ายกิจการต่างประเทศ

- ส่วนหัวหน้าฝ่าย = 2.40×4.20 = 10.08 ตร.ม.

- ส่วนเจ้าหน้าที่ 2 คน = $2(2.40 \times 2.70)$ = 12.96 ตร.ม.

รวมพื้นที่ = 23.04 ตร.ม.

รวม Circulation 30%

รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด = 29.95 ตร.ม.

8. ห้องประชุม 15 ที่นั่ง 8.00×5.00 = 40.00 ตร.ม.

9. บริเวณจัดการเอกสาร 4.00×3.00 = 12.00 ตร.ม.

10. บริเวณเตรียมอาหาร 3.00×2.00 = 6.00 ตร.ม.

11. โถงพักคอย และเคาเตอร์ติดต่อ = 20.00 ตร.ม.

12. ห้องน้ำแยกชาย-หญิง

คิดพื้นที่ต่อหน่วยสุขภัณฑ์ดังนี้ 75 ตร.ม. ต่อ ส่วน 1ที่ โถปัสสาวะ 1ที่ อ่างล้างมือ 1ที่
391 ตร.ม. 6ที่ 6ที่ 6ที่

ชาย ส่วน $6(1.5 \times 0.9)$ = 8.1 ตร.ม.

โถปัสสาวะ $6(0.8 \times 1.0)$ = 4.8 ตร.ม.

อ่างล้างมือ $6(0.8 \times 0.6)$ = 2.88 ตร.ม.

ชายรวมเป็นพื้นที่ = 20.51 ตร.ม. (รวม Circulation 30%)

หญิง ส่วน $6(1.5 \times 0.9)$ = 8.1 ตร.ม.

อ่างล้างมือ $6(0.8 \times 0.6)$ = 2.88 ตร.ม.

หญิงรวมเป็นพื้นที่ = 14.27 ตร.ม. (รวม Circulation 30%)

13. ห้องเครื่องงานระบบต่างๆ 3.00×2.00 = 6.00 ตร.ม.

รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด

432.34 ตร.ม.

¹เทศบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 อ้างอิงถึงอาคารประเภทอาคารสำนักงาน

ส่วนสำนักงานเลขาธิการกรมการอิสลามกลางประจำประเทศไทย

14. ห้องทำงานเลขาธิการสำนักเลขาธิการ

- ส่วนเลขาธิการ = 2.40×4.20 = 10.08 ตร.ม.
- ส่วนรับแขก = 2.00×3.00 = 6.00 ตร.ม.
- รวมพื้นที่ = 16.08 ตร.ม.

รวม Circulation 30%

รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด = 20.90 ตร.ม.

15. ห้องทำงานฝ่ายงานประชุม

- ส่วนหัวหน้าฝ่าย = 2.40×4.20 = 10.08 ตร.ม.
- ส่วนเจ้าหน้าที่ 2คน = $2(2.40 \times 2.70)$ = 12.96 ตร.ม.
- ส่วนเก็บเอกสาร = 3.00×2.00 = 6.00 ตร.ม.

รวมพื้นที่ = 29.04 ตร.ม.

รวม Circulation 30%

รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด = 37.75 ตร.ม.

16. ห้องทำงานฝ่ายงานบริหารคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด

- ส่วนหัวหน้าฝ่าย = 2.40×4.20 = 10.08 ตร.ม.
- ส่วนเจ้าหน้าที่ 2คน = $2(2.40 \times 2.70)$ = 12.96 ตร.ม.
- ส่วนเก็บเอกสาร = 3.00×2.00 = 6.00 ตร.ม.

รวมพื้นที่ = 29.04 ตร.ม.

รวม Circulation 30%

รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด = 37.75 ตร.ม.

17. ห้องทำงานฝ่ายงานบริหารคณะกรรมการอิสลามประจำมัสญิด

- ส่วนหัวหน้าฝ่าย = 2.40×4.20 = 10.08 ตร.ม.
- ส่วนเจ้าหน้าที่ 2คน = $2(2.40 \times 2.70)$ = 12.96 ตร.ม.
- ส่วนเก็บเอกสาร = 2.00×3.00 = 6.00 ตร.ม.

รวมพื้นที่ = 29.04 ตร.ม.

รวม Circulation 30%

รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด = 37.75 ตร.ม.

18. ห้องทำงานฝ่ายวิชาการและกฎหมาย

- ส่วนหัวหน้าฝ่าย = 2.40×4.20 = 10.08 ตร.ม.
- ส่วนเจ้าหน้าที่ 2คน = $2(2.40 \times 2.70)$ = 12.96 ตร.ม.

รวมพื้นที่ = 23.04 ตร.ม.

รวม Circulation 30%

รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด = 29.95 ตร.ม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

19. ห้องทำงานฝ่ายงานอุธรณ์

- ส่วนหัวหน้าฝ่าย = $2.40 \times 4.20 = 10.08$ ตร.ม.
- ส่วนเจ้าหน้าที่ 2คน = $2(2.40 \times 2.70)$ = 12.96 ตร.ม.
- ส่วนเก็บเอกสาร = $2.00 \times 3.00 = 6.00$ ตร.ม.

รวมพื้นที่ = 29.04 ตร.ม.

รวม Circulation 30%

รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด = 37.75 ตร.ม.

20. โถงพักคอย และเคาเตอร์ติดต่อ = 20.00 ตร.ม.

21. ห้องน้ำแยกชาย-หญิง

คิดพื้นที่ต่อหน่วยสุขภัณฑ์นี้ 75 ตร.ม. ต่อ ส้วม 1ที่ โถปัสสาวะ 1ที่ อ่างล้างมือ 1ที่
 221.85 ตร.ม. 3ที่ 3ที่ 3ที่

ชาย	ส้วม	$3(1.5 \times 0.9)$	=	4.05	ตร.ม.
	โถปัสสาวะ	$3(0.8 \times 1.0)$	=	2.4	ตร.ม.
	อ่างล้างมือ	$3(0.8 \times 0.6)$	=	1.44	ตร.ม.
	ชายรวมเป็นพื้นที่		=	10.25	ตร.ม.(รวม Circulation 30%)
หญิง	ส้วม	$3(1.5 \times 0.9)$	=	4.05	ตร.ม.
	อ่างล้างมือ	$3(0.8 \times 0.6)$	=	1.44	ตร.ม.
	หญิงรวมเป็นพื้นที่		=	7.14	ตร.ม.(รวม Circulation 30%)

21. ห้องเครื่องงานระบบต่างๆ $3.00 \times 2.00 = 6.00$ ตร.ม.

รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด 245.24 ตร.ม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำนักเลขาธิการศูนย์กึ่งกลางอิสลามแห่งประเทศไทย

1. ห้องเลขาธิการศูนย์ฯ

- ส่วนเลขาธิการ = 2.40×4.20 = 10.08 ตร.ม.
- ส่วนรับแขก = 2.00×3.00 = 6.00 ตร.ม.

รวมพื้นที่ = 16.08 ตร.ม.

รวม Circulation 30%

รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด = 20.90 ตร.ม.

2. ห้องเลขานุการและเจ้าหน้าที่

- ส่วนเลขานุการ = 2.40×4.20 = 10.08 ตร.ม.
- ส่วนเจ้าหน้าที่ 2 คน = $4(2.40 \times 2.7)$ = 12.96 ตร.ม.

รวมพื้นที่ = 23.04 ตร.ม.

รวม Circulation 30%

รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด = 29.95 ตร.ม.

3. ห้องฝ่ายประชาสัมพันธ์

ฝ่ายประชาสัมพันธ์และเอกสาร

- ส่วนหัวหน้าฝ่าย = 2.40×4.20 = 10.08 ตร.ม.
- ส่วนเจ้าหน้าที่ 2 คน = $2(2.40 \times 2.70)$ = 12.96 ตร.ม.
- ส่วนเก็บเอกสาร = 3.00×2.00 = 6.00 ตร.ม.

รวมพื้นที่ = 29.04 ตร.ม.

ฝ่ายปฏิคม

- ส่วนหัวหน้าฝ่าย = 2.40×4.20 = 10.08 ตร.ม.
- ส่วนเจ้าหน้าที่ 2 คน = $2(2.40 \times 2.70)$ = 12.96 ตร.ม.

รวมพื้นที่ = 23.04 ตร.ม.

รวม Circulation 30%

รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด = 67.70 ตร.ม.

4. งานกิจกรรม

ฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่

- ส่วนหัวหน้าฝ่าย = 2.40×4.20 = 10.08 ตร.ม.
- ส่วนเจ้าหน้าที่ 2 คน = $2(2.40 \times 2.70)$ = 12.96 ตร.ม.

รวมพื้นที่ = 23.04 ตร.ม.

ฝ่ายจัดประชุมสัมมนา

- ส่วนหัวหน้าฝ่าย = 2.40×4.20 = 10.08 ตร.ม.
- ส่วนเจ้าหน้าที่ 2 คน = $2(2.40 \times 2.70)$ = 12.96 ตร.ม.

รวมพื้นที่ = 23.04 ตร.ม.

ฝ่ายงานที่พัสดุภัณฑ์

- ส่วนหัวหน้าฝ่าย = 2.40×4.20 = 10.08 ตร.ม.
- ส่วนเจ้าหน้าที่ 1 คน = 6.48 ตร.ม.

รวมพื้นที่ = 16.56 ตร.ม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ส่วนเก็บเอกสาร = 3.00×2.00 = 6.00 ตร.ม.
รวมพื้นที่ = 22.56 ตร.ม.

รวม Circulation 30%

รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด = 89.23 ตร.ม.

5. โถงพักคอย และเคาเคอร์ติดต่อ = 20.00 ตร.ม.

6. ห้องน้ำแยกชาย-หญิง

คิดพื้นที่ต่อหน่วยสุขภัณฑ์ดังนี้ 75 ตร.ม. ต่อ ส่วน 1 ที่ โถบัสสาวะ 1 ที่ อ่างล้างมือ 1 ที่
227.78 ตร.ม. 3 ที่ 3 ที่ 3 ที่

ชาย ส่วน $3(1.5 \times 0.9)$ = 4.05 ตร.ม.

โถบัสสาวะ $3(0.8 \times 1.0)$ = 2.4 ตร.ม.

อ่างล้างมือ $3(0.8 \times 0.6)$ = 1.44 ตร.ม.

ชายรวมเป็นพื้นที่ = 10.25 ตร.ม. (รวม Circulation 30%)

หญิง ส่วน $3(1.5 \times 0.9)$ = 4.05 ตร.ม.

อ่างล้างมือ $3(0.8 \times 0.6)$ = 1.44 ตร.ม.

หญิงรวมเป็นพื้นที่ = 7.14 ตร.ม. (รวม Circulation 30%)

7. ห้องเครื่องงานระบบต่างๆ 3.00×2.00 = 6.00 ตร.ม.

รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด 251 ตร.ม.

● ฝ่ายห้องสมุดและวิชาการ (ที่หอสมุดกลาง)

- ส่วนบรรณารักษ์ = 2.40×4.20 = 10.08 ตร.ม.

- ส่วนเจ้าหน้าที่ 3 คน = $3(2.40 \times 2.70)$ = 19.44 ตร.ม.

- ส่วนเก็บเอกสาร = 3.00×2.00 = 6.00 ตร.ม.

รวมพื้นที่ = 35.52 ตร.ม.

รวม Circulation 30%

รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด = 46.18 ตร.ม.

● งานอาคารสถานที่ (อาคารฝ่ายอาคารสถานที่)

ฝ่ายอาคารสถานที่

- ส่วนหัวหน้าฝ่าย = 2.40×4.20 = 10.08 ตร.ม.

- ส่วนเจ้าหน้าที่ 2 คน = $2(2.40 \times 2.70)$ = 12.96 ตร.ม.

รวมพื้นที่ = 23.04 ตร.ม.

ฝ่ายงานยานพาหนะ

- ส่วนหัวหน้าฝ่าย = 2.40×4.20 = 10.08 ตร.ม.

- ส่วนเจ้าหน้าที่ 2 คน = $2(2.40 \times 2.70)$ = 12.96 ตร.ม.

รวมพื้นที่ = 23.04 ตร.ม.

รวม Circulation 30%

รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด = 68.33 ตร.ม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กองประสานราชการ กรมการปกครอง ฝ่ายกิจการอิสลาม

1. ห้องทำงานฝ่ายกิจการอิสลาม

- ส่วนหัวหน้าฝ่าย = 2.40×4.20 = 10.08 ตร.ม.

- ส่วนผู้อำนวยการมุสลิม
= 2.40×4.20 = 10.08 ตร.ม.

- ส่วนหัวหน้างานกิจการรพาราชการมนตรี
= 2.40×4.20 = 10.08 ตร.ม.

- ส่วนพนักงานปกครอง 2 คน
= $2(2.40 \times 2.70)$ = 12.96 ตร.ม.

- ส่วนเจ้าหน้าที่ปกครอง 2 คน
= $2(2.40 \times 2.70)$ = 12.96 ตร.ม.

- ส่วนเก็บเอกสาร = 2.00×3.00 = 6.00 ตร.ม.

รวมพื้นที่ = 62.16 ตร.ม.

รวม Circulation 30%

รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด = 80.81 ตร.ม.

2. ส่วนรับแขก 6 คน = 4.00×3.00 = 12.00 ตร.ม.

3. ห้องประชุม 15ที่นั่ง = 8.00×5.00 = 40.00 ตร.ม.

4. บริเวณห้องพักพนักงาน 4.00×4.00 = 16.00 ตร.ม.

5. โถงพักคอย และเคาเตอร์ติดต่อ = 20.00 ตร.ม.

6. ห้องน้ำแยกชาย-หญิง

คิดพื้นที่ต่อหน่วยสุขภัณฑ์ดังนี้ 75 ตร.ม. ต่อ ส้วม 1ที่ โถปัสสาวะ 1ที่ อ่างล้างมือ 1ที่
168.81 ตร.ม. 3ที่ 3ที่ 3ที่

ชาย ส้วม $3(1.5 \times 0.9)$ = 4.05 ตร.ม.

โถปัสสาวะ $3(0.8 \times 1.0)$ = 2.4 ตร.ม.

อ่างล้างมือ $3(0.8 \times 0.6)$ = 1.44 ตร.ม.

ชายรวมเป็นพื้นที่ = 10.25 ตร.ม. (รวม Circulation 30%)

หญิง ส้วม $3(1.5 \times 0.9)$ = 4.05 ตร.ม.

อ่างล้างมือ $3(0.8 \times 0.6)$ = 1.44 ตร.ม.

หญิงรวมเป็นพื้นที่ = 7.14 ตร.ม. (รวม Circulation 30%)

7. ห้องเครื่องงานระบบต่างๆ 3.00×2.00 = 6.00 ตร.ม.

~~รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด 192.20 ตร.ม.~~

~~พื้นที่ส่วนสำนักงาน 105.72 ตร.ม.~~

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. หอสมุด

1. ส่วนห้องสมุด เป็นพื้นที่ใช้สอยหลักของหอสมุดฯ มีส่วนประกอบที่สำคัญ คือ

- พื้นที่อ่านหนังสือ
- พื้นที่ชั้นวางหนังสือ

คำนวณหาปริมาณการใช้งานพื้นที่ส่วนนี้ในหนึ่งวัน จากการวิเคราะห์จำนวนผู้ใช้สอยหลักซึ่งคิดจาก

จำนวนมุสลิมทั้งหมดในเขต ภาคกลางทั้งหมด	เป็นหลัก มีจำนวน 65750 คน
--	---------------------------

(ที่มา กองการทะเบียน พ.ศ. 2535)

* จงอ่าน และพระเจ้าของเจ้าทรงพระมหากรุณาธิคุณ

ผู้ทรงสอนด้วยปากกา ผู้ทรงสอนให้รู้ในสิ่งไม่รู้* (96:1.5)

จึงใช้จำนวนมุสลิมที่มีความสามารถเดินทางมาได้สะดวก เนื่องจากการอ่านเป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคนดังกล่าว คือผู้อยู่เขตจังหวัด กรุงเทพฯ เป็นกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด ตามมาตรฐานของห้องสมุดในประเทศไทยนั้น ประมาณว่าใน 1 ปี จะมีผู้ใช้บริการห้องสมุด เท่ากับ 10%¹ ของจำนวนประชากรทั้งหมด

ฉะนั้น 10% ของจำนวนประชากรกลุ่มเป้าหมาย 6575 คนต่อปี
 หอสมุดฯ กำหนดเวลาเปิดบริการสัปดาห์ละ 7 วัน, 1 ปี 365 วันบริการ
 ฉะนั้น จะมีผู้มาใช้หอสมุด ประมาณ 18 คน/วัน

ช่วงเวลาเร่งด่วน (Peak Hour) คือ วันเสาร์ จะมีผู้ใช้บริการถึง 55.51%² ของผู้ใช้บริการใน 1 สัปดาห์

ใน 1 สัปดาห์ มีผู้มาใช้หอสมุดฯ 126 คน
 รวม 55.51% จึงมีผู้มาใช้สูงสุด 70 คน

พื้นที่อ่านหนังสือรวมทางเดิน 2.3 ตร.ม./คน³

ฉะนั้นใช้พื้นที่อ่านหนังสือ 161 ตร.ม

ปริมาณหนังสือที่ควรบริการควรมีประมาณ 2-3 เล่ม/ผู้ใช้บริการ 1 คนปี

ฉะนั้น จะมีปริมาณหนังสือสำหรับบริการ 6575 x 2 = 13150 ต ร ม.

พื้นที่ชั้นวางหนังสือ 319 เล่ม/ตร.ม.

ฉะนั้น ใช้พื้นที่วางหนังสือ 41.2 ตร.ม.

รวม Circulation 30 % 53.56 ตร.ม.

ฉะนั้น พื้นที่ใช้สอยหลักของห้องสมุด 161+53.56 = 214.56 ตร.ม

1 มาตราฐานห้องสมุด กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ส่วนอื่นๆ

พิจารณาจากคู่มือการปฏิบัติงานห้องสมุดประชาชน ได้กำหนดไว้ให้ขึ้นอยู่กับ พื้นที่ห้องสมุด ดังนี้

พื้นที่ห้องสมุด	48.2%	ของเนื้อที่รวม 6 ไร่
พื้นที่บริการพิเศษ	10.0%	
ที่ทำงานบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่	7.8%	
ที่เก็บหนังสือ	17.8%	
ที่รับจ่ายหนังสือและส่วนควบคุม	8.2%	
อื่นๆ	8.0%	

จากพื้นที่ห้องสมุดคิดเป็น 48.2% โดยพื้นที่ทั้งหมด 100%

214.56	โดยพื้นที่ทั้งหมด	445.14 ตร.ม.
--------	-------------------	--------------

*พื้นที่บริการพิเศษ (โสตทัศนศึกษา)	10.0%	21.4 ตร.ม.
ที่ทำงานบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่	7.8%	16.73 ตร.ม.
ที่เก็บหนังสือ	17.8%	38.14 ตร.ม.
ที่รับจ่ายหนังสือและส่วนควบคุม	8.2%	17.59 ตร.ม.
อื่นๆ	8.0%	17.16 ตร.ม.

*แยกพิจารณาพื้นที่บริการพิเศษออกเป็นส่วน ๆ ได้ดังนี้

- ส่วนฉายภาพยนตร์และแถบบันทึกภาพ	(42.1%)	9.0 ตร.ม.
- ห้องอ่านไมโครฟิล์ม	(1.4%)	1.0 ตร.ม.
- บริเวณ อ่าน-ฟัง และรับวางเอกสาร	(56.5%)	92.9 ตร.ม.

3. พื้นที่จัดแสดงนิทรรศการ ให้ความรู้ในวาระสำคัญต่างๆ จัดเป็นบอร์ดขนาดเล็กจัดเรียง

$$\text{จากกราวอิควาระพื้นที่ที่ ใช้พื้นที่ประมาณ } 4 \times 4 = 16 \text{ ตร.ม.}$$

4. ร้านขายหนังสือ จัดบริการพิเศษเพื่อจำหน่ายเอกสาร หนังสือที่ทางศูนย์ฯ

ผลิตขึ้นพิจารณาเลือกจัดเป็นแบบ Booth เพราะสามารถดูแลได้ทั่วถึง

ขนาดร้านกำหนดจากความเหมาะสมในการใช้งาน โดยเปรียบเทียบจากอาคารตัวอย่าง ใช้พื้นที่

12 ตร.ม.

5. ห้องน้ำ-ส่วนแยกชายหญิง จากตารางอัตราส่วนสุขภัณฑ์ในอาคารสาธารณะ มีผู้ใช้สูงสุด 70 คน

ชาย	ส่วน	2 ที่	= 2(1.5x0.9) =	2.70 ตร.ม.
	ที่ติดตั้ง	2 ที่	= 2(0.8x1.0) =	1.60 ตร.ม.
	อ่างล้างมือ	1 ที่	= 1(0.8x0.6) =	0.48 ตร.ม.
ใช้พื้นที่	Circulation	30%		6.24 ตร.ม.
หญิง	ส่วน	3 ที่	= 3(1.5x0.9) =	4.05 ตร.ม.
	อ่างล้างมือ	1 ที่	= 1(0.8x0.6) =	0.48 ตร.ม.
ใช้พื้นที่	Circulation	30%		5.88 ตร.ม.

รวมพื้นที่งาน ห้องสมุด 48.2%

1 Archrect Data

2 อาคารตัวอย่าง มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. หอประชุมเอกประสงค์

โดยแบ่งออกเป็น หอประชุมใหญ่ และห้องสัมมนา โดยคิดพื้นที่จากจำนวนคนที่มาใช้ในปฏิทินการใช้ ศูนย์แบ่งตามขนาดผู้ใช้

	40	80	100	120	150	200	300-350	800
จำนวนครั้ง	2	3	8	1	3	3	1	1

ฉะนั้น หอประชุมเอกประสงค์จะประกอบด้วย

1. หอประชุมใหญ่ จุ 100-800 คน ใช้ 18 ครั้ง 1 ห้อง
2. ห้องสัมมนา จุ 40-80 คน ใช้ 5 ครั้ง 1 ห้อง

1. หอประชุมใหญ่ กิจกรรมใหญ่ๆ ที่จัดขึ้น มีทั้งอบรม สัมมนา จนถึงค่ายอบรมเยาวชนมุสลิมฤดูร้อน จัดงานเมาลิดกลางที่ใช้เป็นที่จัดแข่งขันการอ่านกุรอาน จึงจัดพื้นที่เป็นหอประชุมเอกประสงค์

โดยปกติกิจกรรมธรรมดาใช้พื้นที่ 1.5 ตร.ม./คน แต่เนื่องจากมีกิจกรรมเกี่ยวกับเด็กแล้ว ต้องใช้ถึง 3.0 ตร.ม./คน

กิจกรรมอบรมเยาวชนมุสลิมภาคฤดูร้อน มีจำนวน 300-350 คน

คิดพื้นที่ห้องประกอบกิจกรรม = $350 \times 3 = 1050$ ตร.ม.

กิจกรรมที่มีผู้ใช้สูงสุด คือ งานเมาลิดกลาง การจัดแข่งขันการอ่านคัมภีร์อัล-กุรอาน 800 คน

คิดพื้นที่ห้องประชุม = $800 \times 1.5 = 1200$ ตร.ม.

- ห้องน้ำ-ล้างแยกชายหญิง จากตารางอัตราส่วนสุขภัณฑ์ในอาคารสาธารณะ มีผู้ใช้สูงสุด 800 คน

ชาย ล้าง 5 ที่ = $5(1.5 \times 0.9) = 6.75$ ตร.ม.

ที่ปัสสาวะ 5 ที่ = $5(0.8 \times 1.0) = 4.00$ ตร.ม.

อ่างล้างมือ 4 ที่ = $4(0.8 \times 0.6) = 1.92$ ตร.ม.

ใช้พื้นที่ Circulation 30% 16.47 ตร.ม.

หญิง ล้าง 5 ที่ = $6(1.5 \times 0.9) = 9.90$ ตร.ม.

อ่างล้างมือ 4 ที่ = $4(0.8 \times 0.6) = 1.92$ ตร.ม.

ใช้พื้นที่ Circulation 30% 15.36 ตร.ม.

- ห้องรับรอง-เตรียมตัว (4.00x8.00) = 32.00 ตร.ม.

- ห้องเครื่อง

หอประชุมเอกประสงค์ ใช้พื้นที่ 1200 ตร.ม. = 13209.6 ตร.ฟ.

ส่วนติดตั้งระบบปรับอากาศ 250 ตร.ฟ./ตัน = 52.83 ตัน

Mechanic Room (4.00x5.00) = 16.00 ตร.ม.

Chilled Tower (5.00x2.00) = 10.00 ตร.ม.

- ห้องเก็บของ = 16.00 ตร.ม.

¹ การสำรวจจาก งานเมาลิดกลาง ฮศ. 1416

2. ห้องสัมมนา เป็นกิจกรรมขนาดเล็ก โดยอาจจัดเป็นห้องใหญ่ จุ 80 คนและ แบ่งออกเป็น 2 ห้องเล็กสำหรับ 40 คน และสามารถรองรับการจัดเลี้ยงได้ 120 คน

ผู้มาร่วมงานสูงสุดคิดจากการจัดงานเลี้ยงการแต่งงาน (วะลิมะฮ์)¹

เป็นจำนวน 120 คน

ได้อาหารชนิด 6 คน 20 โต๊ะ

จากการวิเคราะห์เนื้อที่ที่เหลือโต๊ะรวมทางเดิน 2.65x2.55 ตร.ม.

ใช้เนื้อที่ 6.71 ตร.ม./โต๊ะ

จะนั้นส่วนรับประทานอาหารห้องจัดเลี้ยง=6.71x20 =134.20 ตร.ม.

รวมพื้นที่ห้องสัมมนา =268.40 ตร.ม.

- ห้องน้ำ-ส้วมแยกชายหญิง จากตารางอัตราส่วนสุขภัณฑ์ในอาคารสาธารณะ มีผู้ใช้สูงสุด 120 คน

ชาย ส้วม 2 ที่ = 2(1.5x0.9) = 2.70 ตร.ม.

ที่บัสสวาระ 2 ที่ = 2(0.8x1.0) = 1.60 ตร.ม.

อ่างล้างมือ 1 ที่ = 1(0.8x0.6) = 0.48 ตร.ม.

ใช้พื้นที่ Circulation 30% 6.24 ตร.ม.

หญิง ส้วม 3 ที่ = 3(1.5x0.9) = 4.05 ตร.ม.

อ่างล้างมือ 1 ที่ = 1(0.8x0.6) = 0.48 ตร.ม.

ใช้พื้นที่ Circulation 30% 5.88 ตร.ม.

- ห้องรับรอง-เตรียมตัว (4.00x4.00) = 16.00 ตร.ม.

- ห้องเครื่อง - ห้องเก็บของ = 16.00 ตร.ม.

รวมพื้นที่ส่วนหลังประชุมสนทนาประสงค์

1872 ตร.ม.

¹ การสำรวจจาก งานเมธาธิบดีฯ พศ.1416

5. ส่วนโรงอาหาร

1. ส่วนรับประทานอาหาร

จากผู้มาละหมาดวันศุกร์ (รวมเจ้าหน้าที่และผู้มาติดต่อ)¹ 1665 คน²

คิดผู้ใช้เป็นจำนวน 70 %³ 1165 คน

1 คนใช้เวลาประมาณ 30 นาที

ในช่วงพักทานอาหารใช้เวลาประมาณ 1.5 ชั่วโมง คือประมาณ 12.00- 13.30 ในช่วงเวลา 90 นาที

แบ่งผู้มารับประทานอาหาร 3 ผัด

ฉะนั้น จำนวนที่นั่งรับประทานอาหาร 389 คน

โต๊ะอาหารชนิด 6 คน 65 โต๊ะ

จากกรณีวิเคราะห์เนื้อที่ใช้สอยโต๊ะรวมทางเดิน 2.65x2.55 ตร.ม

ใช้เนื้อที่ 6.71 ตร.ม./โต๊ะ

จะนับ เนื้อที่ส่วนรับประทานอาหาร: $6.71 \times 65 = 436.15$ ตร.ม.

2. ส่วนครัว

เนื้อที่ครัวมีขนาดเป็น 40%⁴ ของพื้นที่รับประทานอาหาร = 184.6 ตร.ม.

2.1 เนื้อที่ส่วนเตรียมอาหาร

- ที่เตรียมอาหาร 4% ของเนื้อที่ครัว 10.52 ตร.ม.

- ที่เตรียมผัก 7% ของเนื้อที่ครัว 18.41 ตร.ม.

- ที่เตรียมเนื้อ 4% ของเนื้อที่ครัว 10.52 ตร.ม.

รวม 39.45 ตร.ม.

2.2 ที่ประกอบอาหารประกอบด้วย

- ของหวาน 12% ของเนื้อที่ครัว 31.56 ตร.ม.

- ของคาวรวมหุงข้าว 20% ของเนื้อที่ครัว 52.61 ตร.ม.

- ล้างจาน 10% ของเนื้อที่ครัว 26.30 ตร.ม.

- เก็บอาหารเตรียมบริการ 6% " 5.78 ตร.ม.

- ทางเดิน 37% ของเนื้อที่ครัว 97.32 ตร.ม.

รวม 223.60 ตร.ม.

2.3 ส่วนบริการของครัวประกอบด้วย

- ที่รับอาหาร 10% ของเนื้อที่ครัว 26.30 ตร.ม.

¹แม้ว่ากิจกรรม งานมาลิกกลาง จะมีผู้ใช้โครงการมากเช่นกัน แต่ไม่งาน มีการออกบ้านขายอาหารอยู่แล้ว

²ข้อมูลจาก

³Time saver P. 619

⁴เพิ่มขึ้นจาก A rchrect Data P. 26 และเปรียบเทียบจาก Building Design Standard เนื่องจากเป็นครัวไทย

- ที่เก็บอาหาร			
เก็บรองแห้ง	10% ของเนื้อที่ครัว	26.30	ตร.ม.
เก็บผัก	6% ของเนื้อที่ครัว	15.78	ตร.ม.
เก็บเนื้อสัตว์	4% ของเนื้อที่ครัว	10.52	ตร.ม.
เก็บเครื่องต้ม	5% ของเนื้อที่ครัว	13.15	ตร.ม.
- เก็บขยะ	5% ของเนื้อที่ครัว	13.15	ตร.ม.
		รวม	105.20 ตร.ม.
2.4 บริเวณเคาเตอร์บริการอาหาร 20% ของเนื้อที่ครัว			
		รวม	52.60 ตร.ม.

รวมเนื้อที่ครัว 263.03 ตร.ม.

3. ห้องน้ำ-ล้างแยกชายหญิง จากตารางอัตราส่วนสุขภัณฑ์ในอาคารสาธารณะ มีผู้ใช้สูงสุด 389 คน

ชาย	ล้าง	3 ที่	= 3(1.5x0.9) =	4.05 ตร.ม.
	ที่บัสสาวะ	3 ที่	= 3(0.8x1.0) =	1.44 ตร.ม.
	อ่างล้างมือ	2 ที่	= 2(0.8x0.6) =	0.96 ตร.ม.
ใช้พื้นที่	Circulation 30%			8.38 ตร.ม.
หญิง	ล้าง	4 ที่	= 4(1.5x0.9) =	4.05 ตร.ม.
	อ่างล้างมือ	2 ที่	= 2(0.8x0.6) =	0.48 ตร.ม.
ใช้พื้นที่	Circulation 30%			5.88 ตร.ม.

- ห้องเก็บของ = 16.00 ตร.ม.

รวมพื้นที่ส่วนประกอบอาหาร 754.49 ตร.ม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. ที่พักผู้เดินทาง

1. ส่วนห้องพัก

โดยจัดเป็นลักษณะ ที่พักแรม โดยการหาพื้นที่ใช้สอยจากจำนวนผู้ใช้สอยสูงสุดเมื่อมีการจัดกิจกรรมที่กระทำต่อเนื่องเป็นระยะยาว เป็นจำนวน 140 คน¹

จัดเข้าพักเป็นห้องคู่ เป็นจำนวน 70 ห้อง

จากกระต๊อบอาคารตัวอย่างประเภทดังกล่าว และการวิเคราะห์พื้นที่ใช้สอย โครงการ

ได้พื้นที่ห้อง ประมาณ $4.00 \times 10.00 = 40$ ตร.ม.

ฉะนั้น ใช้พื้นที่เป็นห้องพัก 70 ห้อง = 2800 ตร.ม.

2. ส่วนสนับสนุนและบริการ

- ประชาสัมพันธ์ ที่พักผู้เดินทาง

- ส่วนเจ้าหน้าที่ 2 คน = $4(2.40 \times 2.7) = 12.96$ ตร.ม.

- เก็บเอกสาร = $1.00 \times 2.00 = 2.00$ ตร.ม.

รวมพื้นที่ = 14.96 ตร.ม.

รวม Circulation 30%

รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด = 19.44 ตร.ม.

- โถงพักคอย และเคาเตอร์ติดต่อ = $4.00 \times 5.00 = 20.00$ ตร.ม.

- ชักวีดี อป วีดี เสื้อผ้า = $4.00 \times 6.00 = 24.00$ ตร.ม.

- บริเวณโทรศัพท์ 3 เครื่อง = $3(1.20 \times 1.20) = 4.32$ ตร.ม.

3. ส่วนรับประทานอาหาร

จากผู้มาละหมาดวันศุกร์ (รวมเจ้าหน้าที่และผู้มาติดต่อ)¹ 140 คน²

คิดผู้ใช้เป็นจำนวน 70%³ 98 คน

1 คนใช้เวลาประมาณ 30 นาที ในช่วงพักทานอาหารใช้เวลาประมาณ 1.5 ชั่วโมง ในช่วงเวลา 90 นาที แบ่งผู้มารับประทานอาหาร 3 ผลิต

ฉะนั้น จำนวนที่นั่งรับประทานอาหาร 32.6 คน

โต๊ะอาหารชนิด 6 คน 6 โต๊ะ

จากการวิเคราะห์เนื้อที่ที่สอยโต๊ะรวมทางเดิน 2.65×2.55 ตร.ม.

ใช้เนื้อที่ 6.71 ตร.ม./โต๊ะ

ฉะนั้น เนื้อที่ส่วนรับประทานอาหาร = $6.71 \times 6 = 40.26$ ตร.ม.

2. ส่วนครัว เนื้อที่ครัวมีขนาดเป็น 40%⁴ ของพื้นที่รับประทานอาหาร = 16.1 ตร.ม.

รวมเป็นพื้นที่ส่วนที่พักผู้เดินทาง 335.8 ตร.ม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7. ลานอเนกประสงค์

เนื่องจากศูนย์กลางอิสลามฯ นี้ มีวัตถุประสงค์ เป็นสถานที่จัดงานมาลิกกลาง ซึ่งมีภา รอกบ้าน ของแต่ละมัสญิด ซึ่งปัจจุบันจัดที่สวนอัมพร แม้จะไม่สะดวกในการจัดงานก็ตาม¹

การหาพื้นที่จึงอาศัยการศึกษาจากอาคารตัวอย่าง คือสวนอัมพร ซึ่งใช้พื้นที่เป็นพื้นที่จัดงานจาก การสำรวจพบว่าสวนอัมพรมีพื้นที่สำหรับจัดงานภายนอก มีขนาด = 326486 ตร.ม.

รวมพื้นที่ลานอเนกประสงค์ 32,6486 ตร.ม.

8. ที่จอดรถโครงการ

คิดพื้นที่จอดรถจากกิจกรรมที่มีคนมามากที่สุด คือในเทศกาลวันอิดิลฟิตรี และอิดิลอฎฮา ซึ่งเป็น วันที่จะมีผู้มาร่วมประกอบศาสนกิจสูงสุด

จากการสัมภาษณ์¹ จากสถิติ มุสลิมศูนย์อิสลามมีผู้มาละหมาดสูงสุด 3000 คน

โดยคิดจากช่วงเวลาที่ผู้มาละหมาดในวันตรุษทั้งสองประมาณ 2 ชั่วโมง คือจะ ทะยอยมาตั้งแต่ 8.00-9.00 น. โดยเริ่มละหมาดเวลา 10.00 น.

ผู้มาละหมาดโดยรถส่วนตัว	30 %	ของผู้มาละหมาดทั้งหมด
โดยคิดเป็น 5คน ต่อคัน		เป็นจำนวน 100 คัน
ผู้มาละหมาดโดยรถจักรยานและมอเตอร์ไซด์	10 %	ของผู้มาละหมาดทั้งหมด
โดยคิด 2 คนต่อคัน		เป็นจำนวน 150 คัน
ผู้มาละหมาดโดยรถขนส่งมวลชน	70 % ¹	ของผู้มาละหมาดทั้งหมด

- พื้นที่จอดรถยนต์

จากเทศบัญญัติ กำหนดให้พื้นที่จอดรถ 1 คัน =	2.40x5.00	ตร.ม.
100 คัน =	1200	ตร.ม.

รวม Circulation 50 %

รวมเป็นพื้นที่จอดรถยนต์ 1800 ตร.ม.

- พื้นที่จอดรถมอเตอร์ไซด์และรถจักรยาน

จากการวิเคราะห์พื้นที่ ที่พื้นที่จอดรถ 1 คัน=	1.80x0.50	ตร.ม.
150 คัน=	135	ตร.ม.

รวม Circulation 50 %

รวมเป็นพื้นที่จอดรถมอเตอร์ไซด์และรถจักรยาน 2025 ตร.ม.

หมายเหตุ จำนวนรถเป็นจำนวนรถสูงสุดที่จะเข้ามาใช้ในโครงการศูนย์กลางอิสลามนี้ โดยสามารถรองรับได้ทั้งหมดเพื่อไม่เป็นปัญหาจราจรในบริเวณใกล้เคียง

¹ ข้อมูลจากการสำรวจ มุสลิมเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย

บทที่ 3

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่ตั้งของโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การพิจารณาเลือกที่ตั้งโครงการ

เนื่องจากโครงการเป็นศูนย์กลางระดับประเทศ จึงจำเป็นต้องตั้งอยู่ในจังหวัดที่มีความสำคัญ เป็นศูนย์กลางของประเทศ

1. ศูนย์กลางทางศาสนา
2. ศูนย์กลางทางราชการและงานบริหาร
3. ศูนย์กลางการศึกษา ค้นคว้า และบริการ
4. ตัวแทนศาสนาอิสลามของประเทศไทย

1. ศูนย์กลางทางศาสนา ย่อมขึ้นอยู่กับความหนาแน่นของชุมชนมุสลิม

	กรุงเทพฯ	กลาง	อิสาน	เหนือ	ใต้	รวม
ทะเบียนมัสยิด	163	263	8	26	2424	2884

(ที่มา : กองการทะเบียน พ.ศ. 2536)

โดยประมาณประชากร มัสยิดละ 50 คน ครัวเรือนละ 5 คน ฉะนั้นเรียงลำดับประชากรได้ดังนี้

1. ภาคใต้ = 606,000 คน = 89.08 %
  2. ภาคกลาง = 65,750 คน = 9.68 %
  3. ภาคเหนือ = 6,500 คน = 0.95 %
  4. ภาคอิสาน = 2,000 คน = 0.29 %
- รวม = 680,250 คน = 100 %

2. ศูนย์กลางทางราชการและงานบริหาร

ศูนย์กลางราชการได้รวมตัวกันอยู่ภายในเมืองหลวงกระทรวงทบวง กรมต่างๆ จุฬาราชมนตรีมีหน้าที่ตามกฎหมายบัญญัติ คือเป็นที่ปรึกษาของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ แต่ในทางปฏิบัติจริงได้ให้คำปรึกษาแก่ทางราชการในทุกกระทรวงรวมทั้งรัฐบาล ซึ่งตั้งอยู่ในเขตมหานครและปริมณฑลรวมทั้งปัญหาความมั่นคงของประเทศ จึงควรรวมกันอยู่ในที่ที่สามารถประสานราชการได้สะดวก ในด้านการสนับสนุน การควบคุมในโอกาสที่มีการชุมนุมต่างๆ การชุมนุมเพื่อเผยแพร่ศาสนาอย่างใกล้ชิด เพื่อป้องกันการแทรกแซงของผู้ไม่ประสงค์ดี

จะเห็นว่าความเหมาะสมที่จะตั้งศูนย์กลางศาสนาอยู่ที่จังหวัดสำคัญทางภาคใต้ ที่เป็นศูนย์กลางทางศาสนา แต่เนื่องจากปัจจุบันจังหวัดต่างๆทางภาคใต้ได้มีศูนย์กลางอยู่แล้ว เช่น มัสยิดกลางจังหวัดปัตตานี, มัสยิดกลางสุราษฎร์ธานีและมัสยิดกลางจังหวัดยะลาซึ่งสามารถรองรับส่วนภูมิภาคได้เพียงพอ กอปรกับระยะทางไกลจากจังหวัดต่างๆมาก การเดินทางไม่สะดวก หากมีการรวมตัวกันจะต้องใช้เวลาและเสียค่าใช้จ่ายมาก

'แท้จริงพระองค์ประสงค์ให้ความสะดวกง่ายดายแก่ผู้เจ้า...'

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ศูนย์กลางการศึกษาค้นคว้าและบริการ

ศูนย์กลางการศึกษาปัจจุบันนี้อยู่ที่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ซึ่งเป็นศูนย์การศึกษาศาสนาอิสลามที่มีโครงการศึกษาต่อเนื่องถึงระดับอุดมศึกษา ซึ่งเพียงพอสำหรับการเป็นศูนย์ของจังหวัดทางเขตภาคใต้ แต่สำหรับในเขตพระนครและปริมณฑล รวมทั้งภาคเหนือและอิสานนั้น การศึกษาทางศาสนาอิสลามเป็นไปด้วยความลำบากและกระจัดกระจาย

นอกจากนั้นศูนย์กลางการศึกษาส่วนกลางที่สำคัญได้รวมตัวอยู่ในเขตพระนครและปริมณฑลเป็นแหล่งงานวิชาการสาขาต่างๆ ของประเทศ สะดวกต่อการศึกษาศาสนา วัฒนธรรมเพื่อจัดความหวาดระแวง และสร้างความสัมพันธ์ และความเข้าใจอันดีระหว่างชนในชาติ

กฎกระทรวง ฉบับที่ 116 (พ.ศ.2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518 มีนโยบาย¹ ส่งเสริมให้เป็นศูนย์กลางด้านวัฒนธรรม การบริหาร และการบริการที่สำคัญที่สุดของประเทศ¹

4. เป็นตัวแทนศาสนาอิสลามของประเทศไทย

กระทรวงมหาดไทยมีนโยบายเสริมความเข้าใจกับโลกมุสลิม ถึงการอุปถัมภ์ทางศาสนาอิสลามของรัฐบาล ซึ่งตำแหน่งที่ตั้งย่อมต้องเป็นที่ที่สำคัญของประเทศ

---

¹ กฎกระทรวง ฉบับที่ 116 (พ.ศ. 2535)

หลักเกณฑ์ในการเลือกที่ตั้งโครงการ

จากข้อสังเกตอิทธิพลที่ตั้งต่อหน้าที่ของมัสญิดต่อชุมชน พบว่า

1. มัสญิดในฐานะศูนย์กลางชุมชน ปรากฏในทุกชุมชนมุสลิม มีมัสญิดที่ใดจะพบชุมชนทุกที่แม้ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางย่อยๆ แต่ก็เป็นส่วนที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นองค์แรกที่ใกล้ชิดกับชุมชนมาก สัมพันธ์กับคนในชุมชนโดยตรง

กรุงเทพฯมีมุสลิมประมาณร้อยละ 3.3แต่พบว่ามัสญิดเป็นจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนวัดที่มีพุทธศาสนิกชนมากถึง ร้อยละ 94.5¹

2. มัสญิดในฐานะศูนย์กลางเมือง จากการศึกษาอาคารตัวอย่าง พบว่า มัสญิดฮารูน (สีลม) เป็นมัสญิดที่มีจำนวนผู้ใช้ละหมาดวันศุกร์มากที่สุด เนื่องจากที่ตั้งที่เป็นทั้งแหล่งชุมชนและทำงานของชาวไทยและชาวต่างประเทศ แต่ขนาดรองรับได้ไม่เพียงพอ

มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย การออกแบบสามารถรองรับผู้ใช้ได้มากแต่จำนวนผู้มาน้อย แม้จะมีตำแหน่งค่อนข้างกลางเมือง มีปัญหาทางการเข้าถึงและการบริหาร(ดูรายละเอียด) หากได้รับการแก้ไขก็สามารถรองรับได้ในระดับเมือง แม้มีความตั้งใจจะให้เป็ศูนย์กลางประเทศ แต่เนื่องด้วยขนาดไม่สามารถรองรับงานใหญ่ๆ ได้

3. มัสญิดในฐานะศูนย์กลางประเทศเป็นทั้งองค์การศาสนาและการบริหารกิจการ

โครงการนี้เป็นมัสญิดประเภทสุดท้าย นอกจากต้องรองรับกิจกรรมทางศาสนาใหญ่ๆยังเป็นศูนย์บริหารกิจการกลางด้วย เป้าหมายของโครงการที่เกี่ยวกับการเลือกที่ตั้ง มีดังนี้

1. เป็นศูนย์กลางทางศาสนาอิสลาม

'การละหมาดญมาอะฮ์'² นั้นประเสริฐกว่าละหมาดคนเดียวตั้ง 27 เท่า'(บุคอรี) การละหมาดในรูปญมาอะฮ์รวมกัน นอกจากได้ภาคผลมากกว่าแล้วยังแฝงด้วยวัตถุประสงค์สำคัญอื่น

- มุสลิมได้พบปะสังสรรค์ สร้างความสามัคคีกลมเกลียว

- ทำให้เกิดความเสมอภาค ภราดรภาพ และสัมพันธ์ในหมู่มุสลิมซึ่งจะนำไปสู่การช่วยเหลือกัน ความรักใคร่ฉันท์พี่น้องและการป้องกันความขัดแย้งอันเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์³ เป็นต้น

¹ที่มา : รายงานการวิจัยด้านบริการสังคม ประกอบผังเมืองรวมกทม. ส่วนที่6 หน้า69-70

²ดูรายละเอียดพิชิตกรรม)

³เลาเวรีย จิตต์หมวดด. วัฒนธรรมอิสลาม

โดยหน้าที่แล้ว ศูนย์กลางศาสนารองรับกิจกรรมวันสำคัญๆ ดังนี้

1. ละหมาดวันฮีด 2 ครั้งใน 1 ปี ซึ่งเป็นวันสำคัญที่พี่น้องมุสลิมจะได้รวมตัวกัน จากการสำรวจพบว่า มุสลิมเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย จะมีผู้มาละหมาดวันฮีดมากที่สุด แม้ว่าปกติมุสลิมจะถือโอกาสเดินทางเยี่ยมบ้านโดยละหมาดที่บ้านเกิด แต่นากมีสถานที่รวมตัวกันย่อมแสดงออกถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความเป็นประชากรเดียวกันของเอกองค์อัลลอฮ์

2. ละหมาดวันศุกร์ เป็นนละหมาดพิรฎุ¹

ในปัจจุบัน มุสลิมจะละหมาดวันศุกร์ในมัสญิดที่ใกล้กับที่ทำงาน เพื่อความสะดวกในการกลับเข้าทำงาน

“จำนวนผู้ละหมาดญุมอะฮ์ที่ถือว่าใช้ได้ นั้นไม่มีการจำกัดจำนวนที่แน่นอนเอาไว้เท่าไรก็ได้ไม่จำเป็นต้องครบ 40 คน ถ้ายิ่งมากยิ่งดี ที่สุดแม้แค่ 2 คนก็ทำการละหมาดได้เช่นกัน” (อัล-อัสลาฮฺ สหาคุม 2534, 219)

“แท้จริงพระองค์ทรงประสงค์ให้ความสะดวกแก่ผู้ศรัทธา และไม่ปรารถนาสร้างความลำบากแก่ผู้ศรัทธา” (2:185)

3. การละหมาดอื่นที่กระทำตามโอกาสต่างๆ ที่ศาสนบัญญัติแต่ไม่เป็นข้อบังคับ (ซุนัต) แต่พึงกระทำ

จะเห็นได้ว่าหากสามารถตอบสนองได้ทั้งในแง่ของความสะดวกและการรวมตัวก็ย่อมบรรลุลิตุประสงค์ และหากมองในระดับประเทศ ย่อมต้องอยู่ในตำแหน่งที่มีเครือข่ายการคมนาคมที่มุสลิมจากทั่วประเทศสามารถเดินทางมาร่วมพิธีกรรมติดต่อได้สะดวก

- เข้าถึงได้สะดวก
- เป็นแหล่งที่มีชนมุสลิมหนาแน่น

---

¹การละหมาดบังคับ

2. เป็นศูนย์กลางราชการและงานบริหารกิจการ

สำนักจุฬาราชมนตรีเป็นสำนักราชการที่ทำหน้าที่เฉพาะ โดยมีสายงานเชื่อมโยงกันทั่วประเทศ ขอบเขตของงานส่วนใหญ่จึงเป็นนิกกรรมเฉพาะมุสลิม ความสัมพันธ์กับหน่วยราชการอื่นน้อย เพราะจะสัมพันธ์ในระดับสูงคือเป็นที่ปรึกษาของกระทรวงต่างๆ

สำนักงานจึงสามารถตั้งเป็นเอกเทศได้แต่ต้องสะดวกแก่การเข้าถึง และไม่ก่อปัญหาที่เกิดจากการกระจุกตัวของเมืองเกินไป

แต่ในแง่ปัญหาความมั่นคงของประเทศ ก็ยังคงต้องรวมกันอยู่ในที่ที่สามารถประสานราชการได้สะดวก ในด้านการสนับสนุนการควบคุมในโอกาสที่มีการชุมนุมต่างๆการชุมนุมเพื่อเผยแพร่ศาสนาอย่างใกล้ชิด เพื่อป้องกันการแทรกแซงของผู้ไม่ประสงค์

- สามารถเข้าถึงได้สะดวก
- สามารถแยกเป็นเอกเทศได้ เพื่อการกระจายตัวของศูนย์ราชการ

3. เป็นศูนย์กลางการศึกษาค้นคว้าและบริการ

ผู้ใช้สอยนอกจากมุสลิมและบุคคลทั่วไปแล้วกลุ่มคนที่สำคัญก็คือกลุ่มผู้กำลังศึกษาอยู่ในระดับต่างๆ ซึ่งต้องการข้อมูลที่พิเศษเฉพาะและรายละเอียดกว่าปกติ เช่น สถิติต่างๆ เป็นต้นดังนั้นควรตั้งอยู่ในพื้นที่ที่

- พื้นที่เกาะกลุ่มรวมกับพื้นที่ประเภทสถาบัน
- สามารถเข้าถึงได้สะดวก

4. เป็นตัวแทนศาสนาอิสลามของประเทศไทย

เป็นความสำคัญที่นอกเหนือไปจากหน้าที่ใช้สอย ซึ่งควรจะมีที่ตั้งลักษณะดังนี้

- การใช้ที่ดินโดยรอบในอนาคตสามารถควบคุมได้ ดังนั้นจึงควรจะเป็นที่ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงรุนแรง เช่น สถานที่ราชการ, อาคารสถาบัน และสวนสาธารณะ

- ตั้งอยู่บนถนนสายสำคัญหรือสายรอง • สามารถเข้าถึงได้สะดวก และเป็นจุดการคมนาคมหลากหลายรูปแบบที่สำคัญ

- ทศนิยมภาพโดยรวมที่เป็นสง่าราศีแก่บ้านเมือง

การศึกษาศักยภาพของพื้นที่ในการตั้งโครงการในจังหวัดกรุงเทพฯ

การกำหนดที่ตั้งโครงการต้องมีความเหมาะสมในระดับผังเมืองโดยรวม ซึ่งแบ่งพิจารณาจาก

1. กฎกระทรวง ฉบับที่ 116 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ.2518 เป็นข้อกำหนด

2. จากรายงานประกอบผังเมืองรวม กรุงเทพฯ สำนักผังเมืองเป็น ข้อเสนอแนะความเหมาะสมในการพัฒนาที่ดิน ในบริเวณต่างๆในกรุงเทพฯ

1. กฎกระทรวง ฉบับที่ 116 (พ.ศ.2535)

โครงการ ศูนย์กลางอิสลาม เป็นอาคารทั้งประเภท อาคารศาสนา และอาคารสถาบันราชการ ซึ่งกำหนดไว้ในกฎกระทรวงข้อ 7.13และ7.14 กำหนดเป็นเขตสีเทาอ่อนและสีน้ำเงิน ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. อาคารสถาบันราชการสามารถใช้ที่ดินได้ทุกเขต ยกเว้นที่ดินประเภทที่โล่ง เพื่อนันทนาการ การรักษา สภาพคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสาธารณะประโยชน์เท่านั้น

2. ที่ดินประเภทสถาบันศาสนาให้ใช้เพื่อการศาสนาหรือเกี่ยวข้องกับการศาสนา การศึกษา สถาบันราชการ หรือสาธารณะประโยชน์เท่านั้น (การกำหนดไว้พื้นที่เป็นเฉพาะวัด 6 วัดเท่านั้น)

3. สุสานซึ่งกำหนดห้ามใช้ประโยชน์ในเขตต่างๆ ยกเว้นจะสร้างแทนที่เดิมดังนี้

- ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง (สีส้ม)
- ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก (สีน้ำตาล)
- ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม (สีแดง)
- ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า (สีม่วง)
- ที่ดินประเภทคลังสินค้า (สีเม็ดมะปราง)
- ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมเฉพาะกิจ (สีม่วงอ่อน)
- ที่ดินประเภทพื้นที่อนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทย(สีน้ำตาลอ่อน)

โดยปกติมุสลิมจะฝังศพที่มัสญิดเรียกว่า "กูโบร์" ซึ่งเป็นพื้นที่ติดกับมัสญิด ทำให้มัสญิดสามารถสร้างได้เฉพาะบริเวณ

1. ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย (สีเหลือง)

2. ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม (สีเขียว)

จากการพิจารณาองค์ประกอบได้พิจารณาไม่มีส่วนประกอบของ "กูโบร์" เพื่อไม่ให้ทำหน้าที่ซ้อนกับมัสญิดประจำชุมชน จึงสามารถสร้างได้ตามเงื่อนไขเป็น สถาบันราชการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. จากรายงานประกอบผังเมืองรวม กรุงเทพมหานคร สำนักผังเมือง

การวิเคราะห์พื้นที่เพื่อการพัฒนาโดยมีสาระสำคัญดังนี้

2.1 วิเคราะห์พื้นที่เพื่อการพัฒนาเมืองจาก 3 ปัจจัยพื้นฐาน

2.1.1 ปัจจัยด้านธรรมชาติ

2.1.2 ปัจจัยด้านสาธารณูปโภค

2.1.3 ด้านอื่นๆ

2.2 แนวโน้มการพัฒนาเมืองในผังพระนครและผังธนบุรี

2.3 สรุปพื้นที่สำหรับการขยายตัวเมือง¹

สรุปลำดับความเหมาะสมของพื้นที่เพื่อการพัฒนา

จากปัจจัยด้านต่างๆ ดังกล่าว พอสรุปได้ดังนี้

1. บริเวณที่มีความเหมาะสมในการพัฒนา บริเวณดังกล่าวกระจายตัวอยู่ทางฝั่งพระนครเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากความได้เปรียบทางด้านบริการสาธารณูปโภค พื้นที่ที่มีความเหมาะสมมากในการพัฒนาได้แก่ บริเวณชั้นในและชั้นกลางในเขตยานนาวา บางเขน และบางกอกน้อย นอกจากนี้ยังมีกระจายตัวอยู่บ้าง

ในบริเวณศูนย์กลางย่อยของ ชุมชนของย่านนั้นๆ เช่นที่ ลาดกระบัง มีนบุรี และหนองจอก

2. บริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลางในการพัฒนา ได้แก่พื้นที่ส่วนใหญ่ของกรุงเทพมหานครซึ่งการกระจายตัวของพื้นที่นี้มีอยู่ทั่วไปในบริเวณชั้นกลางตอนล่าง และชั้น นอกของฝั่งพระนคร สำหรับฝั่งธนบุรีมีการกระจายตัวในเขตตลิ่งชัน หนองแขม ภาษีเจริญ

3. บริเวณที่มีความเหมาะสมน้อยในการพัฒนา เป็นพื้นที่มีสัดส่วนน้อยที่สุดพื้นที่กรุงเทพมหานครพื้นที่ดังกล่าวนี้ส่วนใหญ่มีการกระจายตัวอยู่ในฝั่งธนบุรีในเขตบางขุนเทียน ราษฎร์บูรณะ และตลิ่งชัน เนื่องจากบริเวณดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่มีความจำกัดทางด้านธรรมชาติซึ่งไม่อำนวยต่อการพัฒนาตลอดจนบริการด้านสาธารณูปโภคยังคงขาดแคลนอยู่

¹รายละเอียด ภาคผนวก ๘

การศึกษาความหนาแน่นของชุมชนมุสลิม

ตารางแสดงจำนวนร้อยละของประชากรแบ่งตามศาสนา ในเขตต่างๆ ของกรุงเทพฯ

	พุทธ	อิสลาม
เขตชั้นใน	96.8	(ข้อมูลไม่ระบุ)
เขตชั้นกลาง	93.2	1.2
เขตชั้นนอก	88.4	4.1

(ที่มา : สำนักผังเมือง)

ชาวอิสลามอาศัยอยู่ในเขตชั้นกลางและชั้นนอก ซึ่งจากการสำรวจพบว่า มีชุมชนมุสลิมใหญ่ ในส่วนต่างๆ ของกรุงเทพมหานครตาม โดยแนวการวางตัวเริ่มจากเขตชั้นใน ขยายออกไปทางทิศตะวันออกและออกไปทางเหนือออกสู่ลุ่มลุ่มกาจังหวัดปทุม บางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ดังนี้

1. เขตพญาไท (ชุมชนบ้านครัว)
2. ทางรถไฟคลองสัมปอຍ
3. หุ้่งมหาเมฆ ยานนาวา ดรอกจันทร์ ถนนตก
4. คลองตัน
5. บางกะปิ
6. พระโขนง
7. ประเวศ
8. มีนบุรี
9. หนองจอก

ตารางแสดงการกระจายตัวของศาสนสถาน ในเขตต่างๆ ของกรุงเทพฯ

	พุทธ	อิสลาม	คริส	รวม
เขตชั้นใน	69	25	18	122
เขตชั้นกลาง	152	61	7	220
เขตชั้นนอก	98	56	6	260
รวม	319	142	31	492

(ที่มา : สำนักผังเมือง)

การกระจายตัวของศาสนสถาน พบว่ามีจำนวนของมัสญิด 142 แห่ง ซึ่งเป็นจำนวนเกือบครึ่งหนึ่งของวัดในกรุงเทพฯ หากเปรียบเทียบความหนาแน่นแล้ว จะพบว่าเขตชั้นในมีความหนาแน่นของจำนวนมัสญิดต่อพื้นที่สูงกว่า รวมทั้งผู้มาละหมาดต่อมัสญิดที่มากที่สุด ก็อยู่ในเขตชั้นกลาง

¹ข้อมูลรวบรวมจากการสัมภาษณ์มุสลิมแหล่งต่างๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุปเขตพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเลือกตั้งโครงการ

กำหนดข้อพิจารณาจากปัจจัยต่างๆ ดังนี้

1. ปัจจัยทางที่ตั้งที่มีผลต่อหน้าที่ของมัสญิด

- 1.1 ความหนาแน่นของมุสลิม ชุมชนมุสลิมสูง
- 1.2 การเข้าถึงได้สะดวก มีการคมนาคมหลายชนิด ที่สำคัญ
- 1.3 การใช้ที่ดินข้างเคียง ต้องมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงน้อยไม่รุนแรง
- 1.4 พื้นที่เกาะกลุ่มสถาบันการศึกษา
- 1.5 สภาพแวดล้อมที่ดี
- 1.6 ควรมีการกระจายตัวออกจากศูนย์กลางพอสมควร (สามารถตั้งเป็นเอกเทศได้)

2. จากการศึกษาศักยภาพของพื้นที่ในการตั้งโครงการ จังหวัดกรุงเทพมหานคร

2.1 กฎกระทรวง ฉบับที่ 116 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2518 สามารถเลือกตั้งโครงการได้ทุกแห่งไม่มีข้อห้ามสถาบันราชการ

2.2 จากรายงานประกอบผังเมืองรวม กรุงเทพมหานครฯ สำนักผังเมือง

2.2.1 ได้แก่ บริเวณที่มีความเหมาะสมมากในการพัฒนา

- บริเวณชั้นใน และชั้นกลางในเขตยานนาวา
- บางเขนและบางกอกน้อย
- บริเวณศูนย์กลางย่อยของชุมชนของย่านนั้นๆ เช่นที่ ลาดกระบัง มีนบุรีและหนองจอก

2.2.2 บริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลางในการพัฒนา

- พื้นที่ที่มีอยู่ทั่วไปในบริเวณชั้นกลางตอนล่าง
- ชั้นนอกของฝั่งพระนคร
- สำหรับฝั่งธนบุรีมีการกระจายตัวในเขตตลิ่งชัน หนองแขม ภาษีเจริญ

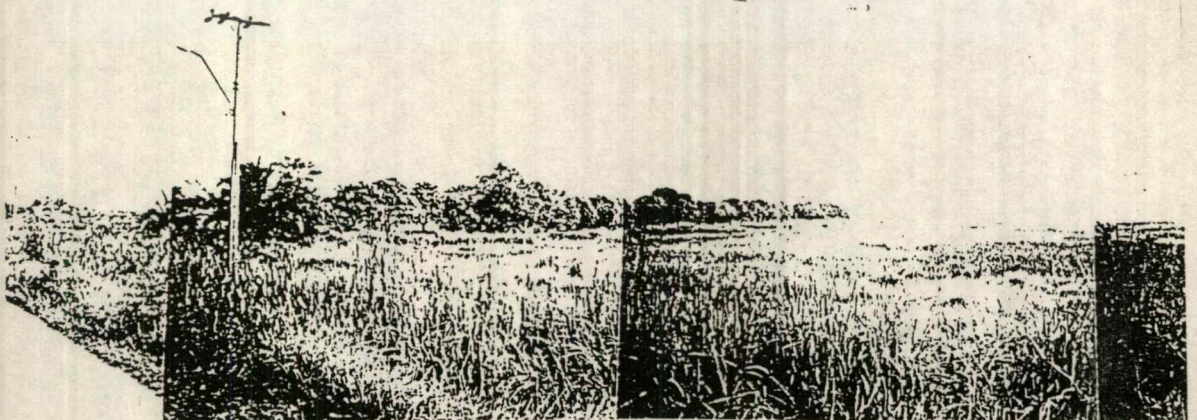
2.2.3 บริเวณที่มีความเหมาะสมน้อยในการพัฒนา ที่สุดของ

- ฝั่งธนบุรีในเขตบางขุนเทียน ราษฎร์บูรณะ และตลิ่งชัน

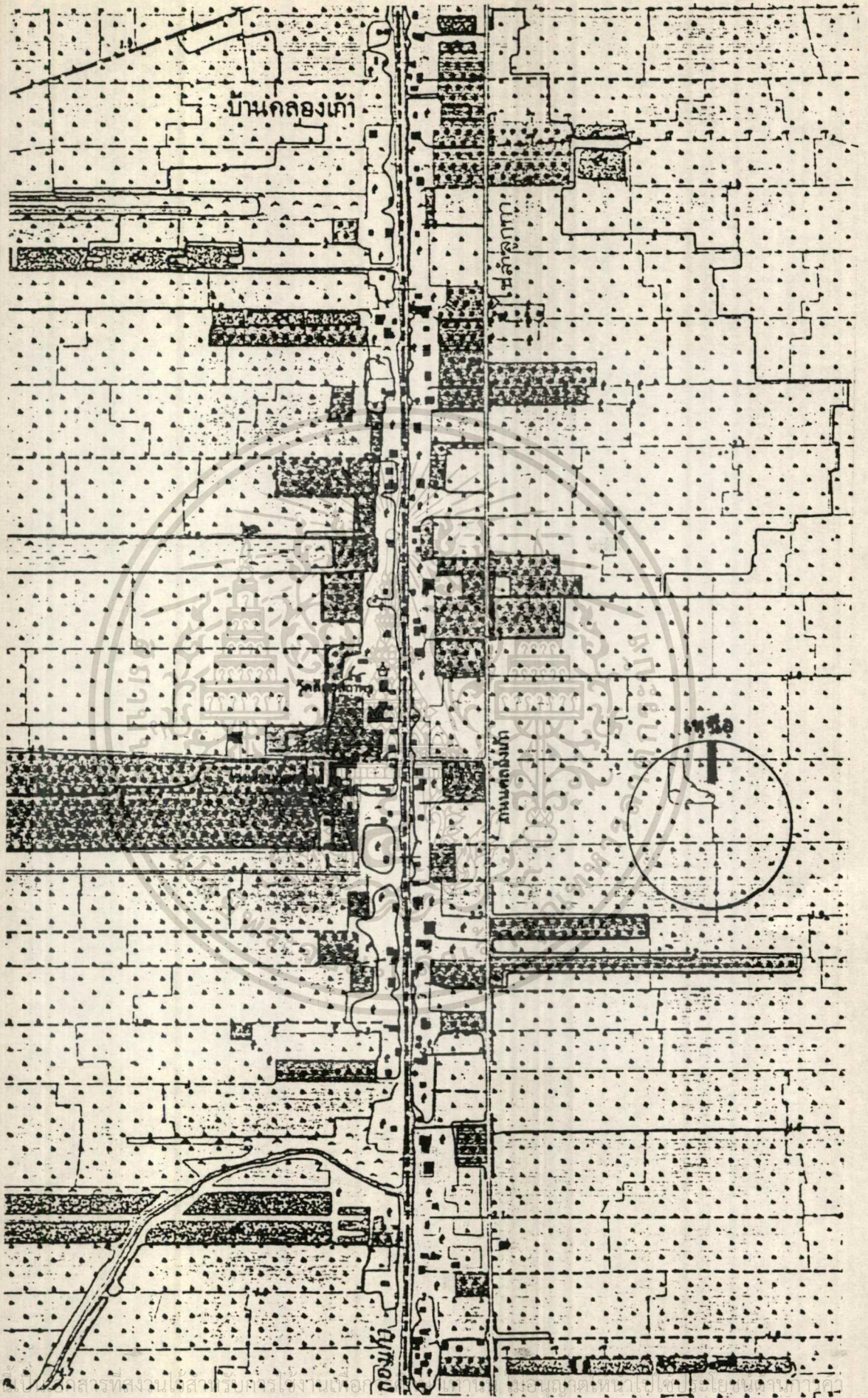
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ตั้งหมายเลขที่ 1

ที่ตั้ง	ถนนคลองแก้ว 2ก.ม.จากเขตกรุงเทพเชื่อมต่อกับ อ.ลำลูกกา เยื้องกับวัดสี่ลูกสภาพ
สภาพปัจจุบัน	เป็นที่นาของกรมธนารักษ์ โดยรอบทำการเกษตรและชุมชนมีความหนาแน่นน้อย
ความหนาแน่นของจราจร	เบาบางมาก ในอนาคตจะมีโครงการตัดถนนวงแหวนลงบนบริเวณใกล้เคียงทำให้อาจเกิดความเปลี่ยนแปลงได้
กรรมสิทธิ์ที่ดิน	ที่ราชพัสดุ กรมธนารักษ์
การเข้าถึง	เข้าได้ทางเดียวโดยถนนคลองแก้ว
ขนาดที่ดิน	ที่จัดสรรราชการ 50 ไร่
มุมมอง	เห็นเฉพาะด้านหน้าที่ดินหันด้านแคบให้ถนนหลัก แล้วมีถนนซอยราชการผ่านด้านหน้า เนื่องจากโดยรอบเป็นนาจึงไม่สามารถทราบถึงมุมมองที่แน่นอนได้
ลักษณะพิเศษ	- ตำแหน่งผลึกออกจากตัวเมืองย่อมส่งผลดีต่อเมืองโดยรวม ตามนโยบายราชการกระจาย ศูนย์ราชการออกสู่เขตรอบนอก รวมทั้งการกำหนดวางแผนปัญหาต่างๆเป็นอย่งอิสระ - มีตำแหน่งเป็นศูนย์กลางของชุมชนมุสลิมในเขตชั้นนอก ซึ่งมีจำนวน 80 % ของมุสลิมทั้งหมดในกรุงเทพฯ และสามารถติดต่อกับชุมชนมุสลิมในเขตปริมณฑลโดยรอบได้สะดวก เช่น อยุรยา, ปทุมธานี และ ฉะเชิงเทรา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

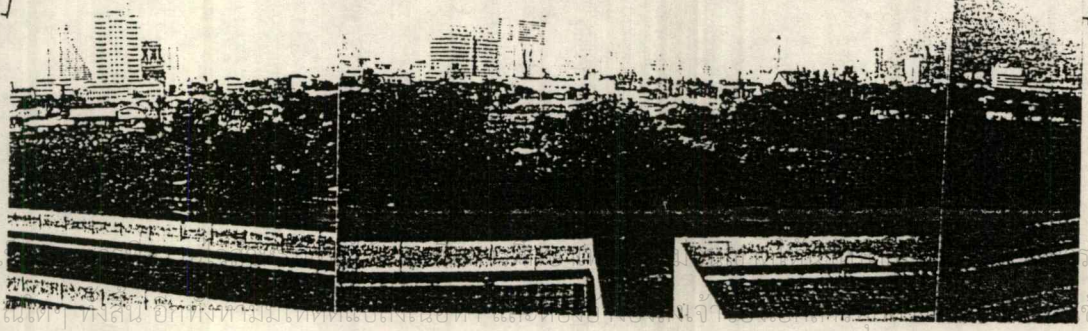
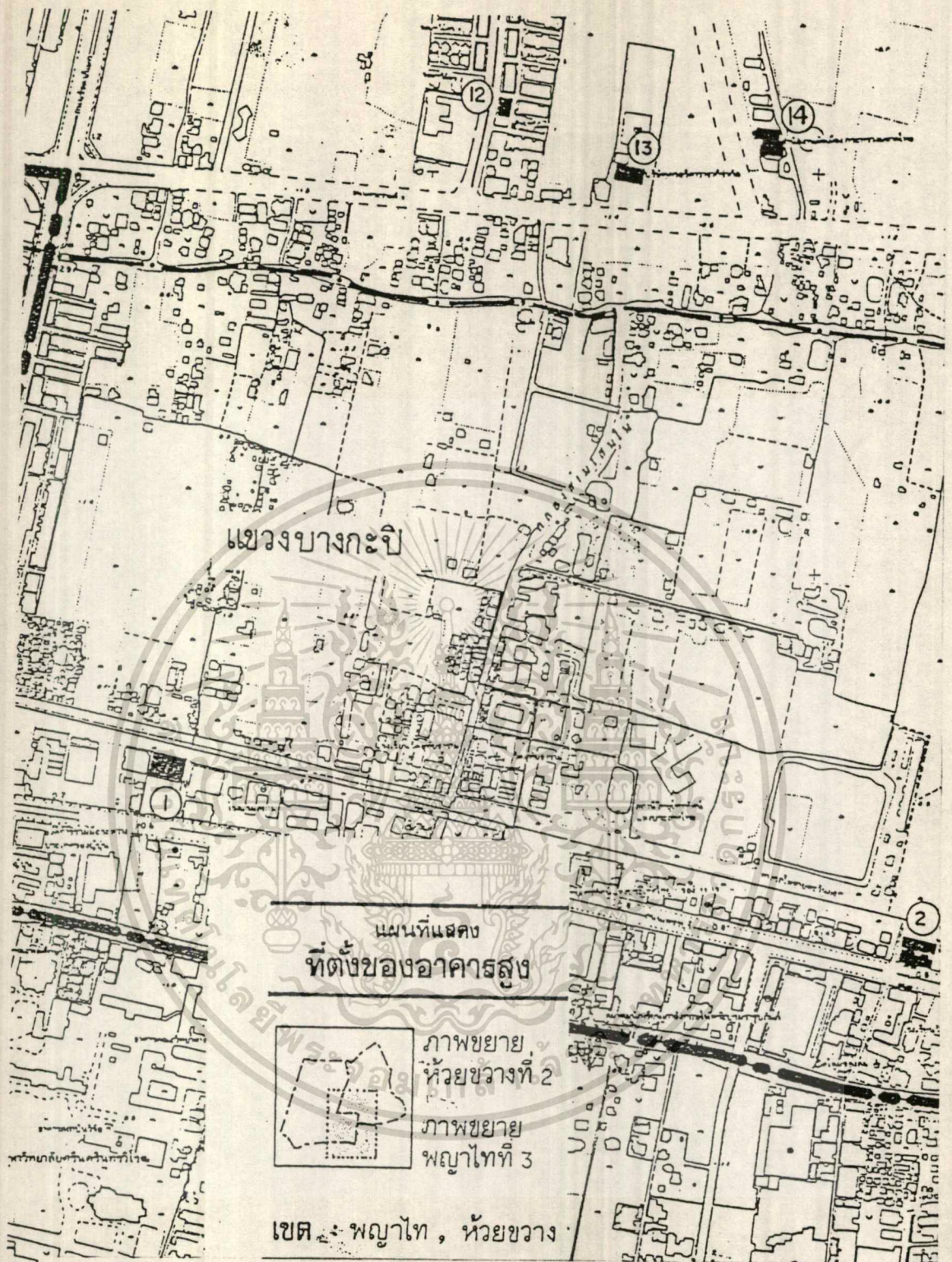
เอกสารนี้... เอกสารที่ส่งบนใบสารที่ปลงเรื่องขัง... เอกสาร... เอกสารที่ส่งบนใบสารที่ปลงเรื่องขัง... เอกสาร... เอกสารที่ส่งบนใบสารที่ปลงเรื่องขัง... เอกสาร...

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ตั้งหมายเลขที่ 2

ที่ตั้ง	บริเวณระหว่างถนนพระรามเก้า และถนนเพชรบุรีตัดใหม่ บนถนนตัดใหม่ทางเชื่อมถนนทั้งสองฝั่งซ้ายของถนนจรดถนนอโศก
สภาพปัจจุบัน	เป็นที่ว่าง มีบ้านที่หักอาศัยหนาแน่นน้อยประปราย โดยรอบมี สถานพยาบาล วัด ฝั่งถนนพระรามเก้า มีอาคารพาณิชย์กรรม
ความหนาแน่นของจราจร	ความหนาแน่นปานกลาง
กรรมสิทธิ์ที่ดิน	ที่ดินส่วนบุคคล
การเข้าถึง	เข้าถึงได้จากถนนตัดใหม่ระหว่างถนนเพชรบุรีและพระรามเก้า เชื่อมต่อกับทางขึ้นลงทางด่วนและฝั่งถนนอโศก
ขนาดที่ดิน	ประมาณ 50 ไร่
มุมมอง	เป็นที่ดินที่อยู่ตอนกลาง ไม่ติดถนนใหญ่สามารถเห็นได้จากมุมสูงทางด่วน และจากถนนตัดใหม่
ลักษณะพิเศษ	เป็นที่ดินกลางเมือง การเข้าถึงสะดวกจากถนนต่างๆของเมือง

เอกสารนี้

ไม่ทำการเผยแพร่, งดสน. ยกเว้นกรณีพิเศษ

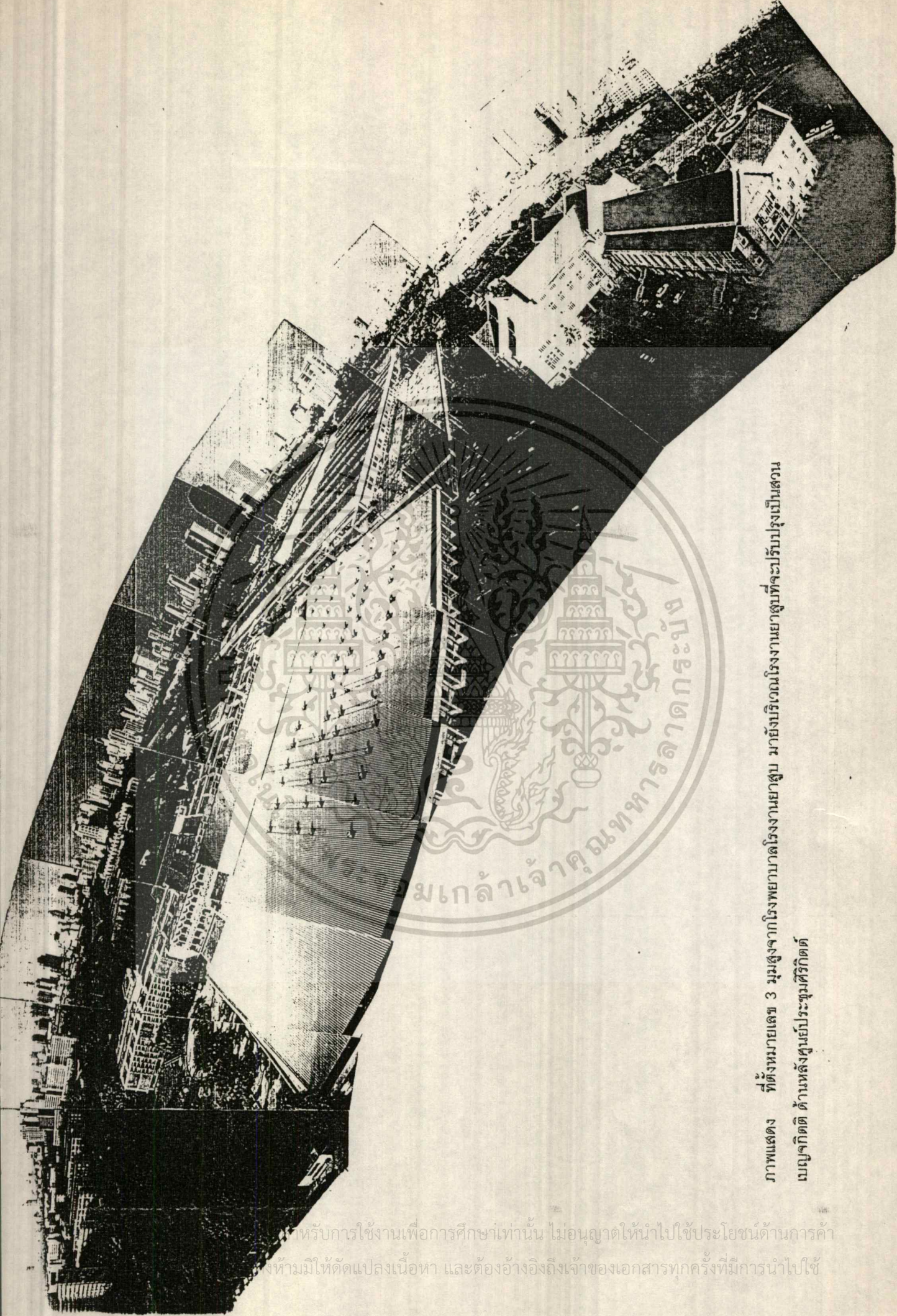
คำ

ช

ที่ตั้งหมายเลขที่ 3

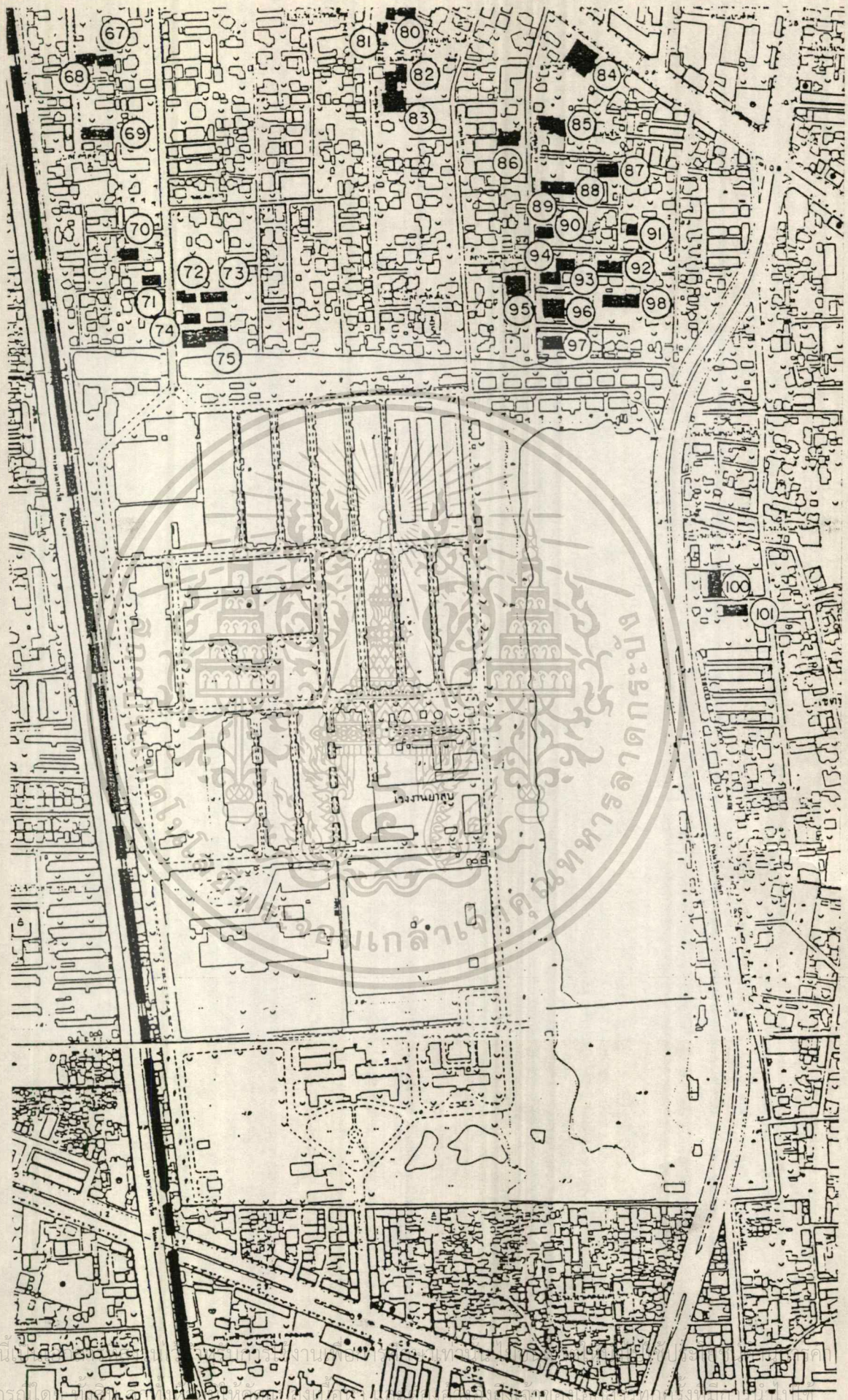
ที่ตั้ง	บริเวณที่ตั้งโรงงานยาสูบ ถนนรัชดาภิเษก ด้านหลังศูนย์สิริกิต
สภาพปัจจุบัน	เป็นโรงงานยาสูบ
ความหนาแน่นของจราจร	หนาแน่นปานกลาง ในอนาคตมีโครงการรถไฟฟ้าใต้ดินผ่านบริเวณด้านหน้าโครงการ โดยมีสถานีขึ้นลงหน้าศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิต
กรรมสิทธิ์ที่ดิน	เดิมเป็นที่ดินราชพัสดุที่จัดสร้างเป็นโรงงานยาสูบ ปัจจุบันได้ส่งมอบคืนและมีโครงการจัดสร้างเป็นสวนสาธารณะเบญจกิติ
การเข้าถึง	เข้าทางถนนพระรามที่ 4 และสามารถติดต่อถนนรัชดาภิเษก และถนนสุขุมวิทได้
ขนาดที่ดิน	310.50 ไร่
มุมมอง	จากถนนรัชดาภิเษก
ลักษณะพิเศษ	เป็นที่ในเมืองที่มีขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ถนนสำคัญ มีบริเวณแวดล้อมเป็นสวนสาธารณะขนาดใหญ่ด้านหน้ามีสระน้ำกว้างที่ดินมีความลึกจากถนนใหญ่สามารถสร้างบริเวณสงบได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพแสดง ที่ตั้งหมายเลข 3 มุมสูงจากโรงพยาบาลโรงงานยาสูบ มายังบริเวณโรงงานยาสูบ ที่จะปรับปรุงเป็นส่วน
เบญจกิติ ด้านหลังศูนย์ประวัติศาสตร์

ให้บริการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ซึ่งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เมื่อรวมเอาปัจจัยต่างๆ เข้าด้วยกัน กำหนดเขตที่จะพิจารณาเป็นที่ตั้งโครงการ โดยให้ความสำคัญเรียงลำดับดังนี้

ลำดับที่	เขต :	1 ความหนาแน่น ชุมชนมุสลิม	2 ศักยภาพของพื้นที่ เพื่อการพัฒนา	3 ในเขต ศูนย์กลาง	4 ในเขต สถาบัน
1.	คลองเตย				
2.	ห้วยขวาง ยานนาวา				
3.	บางกะปิ				
4.	มีนบุรี หนองจอก				

การพิจารณาเลือกเขต ดังนี้

1. เขตคลองเตย (บริเวณเขตสถาบัน) ที่ดินหมายเลข 3
2. เขตห้วยขวาง (พระรามเก้า) ที่ดินหมายเลข 2

เนื่องจากโครงการนี้เป็นโครงการจริง ภายใต้ชื่อ 'ศูนย์บริหารกิจการอิสลามแห่งประเทศไทย' ซึ่งได้ใช้ที่ราชพัสดุ ในแขวงคลองสิบ เขตหนองจอก จำนวน 50ไร่เป็นที่ตั้งโครงการ จึงนำมาพิจารณาพิเศษ ที่ดินหมายเลข 1 การพิจารณาเลือกที่ตั้ง จึงอาศัยขนาดของที่ราชพัสดุนี้เป็น ขนาดพื้นฐาน

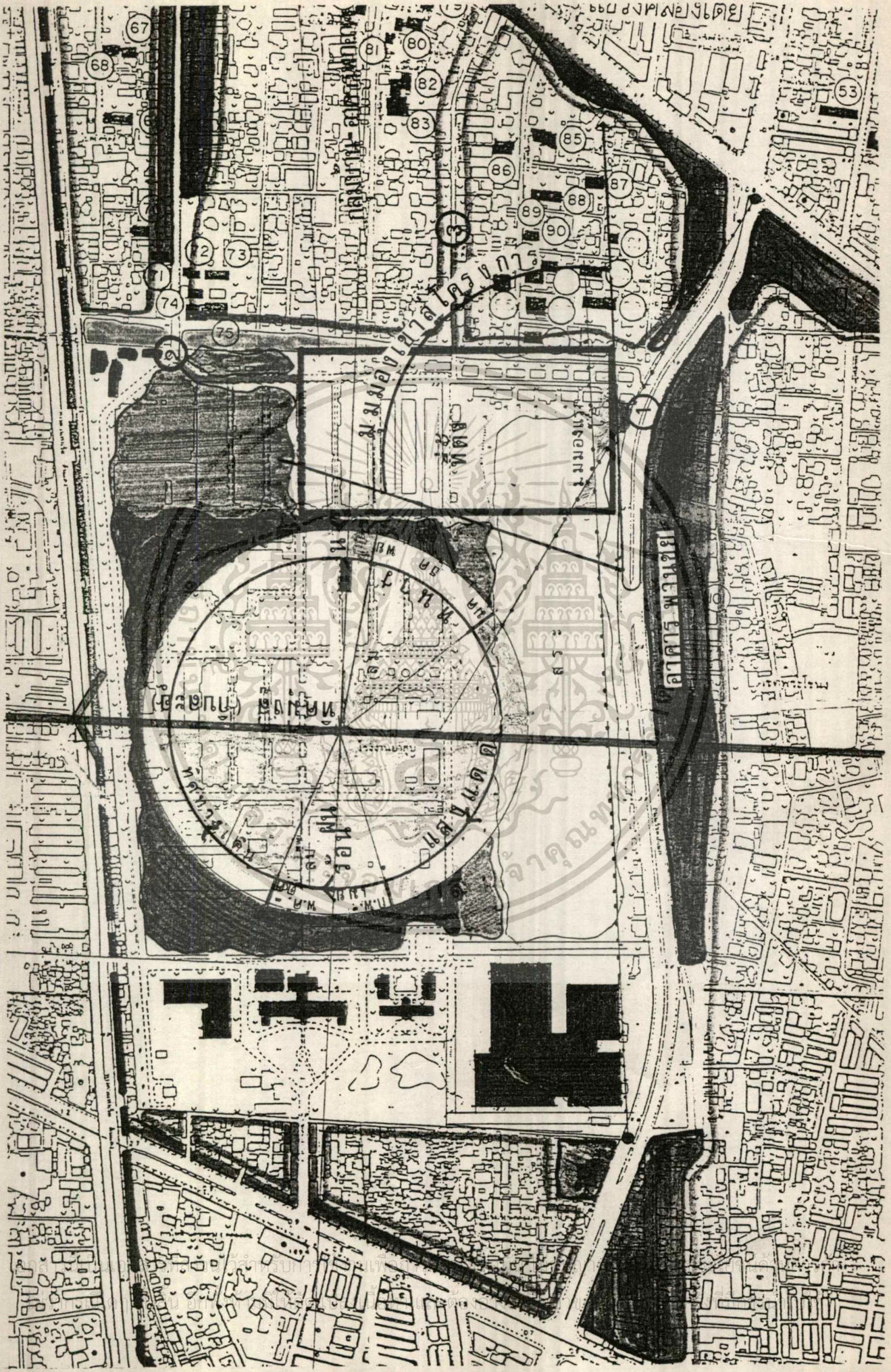
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

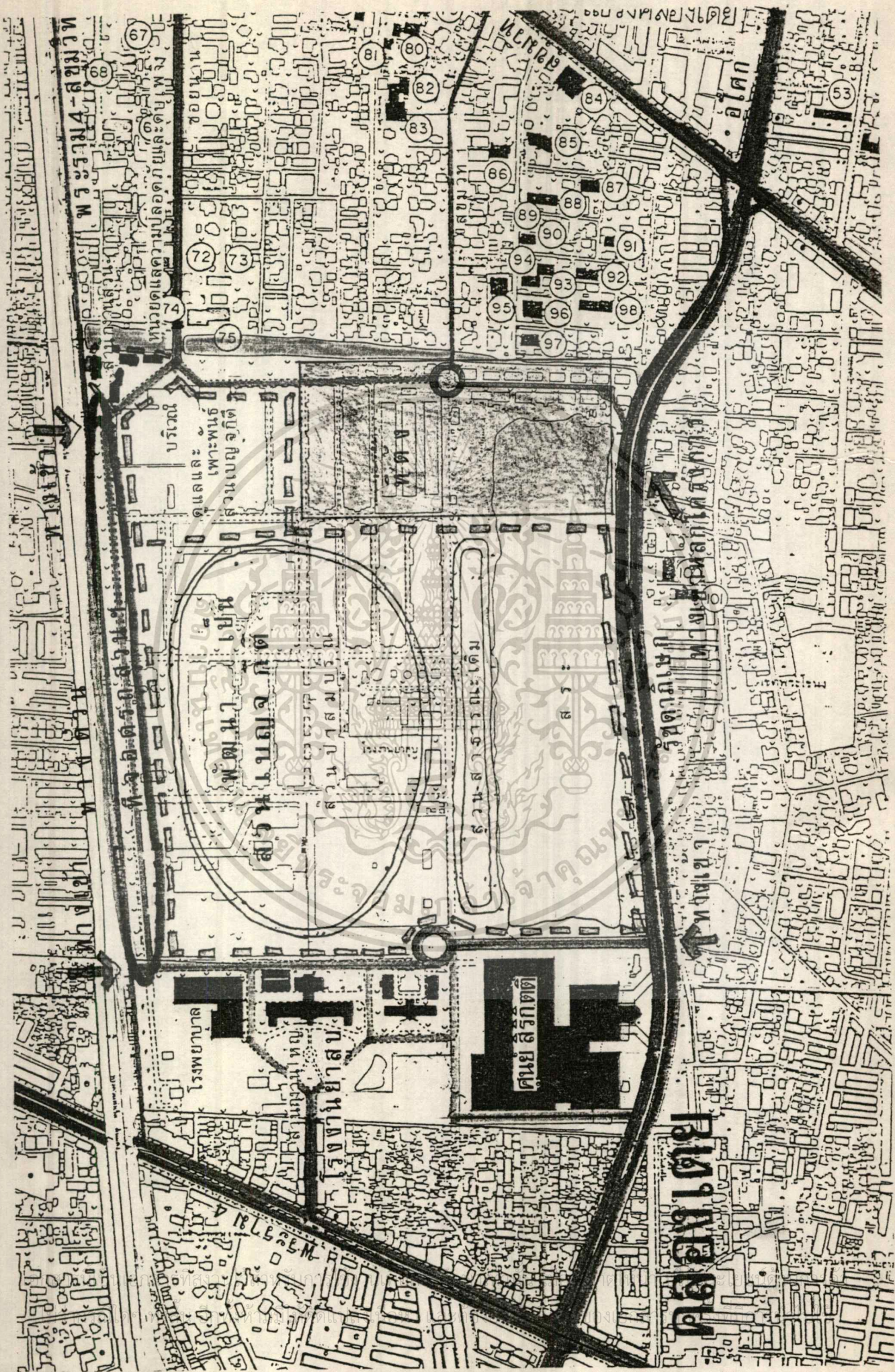
สรุป ผลการพิจารณาเลือกที่ตั้งโครงการ

หัวข้อพิจารณา	ความสำคัญ	ที่ตั้ง 1		ที่ตั้ง 2		ที่ตั้ง 3	
		คะแนน	รวม	คะแนน	รวม	คะแนน	รวม
1. ความหนาแน่นมุสลิม	3	3	9	1	3	2	6
2. การเข้าถึงได้สะดวกมีการคมนาคมหลายชนิดที่สำคัญ	3	1	3	3	9	3	9
3. การใช้ที่ดินข้างเคียงเปลี่ยนแปลงน้อย ไม่รุนแรง	3	1	3	1	3	3	9
4. เกาะกลุ่มสถาบันการศึกษา	2	1	2	2	4	3	6
5. สภาพแวดล้อมที่ดี	2	3	6	1	2	2	4
6. การกระจายจากศูนย์กลาง	1	3	3	1	1	1	1
7. การได้มา / ราคาที่ดิน	1	3	3	1	1	2	2
รวมผลคะแนน			29		23		37

สรุปผลการเลือกที่ตั้งของโครงการศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย คือ ที่ตั้งหมายเลข 3
(การเลือกที่ตั้งจำเป็นต้องหาพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่มากกว่า 50 ไร่)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คสย.ม.ป.ช.

คณะศิลปกรรมศาสตร์

คณะวิทยาศาสตร์

คณะอักษรศาสตร์

คณะเศรษฐศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์

คณะศึกษาศาสตร์

คณะพยาบาลศาสตร์

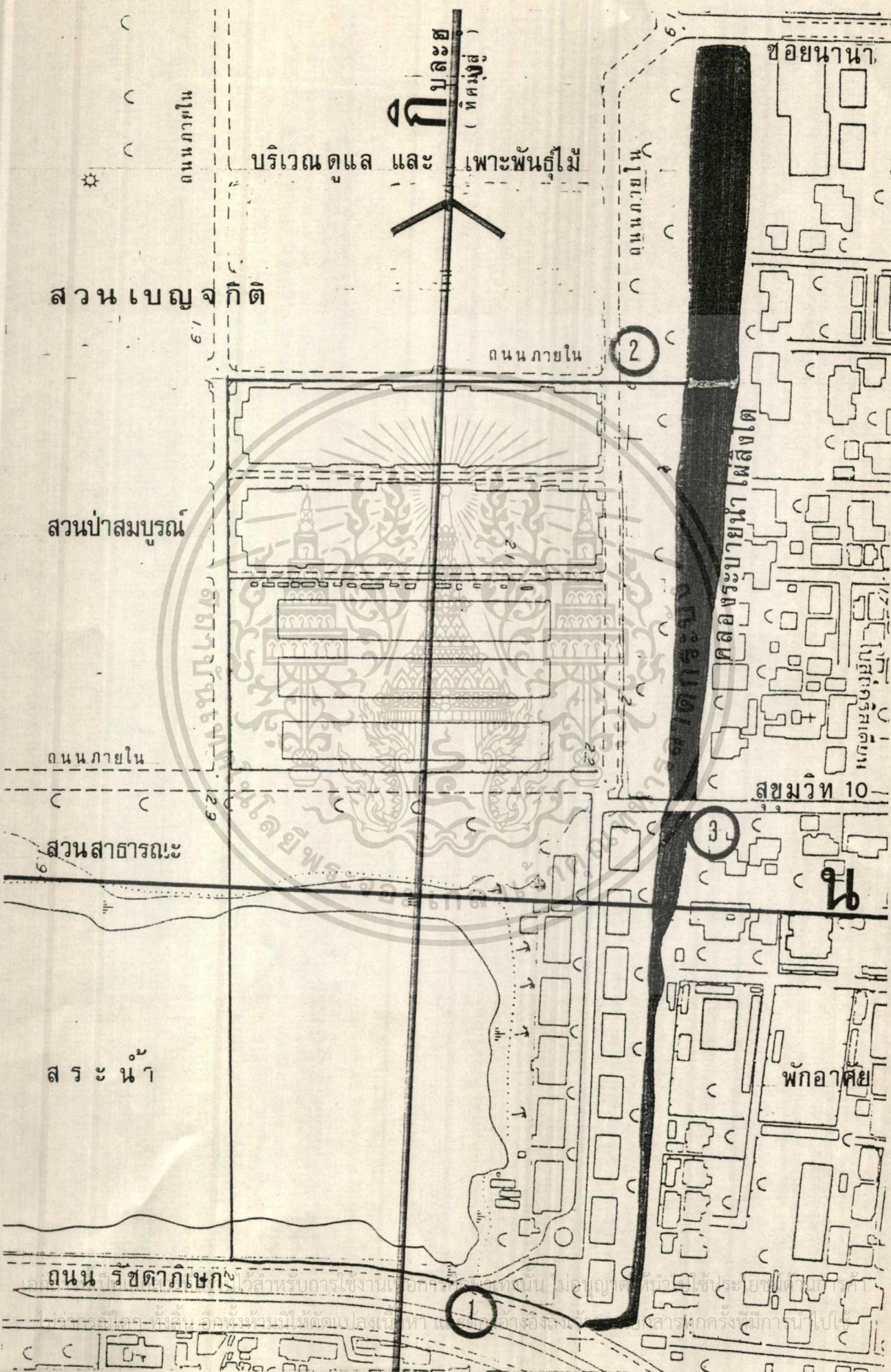
คณะสัตวแพทยศาสตร์

คณะทันตแพทยศาสตร์

คณะเภสัชศาสตร์

คณะวิศวกรรมศาสตร์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

ถนนภายใน

บริเวณดูแล และ เพาะพันธุ์ไม้

บันได (ทิศใต้)

สวนเบญจกิติ

ถนนภายใน

สวนป่าสมบูรณ

ถนนภายใน

สวนสาธารณะ

สระน้ำ

ถนนรัชดาภิเษก

ชอยนานา

คฤหาสน์บายน้ำเพลิงเต

สุขุมวิท 10

พักอาศัย

2

3

1

บทที่ 4

ข้อกำหนดบางประการที่ต้องคำนึงถึง ในการออกแบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความเป็นมา ความสำคัญของอิสลามที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่มัสญิด : ศูนย์กลางสังคม

ในปัจจุบันประชากรโลกที่นับถืออิสลามมีประมาณ 900 ล้านคนเศษ ซึ่งกระจุกกระจายอยู่ในประเทศต่างๆไม่ต่ำกว่า 120 ประเทศ¹ ในจำนวน 120 ประเทศนี้ ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีผู้นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งมีเป็นจำนวน 2,011,793 คน หรือเท่ากับ 4.05 %² อันเป็นอันดับสองรองจากผู้นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ ประเทศไทยปัจจุบันจึงประกอบด้วยกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกันหลายกลุ่ม ที่แตกต่างกันอย่างมากก็ได้แก่ วัฒนธรรมของไทยพุทธกับวัฒนธรรมของไทยอิสลาม³ จากความต่างต่างกันนี้เป็นเหตุทำให้ชาวไทยพุทธและคริสต์อาจเกิดความเข้าใจผิดหรือเกิดความสับสนต่อชาวไทยมุสลิม⁴ หรือต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกมุสลิม อาทิเช่น เหตุใดโดโมินี่ซึ่งเป็นผู้นำศาสนา จึงไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องการเมือง เป็นต้น ดังนั้นหากชาวไทยที่นับถือศาสนาต่างๆจะมีความรู้เกี่ยวกับอิสลามอย่างถูกต้อง ก็จะช่วยให้เข้าใจอิสลามและมุสลิมได้ดีขึ้น

จากผลการสำรวจประชากรใน พ.ศ. 2522 ปรากฏว่าประเทศไทยมีประชากร 46 ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นชาวไทยมุสลิมประมาณ 2 ล้านคน ซึ่งส่วนใหญ่ประมาณล้านกว่าคนอยู่ในสี่จังหวัดภาคใต้ คือ จังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล⁵ นอกนั้นจะกระจายอยู่ในภาคอื่นๆ คืออยู่ในจังหวัดต่างๆเกือบทุกจังหวัด แต่ไม่ว่าชาวไทยมุสลิมจะอยู่ส่วนใดของประเทศก็ตาม เอกลักษณะอย่างหนึ่งก็คือ ชาวไทยมุสลิมจะอยู่เป็นกลุ่มก้อน คือเป็นหมู่บ้านหรือกำบัง⁶ และในแต่ละหมู่บ้านก็จะมีมัสญิด⁷ หรือสุเหร่า⁸ เป็นสถานที่กลางที่ชาวไทยมุสลิมจะไปประกอบศาสนากิจร่วมกัน เป็นที่เรียนหนังสือของเยาวชน ฯลฯ โดยมีอิหม่าม⁹ ซึ่งชาวบ้านเลือกขึ้นมา เป็นผู้นำในหมู่บ้านหรือชุมชนนั้น ซึ่งเป็นไปตามหลักการของอิสลามที่ใช้อยู่ทั่วโลก

¹ อารง สุทธศาสตร์, โครงการจัดตั้งโครงการศึกษาระดับอุดมศึกษาและโลกอิสลาม (คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2525) หน้า 1. (พิมพ์จัดสำเนา)

² การศาสนา, กรม, รายงานความศาสนประจำปี 2526 (กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา 2526) หน้า 22.

³ สนิท สมครการ, วิถีการศึกษาสังคมมนุษย์กับวัฒนธรรมล้านนาศึกษาสังคมไทย (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2518) หน้า 3.

⁴ มุสลิม คือคำที่ใช้เรียกผู้นับถือศาสนาอิสลาม

⁵ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, ศาสนาและวัฒนธรรมไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กรุงเทพฯ : สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2523) หน้า 1.

⁶ กำบัง หมายถึงหมู่บ้านเป็นภาษามลายูที่ยังคงใช้อยู่ในหมู่ชาวไทยมุสลิมในการเรียกชุมชนหรือหมู่บ้านมุสลิมที่มีมัสญิดเป็นศูนย์กลาง

⁷ มัสญิด หมายถึงบ้านของอัลลอฮ์ เป็นศาสนสถานในศาสนาอิสลาม ซึ่งมุสลิมใช้ในการปฏิบัติศาสนกิจร่วมกัน และมีหน้าที่ด้านอื่นๆ

⁸ สุเหร่า คืออีกคำหนึ่งซึ่งใช้เรียกศาสนสถานดังกล่าว เป็นคำมาจากภาษาเปอร์เซีย

⁹ อิหม่าม แปลว่า ผู้นำ หมายถึงผู้นำที่ได้รับการเลือกตั้งจากมุสลิมในชุมชนที่มีมัสญิดเป็นศูนย์กลาง

หลักการอิสลามได้สนับสนุนให้คนมารวมกัน ได้ปฏิบัติศาสนกิจร่วมกัน ได้ทำความรู้จักกัน ได้สนทนาปรึกษาหารือกัน ฯลฯ เพื่อให้เกิดความรักใคร่สามัคคีกัน หรือความเป็นปึกแผ่นขึ้นในสังคม ตั้งแต่ในระดับครอบครัว ชุมชนเล็กๆ สังคม ตลอดจนจนถึงการรวมกลุ่มประชาชาติในโลก (อุมมะฮฺ)¹ ดังนั้นนอกจากมุสลิมจะสามารถใช้พื้นที่ส่วนใดบนพื้นโลกทำอะไรก็ตาม² หรือสวดต่อพระผู้เป็นเจ้าแล้ว มุสลิมได้สร้างอาคารเพื่อเป็นจุดรวมที่จะสวดต่อพระองค์ร่วมกัน เรียกว่า มัสญิด³ มัสญิดแต่ละแห่งจะเป็นศูนย์กลางของชุมชนนั้นๆ โดยอาจจะเกิดจากการเมื่อมุสลิมตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณใดก็จะอยู่รวมกันเป็นหมู่พวกแล้วก็ช่วยกันสร้างมัสญิดขึ้น หรือหากมีมัสญิดอยู่ที่ใด มุสลิมก็จะพยายามย้ายไปรวมตัวอยู่ในบริเวณนั้น เช่นการอพยพย้ายถิ่นชั่วคราวหรือถาวรของมุสลิมจากต่างจังหวัด เช่น บัตตานี อุบลราชธานี เชียงราย ตาก อยุธยา ฯลฯ ก็จะพยายามเข้าไปอยู่ในหมู่บ้านมุสลิม เช่นบริเวณบ้านครัว มหานาค สีแยกบ้านแขก เป็นต้น

จากอดีตมา ตั้งแต่สมัยของท่านศาสดามุฮัมมัด (ศ็อลลา)⁴ มัสญิดเป็นสถาบันที่เป็นศูนย์กลาง (Central Place) ในการกระทำการต่างๆของมุสลิมทั้งทางด้านศาสนา สังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมือง ดังจะเห็นได้จากการที่ท่านศาสดามุฮัมมัด (ศ็อลลา) ได้สร้างมัสญิดขึ้นเพื่อเป็นสถานที่ชุมนุมของชาวมุสลิมหรืออุมมะฮฺของท่านจากที่ต่างๆ โดยท่านเป็นผู้นำในการประกอบศาสนกิจของชุมชนนั้น⁵ มุสลิมสมัยนั้นจะไปรวมกันทำอะไรก็ตามที่มีมัสญิดเป็นประจำทุกวันละ 5 เวลา มัสญิดจึงกลายเป็นศูนย์กลางของการปรึกษาหารือและช่วยเหลือกันทั้งด้านสังคมและเศรษฐกิจ ทั้งเรื่องส่วนตัวและของหมู่คณะ⁶ เป็นสถานที่ที่ศรัทธาชนทำกิจการได้ทุกอย่างเพื่ออัลลอฮ์⁷ (ซุบฮี)⁸

¹อุมมะฮฺ หมายถึงประชาชาติตั้งแต่สมัยท่านศาสดามุฮัมมัด (ศ็อลลา) จนถึงวันสิ้นโลก

²ละหมาด หมายถึงการนมัสการพระเจ้า อันเป็นข้อปฏิบัติที่สำคัญข้อหนึ่งในศาสนาอิสลาม

³เศาวนีย์ จิตต์หมวด, *วัฒนธรรมอิสลาม*, พิมพ์ครั้งที่ 2. (กรุงเทพฯ : จุรินทร์, 2524) หน้า 4.

⁴ศาสดามุฮัมมัด (ศ็อลลา) คือศาสดาหรือผู้ประกาศศาสนาอิสลาม โดยได้รับโองการมาจาก พระเจ้า ในการกล่าวนามของท่านมุสลิมจะกล่าวคำสรรเสริญต่อท่านว่า "ศ็อลลอลลอฮฺอะลัยฮิอะซัลลิม" (ศ็อลลา) ซึ่งหมายความว่า ขอความสุสันติจากพระองค์อัลลอฮฺยังมีแต่ท่านศาสดามุฮัมมัด

⁵Amaluddin Durus, "Masjid dan Imam" *Kembali Ke Masjid* (Kuala Lumpur : 03-05,1979), p.25.

⁶อัลฟา และอัลฟา คิล, *หน้าที่ของมัสญิดและอินชามัน* ถอดความโดย สมัย จิตต์หมวด สัจญ์ญ์ (30 ตุลาคม 2526) : 7

⁷อัลลอฮ์ คือ พระนามของพระเจ้าในศาสนาอิสลาม หลังพระนามของพระองค์มุสลิมจะกล่าวว่า ซุบหานะฮฺวะตะอะลา (ซุบฮี) หมายถึง มหาวริทธิ์ผู้ทรงไว้ซึ่งความสูงสุด

⁸เนาลานา กาเซีย เทียร์, *บทบาทของมัสญิด* แปลโดย เสนีย์ มะตะกะกุล และ วรพันธ์ จิมกุล (กรุงเทพฯ : ยูมุสลิมแห่งประเทศไทย 2521) คำนำ.

จากข้อความที่ยกมาเป็นตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นถึงหน้าที่ของมัศญิดและอิหม่าม ที่มีต่อชุมชน ซึ่งย่อมเป็นผลดีต่อชุมชนนั้นที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาขึ้น และจะเป็นการพัฒนาที่ดีที่สุด เพราะมุ่งที่จะพัฒนา 'คน' ให้มีคุณภาพเป็นประการสำคัญ ผลของปฏิบัติของท่านศาสดามุฮัมมัด (คือฯ) นี้หาใช่จะมีผลดีเพียงกับสังคมอาหรับในสมัยนั้นก็หาไม่ หากเป็นผลต่อมายังประชาชาติมุสลิมทั่วโลกกว่า 800 ล้านคนในปัจจุบันนี้ด้วย

“ฉะนั้นมัศญิดจึงเป็นศูนย์กลางของมวลมุสลิม”¹ “ชีวิตของมุสลิมย่อมผูกพันอยู่กับมัศญิด เพราะมัศญิดมีความสำคัญต่อชีวิตมุสลิมเป็นอเนกนับตั้งแต่เกิดจนถึงบั้นปลายของชีวิต ดังนั้นจึงเป็นสัญลักษณ์ของอิสลามที่มีมัศญิดอยู่ ณ ที่ใด ก็ย่อมเข้าใจได้ว่า มีมุสลิมอยู่ที่นั่น”²

มัศญิดจึงนับว่าเป็นสมบัติสาธารณะร่วมกันโดยแท้ ที่ชาวบ้านต้องกันบริจาคที่ดินแรงงานและทรัพย์สินหมู่บ้านที่ไม่เคยมีมัศญิดของตนเองมาก่อน แล้วต่อมาสร้างเป็นของหมู่บ้านเองได้ เรียกว่าเป็นการพัฒนาหมู่บ้านได้อย่างหนึ่งโดยแท้ และการมีมัศญิดก็เป็นความจำเป็นอย่างหนึ่งที่ศาสนาช่วยกำหนดศาสนบัญญัติไว้ว่า ทุกวันศุกร์ชายที่อายุพ้นวัยเด็กแล้ว ทุกคนต้องร่วมชุมนุมทำละหมาดร่วมกัน³

แต่ละมัศญิดจะมีอิหม่ามเป็นหัวหน้าหรือผู้บริหารงาน อิหม่ามเป็นคนที่ชาวบ้านยกย่องนับถือว่าเป็นคนในศีลธรรม มีความรู้ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาได้ หน้าที่ประจำวันคือการแนะนำ สั่งสอนคนให้เคร่งครัดอยู่ในศาสนา อาจสอนให้เด็กรู้จักอ่านคัมภีร์อัล-กุรอาน ทุกๆบ่ายวันศุกร์ ทำหน้าที่นำในการสวดมนต์⁴ ที่มีมัศญิด โดยมีผู้ช่วยตามตำแหน่งอีก 2 คน คือ คอเต็บ⁵ และบิหลัน⁶ ซึ่งช่วยในการสวดมนต์หรืออ่านบทเทศน์⁷ ในโอกาสงานพิธีต่างๆของชีวิต เช่น การเกิด การเข้าสู่นิต การแต่งงาน การตาย ซึ่งต้องร่วมพิธีทางศาสนาอยู่ด้วย นอกเหนือจากการเลี้ยงดูมิตรสหาย จะปรากฏว่าอิหม่ามและผู้ช่วย ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ทางศาสนา ต้องมาร่วมพิธีเสมอ⁸

ฉะนั้น หน้าที่ของอิหม่ามจึงไม่ได้มีขอบเขตจำกัดแต่เพียงที่มีมัศญิดในการนำละหมาดเท่านั้น แต่หน้าที่ของเขามีมาก ดังนั้น ผู้ที่จะเป็นอิหม่ามจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้อย่างดีในศาสนบัญญัติ และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ถูกต้องดีงาม ตลอดจนเป็นผู้มีความรู้ในสถานการณ์ของโลกโดยทั่วไปด้วย⁹

¹มีรวาน สะมะอูน, "มัศญิด" อนุสรณ์งานการกุศลมัศญิดนุรุลญานีน (กรุงเทพฯ : เทียนเจริญพานิช, 2524) หน้า 2.

²"ชาวต้นสน" การสร้างมัศญิด, ประวัติมัศญิดต้นสน (กรุงเทพฯ : ไชยวัฒน์, 2518) หน้า 1.

³พหยา สายนู, รายงานการศึกษาลักษณะผู้นำท้องถิ่นในเขตพัฒนาภาคใต้ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2510) หน้า 81-82.

⁴พิธีสวดมนต์ หมายถึง ละหมาด

⁵คอเต็บ หมายถึง ผู้มีหน้าที่อบรมศาสนาธรรม (คุตบะฮ) ในวันศุกร์และวันตรุษ

⁶บิหลัน หมายถึง ผู้ประกาศเชิญชวนเมื่อถึงเวลาละหมาด

⁷บทเทศน์ หมายถึง คำอบรม (คุตบะฮ) ที่คอเต็บกล่าวในวันศุกร์และวันตรุษ

⁸พหยา สายนู, รายงานการศึกษาลักษณะผู้นำท้องถิ่นในเขตพัฒนาภาคใต้ หน้า 33,40.

⁹อัลวา และ อัลฟา ตีล, หน้าที่ของมัศญิดและอิหม่าม หน้า 8.

จากอดีตมาจนปัจจุบัน และจากดินแดนอาหรับมาจนถึงประเทศไทย มัสยิดก็ยังคงเป็นศูนย์รวมของมุสลิมในแต่ละชุมชนทั่วโลก โดยมีอิหม่ามเป็นผู้นำอย่างเป็นทางการของชุมชนนั้น สำหรับประเทศไทย ฐานะของมัสยิดและอิหม่ามได้รับการรับรองจากราชกฤษฎีกาว่าด้วยการศาสนูปถัมภ์ ฝ่ายอิสลาม พุทธศักราช 2488 และพระราชบัญญัติมัสยิดอิสลาม พ.ศ. 2490

ปัจจุบันมัสยิดในประเทศไทยที่จดทะเบียนแล้วมีจำนวน 2,336 แห่ง ซึ่งแยกออกเป็นภาคต่างๆได้คือ¹
ภาคกลาง 387 แห่ง (มากที่สุดคือกรุงเทพฯ 149 แห่ง)
ภาคเหนือ 17 แห่ง (มากที่สุดคือเชียงใหม่ 11 แห่ง)
ภาคใต้ 1,431 แห่ง (มากที่สุดคือปัตตานี 456 แห่ง)
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1 แห่ง (จังหวัดนครราชสีมา)

จากจำนวนมัสยิด 2,336 แห่งนี้ จะเห็นได้ว่าภาคใต้ซึ่งเป็นภาคที่มีชาวไทยมุสลิมอยู่มากที่สุด ก็มีจำนวนมัสยิดมากที่สุดเช่นกัน คือ 1,931 แห่ง

หมู่บ้านมุสลิมในชนบทสี่จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทยความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับสุเหร่าศาสนาอิสลามเป็นไปในทำนองเดียวกันคือ สุเหร่าในศาสนาอิสลามจะเป็นศูนย์กลางที่รวมเอาชีวิตทุกแง่มุมของชาวบ้านมุสลิมเข้าไว้อย่างเหนียวแน่น จนทำให้ดินแดนสี่จังหวัดภาคใต้ของไทยมีลักษณะทางศาสนาและวัฒนธรรมเป็นแบบเฉพาะของตนเอง แตกต่างไปจากชุมชนหรือหมู่บ้านในภาคอื่นๆ²

ส่วนภาคกลางซึ่งประกอบด้วย 27 จังหวัด มีมัสยิดจำนวน 387 แห่ง ซึ่งมากที่สุดมีอยู่ที่กรุงเทพฯ จำนวน 149 แห่ง ในจำนวนนี้มีมัสยิดที่สร้างใหม่และมีมัสยิดเก่าที่บูรณะขึ้นใหม่เพื่อรองรับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น มัสยิดบางแห่งในวันออกบวช (อิดิลฟิตร)³ และออกฮัจญ์(อิดิลฮัจญ)⁴ จะมีสัปบุรุษไปร่วมละหมาดเป็นจำนวนมาก เนื่องจากส่วนใหญ่ต่างจะกลับไปละหมาดที่มัสยิดในหมู่บ้านเดิมของตน แต่เป็นที่น่าสังเกตว่ามีมัสยิดบางแห่งได้ปลูกสร้างตกแต่งไว้อย่างงดงามแต่ไม่ได้ประโยชน์อย่างเต็มที่เหมือนมัสยิดในสมัยท่านศาสดามุฮัมมัด (ศ็อลลา)

การที่มัสยิดจะทำหน้าที่บริการแก่สังคม หรืออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้ดังที่เคยเป็นมาตั้งแต่อดีตได้นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับผู้นำของมัสยิดนั้น คือ อิหม่ามและคณะกรรมการ เพราะมัสยิดคือ อาคาร ซึ่งตัวอาคารไม่สามารถจะทำหน้าที่อันใดได้ นอกจากตัวบุคคลจะช่วยทำให้มัสยิดเกิดหน้าที่หรือมีบทบาทขึ้นมา ซึ่งหากมัสยิดใดมีอิหม่ามที่เป็นผู้นำที่ดี สามารถทำให้มัสยิดมีบทบาทหน้าที่ในด้านต่างๆ เช่น ศาสนา การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ได้เช่นในสมัยท่านศาสดามุฮัมมัด(ศ็อลลา) ก็กล่าวได้ว่าจะเป็นการพัฒนาชุมชนได้อย่างดีที่สุด

¹ กองการทะเบียน, ประมวลสถิติประจำปี 2524 (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย) หน้า 135-138.

² ปีเตอร์ จี กาวริง, โมโรและแขก : ฐานะของชาวไทยมุสลิมในฟิลิปปินส์และไทย แปล โดย บัณฑกร อ่อนคำ (กรุงเทพฯ : มุลนิธิโกม คิมทอง 2519) หน้า 28.

³ อิดิลฟิตร คือวันฉลองที่เสร็จจากการถือศีลอด นิยมเรียกว่าออกบวช

⁴ อิดิลฮัจญ คือวันแห่งการพลีชีพสัตว์เพื่อพระเจ้า นิยมเรียกว่าวันออกฮัจญ์

ในแต่ละสังคมย่อมมีโครงสร้างของสังคม ซึ่งประกอบด้วยสถาบันต่างๆ เช่น สถาบันครอบครัว การเมือง เศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ฯลฯ ซึ่งภายในแต่ละสถาบันย่อมมีหน้าที่ต่างๆอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ เพื่อความดำรงอยู่ของแต่ละสังคม หรือกล่าวได้ว่าสังคมเป็นระบบการกระทำชนิดหนึ่ง ซึ่งประกอบไปด้วยระบบย่อยต่างๆ ระบบย่อยเหล่านี้จะทำหน้าที่ในส่วนตัวให้สอดคล้องไปกับการทำหน้าที่ของระบบย่อยอื่นๆ อันเป็นผลให้สังคมดำรงอยู่ได้ หากระบบย่อยต่างๆทำหน้าที่ไม่ประสานงานกันเพียงพอ ก็อาจสร้างความยุ่งยากในการดำรงอยู่ให้แก่ระบบใหญ่ได้ และถ้าหากความขัดแย้งกันระหว่างระบบย่อยมีความรุนแรงมาก ก็อาจนำไปสู่ความสิ้นสุดของระบบใหญ่ได้ในที่สุด การดำรงอยู่ของสังคมก็เช่นเดียวกัน ระบบย่อยต่างๆของสังคมจะต้องปฏิบัติหน้าที่ต่างๆตามความถนัดเฉพาะของแต่ละส่วนให้ดีและจะต้องประสานสัมพันธ์กับการทำงานของระบบย่อยอื่นๆที่มีอยู่ในระบบใหญ่คือสังคมเป็นส่วนรวมด้วย¹

อิสลามซึ่งมีมัสยิดเป็นศาสนสถานและอิหม่ามเป็นผู้นำของชุมชน เป็นสถาบันศาสนาอันหนึ่ง เป็นระบบย่อยระบบหนึ่งในสังคมไทย ดังนั้นหากระบบนี้ทำงานได้ดี มีประสิทธิภาพตามศาสนบัญญัติ ย่อมเป็นผลดีที่สัมพันธ์เกี่ยวเนื่องไปยังสถาบันหรือระบบอื่นๆ เช่น ครอบครัว การศึกษา ฯลฯ และส่งผลไปถึงระบบใหญ่คือประเทศชาติ

¹ สนิทสมัครการ, *วิถีการศึกษาสังคมมนุษย์กับวัฒนธรรมล้านช้างทวารวดีสังคมไทย* หน้า 25-26.

มัสยิดและอิหม่าม

ความหมายของมัสยิด

“มัสยิด” มาจากคำกริยาภาษาอาหรับว่า “ชะยะตะ” ( ) แปลว่า สujud^{1,2} ตามหลักไวยากรณ์อาหรับเป็น “อิซъмมะกัน” แปลว่า สถานที่สำหรับสujud³ มัสยิดมีความหมายเพียงว่าที่สำหรับทำการนมัสการพระเจ้าเท่านั้น ศาสดามุฮัมมัด (ศ็อลฯ) ได้เคยกล่าวว่า โลกทั้งหมดเป็นมัสยิด⁴ นับเป็นความรุ่งเรืองของศาสนาอิสลามอย่างหนึ่งที่วัดของศาสนาไม่ได้ทำด้วยมือ และพิธีทางศาสนาจะทำได้ก็ไต่บนแผ่นดินของพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าของและได้ฟ้าของพระองค์⁵

เนื่องจากหลักการของอิสลามได้สนับสนุนให้คนมารวมกัน ได้ปฏิบัติศาสนกิจร่วมกัน ได้ทำความรู้จักกัน สนทนาหรือปรึกษาหารือกัน ฯลฯ เพื่อให้เกิดความรักใคร่สามัคคี หรือความเป็นปึกแผ่นขึ้นในสังคม ทั้งในระดับชุมชนเล็ก ๆ จนถึงการรวมกลุ่มของประชาชาติในโลก ดังนั้นนอกจากมุสลิมจะสามารถใช้พื้นที่ส่วนใดบนโลกทำละหมาดหรือสujudต่อพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าของแล้ว มุสลิมได้สร้างอาคารเพื่อเป็นจุดรวมที่จะสujudต่อพระองค์ร่วมกัน โดยอาคารนั้นไม่จำเป็นต้องสร้างอย่างวิจิตรงดงาม และเป็นการห้ามเด็ดขาดในการประดิษฐ์ฐานหรือตกแต่งด้วยรูปปั้นต่างๆ ฉะนั้นมัสยิดจึงมีความหมายว่าบ้านของอัลลอฮ์ คือสถานที่ที่ใช้ปฏิบัติศาสนกิจ (ละหมาด) เพื่ออัลลอฮ์ (ซุบหฺ)

ท่านศาสดามุฮัมมัด (ศ็อลฯ) ได้สร้างมัสยิดขึ้นเพื่อเป็นสถานที่ชุมนุมของชาวมุสลิมหรืออุมมะฮ์ของท่านจากที่ต่างๆ ท่านได้พักอยู่ใกล้กับมัสยิดและเป็นผู้นำในการประกอบศาสนกิจและของชุมชน มัสยิดเป็นสถานที่ซึ่งมนุษย์ได้แสดงความศรัทธาของตน เป็นบ้านที่สร้างตามความยำเกรง (การตัดกวา) หรือการทำความดีเพื่อองค์อัลลอฮ์ (ซุบหฺ) ฉะนั้นมัสยิดจึงต้องสร้างจากเงินทองที่บริสุทธิ์ (ฮะลาล) และเป็นของมุสลิมเท่านั้น และมุสลิมไม่จำเป็นต้องมีมัสยิด ถ้าหากว่าเขาเหล่านั้นมิได้ใช้มัสยิดสำหรับกราบไหว้อัลลอฮ์. (ซุบหฺ) เพราะความจริงมุสลิมจะกราบไหว้อัลลอฮ์ (ซุบหฺ) ที่ไหนก็ได้โดยหันหน้าไปหาพระองค์⁶

ในสมัยของท่านศาสดามุฮัมมัด (ศ็อลฯ) มุสลิมจะไปรวมกันทำละหมาดที่มัสยิดเป็นประจำทุกวันวันละ 5 เวลา คือตั้งแต่ดวงอาทิตย์ขึ้นจนดวงอาทิตย์ตก กล่าวคือ เมื่อตื่นนอนเช้า สิ่งแรกที่มุสลิมปฏิบัติคือ การไปละหมาด

¹เสาวนีย์ จิตต์หมวด, วัฒนธรรมอิสลาม, หน้า 19.

²สujud หมายถึงการกราบไหว้ ซึ่งมุสลิมทั่วโลกสามารถกราบไหว้ได้เฉพาะเพียงพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าของอัลลอฮ์ (ซุบหฺ) องค์เดียวเท่านั้น และการกราบไหว้ดังกล่าวนี้เรียกว่าการนมาซหรือการละหมาด

³“ชาวต้นสน” การสร้างมัสยิด, หน้า 1.

⁴สมชัย อนุমানราชธน, มัสยิดอัลอักซอบและมัสยิดอัลริอศเกาะฮ, (กรุงเทพฯ : วงศ์เสงี่ยมการพิมพ์, 2516), หน้า 4.

⁵William Hunter, อ้างถึงในเสาวนีย์ จิตต์หมวด, หน้า 105.

⁶Amaluddin Darus, Kembati Ke Masjid, p.9.

ร่วมกันที่มัสญิด และในเวลาอื่นๆก็เช่นกัน จนกระทั่งก่อนเข้านอน และนอกเหนือไปจากการละหมาด 5 เวลาดังกล่าวแล้ว มัสญิดยังใช้เป็นศูนย์รวมของชุมชนนั้นๆ ทั้งนี้ก็คือศูนย์รวมของคน มัสญิดจึงกลายเป็นศูนย์รวมของการปรึกษาหารือและช่วยเหลือกันทั้งด้านสังคมและเศรษฐกิจ ทั้งเรื่องส่วนตัวและของหมู่คณะ ซึ่งผู้ที่มีความรู้ก็มักเป็นศูนย์รวมของการปรึกษาหารือ ซึ่งในสมัยนั้นท่านศาสดามุฮัมมัด (ศ็อล) ก็คือผู้ที่ให้คำแนะนำปรึกษาที่ดีที่สุดของชุมชน¹

มัสญิดจะเป็นสถานที่ที่ศรัทธาชนทำกิจการได้ทุกอย่างเพื่ออัลลอฮ์ หรือจะพูดไปในทางรูปธรรมก็คือเป็นสถานที่ปฏิบัติภารกิจทุกอย่างตามคำสอนของคัมภีร์อัล-กุรอานและอัลหะดีษของท่านนบี (ศ็อลฯ)²

มัสญิดศูนย์รวมศรัทธาของมวลมุสลิม³ ชีวิตของมุสลิมเราย่อมผูกพันอยู่กับมัสญิด มัสญิดมีความสำคัญในชีวิตของเราเป็นอเนกนับตั้งแต่เกิดมาจนบั้นปลายอันเป็นจุดจบของชีวิตมัสญิดจึงเป็น สัญลักษณ์ของอิสลาม มีมัสญิดที่ใด ก็ต้องเข้าใจว่ามีมุสลิมที่นั่น⁴

มัสญิดเป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรม เป็นเอกลักษณ์ความเป็นเอกภาพของพระเจ้าเป็นจุดรวม ศรัทธาชนในลักษณะเสมอภาค เสรีภาพ และภราดรภาพ ไม่มีความแตกต่างระหว่างชนชั้นวรรณะ เชื้อชาติ ภาษา และผิวพรรณของมนุษย์ แต่อยู่ในฐานะเท่าเทียมกัน ฉะนั้นจึงไม่มีสถานที่ใดในโลก จะมีลักษณะเหมือนกับมัสญิด⁵

อนึ่ง ในประเทศไทยนอกจากจะเรียกสถานที่ประกอบศาสนกิจดังกล่าวนี้ว่า "มัสญิด" แล้ว ยังมีคำเรียกอีกคำหนึ่งคือ "สุเหร่า" ดังที่ปรากฏในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการศาสนูปถัมภ์ฝ่าย อิสลามพุทธศักราช 2488

มาตรา 8 คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด อาจจัดให้มีคณะกรรมการอิสลามประจำ สุเหร่า ด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการประจำจังหวัด โดยให้โต๊ะอิหม่ามเป็นประธาน

แต่ใน พ.ศ. 2490 ได้มีพระราชบัญญัติออกมาใหม่ คำว่าสุเหร่าไม่ปรากฏใช้ มีแต่คำว่า มัสญิด เช่น

มาตราที่ 1 พระราชบัญญัติฉบับนี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติมัสญิดอิสลาม พ.ศ. 2490"

มาตราที่ 9 ในพระราชบัญญัตินี้

"มัสญิด" หมายความว่าสถานที่ซึ่งอิสลามิกชนมีสิทธิใช้เป็นที่พักผ่อนพิศกรรมตามลัทธิ ศาสนาอิสลามในวันศุกร์เป็นปกติ

คำว่า "สุเหร่า" เป็นอีกคำหนึ่งใช้เรียกศาสนสถานของมุสลิม สัญลักษณ์ว่าจะมาจากภาษาเปอร์เซีย (อิหร่าน) จากคำว่า "ซารา" (Sara) ซึ่งแปลว่าที่ชุมนุม ที่พัก สุเหร่าเป็นคำที่นิยม ใช้กันมากในประเทศไทย แต่เป็นคำไม่เป็นทางการ คำที่เป็นทางการหรือภาษาราชการจะใช้คำว่ามัสญิด ดังนั้นมัสญิดและสุเหร่าคือสถานที่เดียวกัน

¹อัลวา คิล. หน้าที่ของมัสญิดและอิหม่าม, หน้า 9.

²เมลานา เกฮาร์ เบนี. บทบาทของมัสญิด, คำนำ.

³มรวาน ละมะฮุน. มัสญิด, หน้า 2.

⁴"ชาวต้นสน". การสร้างมัสญิด, หน้า 2.

⁵เมลานา เกฮาร์. บทบาทของมัสญิด, คำนำ.

เพียงแต่จะเรียกคำที่มาจาก ภาษาอาหรับหรือภาษาเปอร์เซีย และจะใช้ย่ำเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ¹

ส่วนประเทศมาเลเซีย มัสญิดกับสุเหร่ามีความแตกต่างกันทั้งทางกายภาพ และหน้าที่ (Function) คือสุเหร่ามีขนาดเล็กกว่ามัสญิด เพราะสุเหร่าเป็นสถานที่ละหมาด 5 เวลาของคน ในชุมชนเล็กๆ แต่พอวันศุกร์คน จากจุดย่อยๆ ที่เคยละหมาด 5 เวลาที่สุเหร่าต่างๆ จะไปละหมาด วันศุกร์นี้รุ่มกันที่มัสญิด ฉะนั้นมัสญิดจึงต้องใหญ่ กว่าสุเหร่า เพราะรวมเอาคนจากหลายสุเหร่ามา ละหมาดรวมกัน สุเหร่าจึงเป็นจุดย่อยๆ ของมัสญิด เช่นหมู่บ้าน หนึ่งจะมีมัสญิด 1 แห่ง แต่จะมี สุเหร่าหลายแห่ง ทั้งนี้คงเพื่อความสะดวกในการเดินทางไปละหมาด 5 เวลา ของคนในแต่ละ ละแวกบ้าน นอกจากนั้นสุเหร่ายังใช้เป็นที่สอนศาสนาที่เก็บชะกาตในละแวกบ้านไปส่งมัสญิด ส่วนมัสญิดเป็นสถานที่ศึกษาศาสนาของผู้ใหญ่ที่ค้นคว้าในรูปของห้องสมุด เป็นที่ปรึกษาทางการแพทย์ ฯลฯ นอก จากในแต่ละชุมชนจะมีมัสญิดประจำชุมชนหรือหมู่บ้านนั้นแล้ว แต่ละรัฐในมาเลเซียจะมี มัสญิดประจำรัฐ

อาจเนื่องมาจากความแตกต่างของสุเหร่าและมัสญิดในมาเลเซีย พระราชบัญญัติพุทธศักราช 2490 จึง เปลี่ยนคำว่าสุเหร่าในพระราชกฤษฎีกา 2488 มาเป็นคำว่ามัสญิด และให้คำนิยาม ดังกล่าว ซึ่งคำนิยามนี้จึงอาจ จะเป็นสาเหตุที่ทำให้หน้าที่ของมัสญิดในประเทศไทยบางแห่ง เปลี่ยน ไปจากสมัยของท่านศาสดา (คือลฯ) คือใช้เป็น เพียงที่ละหมาดวันศุกร์เป็นสำคัญ

¹ เสาอนันต์ จิตต์หมวด, *วัฒนธรรมอิสลาม*, หน้าที่ 19.

อิหม่ามและมัศญิดในประเทศไทย

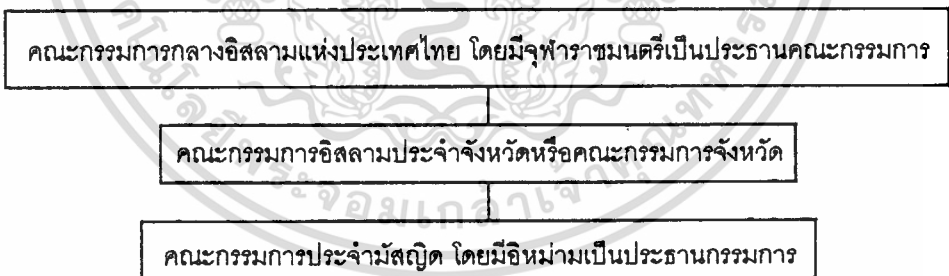
อาณานิคมบริเวณมัศญิดแต่ละแห่งในประเทศไทย เรียกได้ว่าเป็นชุมชนมุสลิม ชาวไทยมุสลิมมักจะตั้งบ้านเรือนอยู่ในบริเวณที่มีมัศญิด

สิ่งที่น่าสังเกตของชาวไทยมุสลิมประการหนึ่งก็คือมักจะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มก้อน และมีศูนย์กลางของชุมชนซึ่งได้แก่มัสญิด และมัศญิดก็ได้กลายเป็นสิ่งดึงดูดให้มุสลิมย้ายเข้าไปอยู่ในบริเวณนั้นมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะความสะดวกในการประกอบศาสนกิจ ความอบอุ่นใจที่อยู่ในกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมเดียวกัน ซึ่งมุสลิมจะเกิดความรู้สึกเป็นพี่น้องกันโดยอัตโนมัติหรือตามคำสอนของอิสลามที่ว่า ‘มุสลิมทุกคนเป็นพี่น้องกัน’¹

ชุมชนมุสลิมอันมีมัศญิดเป็นศูนย์กลาง หากจะกล่าวในลักษณะของการปกครอง กล่าวได้ว่า จะมีการปกครองในอีกรูปแบบหนึ่ง หรืออีกชั้นหนึ่งนอกเหนือไปจากการปกครองตามรูปแบบของกระทรวงมหาดไทย กล่าวคือ ในชุมชนมัศญิดต่าง ๆ นั้นจะมีทะเบียนสัปบุรุษของมัศญิด² ซึ่งสัปบุรุษดังกล่าวจะมีสิทธิ์เลือกตั้งหรือได้รับเลือกตั้งเป็นคณะกรรมการประจำมัศญิด คณะกรรมการดังกล่าวประกอบด้วยตำแหน่ง อิหม่าม คอเต็บ บิหลั่น และกรรมการมัศญิดจำนวน 7-12 คน ซึ่งจะมีหน้าที่จัดการทั่วไปในกิจการต่างๆของมัศญิด อันหมายถึงชุมชนของมัศญิดนั้นๆ

คณะกรรมการประจำมัศญิดเมื่อได้รับเลือกตั้งจากสัปบุรุษแล้ว จะได้รับการแต่งตั้งรวมทั้งถอดถอนโดยคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดหรือคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ซึ่งคณะกรรมการประจำมัศญิดแต่ละชุดให้อยู่ในตำแหน่งได้คราวละ 4 ปี ยกเว้น อิหม่าม คอเต็บ และบิหลั่น ซึ่งจะพ้นจากตำแหน่งเมื่อตาย ลาออก ให้ออก ฯลฯ ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติมัศญิดอิสลาม พ.ศ.2490 และระเบียบการแต่งตั้งถอดถอนกรรมการอิสลามประจำมัศญิดฯ พ.ศ.2492

สำหรับขั้นตอนการบริหารงานสรุปได้คือ

¹เสาวนีย์ จิตต์หมวด, ชุมชนชาวไทยมุสลิม, (ภาคสังคมวิทยา:วิทยาลัยครูธนบุรี, 2525), หน้า 12 (พิมพ์อัคราเนา)

²ทะเบียนสัปบุรุษของมัศญิด หมายถึง บัญชีรายชื่อสัปบุรุษหรือบุคคลซึ่งสังกัดกับมัศญิดนั้นๆจัดทำโดยคณะกรรมการมัศญิด

(นายทะเบียน)

อนึ่งในการเลือกตั้งคณะกรรมการประจำมัสยิดทุกตำแหน่ง ใช้วิธีการประชาธิปไตย คือเสนอชื่อและลงคะแนนเสียง ในกรณีนี้ผู้วิจัยเห็นด้วยสำหรับตำแหน่งกรรมการมัสยิดซึ่งมีจำนวนประมาณ 7-12 คนดังกล่าว แต่ไม่เห็นด้วยกับการใช้วิธีการเช่นเดียวกันนี้กับอีก 3 ตำแหน่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งตำแหน่งอิหม่าม ทั้งนี้มีไขว่คว้าจะไม่เห็นด้วยกับหลักการประชาธิปไตย หากแต่อยากให้มีกาเน้นและใช้หลักหารพิจารณาคัดเลือกอิหม่ามตามหะดิษของท่านศาตา (คือลยา) ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วมาเป็นเกณฑ์ แทนการเอาคะแนนเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ โดยขาดการคำนึงถึงหรือตระหนักในเนื้อหาของหะดิษ เป็นที่เชื่อว่าสัปบุรุษส่วนใหญ่เองก็ยังคงขาดความรู้ในหะดิษดังกล่าว และยังขาดการประชาสัมพันธ์ที่จะให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ ดังนั้นเกณฑ์การตัดสินใจเลือก แทนที่จะอยู่ในหลักเกณฑ์ของหะดิษนี้ จะกลับไปอยู่ที่ความพอใจเป็นการส่วนตัวหรือความสามารถในด้านอื่นๆ

คอเต็บ อันเป็นตำแหน่งที่เพิ่งมีขึ้นในสังคมไทยมุสลิม เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของอิหม่าม มีหน้าที่คือเป็นผู้อบรมสั่งสอนสัปบุรุษ (คุตบะฮ) ในวันศุกร์และวันอีด ซึ่งในอดีตมาเป็นหน้าที่ของอิหม่าม อย่างไรก็ตามในการเลือกผู้ที่จะดำรงตำแหน่งนี้ ควรเลือกผู้ที่มีความรู้ทั้งทางศาสนาและทางโลก เพื่อที่จะได้แสดงคุตบะฮได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือสามารถนำศาสนบัญญัติในเรื่องต่างๆมาสอน มาอธิบายโดยประยุกต์เข้ากับชีวิตประจำวัน และเหตุการณ์ของโลกด้วยสำนวนภาษาที่ง่ายต่อการเข้าใจ ซึ่งหากคุตบะฮในวันศุกร์นี้ คือมีเนื้อหาสาระย่อมจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะในแต่ละศุกร์จะมีมุสลิมมาร่วมกันละหมาดและฟังคุตบะฮเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นหน้าที่ที่จำเป็นสำหรับผู้ชายทุกคนที่จะต้องไปมัสยิดในวันดังกล่าว เพื่อเป็นการอบรมจิตใจ ให้ความรู้ความคิดในฐานที่ชายต้องเป็นหัวหน้าครอบครัว มีหน้าที่จะต้องสอนเรื่องหลักปารอิสลามให้แก่คนในบ้าน คุตบะฮนอกจากจะมีในวันศุกร์แล้ว ยังมีในวันอีดิลฟิตรี (ออกบวช) และอีดิลอฎฮียา (ออกฮัจญ์) อันเป็นวันที่มุสลิมทั้งชายหญิง เด็กและผู้ใหญ่ไปร่วมละหมาด ฟังคุตบะฮ พบปะสังสรรค์กันที่มัสยิด อนึ่ง สำหรับผู้ที่ฟังคำอบรม (คุตบะฮ) จากคอเต็บในโอกาสต่างๆ ดังกล่าว ข้อห้ามที่สำคัญประการหนึ่งคือการพูดคุยกัน ถึงแม้ว่าคอเต็บจะไม่ใช้ตำแหน่งที่มีมาแต่อดีต แต่จากหน้าที่ดังกล่าว คอเต็บจะเป็นผู้หนึ่งที่มีความสำคัญต่อชุมชนมุสลิมอย่างมากคนหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาชุมชนให้เจริญหรือมีความก้าวหน้าขึ้น ให้มุสลิมปฏิบัติตนให้เป็นมุสลิมที่ดี มีคุณภาพ ทั้งนี้โดยผ่านทาง การอบรมสั่งสอนในเนื้อหาของคุตบะฮ

บิหลัน หมายถึงผู้ที่ทำหน้าที่ประกาศเชิญชวนให้คนละหมาด เมื่อถึงเวลาละหมาดแต่ละครั้ง (อลซาน) ผู้ทำหน้าที่นี้มีมาตั้งแต่สมัยท่านศาตตามูฮัมมัด (คือลยา) ซึ่งเรียกว่า "มุฮัซซิน" มุฮัซซินคนแรกชื่อว่า "บิลาล" และคงจากชื่อนี้จึงทำให้สังคมมุสลิมเรียกผู้ทำหน้าที่ดังกล่าวว่า "บิหลัน" แทนที่จะเรียกว่า "มุฮัซซิน"

สำหรับหน้าที่ของคณะกรรมการมัสยิด ตำแหน่งต่างๆได้มีการระบุไว้ในระเบียบการแต่งตั้งถอดถอนกรรมการอิสลามประจำมัสยิด พ.ศ.2492 ซึ่งแสดงไว้ในภาคผนวก

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่า มัสญิดมีหน้าที่ด้านต่างๆ แต่ด้วยตัวของมัสญิดเองไม่สามารถทำให้เกิดหน้าที่อันใดได้ นอกจากคนจะเป็นผู้ทำให้เกิด และในฐานะที่คณะกรรมการประจำมัสญิดโดยมีอิหม่ามเป็นประธาน คือกลุ่มบุคคลที่ดำเนินงาน (หรือบริหาร) ในกิจการต่างๆเกี่ยวกับมัสญิด ดังนั้นหากมัสญิดใดมีคณะกรรมการประจำมัสญิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำคืออิหม่ามที่ดี พยายามทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ดูแลช่วยเหลือสับปฐุขอย่างทั่วถึง ทั้งในกิจการที่เกี่ยวกับทางโลกนี้และโลกหน้า สับปฐุขนั้นก็จะมีความสุขทั้งโลกนี้และโลกหน้าและชุมชนก็จะพัฒนาขึ้น แต่ความเป็นจริงในสังคมไทยปัจจุบันนับวันจะดูเป็นเรื่องยากขึ้น ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งอาจเป็นเพราะอิหม่าม ตลอดจนคณะกรรมการมัสญิด มักมีภาระในการประกอบอาชีพของตน เพราะตำแหน่งต่างๆเหล่านี้มิใช่เป็นอาชีพ หรือมิใช่เป็นตำแหน่งที่มีค่าตอบแทน ซึ่งในประเด็นนี้แตกต่างจากในประเทศมาเลเซียที่รัฐเป็นผู้ให้เงินค่าตอบแทนและสวัสดิการแก่อิหม่าม เพื่อให้อิหม่ามได้ปฏิบัติหน้าที่ได้เต็มที่ ไม่ต้องกังวลในการประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัว

อย่างไรก็ตาม นับเป็นสิ่งที่น่ายินดีที่ปัจจุบันสังคมไทยมุสลิมเริ่มมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของมัสญิดและอิหม่าม ตลอดจนคณะกรรมการมัสญิดเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เห็นได้จากการเริ่มมีการจัดประชุมสัมมนา อิหม่ามและคณะกรรมการมัสญิดทั้งในเมืองและชนบท โดยองค์กรต่างๆ เช่น คณะกรรมการกลางอิสลามประจำกรุงเทพมหานคร คณะกรรมการกลางอิสลามประจำจังหวัดนนทบุรี และที่อื่นๆอยู่เสมอ จากความเปลี่ยนแปลงหรือความตื่นตัวนี้ คงเป็นส่วนช่วยให้ชุมชนมุสลิมพัฒนาขึ้น ในอนาคต และทำให้ชาวไทยมุสลิมเป็นผู้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้และทั้งนั้นโดยวางอยู่บนครรลอง ของหลักการอิสลาม..

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนประกอบแต่ละส่วนของมัสยิด

เนื่องจากมีหน้าที่เป็นสถานที่สำหรับกลุ่มผู้ศรัทธา มัสยิดจึงมีส่วนประกอบหลักที่เป็นมาตรฐานในแต่ละส่วน ซึ่งทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับว่า มีความตั้งใจจะใช้ในลักษณะใด เช่น เป็นสถานที่ส่วนบุคคล ,เป็นที่ชุมนุมของกลุ่มคนกลุ่มเล็กๆหรือเป็นมัสยิดของตำบล หรืออาจเป็นมัสยิดกลางที่อยู่ภายในตัวเมืองหรือชุมชนกลุ่มใหญ่ นอกจากนี้เมื่อเหล่าผู้หญิงต้องการจะไปมัสยิด ก็จะต้องมีการแยกส่วนออกจากกลุ่มผู้ชาย โดยอาจจะใช้ฉากกันหรือใช้การแยกตัวอาคารออกจากกันเลยก็ได้

1. บริเวณที่ใช้ในการกำหนดเขตแดน (A space demarcation)

บริเวณดังกล่าวอาจจะมีส่วนที่มีหลังคาและบางส่วนเปิดโล่งเห็นท้องฟ้า ทั้งนี้เพื่อความเหมาะสมต่อการประกอบพิธี ขนาดของห้องโถงที่ใช้ประกอบพิธีส่วนที่เป็นส่วนปิด (*haram*) จะสัมพันธ์กับพื้นที่ของลานด้านหน้า (*sahn*) (เป็นบริเวณที่มีกำแพงล้อมรอบไปด้วยระเบียบหรืออาร์เคด (*riwaqs*) 3 ด้าน ส่วนด้านที่สี่จะเชื่อมต่อเป็นทางเข้าสู่ห้องโถงประกอบพิธี) ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสัมพันธ์ของสัดส่วนนั้น ได้แก่ จำนวนของผู้ที่มาใช้สถานที่ และสภาพภูมิอากาศในแต่ละท้องถิ่น (มัสยิดแบบเริ่มแรกได้ตัดไปลงมาจากบ้านของพระศาสดาที่เมืองเมดินา) โถงประกอบพิธีซึ่งมักจะอยู่ในรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าหรือจัตุรัสอาจจะมีรูปแบบเป็น hypostyle อันได้แก่ มีส่วนของหลังคาที่ค้ำจุนไว้โดยเสาจำนวนมากมาย (และในบางครั้งอาจอาจใช้ร่วมกับระบบคาน หรือมีการใช้ระบบส่วนโค้งในโครงสร้างแต่ละส่วน) หรืออีกแนวหนึ่งนั้นห้องโถงดังกล่าวก็อาจจะถูกปิดคลุมด้วยโดมขนาดใหญ่เพียงอันเดียวเลย (ซึ่งเป็นลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่ริเริ่มโดยมุสลิม) หรืออาจจะเป็นหลังคาแล้วคั่นด้วยโดมขนาดเล็กหนึ่งอันหรืออาจมากกว่าก็ได้

2. ผนังส่วน *gibla* และบริเวณ *mihrab*

ห้องโถงประกอบพิธีจะต้องมีกำแพงด้านหนึ่งหันหน้าไปทางเมืองเมกกะ โดยจะตั้งฉากกับเส้นที่จินตนาการว่าเป็นทิศทางของเมืองเมกกะ และเรียกกำแพงด้านนี้ว่าเป็น *gibla* ส่วนบริเวณกึ่งกลางของ *gibla* นี้จะเป็นช่องเจาะของกำแพงที่เรียกว่า *mihrab* ซึ่งจะเป็นส่วนที่เป็นจุดศูนย์กลางและได้รับการตกแต่งประดับประดามากที่สุดในมัสยิด อย่างไรก็ตาม *mihrab* ก็แตกต่างไปจากแท่นบูชาในโบสถ์คริสต์ที่เป็นสถานที่ควรเคารพบูชา แต่สิ่งที่เป็นที่เคารพบูชานั้นกลับเป็นทิศทางที่ *mihrab* นั้นแสดงอยู่ โดยมีคำกล่าวไว้ว่าเป็นจุดหนึ่งที่พระศาสดาเคยยืนสวดภาวนาในบ้านที่เมืองเมดินาซึ่งถูกทำเป็นเครื่องหมายไว้โดยก้อนหินก้อนหนึ่งบนกำแพงด้านนั้น (*gibla*) รูปร่างของ *mihrab* มีพื้นฐานมาจาก *nich* ของโรมัน คือมีรูปแปลนที่พื้นเป็นครึ่งวงกลมและบริเวณยอดของส่วนโค้งก็เป็นรูปครึ่งวงกลมด้วยโดยจะฝังตัวอยู่ในกำแพง ส่วน *gibla* และ *mihrab* นี้เป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของมัสยิดทุกแห่ง เนื่องจากในระหว่างการประกอบพิธีมุสลิมทุกคนจะต้องหันหน้าไปทางเมืองเมกกะ และในทางปฏิบัติจริงๆแล้วควรจะต้องให้ระยะห่างจาก *mihrab* เท่ากันด้วย และนี่ก็เป็นเหตุหนึ่งที่มีมัสยิดส่วนใหญ่เลือกใช้แปลนรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. The minbar หรือมุขสำหรับยืนเทศน์

มักจะอยู่ทางด้านขวาของ *mihrab* ประกอบไปด้วยชั้นบันไดที่มีความสูงแตกต่างกันไปโดยที่อาจจะ มีหรือไม่มีราวบันไดก็ได้ บริเวณด้านบนจะเป็นลานเล็กๆซึ่งมักจะมีการครอบด้วยหลังคารูปมงกุฎหรือแบบมี ยอดกลม และนิยมสร้างในรูปทรงที่ตุงดูตดา แต่ต้นกำเนิดจริงนั้นมาจากชั้นบันไดเล็กๆเท่านั้น ซึ่งอยู่ที่บ้านของ พระศาสดาที่เมืองเมดิना เนื่องจากในภายหลังนั้นมีสาวกเพิ่มขึ้นมากมาย ในการที่จะให้คำสั่งสอนและคำแนะนำต่างๆได้ทั่วถึง ท่านจึงต้องยืนอยู่ในตำแหน่งที่จะสามารถกระจายเสียงได้ดีกว่าเดิม ซึ่งต่อมาภายหลัง *minbar* ก็ได้กลายมาเป็นส่วนประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งในการประกอบพิธีรวมกันในวันศุกร์ เนื่องจากจะมีผู้คนจำนวนมาก อิหม่ามผู้นำของ มัสญิดก็จะต้องทำการปราศรัย (*khutba*) บนนี้ ในทางปฏิบัติอิหม่ามจะทำการอ่านสาร หรือปราศรัยบนชั้นบันไดที่ต่ำกว่าชั้นสูงสุดลงมาหนึ่งชั้นเสมอ เนื่องจากชั้นบนสุดนั้นเปรียบเป็นสัญลักษณ์ที่คงไว้ แต่เพียงพระศาสดาเท่านั้น *minbar* นั้นจะมีขนาดแตกต่างกันเล็กน้อยเพียงไม่เกิน 3 ชั้นบันไดเท่านั้น และ สำหรับในมัสญิดขนาดใหญ่แล้วนับว่าเป็นส่วนสำคัญและได้รับการประดับประดาสวยงาม แต่สำหรับในมัสญิด ขนาดเล็กแล้วอาจจะไม่ต้องมี *minbar* ก็ได้ สำหรับในมัสญิดขนาดใหญ่ที่ใช้ประกอบพิธีรวมในวันศุกร์นั้น *minbar* อาจใช้เป็นที่ปราศรัยในหัวข้อต่างๆในแต่ละสัปดาห์, ใช้ประกาศข่าวสารทางการเมือง, กล่าวสุนทรพจน์ นอกจากนี้ *minbar* ยังเคยถูกใช้เป็นสถานที่มอบมงกุฎให้แก่กาลีคนใหม่ด้วย และขณะที่ในกลุ่มของชาวคริสต์แบ่งแยก โบสถ์และเมืองออกจากกัน แต่สำหรับชาวมุสลิมแล้วมัสญิดเป็นที่รวมทั้งพิธีทางศาสนาและสถานที่จัดการด้านการเมืองไว้ในที่แห่งเดียวกัน

4. The dikka เเวที่ไม้ตั้งยกระดับเพียงชั้นเดียว

จะตั้งอยู่ในแนวเดียวกับ *mihrab* โดยจะใช้เป็นที่ที่ *gadi* หรือผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบภายในมัสญิดจะ ทำหน้าที่รับถ่ายทอดคำที่อิหม่ามได้กล่าวมาแล้วทำการพูดซ้ำอีกครั้งหนึ่งเพื่อกระจายเสียงไปสู่กลุ่มคนที่หนาแน่นกว่า ปกติให้ได้ยินถ่ายทอดอย่างทั่วถึง ซึ่ง *dikka* นี้อาจจะตั้งอยู่บริเวณลานกว้างด้านนอกก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาด และสภาพภูมิอากาศ

5. The kursi

เป็นโต๊ะที่มีไว้สำหรับ *gadi* อ่านบทสวด และเป็นที่ตั้งของอัลกุรออ่าน มักจะอยู่ติดกับ *dikka*

6. The maqsura

เป็นสถานที่ที่มีไว้ป้องกันภัยให้แก่อิหม่าม ซึ่งในยุคสมัยแรกๆนั้นจะเป็นทั้งผู้นำทางศาสนาและผู้นำทางการเมืองด้วย โดยอาจจะมีการลอบสังหารเกิดขึ้นได้ ในตอนเริ่มแรก *maqsura* นั้นจะเป็นลานยกที่มีฉากไม้ กั้น และในสมัยแรกๆ ตำแหน่งของผู้ปกครองเมืองจะอยู่ชิดติดกับกำแพงด้าน *gibla* ในแนวตั้งฉากและมีทางเข้าสู่ บริเวณ *mihrab* โดยเฉพาะ ดังนั้น *maqsura* ก็จะสามารถให้ความปลอดภัยได้สูงทีเดียว และยังมีบริเวณพิเศษ

สำหรับขบวนติดตามของข้าราชการบริพารของคาลิปอีกด้วย นอกจากนี้ยังอาจมีการแยกส่วนดังกล่าวนี้ต่างหากด้วย อย่างเช่น iwans ของมัสยิดบริเวณเอเชียกลางซึ่งจะมีห้องที่จัดแยกไว้พิเศษสำหรับผู้ปกครองเมือง หรืออย่างห้องพิเศษของสุลต่านในมัสยิดที่ออกโตมาน ซึ่งมักมีการกั้นจากแยกห้องออกจากโถงประกอบพิธีและมีทางเข้าแยกพิเศษอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อความมั่นใจในความปลอดภัยของเจ้าเมือง

7. บ่อน้ำ

ในส่วนนี้นั้นอาจจะมีน้ำพุด้วยหรือไม่ก็ได้ และอาจจะมีความตั้งใจที่จะใช้ในพิธีชำระล้างร่างกายก่อนการละหมาด แต่ในบางครั้งก็มีจุดประสงค์เพื่อการตกแต่งเพียงอย่างเดียว และเมื่อมีจุดประสงค์เพื่อใช้ในพิธีชำระล้างก็ต้องออกแบบให้สามารถรับกลุ่มคนจำนวนมากในเวลาเดียวกัน ภายใต้ น้ำที่มีการไหลเวียน และมักจะตั้งอยู่บริเวณหรือจุดที่ใกล้ศูนย์กลางของลานด้านนอก ในส่วนที่มีน้ำพุจะถูกออกแบบไว้ในรูปร่างที่สวยงาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะของโดมที่เลือกใช้ อาจมีหลังคาเล็กๆเป็นรูปทรงแบบพาวิลเลียน ตัวอย่างที่สวยงามที่สุดเห็นจะเป็นที่ the Qubba al/Ba' adiyin ที่เมือง Marrakesh และสำหรับบ่อน้ำที่มีรูปร่างแบบง่าย ๆ อย่างเช่นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าหรือจัตุรัสที่มีน้ำพุด้วยนั้น ก็จะสามารถสร้างความประทับใจได้จากความเหมาะสมภายในตัวมันเอง อย่างเช่น ที่มัสยิด the Badshahi ที่เมือง Lahore และสำหรับในกรณีที่มีบริเวณน้ำพุถูกตกแต่งประดับประดาไว้อย่างสวยงามแล้ว ส่วนที่จำเป็นต่อการชำระล้างจริงๆมักจะอยู่ใกล้กับชั้นที่ใช้เก็บรองเท้า

8. The minaret : ส่วนยอดแหลม

จุดประสงค์ดั้งเดิมของส่วนประกอบส่วนนี้นั้นใช้เป็นเสมือนหลักปักเขตของท้องถิ่น ซึ่งจะสามารถแน่ใจได้ว่าเป็นบริเวณที่สามารถกระจายเสียงของการสวดภาวนาได้ในระยะทางที่ไกลมากที่สุด ในสมัยที่พระศาสดายังคงมีชีวิตอยู่นั้นการประกาศเพื่อให้สวดภาวนาจะกระทำจากหลังคาบ้านของพระศาสดาเอง ซึ่งก็กระทำสืบต่อกันมาจนกระทั่งศตวรรษที่ 14-15 ก็เริ่มมีการสร้าง minaret กันอย่างแพร่หลาย minaret ในตอนเริ่มแรกนั้น อาจจะมีพื้นฐานจาก โฉมหนึ่งชนิด, โฉมผสมกับปรอท และมีรูปแบบหลากหลายมาจากปล่องไฟของ Zoroastrian จนมาถึงหอสังเกตการณ์ของโรมัน, หอประกาศและหอคอยของโบสถ์คริสต์ ถึงแม้ว่าในสมัยของจักรพรรดิ Ottoman และ Mughal มักจะให้สร้างเป็น minaret แผลด แต่ minaret แบบเดี่ยวๆก็ยังเป็นที่นิยมมากกว่าอยู่ดี ในบางครั้งบางคราวอาจพบ minaret 4 อัน หรืออย่างในกรณีของ the Sultan Ahmet Mosque ที่เมืองอิสตันบูลมี minaret ถึง 6 อัน และที่เมืองเมกกะมีมากถึง 7 อันซึ่งมากเกินไป และในมัสยิดสมัยใหม่ก็ยังคงรูปแบบ minaret อยู่ ถึงแม้จะไม่จำเป็นแล้วโดยเฉพาะอย่างยิ่งการออกแบบอาคารมัสยิดในตัวเมือง อีกอย่างความสำคัญและบทบาทของ minaret ก็ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เนื่องจากในปัจจุบันนี้มีการกระจาย adhan ผ่านทางเครื่องขยายเสียงแล้ว minaret ที่เหลือจึงมีบทบาทเสมือนเป็นสัญลักษณ์ชนิดหนึ่งเท่านั้น

9. ประตูใหญ่

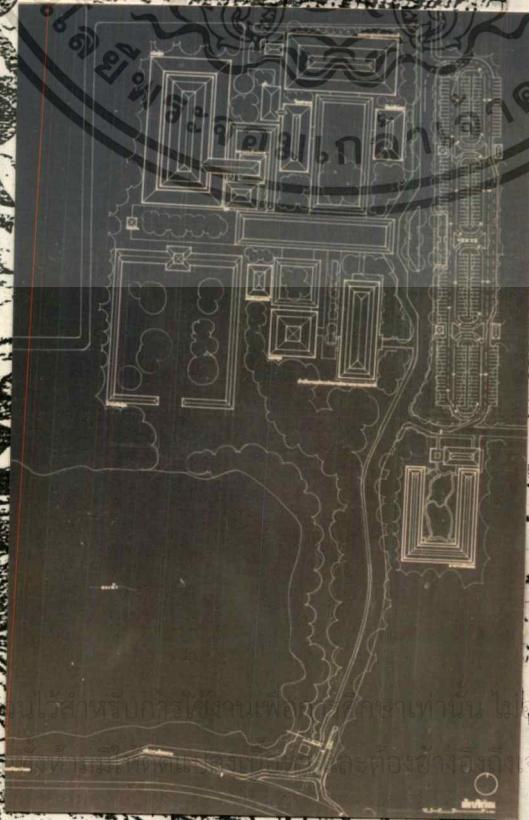
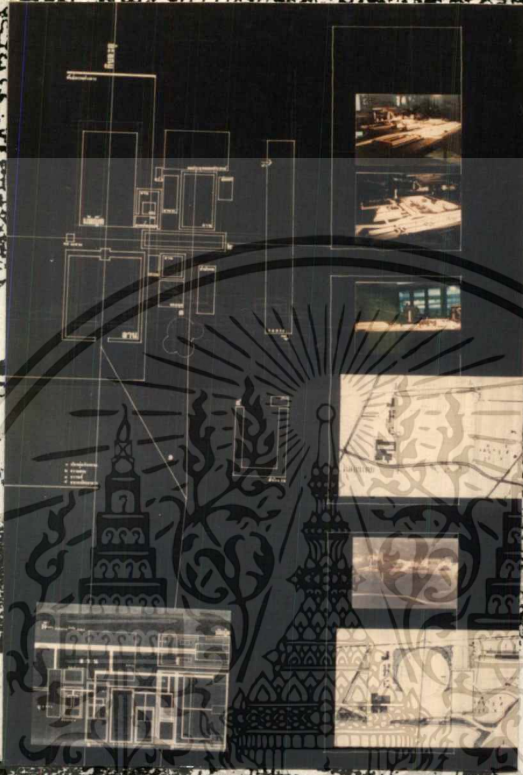
ลักษณะเฉพาะโดยทั่วไปของสถาปัตยกรรมของมุสลิมนั้นมักจะปิดบังหรือซ่อนเร้นการตกแต่งภายในอาคารจากรูปทัศนียภาพนอก ทั้งนี้เนื่องจากมัสยิดโดยส่วนมากจะถูกปิดล้อมไว้ด้วยกำแพงสูง มีประตูใหญ่

ความเป็นมา ทางกระบวนการความคิด

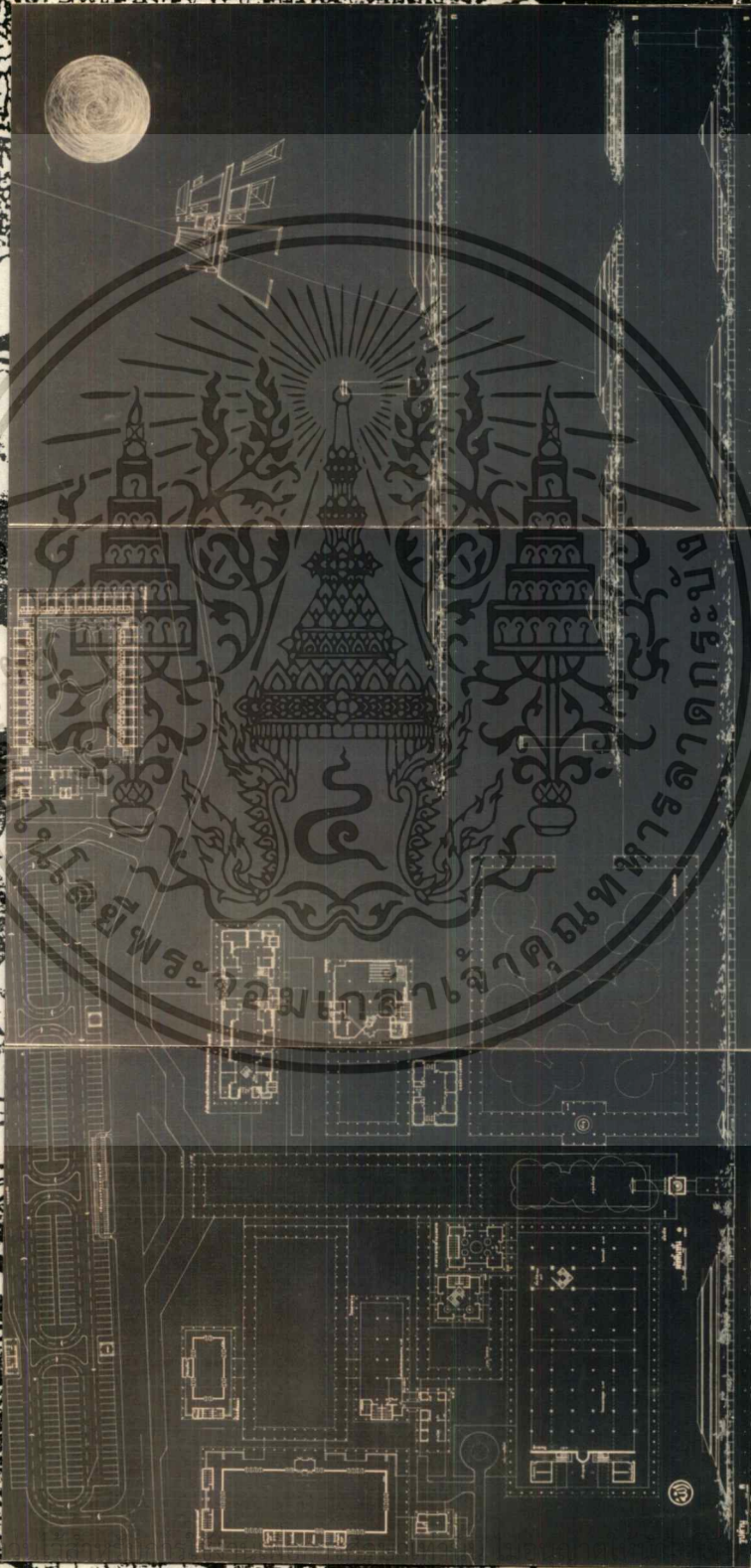
ศูนย์ส่งเสริมให้ศึกษา ทดลอง ค้นคว้า
กระบวนการของ วิชาเศรษฐศาสตร์
(ไมตรี) ที่สังคมอื่น
โดยไม่มีทางอื่นใด
แต่ได้ระดมความคิดจากทั้ง

เอกสารนี้
ไม่ว่ากรณี

ขนาดหน้า
ทางออกแห่งเอกสารทุกคร

ถึงกับขมลิ้ม รุปล้ำม ฤทธิ...

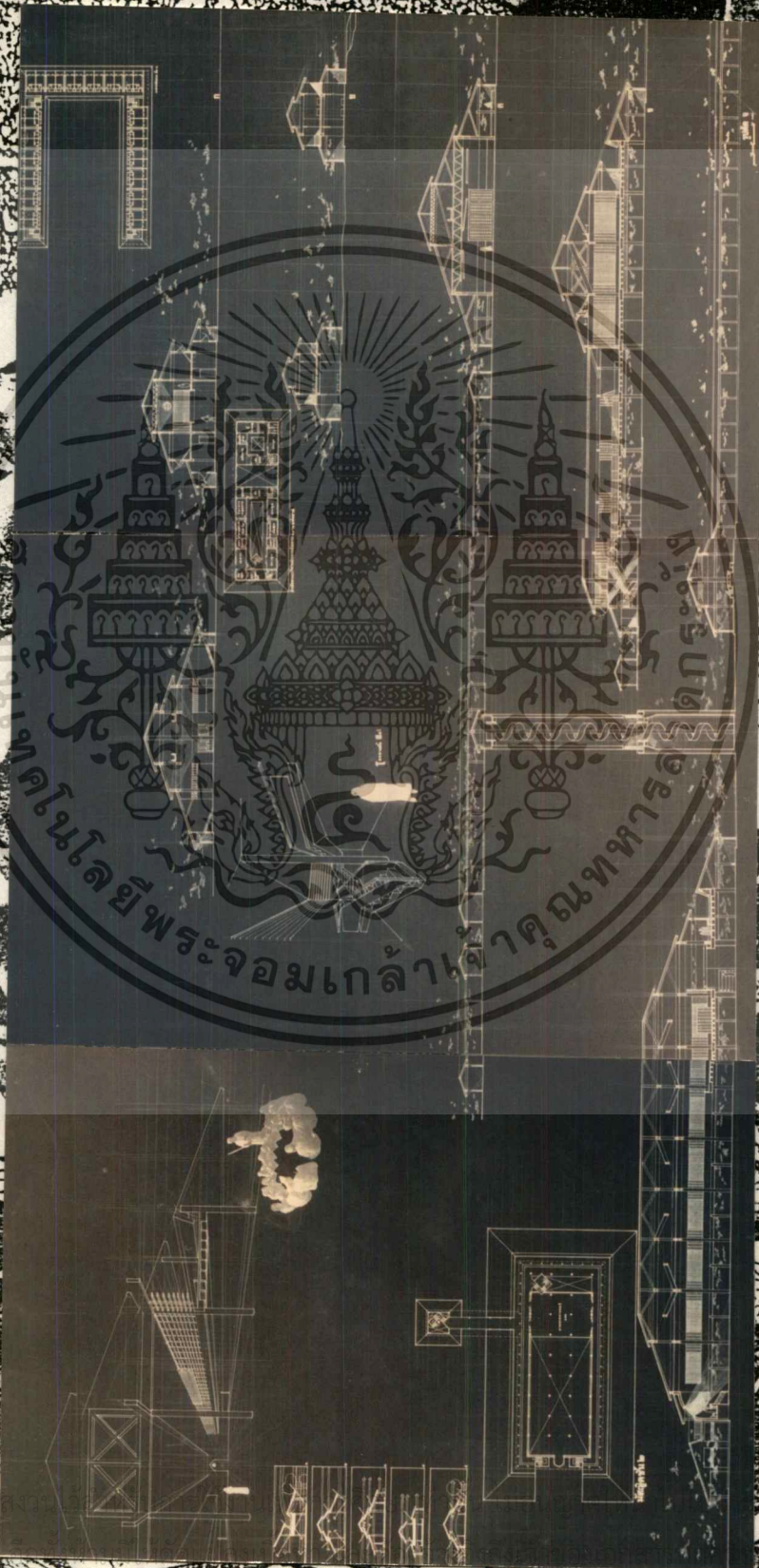

เอกสารนี้
ไม่ว่ากร

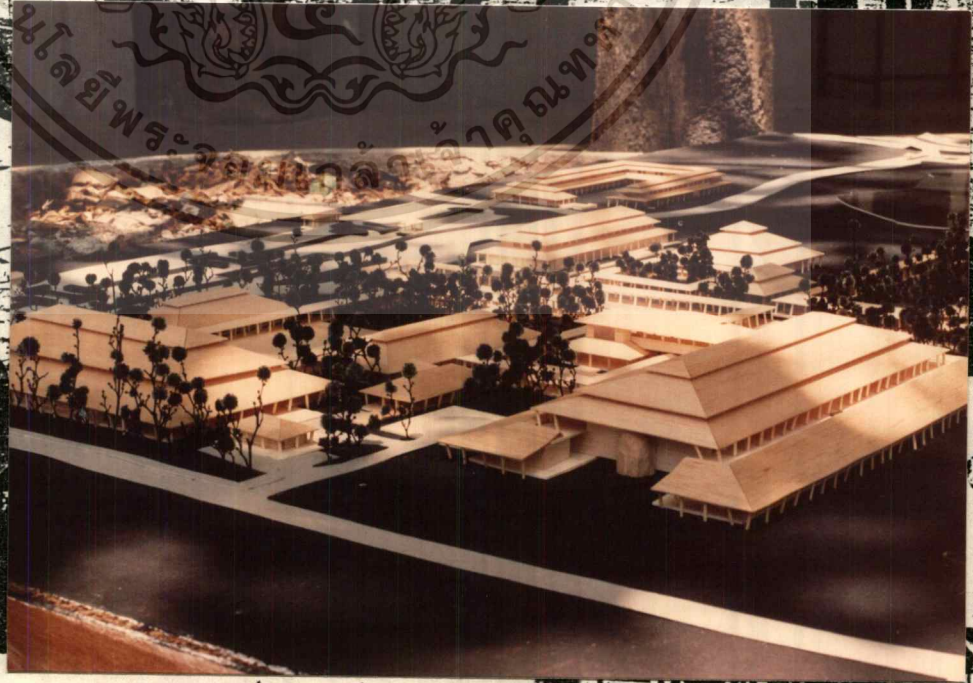
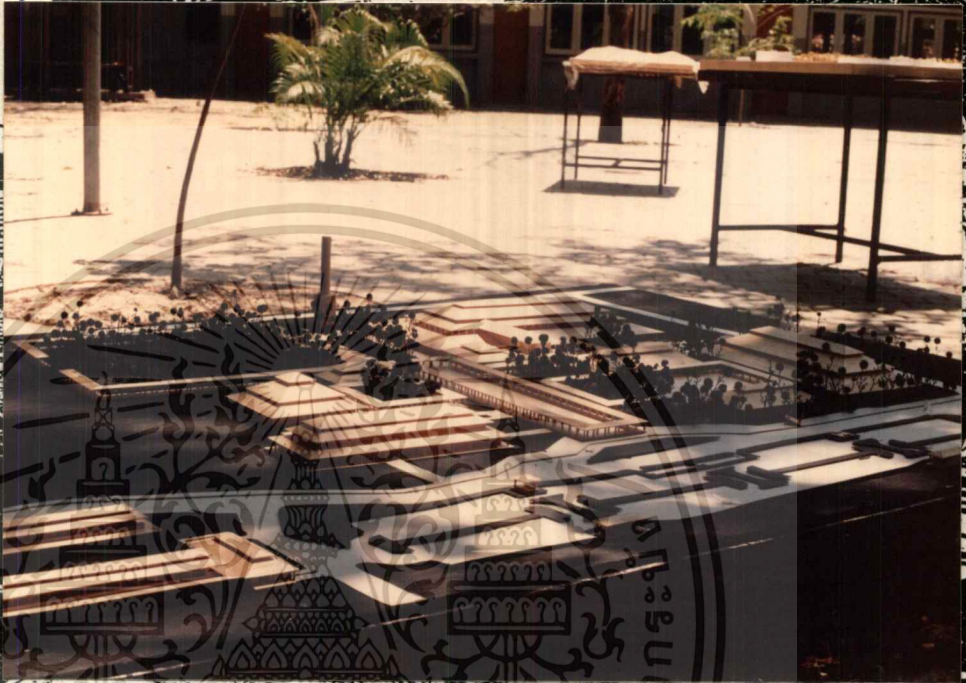
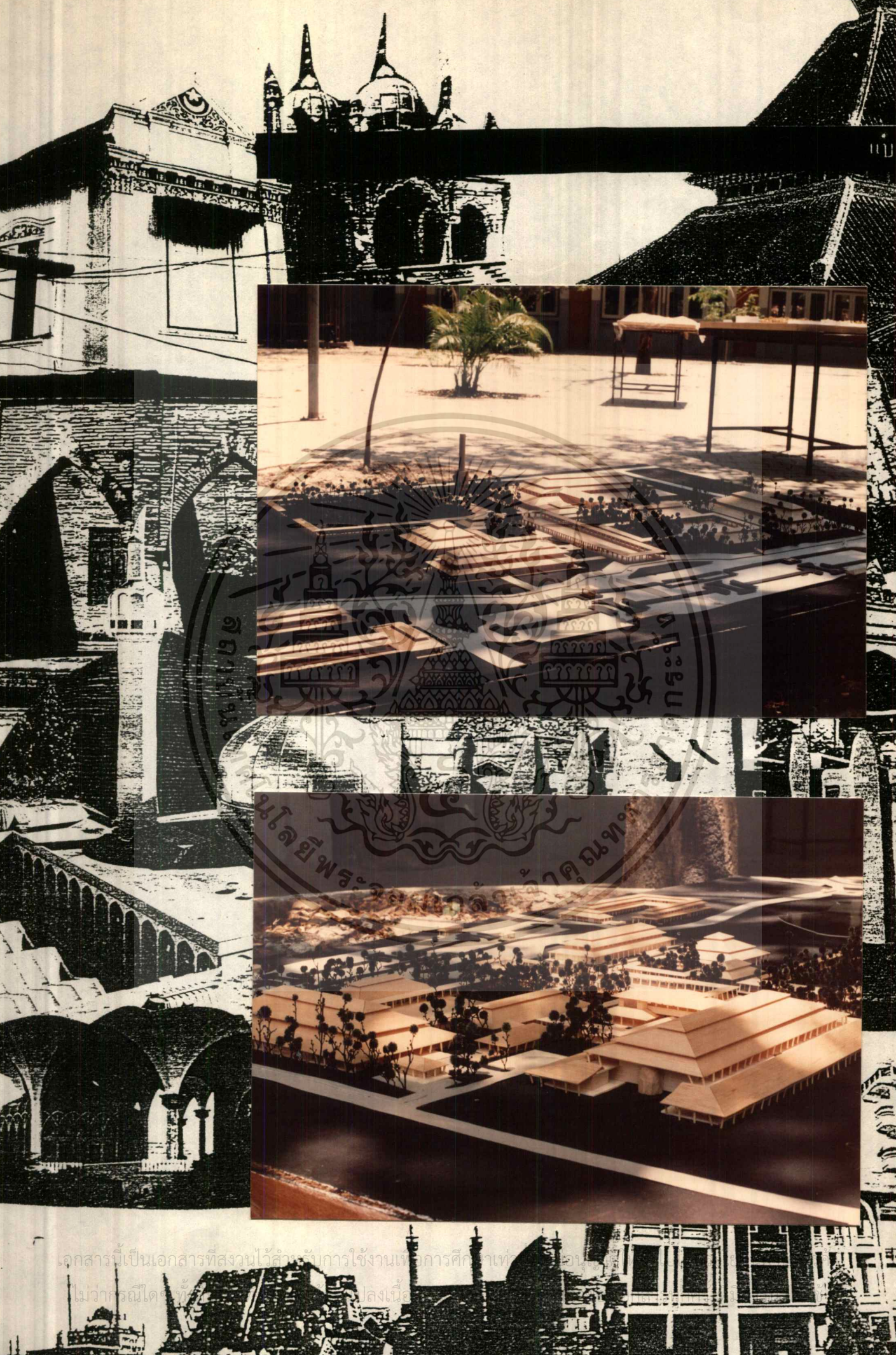
อ้างถึงในเอกสารทุกค

ถึงกับระบบ รูปลวด ทัศนียภาพ

แบบลายลวดตามอาคารเรือน

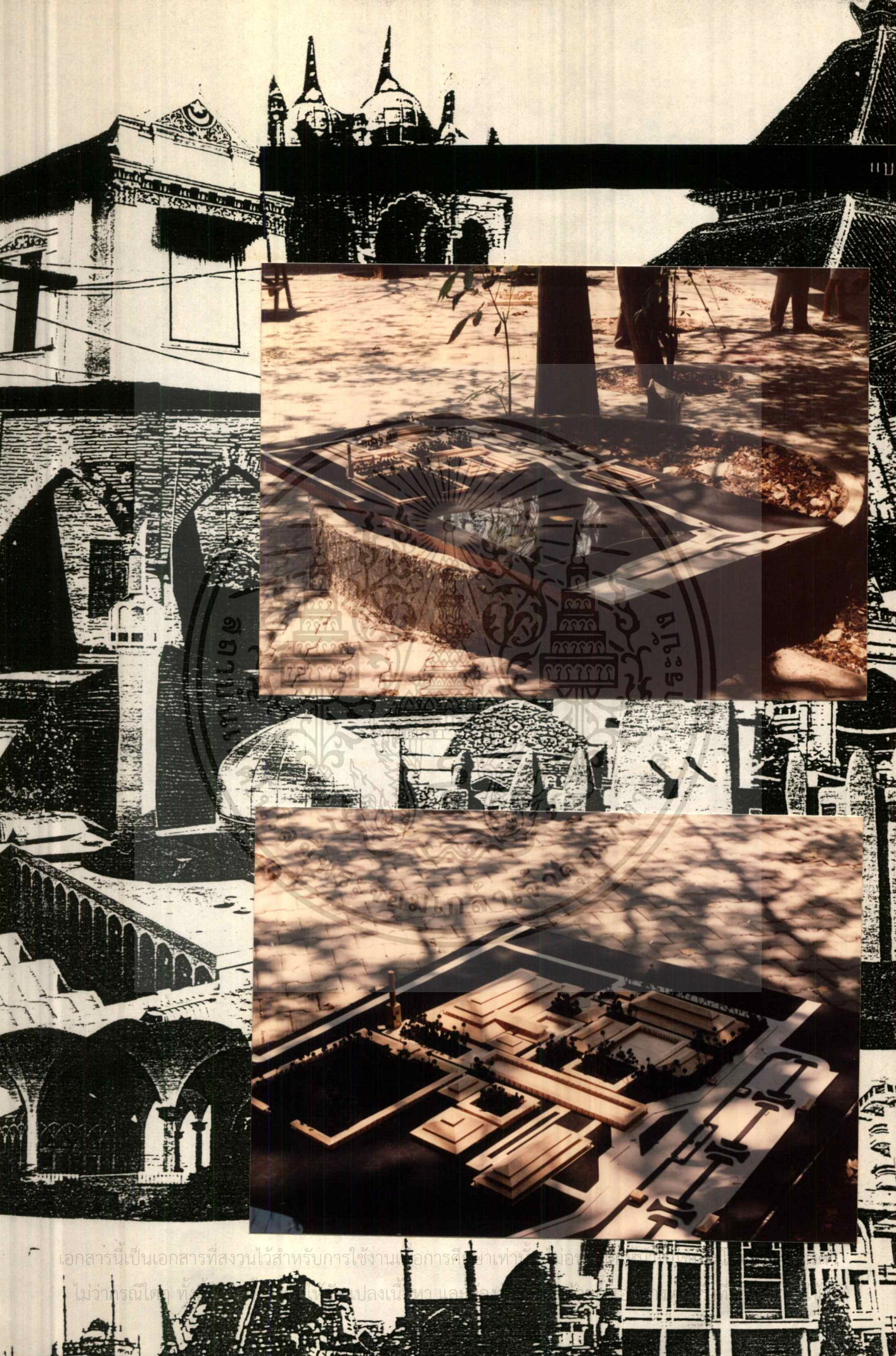

เอกสารนี้ไม่ได้
ไม่จำกัด

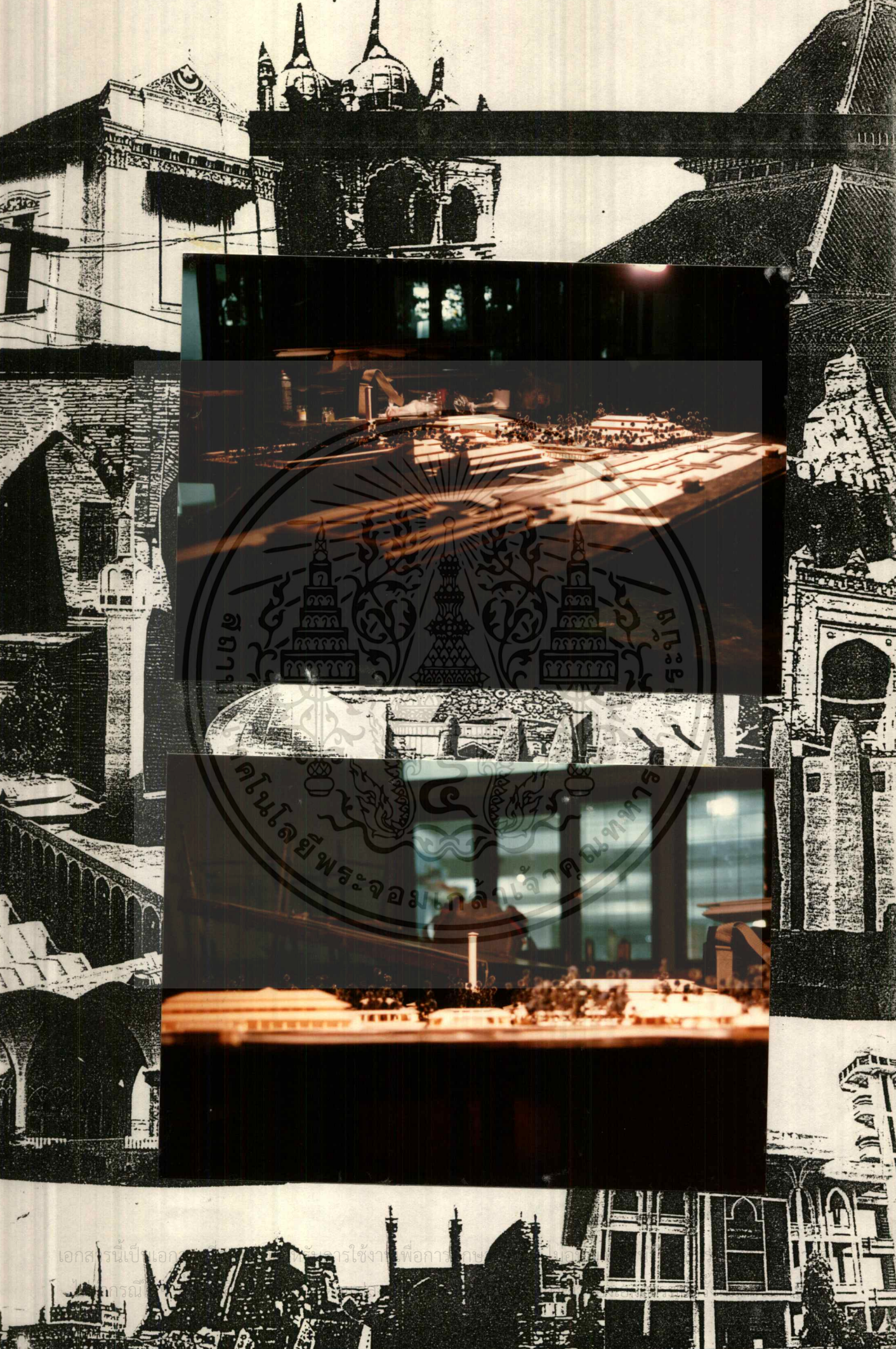

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น

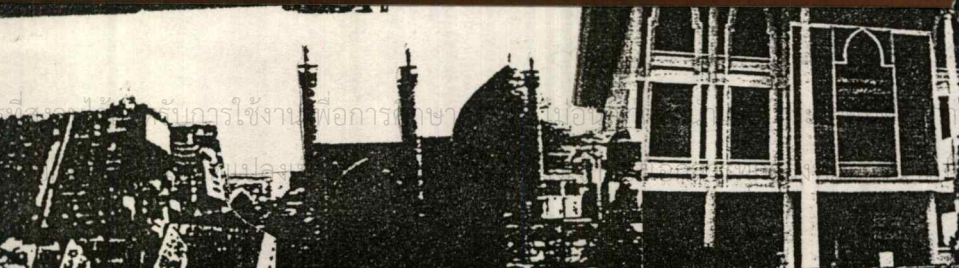
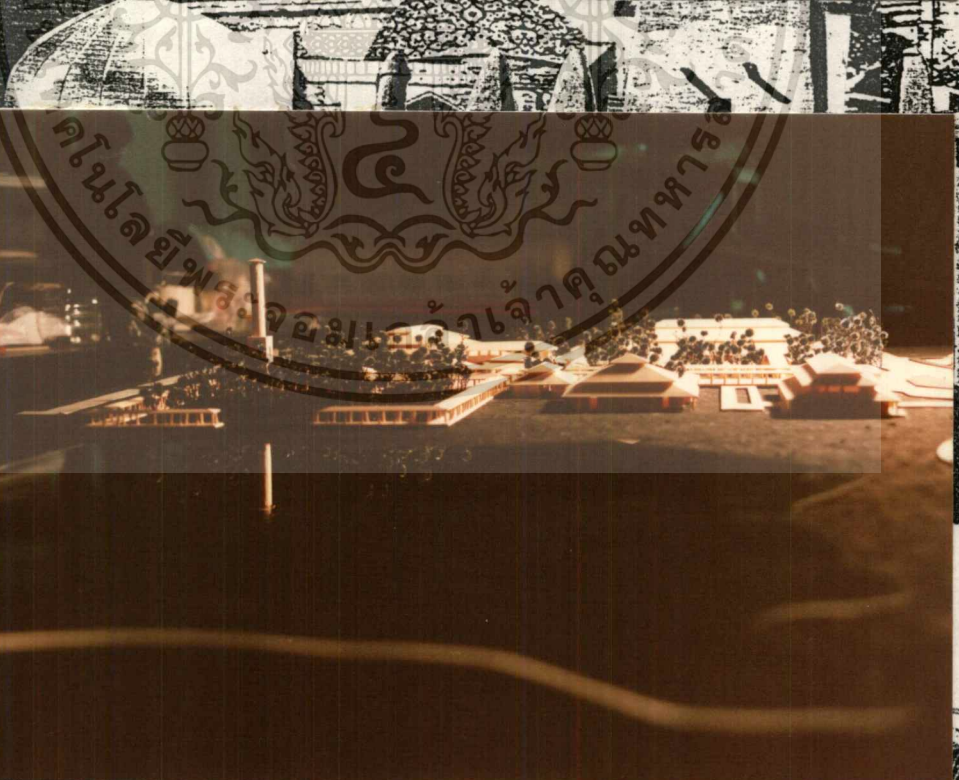
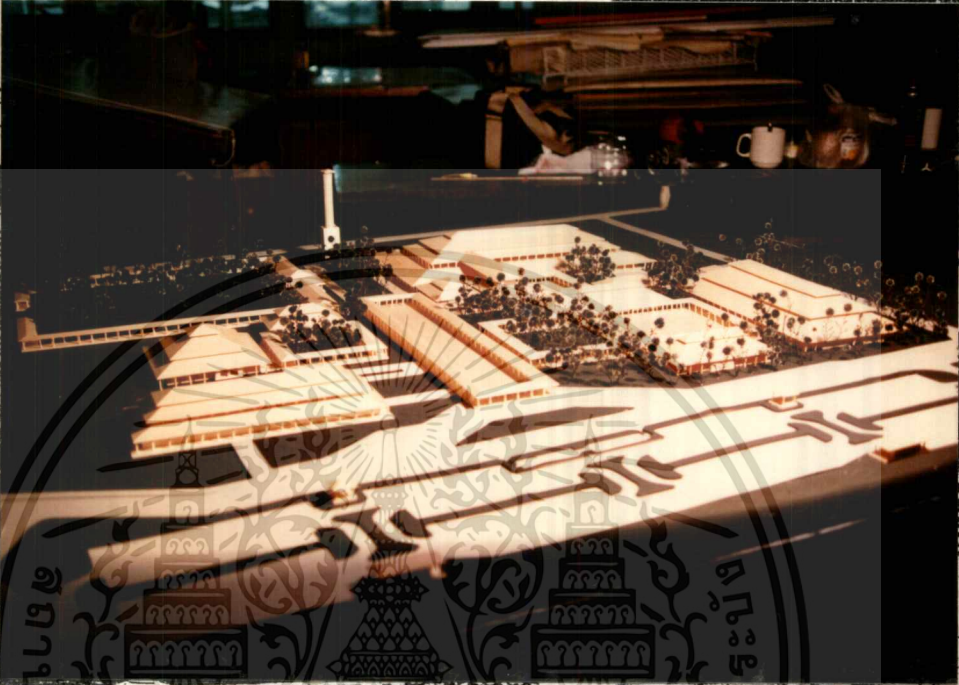
ไม่ว่ากรณีใดๆ ห้ามทำซ้ำโดยไม่ได้รับอนุญาต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น
ไม่ว่ากรณีใดๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาและองค์ประกอบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารใช้ภายในเพื่อการประชาสัมพันธ์
การดำเนินงาน

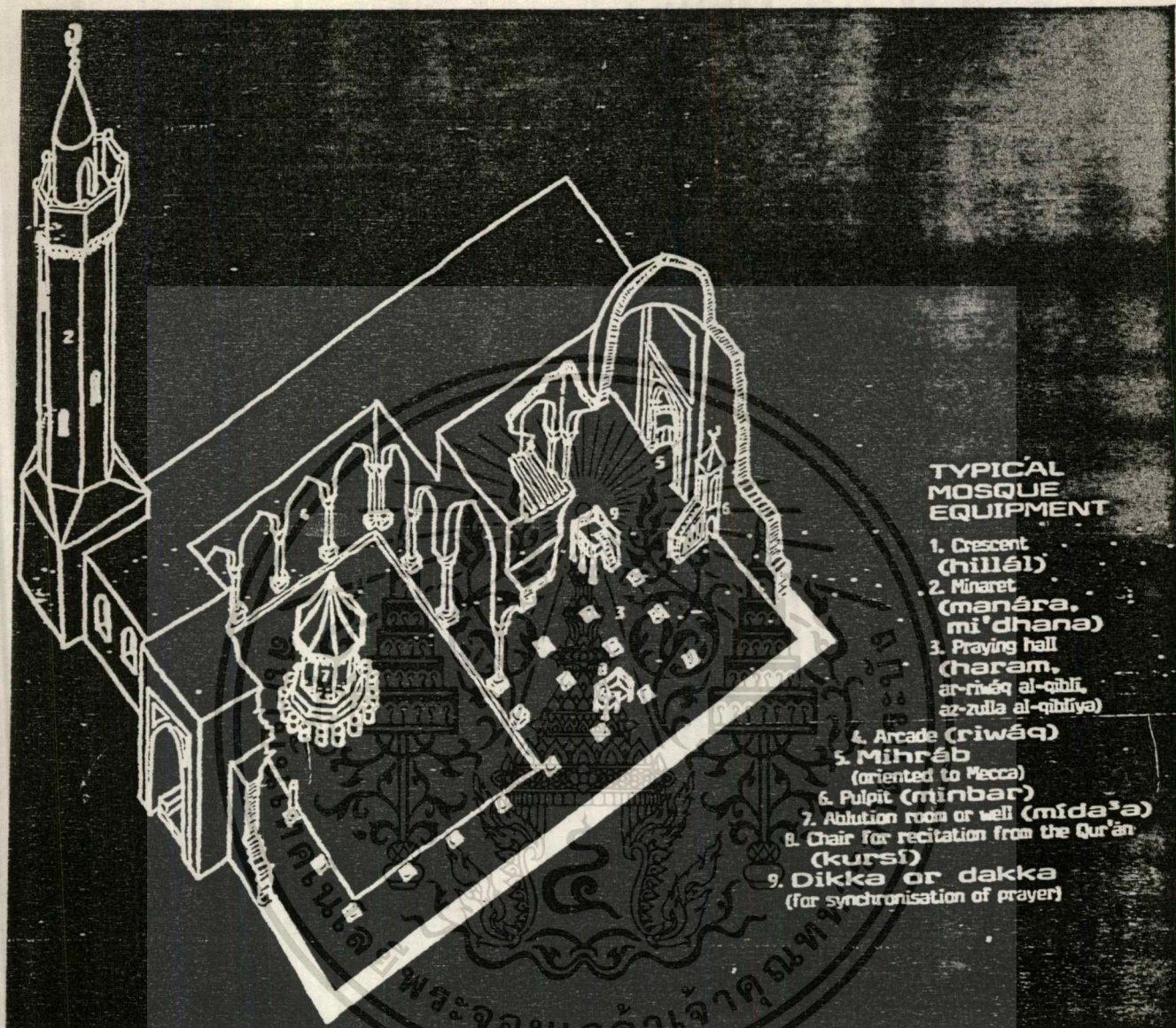
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อการใช้งานเพื่อการศึกษานี้

โปรดใช้วิจารณญาณในการอ่าน

เพียงที่เดียวที่เป็นทางผ่านเข้าออกระหว่างความอึกที่กวนวายภายในตัวเมืองและบรรยากาศความเงียบสงบภายในมัสญิด ซึ่งบริเวณประตุนั้นจะเป็นที่ซึ่งมีผลต่อความรู้สึกด้านจิตวิทยาอย่างมาก และยังเป็นที่ได้รับการตกแต่งประดับประดาอย่างสวยงาม ทั้งนี้เพื่อแสดงออกถึงความเคารพจงรักภักดีต่อพระเจ้า และแสดงถึงความใจกว้างของผู้อุปถัมภ์มัสญิดอีกด้วย ในมัสญิดใหญ่ๆหลายแห่งจะได้รับการช่วยเหลือทางการเงินจากผู้อุปถัมภ์ซึ่งมักเป็นผู้ที่มีอำนาจและร่ำรวยมาก อย่างเช่นคาลิปหรือสุลต่าน ในขณะที่เดียวกันที่ส่วนประกอบภายนอกส่วนอื่น เช่น minaret และโดม มักจะมีรูปร่างเรียบง่ายและไม่ประดับประดา เมื่อนำมาพิจารณารวมกับการประดับประดาอย่างหรูหราบริเวณประตูใหญ่ ก็จะแสดงให้เห็นการขัดกันเองอย่างชัดเจน นั่นคือ ในทางหนึ่งแสดงให้เห็นถึงการเคร่งครัดและอดออมอันได้ปรากฏต้นแบบจากบ้านของพระศาสดา ส่วนอีกทางหนึ่งนั้นแสดงถึงความหรูหราฟุ่มเฟือยจากการให้ทานของบรรดาผู้อุปถัมภ์ ดังนั้นเมื่อบริเวณกำแพงด้านนอก ไม่อนุญาตให้ใช้เป็นเครื่องดึงดูดหรือล่อใจบรรดาผู้เชื่อถือทั้งหลายโดยการประดับประดาต่างๆนานา และตัวอาคารมัสญิดเองก็ต้องแสดงถึงความเคร่งครัดในศาสนาในตัวเองอยู่แล้ว การตกแต่งประดับประดาบริเวณประตูทางเข้าเพื่อแสดงถึงเกียรติยศของบรรดาผู้อุปถัมภ์มัสญิดทั้งหลายก็ควรพิจารณา ให้อยู่ในความพอดีและเหมาะสมด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพแสดง ส่วนประกอบของมัสยิด

1. สัญลักษณ์พระจันทร์เสี้ยว (ไม่ใช่สิ่งจำเป็น แต่เดิมเป็นสัญลักษณ์ของธงในกาบรบ)	
2. หออะซาน	6. มิมบักร์ (ธรรมมาศ)
3. โถงละหมาด	7. ที่อาบน้ำละหมาด
4. โถงทางเดินรอบลาน	8. คูร์ซี (ที่ตัวแทนอ่านคัมภีร์อัลกุรอาน)
5. เมืยะรอบ (มุขหน้า)	9. ดิกกะฮฺ (แต่เดิมเป็นที่ตัวแทนถ่ายทอดคำคุณุบะฮฺ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทบัญญัติเกี่ยวกับมัสญิดที่ปรากฏในพระมหาคัมภีร์อัล-กุรอาน

ในพระมหาคัมภีร์อัล-กุรอานซึ่งเป็นคัมภีร์ฉบับสุดท้ายและฉบับสมบูรณ์ที่พระเจ้าเป็นเจ้าประทาน ให้แก่มนุษยชาติโดยผ่านทางท่านศาสดามุฮัมมัด (ศ็อลลา) ในอัล-กุรอาน ได้กล่าวถึงมัสญิดไว้หลาย แห่ง โดยกล่าวถึงตั้งแต่เรื่องราวของมัสญิดหลังแรกของโลกนี้คือ มัสญิดอัล-ฮะรออม หรือกะอ์บะฮ์ ในนครมักกะฮ์ และมัสญิดที่สร้างโดยทั่วไป ดึงใจความว่า

‘เรือนหลังแรกที่ได้ก่อสร้างสำหรับมวลมนุษย์ก็ได้แก่กะอ์บะฮ์’¹

‘ไม่ว่าเจ้าจะมาจากที่ใด จงหันหน้าไปยังมัสญิดอันหวงห้าม และไม่ว่าเจ้าจะอยู่ที่ใด จงหัน หน้าไปยัง (มัสญิดหวงห้าม) นี้’²

มัสญิดทั้งหลายเป็นของอัลเลาะห์พวกเจ้าจงอย่าวิงวอนขอต่อผู้ใดร่วมกับการวิ งวอนขอต่ออัลเลาะห์’³

‘ในบรรดาบ้าน (มัสญิด) ซึ่งอัลเลาะห์ได้ทรงอนุมัติให้ได้รับการเทิดทูนและให้พระนามของ อัลเลาะห์ถูก กล่าวระลึกในบ้านนั้น จะได้กล่าวให้ความบริสุทธิ์แก่พระองค์ในบ้านเหล่านั้น ทั้งในเวลาเช้าและเวลาเย็น’⁴

‘รัศมีแห่งอิกายะฮ์⁵ ซึ่งมุมีนอ⁶ จะรับนั้นมาจากมัสญิด อัลเลาะห์ (ซุบห์) ทรงบัญชาให้ สร้างมัสญิด ซึ่งเป็นบ้านของพระองค์ เพื่อใช้เป็นสถานที่บำเพ็ญศาสนกิจ มุมีนอไม่หลงกังวลกับการค้ามากเกินไปว่าการระลึก ถึง

อัลเลาะห์) เป็นผู้ดำรงไว้ซึ่งละหมาด ออกซะกาต และกัลต์อวัน อะคีเราะฮ์⁷ อัลเลาะห์ (ซุบห์) จะสนองตอบให้ดังาม กว่าที่เขาเหล่านั้นได้เคยกระทำมา พระองค์จะเพิ่มเอกภาพให้ทวีสูงขึ้นโดยไม่คำนึงถึงสถิติจำนวนแต่ประการใด’⁸

¹ คัมภีร์อัล-กุรอาน บทที่ 3 โองการ (วรรค) ที่ 95

² คัมภีร์อัล-กุรอาน บทที่ 3 โองการ ที่ 150

³ คัมภีร์อัล-กุรอาน บทที่ 72 โองการ ที่ 150

⁴ คัมภีร์อัล-กุรอาน บทที่ 72 โองการ ที่ 36

⁵ อิกายะฮ์ แปลว่า ทางนำอันเที่ยงตรง

⁶ มุมีนอ หมายถึง มุสลิมผู้มีความศรัทธา ปฏิบัติตามศาสนบัญญัติอย่างเคร่งครัด

⁷ อาคีเราะฮ์ หมายถึง วันสิ้นโลกซึ่งจะมีการพิพากษาความคิดความชั่วของแต่ละบุคคล

⁸ คัมภีร์อัล-กุรอาน บทที่ 29 โองการ ที่ 36-37

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วาทะและจริตวัตร (ขุนนะท) ของท่านศาสดาเกี่ยวกับมัสญิด

- ท่านอับดุลลอฮ์บิณมัสญิดกล่าวว่า ท่านได้ยินท่านรอซูลุลลอฮ์กล่าวว่า
"มัสญิดคือบ้านของพระองค์อัลลอฮ์ (ซุบหน้ฯ) และบรรดาผู้ที่เข้ามัสญิดนั้นคือแขกของพระองค์ เมื่อมนุษย์ต่างให้เกียรติและรับรองแขกด้วยดี แล้วทำไมเล่าที่พระองค์อัลลอฮ์จะไม่ทรงให้เกียรติรับรองด้วยความเมตตาแก่แขกของพระองค์"
- อามูรอะฮ์ (ร.ด.¹) ได้ส่งหนังสือไปยังท่านซัลมาน (ร.ด.) ว่า ท่านจงใช้เวลาส่วนใหญ่ให้หมดอยู่กับมัสญิด เพราะฉันได้ฟังรอซูลุลลอฮ์ (คือลฯ) กล่าวว่า
"มัสญิดคือบ้านของบรรดาคนดี (คนซอและ) พระองค์อัลลอฮ์ได้สัญญาว่าจะทรงประทานบารอกะฮ์² ให้แก่ผู้ใช้เวลาส่วนใหญ่ของเขาหมดไปในมัสญิด อัลลอฮ์จะทรงปลอบใจเขาและทรงให้ความสะดวกแก่เขาในการผ่านสะพาน (ซีรอก)สู่สวรรค์ แท้จริงอัลลอฮ์ทรงรักคนเช่นนั้น"
- ท่านอานัล (ร.ด.) ได้กล่าวว่า ท่านได้ฟังรอซูลุลลอฮ์ (คือลฯ) กล่าวว่า
"พระองค์อัลลอฮ์ทรงตรัสว่า 'เราได้ขอลการสงภัยพิบัติ (บาลา) ที่ควรลงในเขตหนึ่งเขตใดนั้น ก็เมื่อเราเห็นผู้คนที่นี่ไปมัสญิดกันเรื่อยๆ และมีการรักใคร่ซึ่งกันและกันเพื่อเรา และยังขออ้อ ขอความโปรดปรานในเวลา กลางคืน"
- อาฮิซะฮ์ (ร.ด.) เล่าว่า
"ท่านศาสนทูตแห่งอัลลอฮ์เคยสั่งให้สร้างมัสญิดในที่ชุมชน และให้รักชมามัสญิดให้สะอาดและมีกลิ่นหอม และเมื่ออยู่บ้านท่านช่วยทำงานให้ครอบครัวของท่าน และเมื่อได้เวลาละหมาด ท่านทำวูฏอ³ แล้วออกไปละหมาดที่มัสญิด"
- อาฮิซะฮ์ เล่าว่า
"เมื่อชะดีได้รับบาดเจ็บตรงเส้นเลือดใหญ่ที่แขนในการรบที่สงครามสนามเพลาะ ท่านนบีจึงสั่งให้ปลูกกระโจมขึ้นที่มัสญิด เพื่อที่ท่านจะได้ไปเยี่ยมเขาบ่อยๆเพราะอยู่ใกล้ๆกัน
ท่านนบีได้ขอร้องให้อุมร์เข้าไปเยีะติกาฟ¹ ภายในมัสญิดอัลฮะรออมเป็นเวลาหนึ่งคืน เพื่อทำการปฏิบัติตน จะไม่ตามแนวทางของญะฮิลียะฮ์² สำหรับท่านนบีเองนั้นก็เคยใช้เวลา 10 วันในเดือนรอมฎอนเพื่อเยีะติกาฟในมัสญิดมะดีนะฮ์"

---

¹(ร.ด.) คือคำย่อของ รอดียัลลอฮ์ฮุอันฮ์ หมายความว่า ขออัลลอฮ์ได้ทรงแผ่เมตตาแก่ท่าน เป็นคำที่ใช้กล่าวต่อท้ายชื่อสาวกหรือบุคคลสำคัญสมัยท่านศาสดาคือลฯ

²บารอกะฮ์ หมายถึง ความเป็นสิริมงคล

³ทำวูฏอ หมายถึง การอาบน้ำละหมาด

นอกจากนั้นในสมัยชิงคอสึพะฮะ³ 4 ท่านแรก มัสญิดยังคงทำหน้าที่ด้านปกครองและการเมืองอยู่ ภายในมัสญิดได้มีการศึกษาภาษาอาหรับด้วย ชะฮีด อิบน์ อัลมูฮอยยิบ ได้เคยอภิปรายถึงโคลงอาหรับภายในมัสญิด มะดินะฮะ ดังนั้นนับแต่แรกเริ่มที่มีมัสญิดเป็นศูนย์กลางการศึกษา บรรดาผู้รอบรู้เคยพักอาศัยในมัสญิด ฉะนั้นมัสญิดจึงมีลักษณะเช่นเดียวเดียวกับศาลากลางของเมือง โรงเรียน และบางทีก็เป็นเหมือนกับที่พัก มัสญิดที่ใหญ่ๆก็ยังมีห้องสมุดบรรจุอยู่ด้วย⁴

จากหะดีษและสุนนะฮะของท่านนบีมุฮัมมัด (ศ็อลลา) และจากประวัติศาสตร์ในสมัยของท่านคอสึพะฮะ (ดังที่กล่าวมาแล้ว) พอสรุปหน้าที่ของมัสญิดได้คือ

1. มัสญิดเป็นสถานที่ประกอบศาสนกิจ เคาะฟักดีต่อพระองค์อัลลอฮ์ (ซุบหนัฯ) โดยมุสลิมจะใช้เป็นสถานที่ละหมาดประจำทุกวัน วันศุกร์ และละหมาดร่วมกัน อ่านคัมภีร์อัล-กุรอาน และกล่าวรำลึกถึงอัลลอฮ์ ตั้งแต่เด็กจนผู้ใหญ่ เช่น การอบรมเยาวชน การคุตบะฮะ⁵
2. มัสญิดเป็นสถาบันการศึกษา ที่จะให้ความรู้ด้านศาสนาและอื่นๆ กล่าวได้ว่าเป็นสถานที่แห่งแรกในการให้การศึกษาแก่มุสลิมในวันศุกร์ มัสญิดในประวัติศาสตร์หลายมัสญิดได้ผลิตอุละมาฮ์ชั้นนำของโลก เช่น มัสญิดกูฟะต มัสญิดอัล-อะมาวี มัสญิดอัล-อัสฮาร ฉะนั้นเมื่อมัสญิดเป็นที่ศึกษา แต่ละมัสญิดจึงควรต้องมีห้องสมุด
3. มัสญิดเป็นเสมือนสภาที่ปรึกษาที่มีการประชุมปรึกษาในเรื่องราวต่างๆอภิปรายปัญหาที่น่าสนใจ
4. มัสญิดเป็นเสมือนศาล เป็นที่พิพากษาคำวินิจฉัยพิจารณาตัดสินปัญหาแก้ปัญหให้แก่ประชาชน
5. มัสญิดเป็นสถานที่ทำสัญญาข้อตกลงและสนธิสัญญาทางการเมือง
6. มัสญิดเป็นสถานที่ฝึกหัดกอนทหาร และเป็นที่ยุมนุมของบรรดานักรบมุสลิมก่อนจะออกสงคราม
7. มัสญิดเคยทำหน้าที่เสมือนกับโรงพยาบาลทหาร
8. มัสญิดเป็นที่พักอาศัยของผู้เดินทางหรือผู้ต้องการความช่วยเหลือ
9. มัสญิดเป็นสถานที่ต้อนรับคณะผู้แทนต่างๆ
10. มัสญิดเป็นศูนย์กลางการเผยแพร่อิสลาม
11. มัสญิดเป็นสถานที่ทำหน้าที่เก็บและแจกจ่ายชะกาตและการบริจาคต่างๆ
12. มัสญิดเป็นสถานที่พบปะกันของคนในชุมชน
13. มัสญิดเป็นสถานที่สงบอารมณ์ หรือทำสมาธิ "เอียะติกาฟ"

¹เอียะติกาฟ หมายถึง ช่วงระยะเวลาที่มุสลิมเข้าไปทำใจให้สงบหรือสมาธิในมัสญิด

²ญาลียะฮะ หมายถึง ซึ่งสภาวะแห่งความป่าเถื่อนในนครมักกะฮสมัยที่ท่านศาสดา (ศ็อลลา) เกิดมานั้นเป็นยุคญาลียะฮะ ผู้คนมกมายอยู่กับบรรดาเทวทูตหรือภูติผีปิศาจ จับหญิงสาวไปหลีกหนีเพศรูป ลูกสาวออกมาก็นำไปฝังทั้งเป็น ฯลฯ

³คอสึพะฮะ (คาลิป) หมายถึงผู้นำประชาชาติอิสลามทั้งทางด้านอาณาจักรและศาสนจักร ภายหลังจากที่ท่านศาสดามุฮัมมัด (ศ็อลลา) สิ้นชีวิต คอสึพะฮะ 4 ท่านแรก ได้แก่ ท่านอะบูบักร์ ท่านอุมัยร์ ท่านอุสมาน และท่านอาลี

⁴มาลาเนา เทาซาร์ เทียร์, บทบาทของมัสญิด, หน้า 9-10 .20.

⁵คุตบะฮะในวันศุกร์ เป็นการอบรมประจำสัปดาห์เกี่ยวกับกิจกรรมทุกอย่างที่ผูกพันกับชีวิตมนุษย์ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า คำอบรมหรือคุตบะฮะจะกล่าวโดยอิมามหรือผู้ได้รับมอบหมายก่อนการละหมาดวันศุกร์ ซึ่งเป็นสิ่งบังคับสำหรับชายในการละหมาด การฟังคำอบรมเพื่อนำไปอบรมคนในครอบครัวต่อไป

อาคารสำนักบริหารกิจการอิสลามกลางแห่งชาติ และส่วนประกอบอื่นๆ

ความหมายและความสำคัญ เป็นสำนักงานบริหารกิจการต่างๆ ของศาสนาอิสลามในประเทศและระหว่างประเทศ ประกอบด้วยหน่วยงานต่างๆ ดังนี้

- สำนักจุฬาราชมนตรี
- สำนักเลขาธิการศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย
- กองประสานราชการ กรมการปกครอง ฝ่ายกิจการอิสลามกระทรวงมหาดไทย

การดำเนินกิจการทางการบริหารเป็นไปตามครรลองแห่งอิสลาม โดยผู้นำจำเป็นต้องถือเอาแบบอย่างจากท่านศาสดามุฮัมมัด (ศ็อล) (ขอให้ศึกษาเพิ่มเติม) ซึ่งดำรงอยู่ในความสมถะ ซึ่งมีหวังอื่นใดนอกเหนือจากความโปรครปรานแห่งองค์อัลลอฮ์ (ซุบฮ์ฯ)

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ไม่มีข้อกำหนดทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบทางสถาปัตยกรรมใดๆ เลย เป็นแต่เพียงสถานที่ที่ทำหน้าที่ต่างๆ ที่สามารถรองรับกิจกรรมได้ก็เพียงพอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การก่อสร้างโดยไม่จำเป็น เป็นสิ่งที่น่าตำหนิ¹

เล่าจาก อิบนิ อุมีร์ (ร.ค.)² ได้กล่าวว่า : ฉันได้พบตัวเองอยู่กับท่านนบี (ช.ล.)³ ฉันได้สร้างบ้านขึ้นหลังหนึ่งด้วยมือของตัวเองที่จะคุ้มกันฉันให้ฉัน จะให้ร่มเงาแก่ฉันจากดวงตะวันโดยไม่มีใครช่วยฉันในการก่อสร้างแม้สักคนเดียว จากสรรพสิ่งที่อัลลอฮ์เอาเอาตราสร้าง⁴

เล่าจากเขา (อิบนิอุมีร์) ได้กล่าวว่า : สถาบันอัลลอฮ์ ฉันไม่เคยวางอิฐก้อนหนึ่งทับอีกก้อนหนึ่งและไม่เคยปลูกต้นไม้สักต้นเดียว⁵ นับตั้งแต่วันที่ท่านนบี (ช.ล.) ถูกขับชีวิตไป รายงานโดย บุคอรี ในเรื่องการขออนุญาตเข้าพบ

เล่าจาก अब್ದิลลาห์ บุตร อัมร์ (ร.ค.) ได้กล่าวว่า : ท่านรอซูลุลลอฮ์ (ช.ล.) เดินผ่านฉันขณะที่ฉันเอาดินพอกกำแพงของฉันอยู่ โดยมีตัวฉันกับมารดาของฉัน ท่านได้กล่าวว่า : อะไรหรือนี่อบดุลลอฮ์? ฉันตอบว่า : มันเป็นเรื่องที่ฉันกำลังซ่อมแซม ท่านได้กล่าวว่า : ความตายรวดเร็วยิ่งกว่านี้

เล่าจาก อะนัส (ร.ค.) ว่าแท้จริง ท่านนบี(ช.ล.) ได้เห็นยอดโดมหนึ่งสูงตระหง่าน ท่านได้กล่าวว่า : อะไรหรือนี่ ? พวกเขาตอบว่า : (มันเป็น) ของชายคนหนึ่งที่เป็นชาวอันศอร ท่านนบีนิ่งและได้เก็บมันไว้ในใจ จนเมื่อเห็นเจ้าของยอดโดม และได้กล่าวสถามต่อท่านนบี (ช.ล.) ท่านได้เบือนหน้าหนี ท่านได้ทำเช่นนั้นหลายครั้ง จนชายคนนั้นรู้อาการโกรธในตัวท่านและที่ท่านเบือนหน้าหนี ชายคนนั้นจึงได้ปรับทุกข์กับเพื่อนเขาบางคน จึงมีผู้บอกเข้าให้รู้เกี่ยวกับเรื่องยอดโดม เขาจึงกลับไปรื้อมันออก จนทำให้มันราบเสมอกับพื้นดิน ต่อมาท่านรอซูลุลลอฮ์ (ช.ล.) ได้ผ่านมาในวันหนึ่ง ท่านจึงได้ถาม พวกเขาจึงตอบว่า เจ้าของโดมเห็นอาการเบือนหน้าหนีจากของท่าน เขาจึงได้รื้อมันลง ท่านนบีได้กล่าวว่า : พี่ทราบเถิด แท้จริงทุกอย่างอาคารล้วนเป็นอับมงคลแก่เจ้าของ นอกจากไม้ (นอกจากไม้ หมายความว่า นอกจากไม้มีทางหลีกเลี่ยง รายงานโดย อะบุดาวูด

และเล่าจากเขา (อะนัส) จากนบี (ช.ล.) ได้กล่าวว่า : การใช้ย่ำทั้งมวลนั้น ถือว่าอยู่ในแนวทางของอัลลอฮ์ นอกจากการก่อสร้างไม่มีความดีอะไรที่มัน

และ อิบรอฮีม อันนะคออีย์ ได้กล่าวว่า : การก่อสร้างทั้งหมดเป็นอับมงคล มีผู้ถามเขาว่า ได้โปรดบอกเถิด ถึงสิ่งที่มันจำเป็น ? เขาตอบว่า : ไม่ได้ทั้งผลบุญ และไม่เกิดบาป รายงานหะดีษทั้งสอง โดยศิริมีซี

1 อรุณ บุญชม, หะดีษ ซอเฮียะฮ์ เล่มที่ 8, กรุงเทพฯ:ส.วงศ์สงฆ์ชม, หน้าที่ 1286-1287

2 ร.ค. บ่อมาจาก "รอคิอัลลอฮ์ซุอัน" หมายความว่า ขออัลลอฮ์ได้ทรงแม่ความเมตตาแก่ท่าน เป็นคำที่ไร้กลัวนามของสาวกหรือบุคคลสำคัญสมัยท่านศาสดามุฮัมมัด (ศ็อลลา)

3 (ศ็อลลา). บ่อมาจาก "ศ็อลลอลลอฮ์อะลัยฮิวะลัลลัม" หมายความว่า ขอความสันติสุขจากพระองค์อัลลอฮ์จงมีแก่ท่านศาสดามุฮัมมัด

4 เพราะไม่มีใครให้ความสำคัญในเรื่องการก่อสร้างในสมัยท่านนบี (ช.ล.)

5 คือไม่ได้ทำการก่อสร้าง และไม่ปลูกต้นไม้สักต้นเดียว นับตั้งแต่วันที่ท่านนบี (ช.ล.) เสียชีวิต เพราะความสละโลกีย์ของเขา

บทที่ 5

การศึกษาอาคารตัวอย่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การศึกษาอาคารตัวอย่าง

การศึกษาอาคารตัวอย่างประเภทศูนย์กลางอิสลามโดยตรงนั้นในประเทศไทยมีอยู่ทีเดียวกคือ มุถุนนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย แขวงคลองตัน เขตคลองเตย ซึ่งได้ยกมาเป็นอาคารตัวอย่างในประเทศไทย สำหรับอาคารประเภทนี้ในต่างประเทศโดยมากจะมีในประเทศที่มีไม่ประเทศมุสลิม เพื่อเป็นศูนย์กลางทางศาสนาที่จะประกอบกิจกรรมต่างๆ ได้สะดวก เพราะประเทศมุสลิมสถานที่ต่างๆ ล้วนออกแบบเพื่อมุสลิมอยู่แล้ว แต่ในช่วงเวลาในการศึกษามีอาจหาตัวอย่างได้จึงเป็นการศึกษาอาคารประเภทมัสยิด ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักของโครงการนี้แทน

แบ่งการศึกษาออกเป็นอาคารในประเทศและอาคารต่างประเทศ

1. อาคารในประเทศ นอกจากมุถุนนิธิศูนย์กลางอิสลามฯยังศึกษามัสยิดที่มีรูปแบบเฉพาะในประเทศไทย และมัสยิดเก่าแก่ ซึ่งประกอบค้ำยมัสยิดดังต่อไปนี้

- มัสยิดวาดี อัดฮูเซน
- มัสยิดกรือเะ
- มัสยิดจะบังติกอ

ส่วนมัสยิดอื่นๆ ที่พบในประเทศไทย มักมีรูปแบบสถาปัตยกรรมอิสลาม รูปแบบอาหรับ ซึ่งการศึกษาอาคารรูปแบบดังกล่าวจึงศึกษาอาคารต่างประเทศที่เป็นต้นแบบ

2. อาคารต่างประเทศ ได้ศึกษาสรุปจากมัสยิดทั่วโลกที่ปรากฏจากแหล่งข้อมูลถึง ประเภทของผัง(Plan) องค์ประกอบและตำแหน่ง(Program) โครงสร้างและส่วนปิดล้อม(Structure&Enclosure) ทิศทางเข้าและการสัญจร(Entry&Circulation) ปริมาตรของที่ว่าง(Volume&Space)และรูปทรง(Form) เป็นกราฟิก การศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้จากหนังสือสถาปัตยกรรมอิสลามทั่วไป (ดูบรรณานุกรม-หนังสือภาษาอังกฤษ)

อาคารตัวอย่างประเทศไทย

มัสยิดวาดี อัล-สุเซน

ที่ตั้ง ตำบลอุโบะขาว อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส

บ้านตะโละมานาะ อำเภอบาเจาะ นราธิวาส เป็นมัสยิดเก่าที่สร้างใน พ.ศ.2167 (ปีอิญเราะฮ์ที่ 1044) มัสยิดที่เห็นในปัจจุบันนี้ได้มีการบูรณะและต่อเติมหลายครั้ง เริ่มแรกมีแต่เสา พื้น และหลังคาใบจาก ต่อมาเปลี่ยนเป็นกระเบื้องซึ่งซื้อจากสงขลา ต่อมาประมาณปี พ.ศ. 2389 มีการเปลี่ยนจากฝาขัดแตะเป็นฝาปะกน มีช่องประตู และหน้าต่าง ที่ช่องลมฉลุเป็นลายต่างๆ เช่น ดอกไม้ 4 กลีบ เครื่องเสวต์ดิเกะ ฝาด้านหน้านอกจากจะสลักลวดลายสวยงามแล้ว บนประตูยังสลักเป็นภาษาอาหรับ ซึ่งเป็นบทสวดอิบรียี หลังคาที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเล็กน้อย กล่าวคือ เดิมหลังคาเป็นแบบบ้านสองหลัง โดยมีรางน้ำไม้ตั้งอยู่ตรงกลาง ต่อมาภายหลังคาตรงที่เป็นรางน้ำให้สูงขึ้นและทำหอคอยขึ้นเป็นแท่งจีน มีมัสยิดโบราณหลายแห่งในมาเลเซียทำเช่นนี้

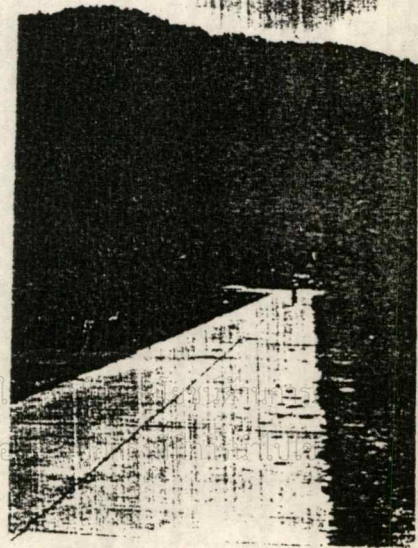
เสามีขนาดไม่เท่ากัน 8*8 นิ้วก็มี 10*10 นิ้วก็มี เดิมเสาฝังลงดิน แต่เมื่อเวลาผ่านไป เสาไม้ตะเคียนดังกล่าวก็สึกกร่อน จึงตัดส่วนล่างออกไป แล้วใช้คอนกรีตรองรับแทน พื้นและฝาทำด้วยไม้ตะเคียนแผ่นโต ประตูและหน้าต่างทำเป็นลูกฟัก เหนือประตูหน้าต่างมีช่องลมฉลุเป็นลายเครื่องเสวต์ดิเกะ ปลายจันทันมุกคิ้วแกะสลักเป็นดอกนวมแนว ลวดลายโดยทั่วไปทั้งหลังแล้วคล้ายไทยทั้งสิ้น

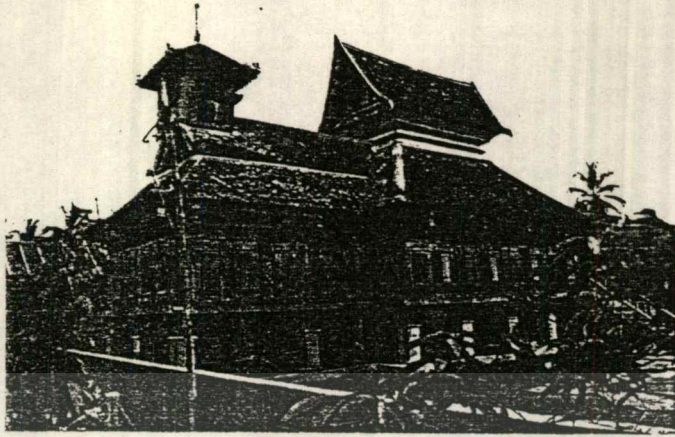
จุดเด่นของมัสยิดแห่งนี้อยู่ที่หลังคา ถือเป็นหลังคาทรงไทย มีสองชั้นมุงด้วยกระเบื้องดินเผา หลังคาชั้นที่สองมีลักษณะเป็น โคม แต่มีรูปทรงเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าตามลักษณะของตัวอาคาร มุมหลังคาด้านบนทั้งสองมุมหล่อหรือปั้นเป็นกนกคล้ายเครื่องเสวต์ดิเกะคล้ายซอฟ้าหลังคาอุโบสถในศาสนาพุทธ มัสยิดรุ่นก่อนๆ ไม่ว่าในมาเลเซีย อินโดนีเซีย หรือไทย มักจะทำหลังคาแบบนี้ อาจเป็นไปได้ว่าในขณะนั้นอิทธิพลของศิลปะแบบอาหรับยังเข้ามาไม่ถึงมัสยิดในแถบนี้จึงได้รับอิทธิพลจากชาวเป็นส่วนใหญ่ผสมผสานกับศิลปะท้องถิ่น

หลักฐานความเก่าแก่ของมัสยิดแห่งนี้ก็ประการหนึ่งก็คือ อาคารทั้งหลังไม่ได้ใช้ตะปูหรือสกรูเหล็กยึดไม้เลย แต่ใช้สลักไม้แทน ชาวบ้านเล่าว่าสมัยนั้นยังไม่มีเหล็ก กบและตะปู แต่เดิมมัสยิดหลังนี้มีขนาดกว้างเพียง 16*6 เมตร ต่อมาประมาณปี พ.ศ.2518 ได้มีการต่อเติมอาคารออกมาทางด้านหน้าอีกเท่าตัว โดยที่ยังคงรักษาสภาพอาคารเดิมไว้ครบทุกอย่าง

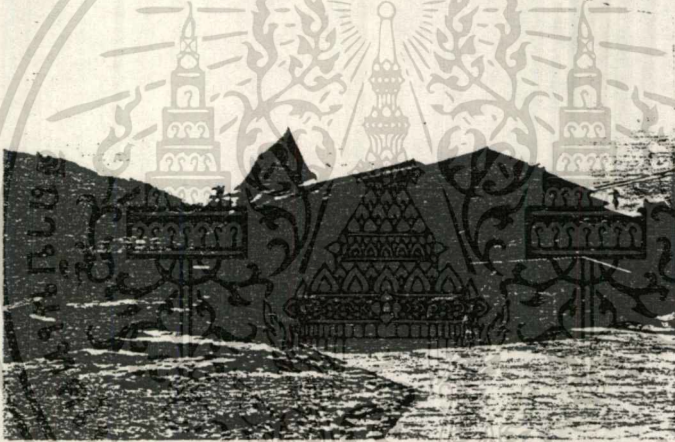
ภาพแสดง ทางเข้าหมู่บ้านตะโละมานาะ ซึ่งเป็นที่ตั้งของมัสยิดวาดี อัล-สุเซน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ทำซ้ำโดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของ

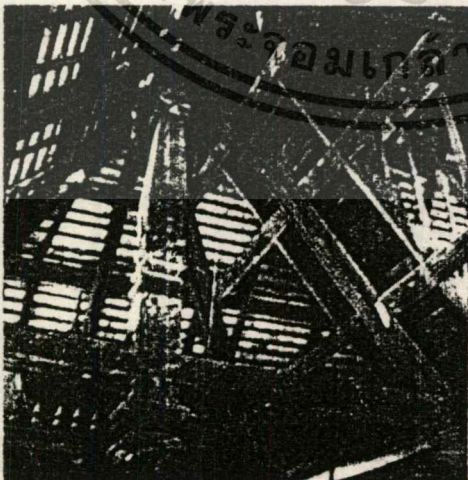

ภาพแสดง มัสญิดบ้านตะโกละมานะ ในมุมมองที่สามารถเห็นหอคอยชานได้อย่างชัดเจน

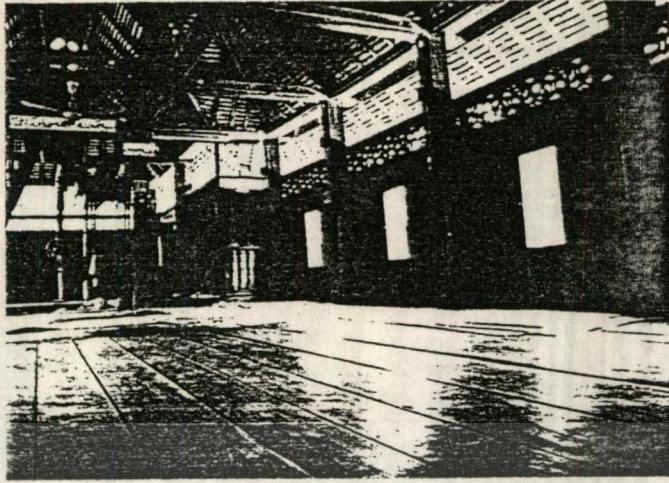

ภาพแสดง ส่วนที่ต่อเติมใหม่ทางด้านหน้าของมัสญิดเดิม

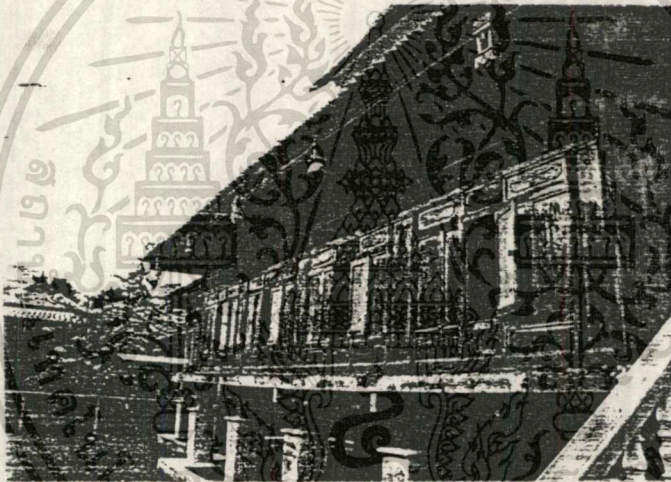

ภาพแสดง คั้งแขวนที่แกะสลักอย่างสวยงาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพแสดง ลักษณะภายในตัวอาคารเป็นห้องโถงใหญ่ทำจากไม้ตะเคียนใช้เป็นที่ละหมาด

ภาพแสดง ส่วนต่อม่อซิเมนต์ที่นำมาใช้แทนเสาไม้ตะเคียนที่ผุพัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มัสญิดกรือเซะ

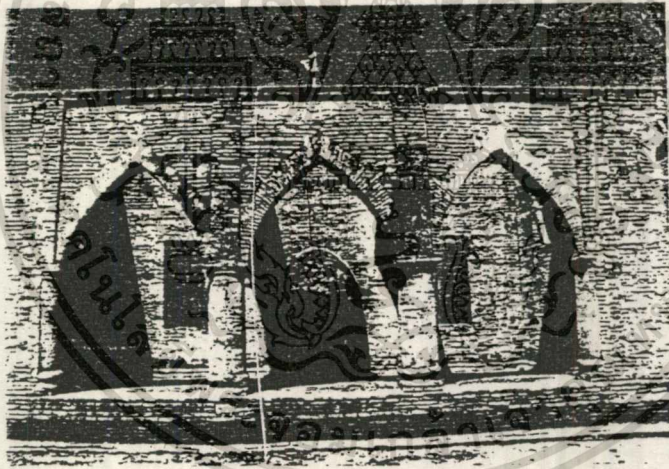
ตั้งอยู่บ้านกรือเซะ ตำบลตันหยงลูโละ อำเภอเมือง ปัตตานี

มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มัสญิดปิตุกรือบัน ชื่อนี้เรียกตามรูปทรงของประตุมัสญิด ซึ่งมีลักษณะเป็นวงโค้งแหลมแบบโคธิคของยุโรปและแบบสถาปัตยกรรมตะวันออกกลาง

มัสญิดกรือเซะเป็นอาคารก่ออิฐถือปูน ขนาดกว้าง 15.10 เมตร ยาว 29.60 เมตร สูง 6.50 เมตร เสาทรงกลม เลียนรูปลักษณะเสาโคธิคแบบยุโรป ช่องประตูหน้าต่างมีทั้งแบบโค้งแหลมและโค้งมนแบบโคธิค โคมและหลังคาซังก่อสร้างไม่เสร็จ อิฐที่ใช้ก่อมีลักษณะเป็นอิฐสมัยอยุธยา ตรงฐานมัสญิดมีอิฐรูปแบบคล้ายอิฐสมัยทวารวดีปนอยู่บ้าง

เหตุที่ไม่สามารถก่อสร้างมัสญิดแห่งนี้ให้เสร็จสมบูรณ์ได้นั้น เชื่อกันว่าเนื่องจากถูกคำสาปแช่งของเจ้าแม่หลิมกอกเหนี่ยวตามตำนานที่เล่าขานสืบต่อกันมา

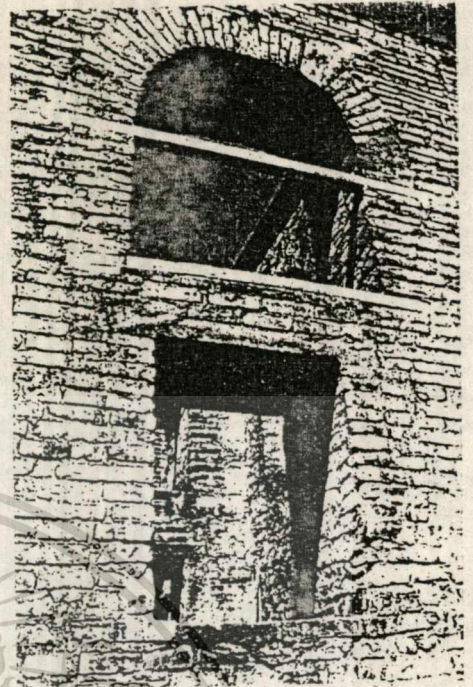
ในปัจจุบันกรมศิลปากร ได้ขึ้นทะเบียนไว้เพื่ออนุรักษ์ศิลปะทางสถาปัตยกรรม และได้บูรณะในวาระเฉลิมฉลองกรุงเทพฯ อายุครบ 200 ปี ในปีพ.ศ. 2525

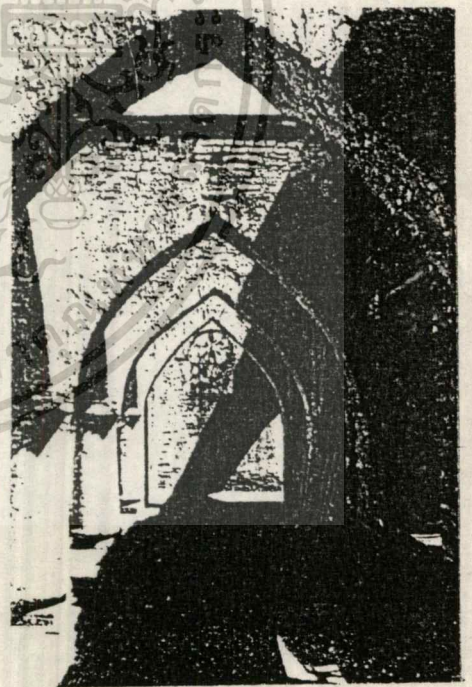
ภาพแสดง บริเวณด้านหน้าของมัสญิดกรือเซะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพแสดง ช่องหน้าต่างที่มีลักษณะโค้งมนตามแบบโคธิค

ภาพแสดง ช่องประตูที่มีลักษณะโค้งแหลมตามแบบโคธิค

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มัสญิดจะบังติกอ

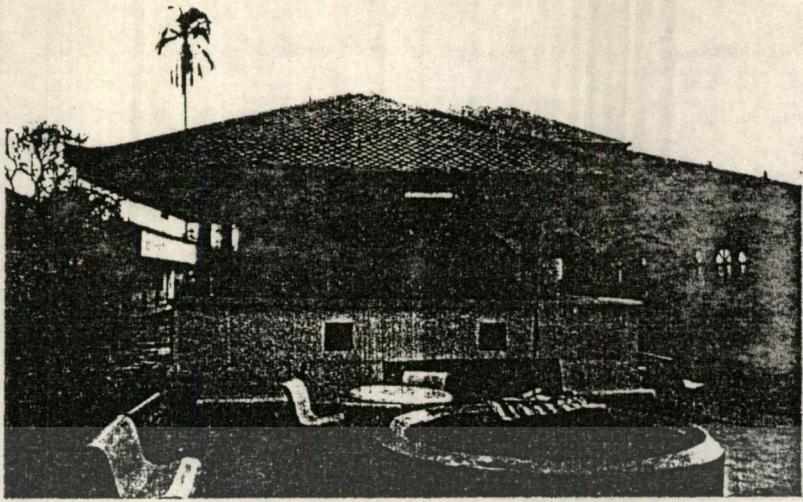
ตั้งอยู่บริเวณสามแยกจะบังติกอ ถนนหน้าวัง ปัตตานี

เมื่อแรกเริ่มก่อสร้างเป็นอาคารชั้นเดียว สร้างด้วยไม้ทั้งหลัง หลังคามุงกระเบื้อง ต่อมาได้มีการปรับปรุงซ่อมแซมใหม่ ซึ่งการบูรณะในครั้งนี้ทำให้รูปทรงของอาคารเปลี่ยนไป กล่าวคือเปลี่ยนมาเป็นก่ออิฐถือปูนเป็นส่วนใหญ่ หลังคามนส่วนอาคารด้านหลังแบนราบ และเพิ่มยอดโดมทั้งสองข้าง ส่วนหลังคาด้านหน้าทำซ้อนกันสองชั้น และมุงกระเบื้อง ด้านหน้าของตัวอาคารสร้างเป็นบ่อน้ำขนาดใหญ่สำหรับชาวมุสลิมที่ต้องการชำระร่างกายก่อนละหมาด โดยทำหลังคา 2 ชั้นคลุมพื้นที่บริเวณที่อาบน้ำด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ยังทำระเบียงให้เดินได้โดยรอบอาคาร โดยใช้เสากลมเป็นตัวรองรับซุ้มประตูรูปโค้งตลอดตัวอาคาร ผนังระเบียงใส่ช่องลม กระเบื้องปูเคลือบแบบจีนสีเขียว ลวดลายดอกไม้ ภายในมัสญิดด้านหน้าเป็นห้องโถง ตกแต่งผนังกันห้องด้วยลายลูกฟัก มีประตูทางเข้าห้องด้านใน 3 ประตู แต่ละประตูมีซุ้มประตูเป็นรูปโค้ง ไม่มีลวดลาย ผนังช่องประตูเป็นช่องลมลวดลายทึบแกะสลักเป็นรูปดอกไม้และใบไม้อย่างงดงาม ผนังขึ้นไปเป็นช่องลมลวดลายโปร่งตาเป็นรูปเรขาคณิต เมื่อมองภาพรวมทั้งหมดของผนังกันห้อง จะเห็นความงดงามทางสถาปัตยกรรมที่ได้สัดส่วน และมีความกลมกลืนอย่างหาที่ติไม่ได้

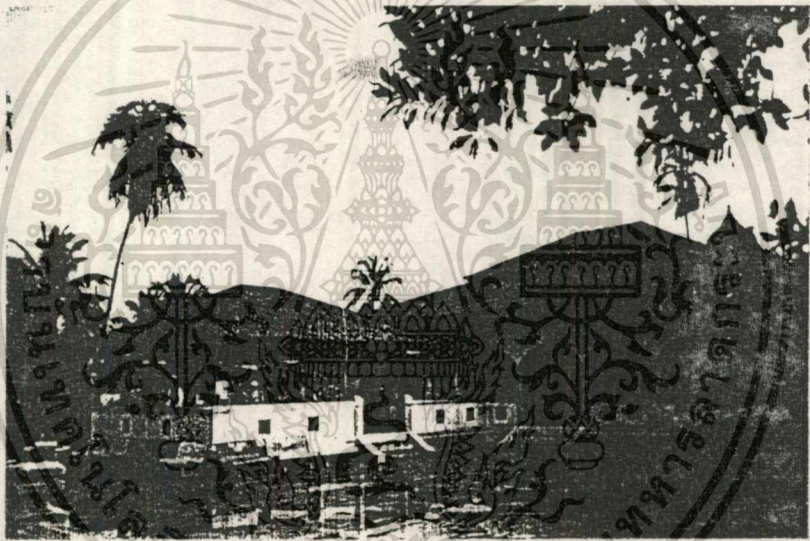

ภาพแสดง มุมมองหนึ่งของมัสญิดจะบังติกอที่เห็นยอดโดม ใค้่อย่างชัดเจน รวมทั้งระเบียงรายรอบมัสญิดที่เป็นซุ้มรูปโค้ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

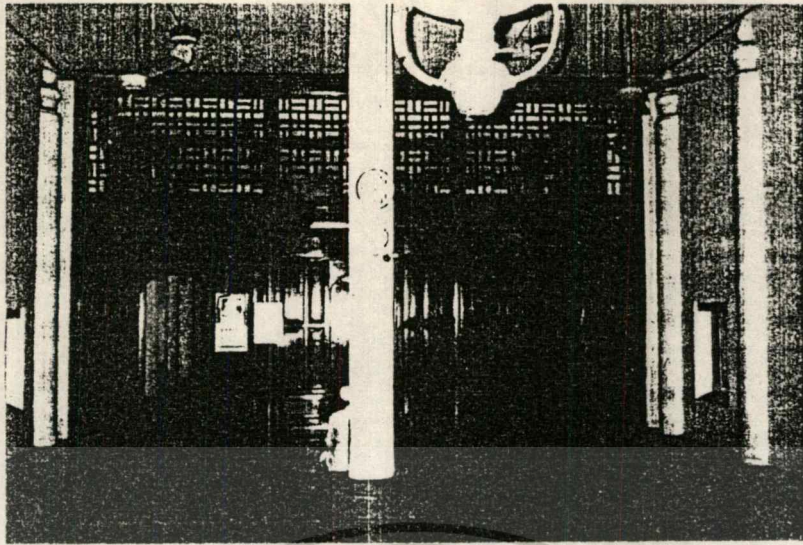

ภาพแสดง อาคารอาบน้ำละหมาดที่อยู่ทางด้านหน้าของมัสญิด

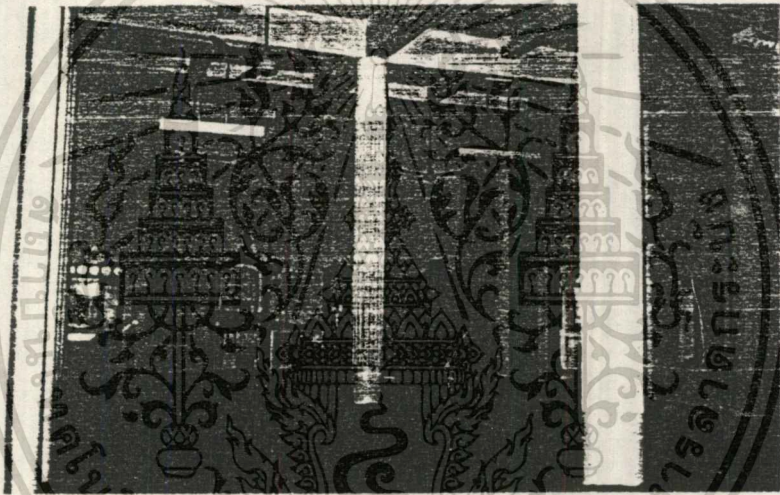

ภาพแสดง บริเวณด้านหน้าของมัสญิดจะบังคอกแสดงให้เห็นถึงลักษณะหลังคาซ้อน 2 ชั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพแสดง ทศนิยมภาพภายในของมัสญิดสวนตั้งเดิมก่อนการต่อเติม ผนังกับลวดลายเป็นผนังไม้จลุ

ภาพแสดง โถงละหมาดที่ก่อสร้างใหม่ ก่ออิฐถือปูน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย

สถานที่ตั้ง ถนนรามคำแหง คลองตัน เขตพระโขนง กรุงเทพฯ

ประเภท ศูนย์รวมกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวกับศาสนาและวัฒนธรรมอิสลาม

ประวัติ ชาวไทยมุสลิมที่มีอุดมการณ์กลุ่มหนึ่ง ประสงค์ที่จะธำรงไว้ซึ่งสิทธิเสรีภาพในการนับถือศาสนาอิสลาม ตามรัฐธรรมนูญ จึงได้ร่วมกันจัดตั้ง 'มูลนิธิมัสยิดกลางแห่งประเทศไทย' จดทะเบียนเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2494 มี ร.อ. ฉัตร ศรียานนท์ เป็นประธานมูลนิธิคนแรก ทุนดำเนินการเริ่มแรกได้จากการแข่งขันฟุตบอลระหว่างทีมมุสลิมกับทีมทหารอากาศ และทีมมุสลิมกับทีมกะลันตันมาเลเซีย เก็บเงินค่าบัตรผ่านประตูรวมกับเงินบริจาคซื้อที่ดินได้ 3 ไร่ ที่ซอยแจ่มจันทร์ ถนนเอกมัย และพี่น้องมุสลิมได้อุทิศเพิ่มขึ้นให้อีก 1 ไร่ รวมเป็น 4 ไร่ ต่อมามูลนิธิได้พิจารณาเห็นว่าสถานที่ตั้งมูลนิธิ ที่ซอยแจ่มจันทร์เป็นที่แคบ ไม่สามารถขยายต่อไปได้ จึงได้แรกเปลี่ยนที่ดินกับพี่น้องมุสลิมที่คลองตัน ได้ที่ดินเพิ่มขึ้นอีกเป็น 5 ไร่ และมีพี่น้องมุสลิมอีกหลายรายได้อุทิศที่ดินเพิ่มเติมให้อีกรวมทั้งสิ้น 10 ไร่ 2 งาน 44 ตารางวา

ต่อมา อัครมยุเรเล็ก วาณิชชองกูร ได้เข้ารับหน้าที่เป็นประธาน ในช่วงปี 2504- 2519 และได้เปลี่ยนชื่อมูลนิธิเป็น 'มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย' เมื่อวันที่ 24 กันยายน 2519 การบริหาร มีคณะกรรมการมูลนิธิ ดำเนินการ ซึ่งมีท่านจุฬาราชมนตรี เป็นที่ปรึกษา เวลาเปิด จันทร์-เสาร์ ตั้งแต่ 9.00-12.00น. 13.00-17.00น. การดำเนินงาน มีคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ 9 ฝ่าย มีโครงการ 12 โครงการ คือ

1. ฝ่ายงานก่อสร้างอาคารศูนย์กลางอิสลามและที่ดิน รับผิดชอบโครงการ ก่อสร้างและที่ดิน มูลนิธิมีที่ดิน 10 ไร่ 2 งาน 44 ตารางวาได้ก่อสร้างอาคารสำนักงาน งานอาคารมัสยิดจุฬาราชมนตรีได้ 5000 คนอาคารหอวัฒนธรรม หอประชุม ห้องสมุด หอพัก และอาคารจอดรถ
2. ฝ่ายหาทุน รับผิดชอบ
  - โครงการหาทุน เชิญชวนพี่น้อง ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ เอกชน สถาบันและรัฐบาล บริจาคเงินและสิ่งของ
  - จัดทำรายละเอียดขอรับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล
  - จัดหาทุนทางวิทยุรวมดอน
  - จัดงานวันรวมน้ำใจ โดยมีสถาบันมุสลิมทั่วไปให้การสนับสนุน
3. ฝ่ายเผยแผ่วิชาการทางด้านศาสนาและวัฒนธรรมอิสลาม รับผิดชอบ
  - โครงการจัดอบรมเยาวชนมุสลิม ในช่วงปิดเทอมปลาย โดยจัดให้อยู่ประจำ จัดเลี้ยงอาหาร และจัดวิทยากรสอนให้โดยไม่คิดมูลค่า
  - โครงการจัดนมาซฮีด จัดชุมนุมละหมาดอิดิลอัฎฮาและนมาซอิดิลฟิตรีเป็นประจำทุกปี ซึ่งมีพี่น้องมุสลิมไปร่วมนมาซเป็นจำนวนมาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

-โครงการกองทุนชะกาดจัดรวบรวมชะกาดที่พี่น้องมุสลิมบริจาคแล้วแจกจ่ายให้กับผู้ที่มีสิทธิ์ได้รับตามหลักการอิสลาม

- โครงการเผยแพร่ศาสนาอิสลาม จัดอบรมวิชาศาสนาแก่บุคคลทั่วไป จัดทำ บทเรียนแจกจ่ายเป็นวิทยาทาน จัดวิทยากรออกบรรยาย เผยแพร่ตามท้องถิ่นต่างๆ

4. ฝ่ายประชาสัมพันธ์ รับผิดชอบ

- โครงการเผยแพร่ข่าวสาร จัดรายการวิทยุมุสลิมออกอากาศทุกๆ วันๆ ละ 30 นาที

- จัดทำรายการโทรทัศน์เนื่องในโอกาสพิเศษ

- จัดทำหนังสือของมูลนิธิออกเผยแพร่

- โครงการวิทยุรวมดอน จัดทำทุกปี ออกอากาศตลอดคืน เพื่อสนับสนุนฝ่ายหาทุน ฝ่ายเผยแพร่วิชาการ และฝ่ายอื่นๆ

5. ฝ่ายกิจกรรมพิเศษ รับผิดชอบ

- โครงการร่วมกิจกรรมกับสถาบันทั่วไป ดำเนินการตามความเหมาะสม และ ความจำเป็น

6. ฝ่ายดูแลรักษาสถานที่ รับผิดชอบ

- จัดการดูแลและวางระเบียบการใช้ทรัพย์สินของมูลนิธิให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย

- จัดระเบียบการใช้สถานที่ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ที่ยืม สถานที่ ประกอบกิจกรรมหรือพิธีการใดๆ เกี่ยวกับศาสนาและสังคม

7. ฝ่ายวางแผนและประสานงาน รับผิดชอบ

- โครงการจัดตั้งสมาคมมุสลิม เพื่อเป็นการรวบรวมความคิดเห็นของนักวิชาการ ผู้คุณวุฒิในสาขาวิชาต่างๆ ในการกำหนดนโยบายการดำเนินงานของมูลนิธิ

- งานจัดทำโครงการการเบ็ดเตล็ด ประสานงานกับฝ่ายต่างๆ ในการทำ โครงการเบ็ดเตล็ด เพื่อขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศ

8. ฝ่ายบริการสังคม รับผิดชอบ

- จัดบริการสงเคราะห์ ให้แก่สังคมตามสมควร

9. ฝ่ายอาสาสมัคร รับผิดชอบ

- จัดหาและอบรมอาสาสมัคร เพื่อช่วยงานของมูลนิธิและสังคมทั่วไป

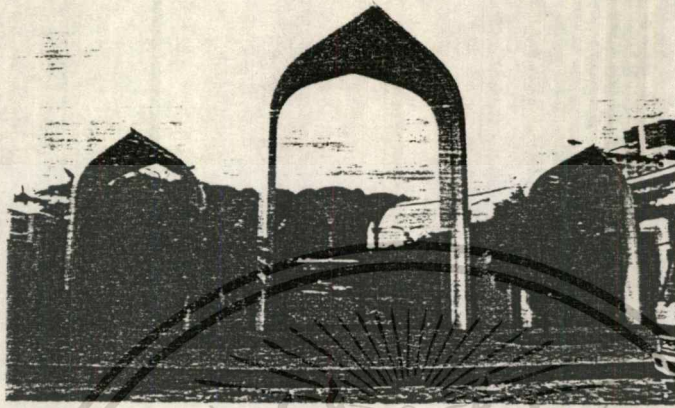
จากการสอบถาม คุณไพโรจน์ พงษ์พรรคก สถาปนิกผู้ออกแบบอาคารมูลนิธิและคุณเกษม นิกากจารย์ กรรมการมูลนิธิเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2525 ได้ ข้อมูลดังนี้

เนื่องจาก โครงการมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทยได้เริ่มสร้าง มาเป็นเวลานาน และปัจจุบันยังไม่เสร็จสมบูรณ์ เปิดบริการตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันเสาร์โดยวันศุกร์ จัดนมาซที่มีสยิด และวันเสาร์ จัดบรรยายอบรมวิชาการศาสนาอิสลามบริเวณโดง อเนกประสงค์

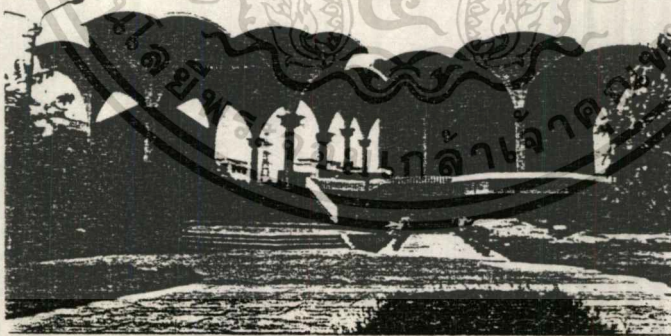
ในการนมาซวันศุกร์ เริ่มตั้งแต่ประมาณ 12.00-13.00น.มีชาวไทยมุสลิมและต่างประเทศไปนมาซ ประมาณ 300-600 คน ในจำนวนนี้มีผู้หญิงประมาณ 100 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การบรรยายอบรมศาสนา ในวันเสาร์ เริ่มตั้งแต่ประมาณ 10.00-14.00น.มี ชาวไทยมุสลิมและต่าง
ประเทศมาฟังบรรยายประมาณ 400-500 คน ในเทศกาลพิเศษ คือ ในวันอิติรฮ์ญา และอิติลฟีตริ ซึ่งเริ่มต้.แต่ 9.00-
10.00น. มีผู้มาชประมาณ 3000คน โดยจัดนมาชที่สนามหญ้าน้ำมัสยิด

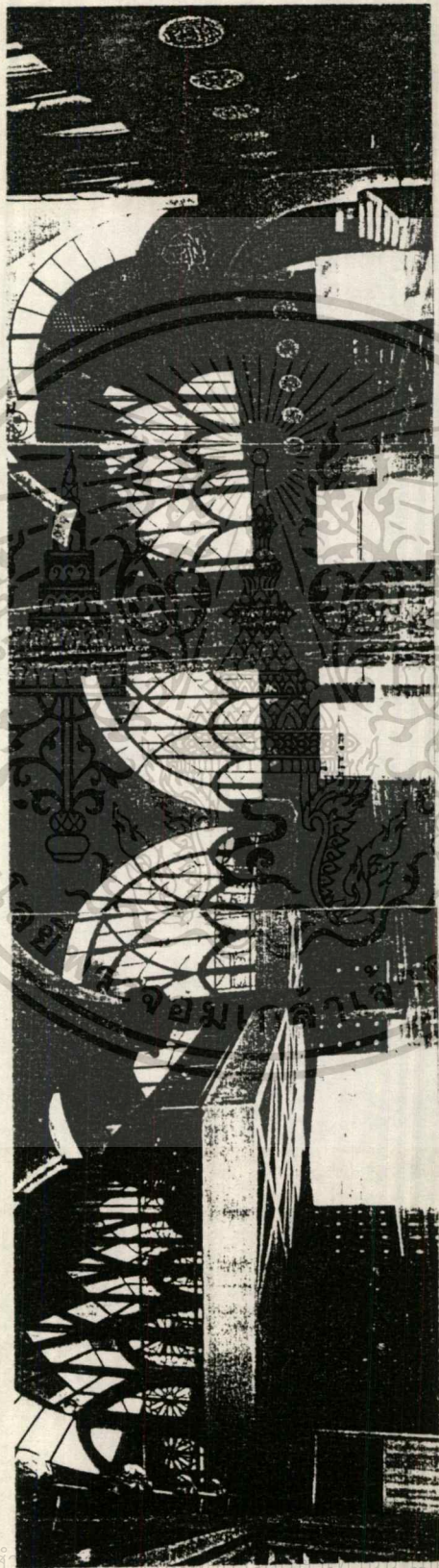

ภาพแสดง ทางเข้าสู่โครงการ มุสลิมี่เพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย

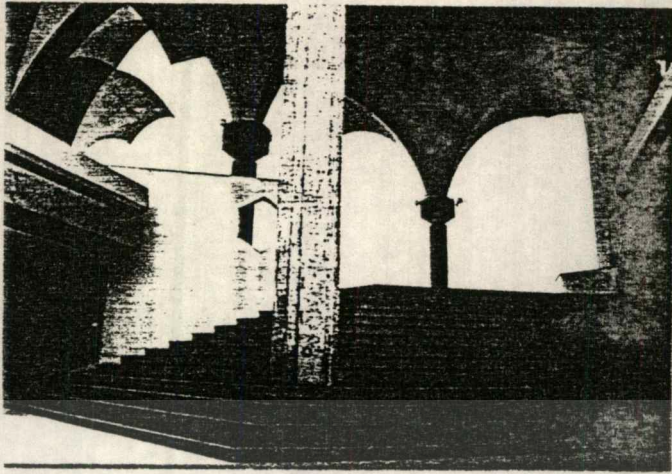
ภาพแสดง ทัดนียภาพโดยรอบอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพแสดง ทัศนียภาพภายในโถงสะพานที่มีต้นโคมสำหรับประดับระฆัง ทางด้านขวาเป็นผนังกับระฆัง โดยรอบทำ ปูนเป็นรูปนาคสี่พระนามอัสลละฮ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้เฉพาะในหอสมุดแห่งชาติเท่านั้น อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

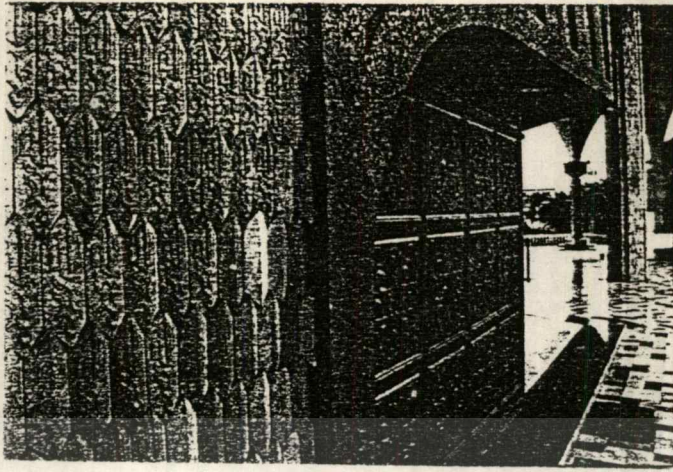

ภาพแสดง บันไดทางขึ้นโครงการ ที่มีโครงสร้างเป็นคอนกรีตหล่อด้วยน้ำหนักลงเสา มองลอดผ่านถึงฟ้า

ภาพแสดง บริเวณประตูทางเข้าโถงละหมาดชาย มีลักษณะกิ่งโค้ง ต่อเนื่องกับลานเอนชยายตัว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

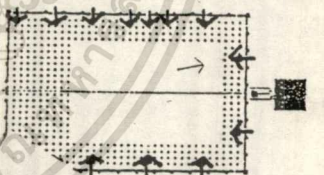
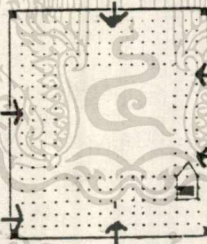
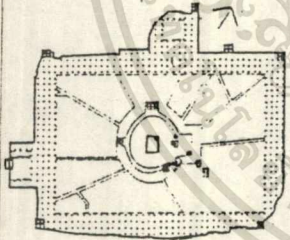
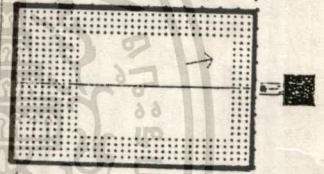
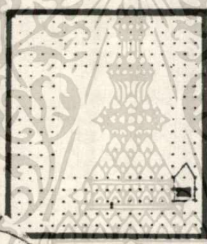
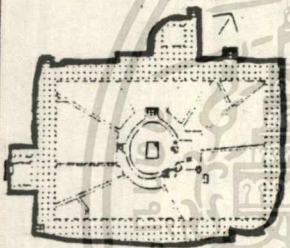
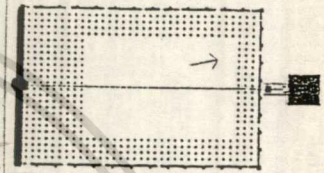
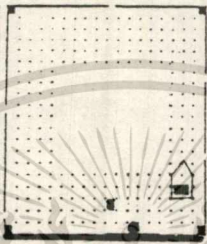
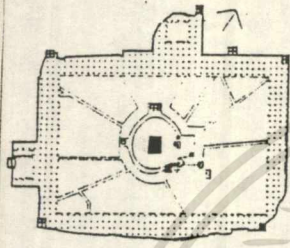
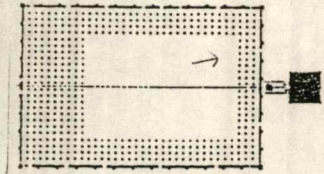
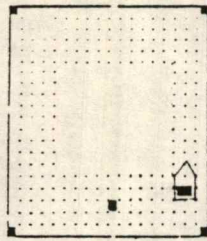
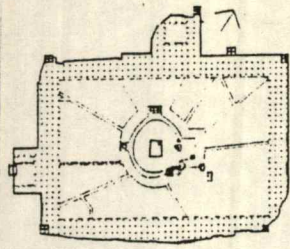

ภาพแสดง รายละเอียดการตกแต่งด้วยดินเผา และประตูเลื่อนบานไม้ฉลุเป็นลวดลายภาษาอาหรับและเรขาคณิต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มุงสู่ศูนย์กลาง

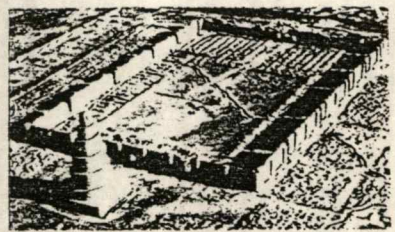
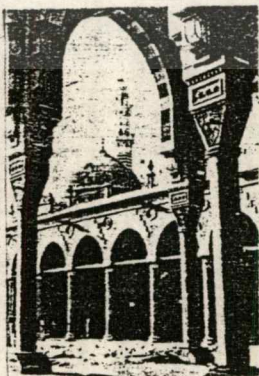

Plan

Structure & Enclosure Program

Entry & Circulation

Volume & Space

Form

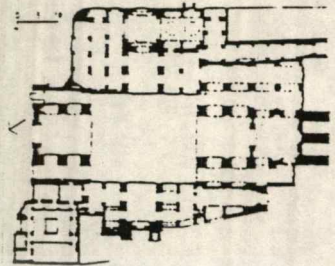
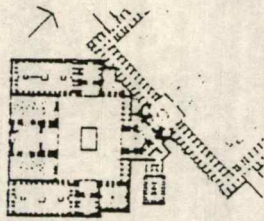
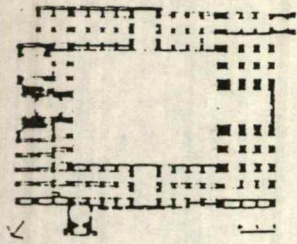
Saudi Arabia
MECCA, Mosque of the Haram

MEDINA, Mosque of the Prophet

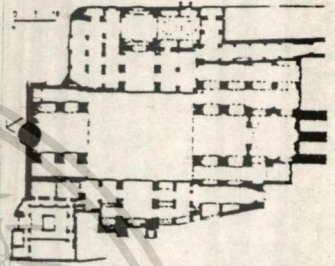
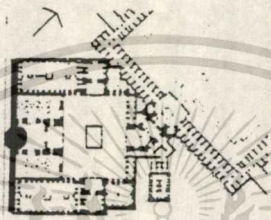
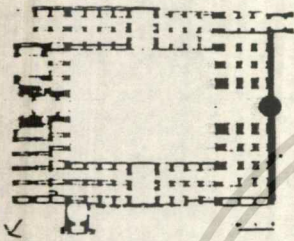
SAMARRA, Great Mosque
'Abbāsid period, 847

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

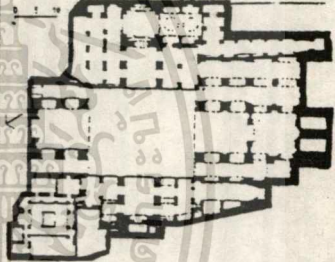
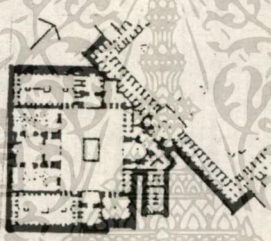
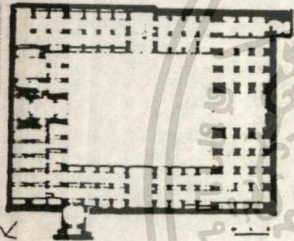
Plan

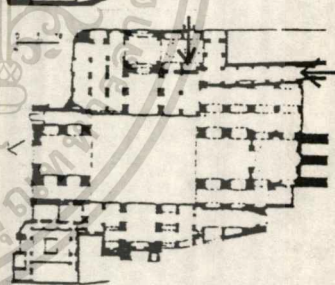
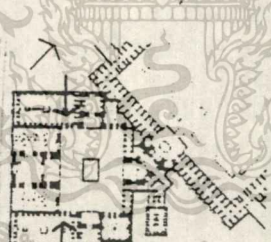
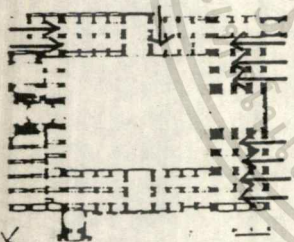
Structure & Enclosure Program

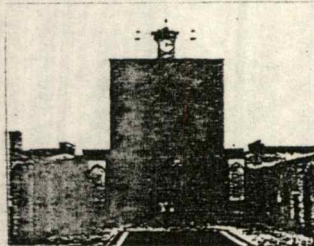
Entry & Circulation

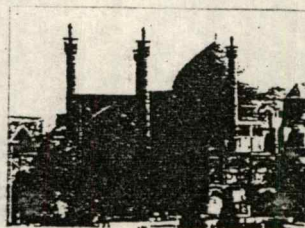
Volume & Space

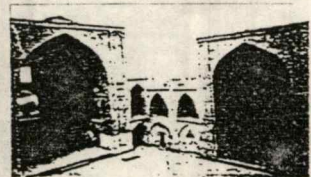
Form

KERMAN, Friday Mosque

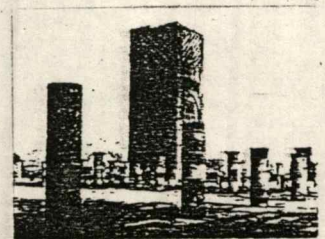
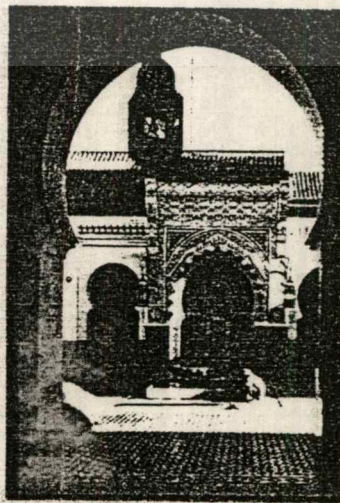
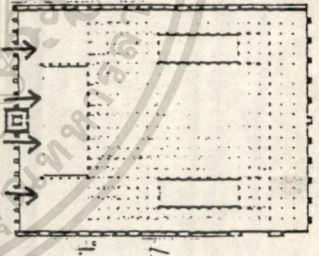
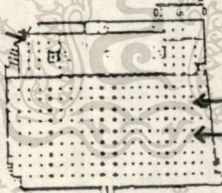
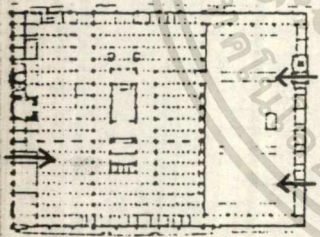
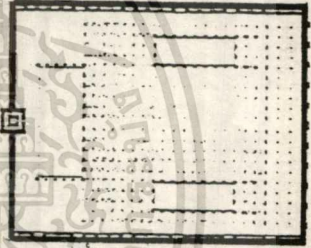
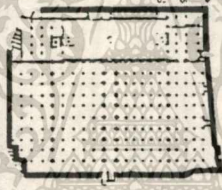
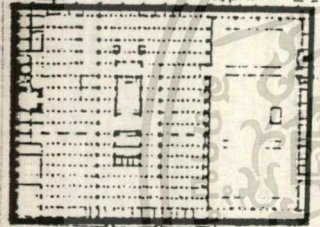
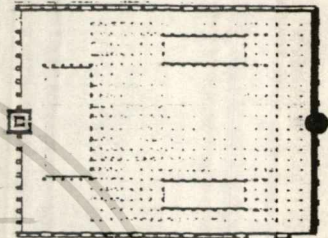
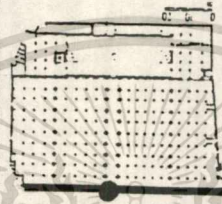
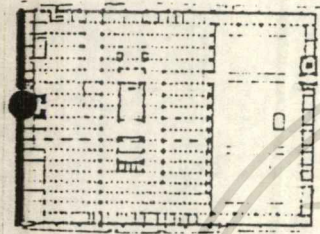
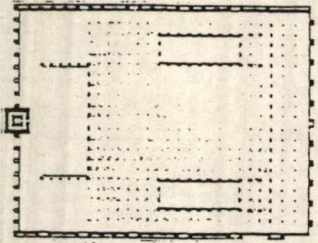
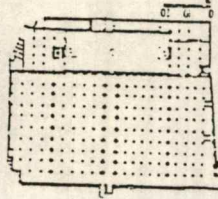
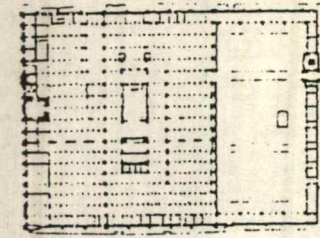
ISFAHAN, Royal Mosque (Masjid-i Shāh)
Safavid period, 1612-37

ARDESTAN, Friday Mosque
Seljuq period, 11th and 12th centuries

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Form
Volume & Space
Entry & Circulation
Structure & Enclosure Program
Plan

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับ...
CORDOBA, Great Mosque
Morocco
FEZ, Qarawiyyin Mosque
RABAT, Mosque of Hasan
Almohad period, end of 12th century

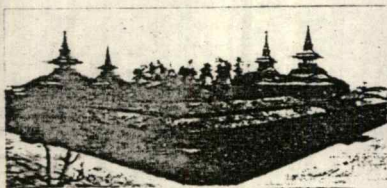
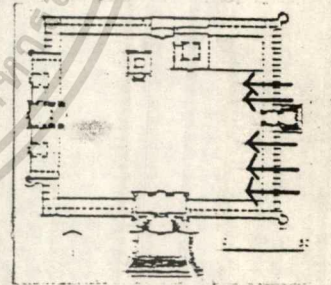
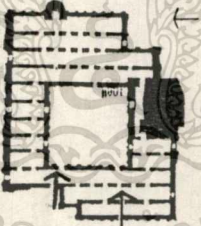
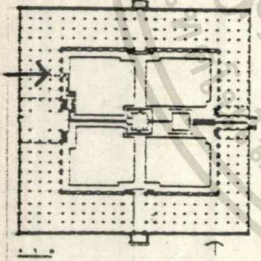
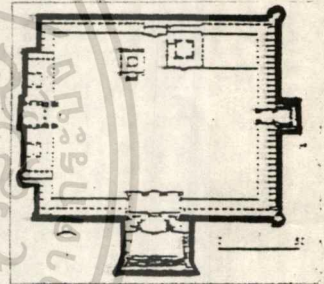
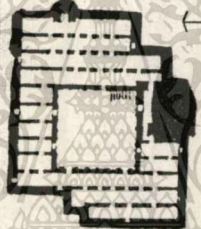
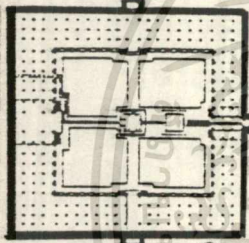
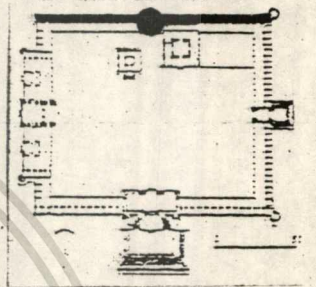
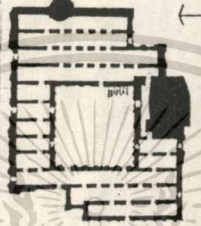
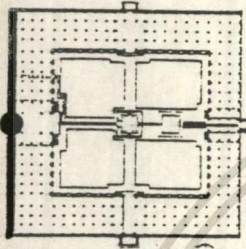
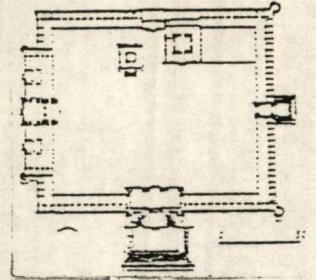
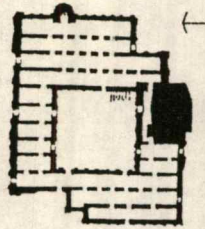
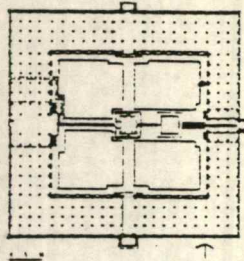
Plan

Structure & Enclosure Program

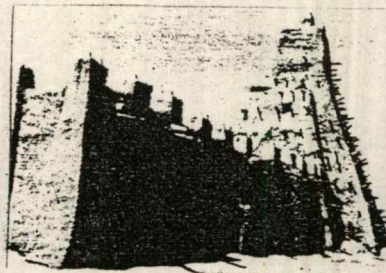
Entry & Circulation

Volume & Space

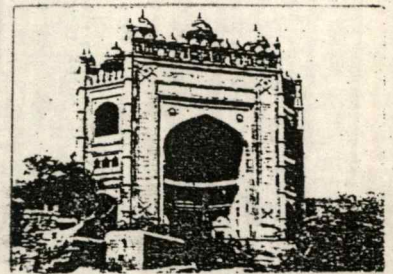
Form

SRINAGAR, Friday Mosque
Kashmir sultanate, 1398

TIMBUKTU, Sankore Mosque
Mali-Songhai periods, 14th-15th centuries

FATEHPUR SIKRI, Friday Mosque
Mughal period, 1571

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

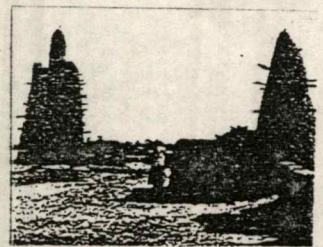
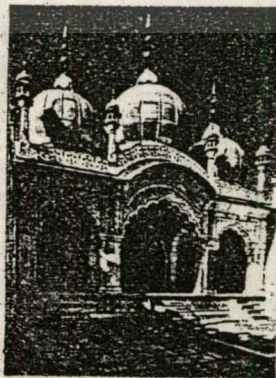
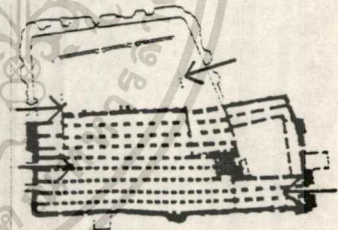
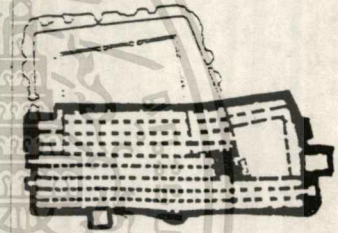
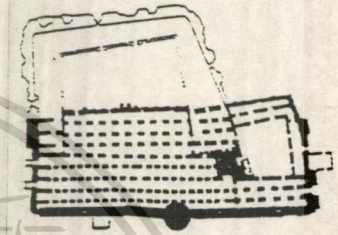
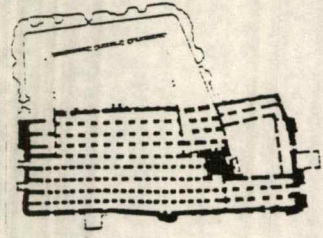
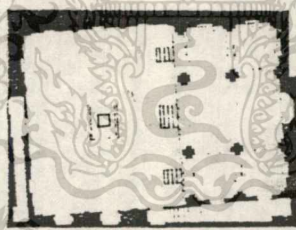
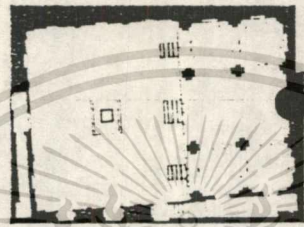
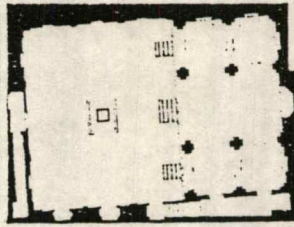
Plan

Structure & Enclosure Program

Entry & Circulation

Volume & Space

Form

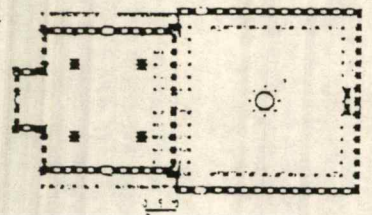
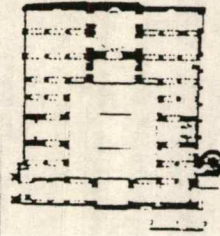
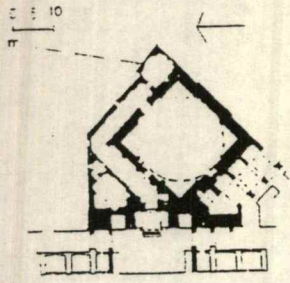

DELHI, Pearl Mosque
Mughal period, 1662

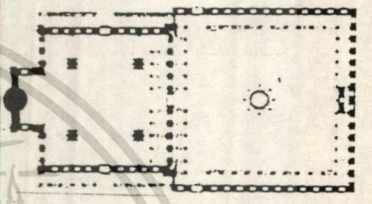
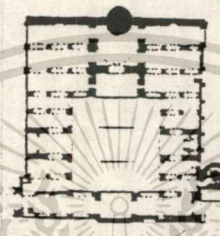
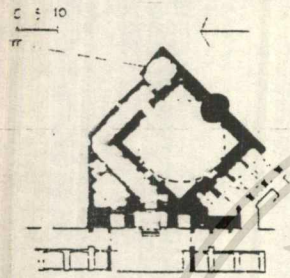
TIMBUKTU, Great Mosque
Mali-Songhai periods, 14th century

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้拿去เผยแพร่ในวงการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

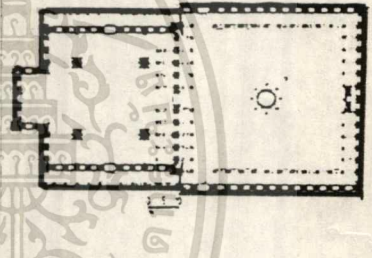
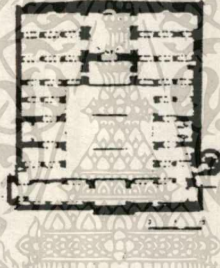
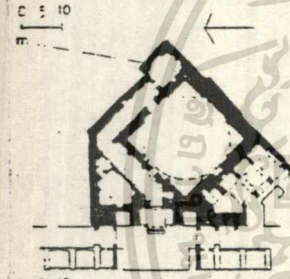
Plan

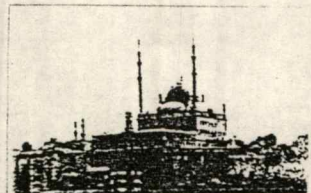
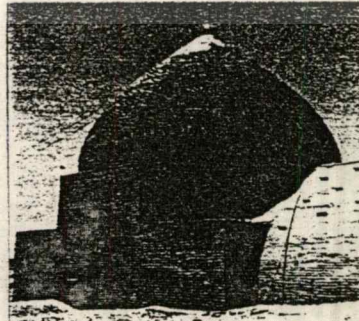
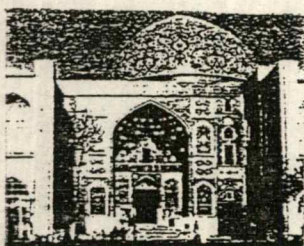
Structure & Enclosure Program

Entry & Circulation

Volume & Space

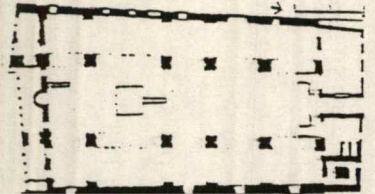
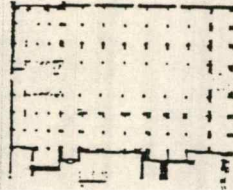
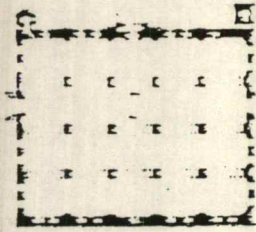

ISFAHAN, Mosque of Shaykh Lutfallah' ZAVAREH, Friday Mosque
Safavid period, 1617

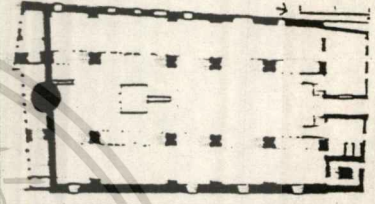
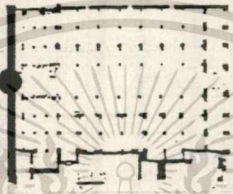
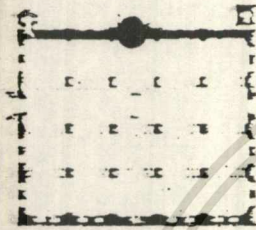
CAIRO, Mosque of Muhammad 'Ali
Late Ottoman influence, 1830-48.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

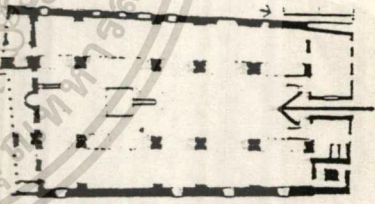
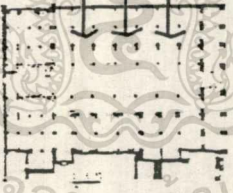
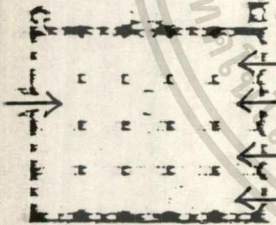
Plan

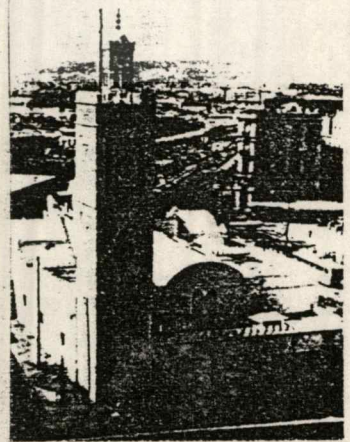
Structure & Enclosure Program

Entry & Circulation

Volume & Space

Form

BURSA, Great Mosque
Early Ottoman period, end 14th century

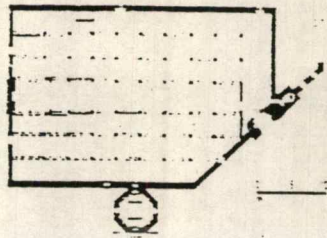
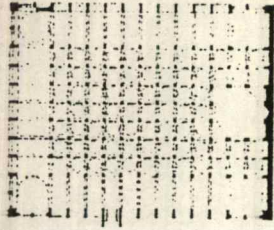
JERUSALEM, Aqsā Mosque
Umayyad period, 715

Algeria
ALGIERS, Mosque of the Fishery
Ottoman period, 1660

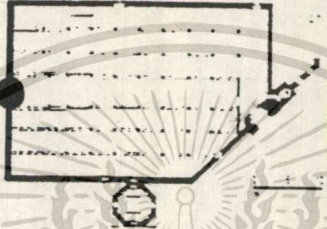
เอกสารนี้เป็นเอกสารลิขสิทธิ์สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่เอ

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

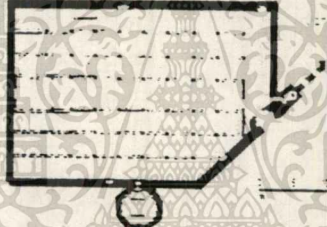
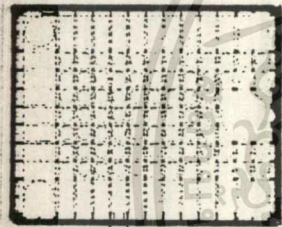
Plan

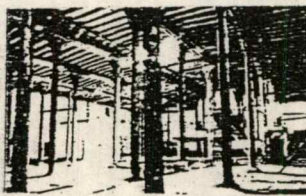
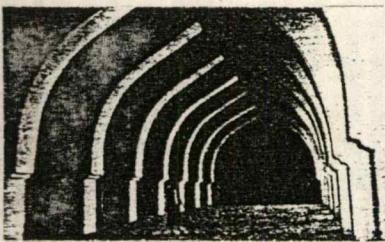
Structure & Enclosure Program

Entry & Circulation

Volume & Space

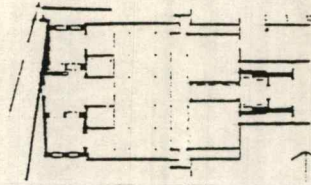
Form

GULBARGA, Friday Mosque
Deccan sultanate, 1367

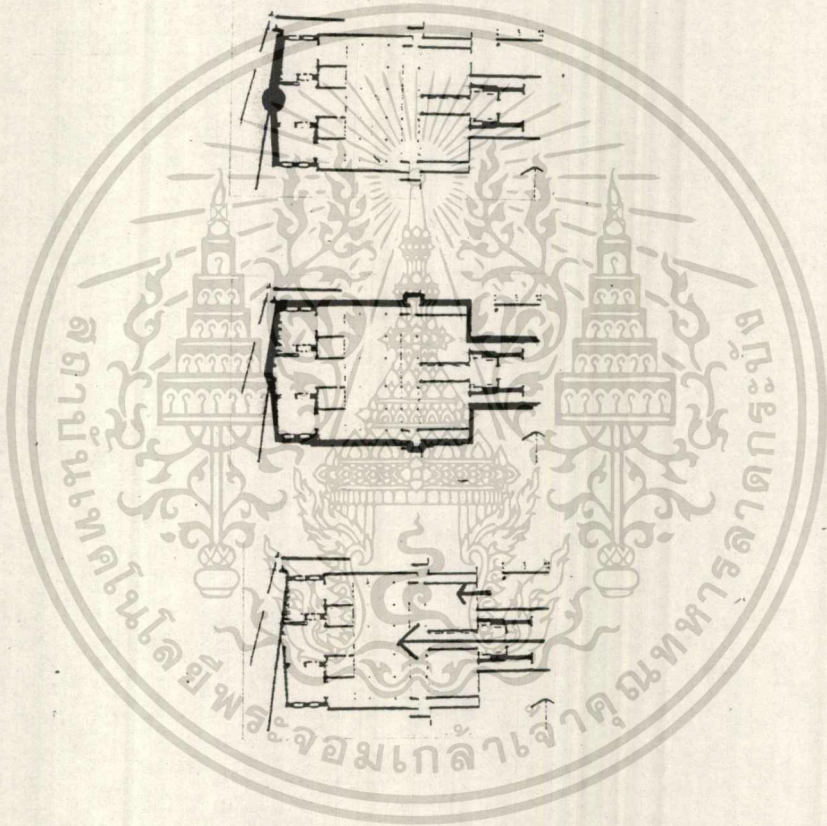
BEYŞEHİR, Eşrefoğlu Mosque
Beylik period, c. 1297

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Plan

Structure & Enclosure Program

Entry & Circulation

Volume & Space

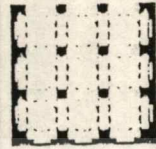
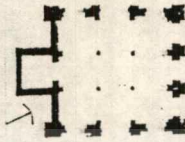
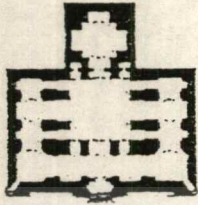
Form

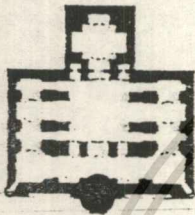
HANG-CHOU, Great Mosque
215th century

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

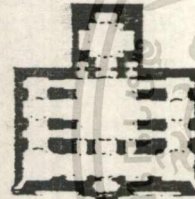
Plan

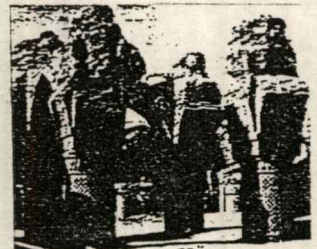
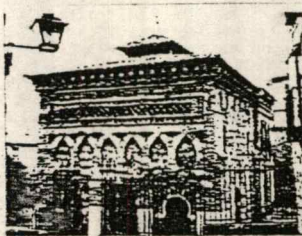
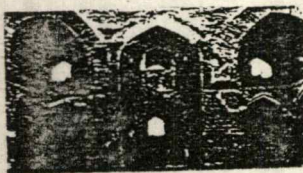
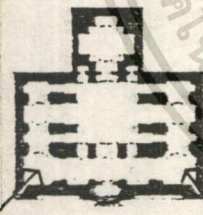
Structure & Enclosure Program

Entry & Circulation

Volume & Space

TABRIZ, Blue Mosque
Turkmen period, 1465

TOLEDO, Mosque of Bāb Mardūm
Umayyad period, 1000

Afghanistan
BALKH, No Gunbad (Nine Dome) Mosque
'Abbāsīd period, late 9th century.

Form

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 6

วิเคราะห์ผังและแนวทางการออกแบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. แนวความคิดในการออกแบบอาคาร ทางศาสนาอิสลาม

เนื่องจากศาสนาอิสลามเปรียบเสมือนสิ่งธรรมชาติแห่งชีวิตของชาวมุสลิม ไม่ว่าจะอยู่ในอิริยาบถใด ล้วนต้องเป็นไปตามแนวทางนำแห่งอัลลอฮ์ (ซุบห์) เสมอ

สถาปัตยกรรมย่อมสะท้อนให้เห็นถึงความเป็น ไปตามครรลองแห่งอิสลาม

อิสลามกล่าวถึงโลกว่าเป็นสิ่งปรากฏการณ์หนึ่งที่เราเป็นเพียงนักเดินทางที่แวะพักได้ร่มไม้แห่งโลกนี้ เพื่อจะเดินทางสู่ชีวิตนิรันดร์ในโลกอาคิเราะห์ แต่หากจะกล่าวเช่นนี้อาจเป็นการทำให้ความเข้าใจไขว้เขวไป เมื่อเราอยู่บนโลกนี้เราล้วนมีหน้าที่ที่จะต้องประกอบกิจการต่างๆตาม ภาระมและหะราลที่อัลลอฮ์ทรงกำหนด เหตุการณ์ ต้องดำเนินเหมือนการทดสอบหลังแห่งความศรัทธาต่อองค์อัลลอฮ์ (ซุบห์)

โลกคุณฮา คือ โลกนี้

โลกอาคิเราะห์ คือ โลกหน้า

อิสลามจึงหาใช่ที่จะทิ้งชีวิตในโลกคุณฮาอย่างไร้ความหมาย หากแต่เป็นการคิดค้นความเป็น ไปในอนาคตแห่งโลกหน้า

ดังกล่าว เมื่อเรามุ่งสู่โลกหน้า แต่ไม่ทิ้งโลกคุณฮา มุสลิมจึงเป็นประชาชาติสายกลาง การดำรงอยู่ในโลกนี้จึงเป็นเพียงให้พอยู่พอกิน เพียงพอที่จะดำรงตนให้อยู่ในอิสลามได้ไม่ลำบากนัก คำภีร์อัลกุรอาน กล่าวว่า

“แท้จริงพระองค์ปรารถนาให้ความสะดวกแก่ศูเจ้า และไม่ปรารถนาสร้างความลำบากแก่ศูเจ้า”

ความง่าย สมถะ จึงเป็นหนทางแห่งการดำรงตนแห่งอิสลาม

สมถะ คือ การทำให้จิตใจปลดปล่อยจากอำนาจครอบงำของโลกคุณฮา แต่ไม่ปลดปล่อยจากการแสวงหาปัจจัยยังชีพ¹

¹ คำกล่าวของท่านอิมรอน บุนด์ของท่านอัคซิม : จากหนังสือ “หะกออิเก อะนิตะเศวฟ” เขียนโดยท่านอับดุล กอดิร

งานสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าสูงสุดในศาสนาอิสลาม ก็คือ มัสยิด
ทางนำที่เป็นแบบอย่างแท้จริงคือ จุมนนะห์ แห่งท่านนบีมะหะหมัด ครั้งหนึ่งเมื่อจะมีการสร้างมัสยิด
ท่านศาสดากล่าวว่า

“ฉันต้องการให้เป็นอาคารง่ายๆ เหมือนกับกระท่อมมุงจากของท่านศาสดามูซา (โมเสส)
ที่ชายของฉันทัน แต่ในความเป็นจริงแล้ว โลกนี้ไม่มีความข้งยั้งหน่วงแม้แต่จะสร้างอาคารง่ายๆ วัล อัมร
อะญะลุ มิน ซาลิก (เรื่องราวต่างๆยังไม่ข้งยั้งขึ้นไปอีก”

มัสยิดของท่านศาสดา ประกอบด้วย ลานกว้างซึ่งล้อมด้วยกำแพง 4 ด้านสร้างด้วยอิฐและโคลน ส่วน
หนึ่งมีเพดานทำจากดินและใบคั้นอินทผลัม อีกส่วนหนึ่งอุทิศให้เป็นที่พำนักของคนยากจนที่ไม่มีบ้านอยู่

บ้านหลังแรกของอัลลอฮ์ (ซุบห์) คือ กะอับะฮ์ เป็นบ้านที่ถูกสร้างขึ้นสำหรับมนุษยชาติ เป็นที่จำเริญ
และเป็นทางนำสำหรับประชาชาติทั้งหลาย ซึ่งพบหลักฐานฐานรากที่ศาสดาคอดัมได้วางไว้ ก็เป็นเพียงอาคารสี่เหลี่ยม
ผนังก่ออิฐธรรมดา ไร้การตกแต่งใดๆ

แต่ในทางตรงกันข้ามกับงานสถาปัตยกรรม อิสลามได้เป็นยุคที่รุ่งเรืองเฟื่องฟูที่สุดภายใต้การนำของ
เหล่าคอลลีฟะห์ผู้สมณะ ที่สามารถเผยแพร่ อิสลามกว้างไกลออกสู่อินแดนต่างๆ ได้อย่างไม่น่าเชื่อ เพียงอาศัยความ
ศรัทธาอันแรงกล้าต่ออิสลามเท่านั้นหาไร้อื่นใดไม่

2. แนวความคิดในการกำหนดทิศทางการออกแบบ

มุสลิม ดำรงตนอยู่ในความสมถะ เรียบง่าย
สถาปัตยกรรม ก็ย่อมสะท้อนถึงความสมถะ เรียบง่าย เช่นกัน

สถาปัตยกรรมที่สมถะ คือ สถาปัตยกรรมที่ทำให้จิตใจปลดปล่อยจากอำนาจครอบงำของ
โลกคุณา แต่ไม่ปลดปล่อยจากปัจจัยยังชีพ

1. รองรับกิจกรรมได้พอสมควร
2. มีความสะดวกสบายพอสมควร
3. มีความเหมาะสมต่อสภาพแวดล้อม
4. มีความเหมาะสมกับความสามารถทางการก่อสร้างและวัสดุ
5. ความไม่ซับซ้อนเข้าใจได้โดยง่าย
6. ความเรียบง่ายไร้การตกแต่งใดๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาคารจึงเป็นเพียง ที่รวมแห่งกิจกรรมที่ตอบสนองให้เกิดความสะดวกสบายที่พอเหมาะพอควรเท่านั้น หากจะมีความลำบากบ้างในบางกรณีก็ไม่แปลกอะไร สถาปัตยกรรมจึงไม่มีคุณค่าเพียงพอที่จะให้ความสำคัญใดๆ เพราะสิ่งใดในโลกล้วนไม่แน่นอน รอคอยคืนวันแห่งการสูญสลาย

3. กำหนดรูปแบบสถาปัตยกรรม

รูปแบบสถาปัตยกรรมที่เหมาะสมต่อสภาพแวดล้อม มีความเรียบง่ายทั้งทางด้านรูปทรง โครงสร้าง รวมทั้งรายละเอียดต่างๆ ที่ได้ถูกกล่อมเกลาโดยธรรมชาติ ให้เห็นถึงความจริงที่ควรจะเป็นคือ สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น (Vanacular Architecture)

1. อาคารควรมีความโปร่งเบา
2. อาคารมีการระบายอากาศที่ดี
3. อาคารเหมาะกับสภาพร้อนชื้นที่มีฝนตกชุก
4. อาคารมีการให้แสงที่พอเหมาะกับสภาพอากาศและความร้อน

ผังอาคาร จัดให้มีลักษณะโล่งให้มากที่สุด สัดส่วนของอาคารไปในทางแคบและยาว เพื่อการระบายอากาศที่ดี ความยืดหยุ่นตัวของการใช้งานอาคารภายในมีสูง การจัดผังใช้ Axis เพื่อความเข้าใจในการใช้อาคารได้โดยง่าย

การจัดการในภาพตัด อาคารจัดให้มีการระบายอากาศจากแนวชายคาเพื่อป้องกันฝน และการรับความร้อนจากแสงแดด รวมทั้งการสะท้อนแสงที่อาจเกิดขึ้นจากพื้นเข้าสู่ตัวอาคาร

การให้แสง อาคารในเขตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต้องคำนึงถึงการระบายอากาศ ในขณะที่ให้แสงด้วย จึงกล่าวได้ว่า ช่องแสงเป็นทั้งที่ระบายอากาศและให้แสง

โครงสร้าง เสา-คานเป็นระบบโครงสร้างที่เหมาะสม ทั้งทางด้านภูมิอากาศและเทคโนโลยีการก่อสร้าง ทัศนียภาพ การออกแบบคำนึงถึงมุมมองที่แท้จริงของมนุษย์ ให้เกิดสัดส่วนที่พอเหมาะ แม้ว่าอาคารจำเป็นต้องมีขนาดใหญ่โต การลดทอนรูปทรง ความลาดชันของหลังคาที่ต่ำ ทำให้อาคารดูมีขนาดเล็กลง มุมมองที่เกิดขึ้นล้วนต้องมองผ่าน โถงทางเดิน แนวต้นไม้ กลุ่มต้นไม้ การเข้าถึงอาคารอยู่ผ่านระยะประชิดตัว

รูปทรงอาคาร จึงเกิดขึ้นจากหน้าที่ใช้สอย ความเหมาะสมทางภูมิอากาศ ทัศนียภาพ และอื่นๆ โดยปราศจากการปรุงแต่งใดๆ

การตกแต่งภายในอาคาร ไม่มีการออกแบบใดๆเพื่อการนี้ หากจะเกิดขึ้นก็เป็นเรื่องราวของจังหวัด
แห่งการจัดวางวัสดุ การก่อสร้างเท่านั้น ผนังอาคาร ทั้งหมดก่อสร้างด้วยอิฐโชว์แนว หลังคา กระจับปี่แหก
โมเนีย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 7

ผลงานการออกแบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง. โครงการก่อสร้างศูนย์บริหารกิจการศาสนาอิสลามแห่งชาติ. กรุงเทพฯ:กรมการปกครอง ,2533.
- กรมการศาสนา. สังคัม 21 รายงานการศาสนาและวัฒนธรรมประจำปี 2511. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา ,2522.
- กรมการศาสนา. รายงานการศาสนาประจำปี 2526. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา ,2526.
- กฎกระทรวง ฉบับที่ 116 (พ.ศ. 2535)
- กองการทะเบียน. ประมวลสถิติประจำปี 2534. กรมการปกครอง,กระทรวงมหาดไทย.
- การุณ กุใหญ่. "บทบาทมัสญิด". หนังสืออนุสรณ์ "เมวลิดกลาง" ส.ศ. 1409. 4-6 กพ. 2532.
- กิตติมา อมรทัต. อิสลามกับการแก้ปัญหาโลก. กรุงเทพฯ:อัล-ญูฮาด ,2518.
- ศีกุทธิ์ ปราโมช. บันทึกปาฐกถาของศีกุทธิ์ ปราโมช. พระนคร:คลังวิทยา ,2503.
- คัมภีร์อัล-กุรอาน
- จักรกฤษณ์ นรนิติคตุงการ. "บุคคลชั้นนำ". โครงสร้างแห่งอำนาจและการเมืองในชุมชนไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ,2510.
- "ชาวคั่นสน" ,การสร้างมัสญิด. ประวัติมัสญิดคั่นสน. กรุงเทพฯ:ไชยวัฒน์ ,2518.
- ชายพงษ์ พงษ์พรรคฤก. ศูนย์กลางอิสลามทักษิณ. วิทยานิพนธ์ ปริญญาสถาปัตยกรรมบัณฑิต
ภาควิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ,2525.
- ศิริก กุลศิริสวัสดิ์. สี่เราะฮุนนี. กรุงเทพฯ:อักษรสมัย ,2521.
- เทศบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522.
- น. ณ ปากน้ำ. ศิลปะและวัฒนธรรมจากดินแดนอาหรับเมื่อแรกเข้าสู่สยามประเทศ. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์เมืองโบราณ ,2534.
- ปีเตอร์ จี กาววี่ง, โมโรและแซก : ฐานะของชาวไทยมุสลิมในฟิลิปปินส์และไทย. แปลโดย บัณชา อ่อนคำ.
กรุงเทพฯ:มูลนิธิโคม คิมทอง ,2519.
- พทยา สายหู. รายงานการศึกษาต่อคณะผู้นำท้องถิ่นในเขตพัฒนาภาคใต้. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น
กรมการปกครอง ,2510.
- มรวาน สะมะฮุน. "มัสญิด". อนุสรณ์งานการกุศลมัสญิด นูร์ลยาฮิน. กรุงเทพฯ:เทียนเจริญพานิช ,2524.
- นุรีด ทิมะสน. การเผชิญหน้าระหว่างวัดญินยิมกับความสมณะ. กรุงเทพฯ. ,2538.
- มุฮัมหมัด ส่าเหล็ม. ของขวัญจากวันเวลา. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ :สำนักพิมพ์กล้วยไม้, 2538.
- เมาลานา กาเซีย เทียร์, บทบาทของมัสญิด. แปลโดย เสนีย์ มะคะกะกุล และวรนนท์ ฉิมกุล. กรุงเทพฯ:
สุวรรณภูมิแห่งประเทศไทย ,2521.
- เมาลานา ซัยฮอด อุลตา เมาคูดี. มาเป็นมุสลิมกันเถิด. แปลโดย บรรจง ปินกาชัน.
กรุงเทพฯ:เอคิสันเพลส ,2532
- รัชนี สาคเปรม. บทบาทของชาวมุสลิมในภาคกลางและภาคใต้ของประเทศไทย สมัยรัตนโกสินทร์
พ.ศ.2325-2453. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร ,2521.

วินัย สมะออน. "การบริหารองค์การอิสลาม". หนังสืออนุสรณ์มาลิกกลางแห่งประเทศไทยพ.ศ. 1415.

10 -12 ธ.ค. 2537.

สถาบันทักษิณคดีศึกษา. สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ.2529. เล่มที่1. กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์ ,2529.

สมคิด มณีวงศ์. "มุสลิมไทย". มิตรสัมพันธ์. ,2516

สมชัย อนุমানราชชน. มัสยิดอัลอักฮอและมัสยิดอัลซ็อกเราะฮ์. กรุงเทพฯ:วงศ์เสงี่ยมการพิมพ์ ,2516.

สนิท สมัครการ. วิธีการศึกษาสังคมมนุษย์กับตัวแบบสำหรับศึกษาสังคมไทย. กรุงเทพฯ:

ไทยวัฒนาพานิช ,2518.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. ทฤษฎีทางสังคมวิทยา. คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,2524.

สิริ ตั้งตรงจิต. เถกอะหมัด. กรุงเทพฯ:บัววันลี ,2520.

สุนันทา สุวรรณโณคม. มนุษย์นิเวศน์วิทยา. กรุงเทพฯ:สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,2524.

สำนักจุฬาราชมนตรี. การบริหารกิจการศาสนาอิสลามในประเทศไทย. กรุงเทพฯ:สำนักจุฬาราชมนตรี ,2524.

----- การบริหารองค์การศาสนาอิสลาม. กรุงเทพฯ:สำนักจุฬาราชมนตรี ,2527.

----- คู่มือการบริหารมัสยิดและชุมชน. กรุงเทพฯ:สำนักจุฬาราชมนตรี ,2525.

----- ตะวันขึ้นที่มะดีนะฮ์. หนังสืออนุสรณ์งานมาลิกกลางแห่งประเทศไทย ฮ.ศ.1416.

กรุงเทพฯ:สำนักจุฬาราชมนตรี ,2538..

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. ศาสนาและวัฒนธรรมไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ:

สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ,2523.

เสาวนีย์ จิตต์หมวด. "กฏีเจริญุพาศน์กับแขกเจ้าเซ็น". ธนบุรีถิ่นของเรา. กรุงเทพฯ:กรมการศาสนา ,2522.

----- ชุมชนชาวไทยมุสลิม. ภาคสังคมวิทยา:วิทยาลัยครุธนบุรี ,2525.

----- วัฒนธรรมอิสลาม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:จุจีนไทย ,2524.

----- หน้าที่ของมัสยิดต่อสังคมมุสลิมในภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต

ภาควิชาสังคมวิทยา มานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,2527.

หลวง พิพิธเกสซ์. "ประวัติมัสยิด บางหลวง(กฏีขาว)". อนุสรณ์ตรุษอีดิลอัฎฮา 2512. พระนคร:

ประชาชาติ ,2512.

อับดุลลอฮ์ ลออแมน. "มัสยิด ตะโลมะนาอะ" อัล-ญิวาต. ปีที่22 อันดับที่ 198 หน้าที่27-39.

อัสวา และอัสฟา คิล. หน้าที่ของมัสยิดและอิหม่าม. แปลโดย สมัย จิตต์หมวด สัญญัตถ์กั. 2526.

อารง สุทธาศาสน์. โครงการจัดตั้งโครงการศึกษาตะวันออกกลางและโลกอิสลาม.

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,2525.

Amaluddin Durus. "Masjid dan Imam" Kembali Ke Masjid. Kuala Lumpur:03-05 ,1979.

Cantacuzino, Sherban. Architecture in continuity. Buildin in the Islamic World Today.

New York:Islamic Publication Ltd., ,1985.

Creswell, K. A. C.. A Short Account of Eary Musilm Architecture. London:Solar Press ,1989.

D. Hoag, John. History of World Architecture "Islamic Architecture". Milan ,1975.

Emile Durkheim. The Elementary Form of Religious Life. New York:Free Press ,1954

Firt Asian Islamic Conference 1978 Pakistan.

Frishman, Martin. Mosque. London:Thames & Hudson Ltd., ,1994.

เอกสารนี้เป็นเอกสารลิขสิทธิ์สงวนไว้สำหรับการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Michele ,George. Architecture of Islamic World History&Social Meaning

London:Thames & Hudson Ltd., ,1978.

Neufert, Ernst. Architects's Data, 2nd. ed. New York:Halsted Press ,1982.

Paymond Scupin. Islam in Thailand Before the Bangkok Period. 1980.

T.W. Ammond. The Preaching of Islam : A Histry of Propagation of the Muslim Faith. London:1956.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

11

ภาคผนวก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่ขึ้นด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผ-1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การศึกษาระบบปรับอากาศ

ระบบปรับอากาศ

ประเภทของระบบปรับอากาศ ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนิยมใช้กันจะมีอยู่ 3 ชนิดคือ

1. ระบบทำน้ำเย็นหมุนเวียนส่วนกลาง (CENTRAL CHILLER WATER SYSTEM)

เป็นระบบที่ใช้เครื่องทำน้ำเย็นในระบบปรับอากาศ โดยการเดินท่อจ่ายน้ำเย็นไปยังเครื่องส่งลมเย็น (AIRHANDLING OR FANCOIL UNIT) ซึ่งติดตั้งอยู่ตามชั้นต่าง ๆ ของอาคาร เครื่องทำน้ำเย็น มีทั้งชนิดระบายความร้อน ด้วยน้ำ (WATER COOLED WATER CHILLER)

2. ระบบเครื่องปรับอากาศ ควบชุดในตัวชนิดระบายความร้อนด้วยน้ำ (WATER COOLED PACKAGED AIRCON DITIONER)

เป็นระบบที่ใช้เครื่องปรับอากาศ ที่มีองค์ประกอบที่สำคัญทั้ง 4 ส่วน คือ คอมเพรสเซอร์ (COMPRESSER), คอยล์เย็น (EVAPORATOR), คอยล์ร้อน (CONDENSOR) และวาล์วลดความดัน (EXPAUSION VALVE) ควบชุดอยู่ในเครื่องเดียวกัน และเป็นเครื่องที่ต้องระบาย ความร้อนเอง คอยล์ร้อนด้วยน้ำ โดยใช้ COOLING TOWER ช่วยให้น้ำระบายความร้อนจากเครื่องให้ เย็นลงและโคจรกลับไปใช้ในการระบายความร้อน ใหม่

3. ระบบเครื่องปรับอากาศแบบแยกส่วน (SPLIT SYSTEM) ประกอบด้วยเครื่องหลัก 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 จะเรียกว่า เครื่องส่งลมเย็น (AIR HANDLING UNIT OR FAN COIL UNIT) ซึ่ง จะติดตั้ง อยู่ภายในอาคาร ส่วนที่ 2 เรียกว่า เครื่องระบายความร้อน (AIR COOLED CONDENSER UNIT) จะติดตั้งภายนอก อาคาร เครื่องส่งลมเย็น ถ้าเป็นเครื่องขนาดใหญ่ ก็มักจะมียระบบท่อลมเย็น สำหรับการระบายลมเย็นได้

การเลือกใช้เครื่องปรับอากาศในโครงการ

โครงการได้ออกแบบเพื่อเตรียมการสำหรับการเพิ่มเติมระบบปรับอากาศไว้ โดยความต้องการดั้งเดิมยังคงต้องการให้อาคารสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตัวเอง [Passive System]

เกณฑ์ในการเลือกใช้ ระบบปรับอากาศ คือ

1. ประเภทของกิจกรรม
2. ความถี่ในการใช้งาน
3. ความหนาแน่นต่อพื้นที่ของผู้ใช้สอย
4. ขนาด รูปทรงความเป็นไปได้ในการติดตั้งใน พื้นที่ใช้งาน

กาเลือกใช้ระบบปรับอากาศภายในโครงการ สามารถแยกเป็นส่วนใหญ่ ๆ ได้ดังนี้คือ

1. **มัสญิด** เป็นอาคารขนาดใหญ่ และมีผู้ใช้สอยจำนวนมาก พื้นที่โดยรอบของอาคารต้องเปิดโล่งเพื่อเตรียมการสำหรับการขยายตัวเสมอ ด้านหลังกำแพงกั้นสูงจึงเป็นตำแหน่งเดียวที่เหมาะสมแก่การติดตั้ง การกระจายลมจึงเป็นไปตามแนวยาว จึงต้องอาศัยระบบใหญ่ ระบบทำน้ำเย็นหมุนเวียนส่วนกลาง (CENTRAL CHILLER WATER SYSTEM)

2. **สำนักงานบริหารกิจการอิสลามกลางแห่งประเทศไทย** ใช้ระบบเครื่องปรับอากาศ แบบแยกส่วน [Split System] เนื่องจากเป็นห้องที่มีพื้นที่และสัดส่วนเล็กและแคบ การใช้งานไปจำเป็นต้องพร้อมเพรียงกัน เพื่อความประหยัดพลังงานจึงออกแบบให้เพื่อเลือกในการเปิดปิด

3. **หอประชุมและห้องสัมมนา** หอประชุมใช้ระบบทำน้ำเย็นหมุนเวียนส่วนกลาง (CENTRAL CHILLER WATER SYSTEM) อาคารได้ออกแบบเตรียมการสำหรับการติดตั้งระบบใหญ่เพื่อรองรับกิจกรรมคนจำนวนมาก ส่วนห้องสัมมนาใช้ระบบเครื่องปรับอากาศ แบบแยกส่วน [Split System] เพราะมีสัดส่วนขนาดค่อนข้างแคบ

4. **โรงอาหารและห้องครัว** เป็นอาคารเปิดโล่ง โดยติดตั้งพัดลมเพื่อช่วยระบบอากาศในวันที่อากาศร้อนผิดปกติ

5. **หอสมุด** ระบบทำน้ำเย็นหมุนเวียนส่วนกลาง (CENTRAL CHILLER WATER SYSTEM) เพื่อการควบคุมอุณหภูมิได้ดี รวมถึงพื้นที่ค่อนข้างกว้างและมีสัดส่วนเป็นรูปทรงจัตุรัส

6. **สำนักงานองค์กรเอกชน** ใช้ระบบเครื่องปรับอากาศ แบบแยกส่วน [Split System] เนื่องจากผังได้ออกแบบให้แยกเป็นห้องๆ ส่วนโถงกลางเป็นการระบายอากาศตามธรรมชาติอาจใช้พัดลมในวันที่อากาศร้อนผิดปกติ

7. **ที่พักแรม** ใช้ระบบเครื่องปรับอากาศ แบบแยกส่วน [Split System] โครงการจัดให้มีห้องพัก 70 ห้อง มีความเหมาะสมในการใช้ระบบนี้ เนื่องจากผู้ใช้สอยไม่ใช่อาคารพร้อมกันเพื่อการประหยัดพลังงาน

รายละเอียดระบบปรับอากาศที่เลือกใช้สำหรับโครงการ

ระบบปรับอากาศ แบบทำน้ำเย็นหมุนเวียนส่วนกลาง (CENTRAL CHILLER WATER SYSTEM)

1. เครื่อง CHILLER คือ เครื่องทำความเย็น ประกอบด้วย

เครื่องเป่าลมเย็น ทำหน้าที่ดูดลมภายในห้องเข้ามา ให้ผ่านท่อน้ำเย็นที่ต่อมาจากเครื่องซิลเลอร์ แล้วเป่าลมซึ่งกลายเป็น ลมเย็นแล้วนี้ออกไป เครื่องเป่าลมเย็น เครื่องเล็ก ๆ ที่เรียกว่า "FAN COIL UNIT" ใช้ขนวนได้สบาย แต่เครื่องเป่าลมใหญ่น้อย เรียกว่า "AIR HANDLING UNIT" ขนาดตั้งแต่ 15 ตันขึ้นไป ควรจะมีห้องเครื่อง

쿨ลิ่งทาวเวอร์ (COOLING TOWER) ทำหน้าที่ระบายความร้อนจากน้ำที่ออกมาจากเครื่องเพื่อทำให้เย็นลง และจะได้นำกลับไปใช้ระบายความร้อนจากเครื่องใหญ่ เมื่อน้ำร้อนจากเครื่องไปยังคูลลิ่งทาวเวอร์ มันจะถูกฉีดให้ฝอย ในขณะที่เดียวกันพัดลมของคูลลิ่งทาวเวอร์จะดูดอากาศภายนอกเข้ามา ให้วิ่งสวนทางกับฝอยน้ำ ทำให้เมื่อตกถึงอ่างรองรับน้ำที่กั้นดัง น้ำจะเย็นลง

ถังขยายน้ำ ทำหน้าที่หลัก 2 อย่าง คือ หนึ่ง ทำหน้าที่เป็นถังพักให้น้ำที่ขยายตัว เนื่องจากอุณหภูมิต่ำสูงขึ้น เวลาเครื่องหยุดมาพักไว้ สอง ทำหน้าที่เป็นแหล่งเติมน้ำเข้าระบบทดแทนน้ำบางส่วนที่รั่วออกไป ตำแหน่งของถังขยายน้ำชนิดนี้ส่วนมากจะอยู่บนตำแหน่งสูงสุดของระบบต่อน้ำเย็น โดยควรอยู่ใกล้ทางด้านที่ติดตั้งปั๊มน้ำ

ปั๊มน้ำ สำหรับซิลเลอร์ชนิดนี้ จะมีปั๊มน้ำอยู่ 2 ชุด ชุดหนึ่ง เป็นปั๊มน้ำเย็นทำหน้าที่หมุนเวียนน้ำเย็นระหว่างส่วนทำความเย็นของซิลเลอร์กับเครื่องเป่าลมเย็น อีกชุดหนึ่ง เป็นปั๊มน้ำร้อน ทำหน้าที่หมุนเวียน น้ำที่ระบายความร้อนที่ส่วนระบายความร้อนกับชุดลึงทาวเวอร์

เครื่องกรองน้ำ จะทำหน้าที่ปรับสภาพน้ำก่อนนำไปเติมเข้าในระบบให้ได้สภาพที่ดีก่อน เป็นการลดอัตราการเกิดตะไคร่ ตะกรัน ซิลเลอร์ ชนิดระบายความร้อนด้วยน้ำ ต้องการน้ำเติมมากกว่า ชนิด ระบายด้วยอากาศ เพราะมีน้ำส่วนที่พุ่งไปกับอากาศ

ท่อน้ำ ท่อน้ำเย็นควรเดินผ่านบริเวณที่น้ำจากท่ออากาศจะหยดลงมาบ้างแล้วไม่เป็นไร และจะต้องสามารถเข้าทำการดูแล, บริการ, ซ่อมแซม ได้โดยสะดวก ฉนวนที่หุ้มท่อโดยปกติจะมีอายุประมาณ 10 ปี หลังจากนั้นจะต้องทำการเปลี่ยนฉนวนใหม่

ตารางแสดงขนาดของห้องเครื่องโดยประมาณสำหรับการปรับอากาศระบบทำน้ำเย็นหมุนเวียนส่วนกลาง

ขนาด(ตัน)	ขนาด (เมตร)	ขนาด (ตารางเมตร)
100	4*10	40
200	6*10	60
300	8*10	80
400	8*12	100
600	10*12	120
800	10*12	120
1000	10*14	140
2000	12*20	240

ตารางแสดงขนาดและน้ำหนักโดยประมาณของชุดลึงทาวเวอร์

ขนาด(ตัน)	ขนาด(เมตร)	ขนาด(ตารางเมตร)
100	5*2	2000
200	5*2.5	3000
300	5*2.5	4000
400	6*3	5000
600	8*4	7000
800	10*6	8000

ตารางแสดงปริมาณความต้องการ โดยเฉลี่ยในการปรับอากาศ

ประเภทของห้อง/อาคาร	ปริมาณความต้องการ	
	ตารางฟุต/ตัน	ตารางเมตร/ตัน
MOSQUE / MULTIPURPOSE HALL	250	22.71
OFFICEBUILDING/LIBRARY	280	25.20
APARTMENT	400	36.33
CAFETERIA	120	10.80

ที่มา: เอกสารประกอบการบรรยายหัวข้อ “ระบบปรับอากาศ” ผู้บรรยาย อ.ธีรมน ไวโรจนกิจ

ระบบขนส่งในอาคาร

1. ระบบบันได ในการออกแบบบันได จะถูกกำหนดความกว้างโดยคำนึงถึงความปลอดภัยในการหนีไฟเป็นหลักเกณฑ์ สำคัญ โดยมีรายละเอียดดังนี้

- ทางติดต่อระหว่างชั้นต่อชั้น ทางเดินระหว่างประตูด้านนอกถึงด้านในจะต้องเป็นอิสระสามารถถ่ายเทอากาศและให้แสงสว่างได้พอเพียง

- การกำหนดลูกตั้ง 1 ช่องบันได จะต้องไม่น้อยกว่า 3 ชั้น และไม่เกิน 16 ชั้น ขานพักบันได จะต้องมีความกว้างต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน ช่องกว้างของบันได และขานพักบันไดต้องยาวไม่น้อยกว่า 1.05 เมตร

- บันไดเวียนที่มีรัศมีน้อยกว่า 7.60 เมตร ไม่สามารถนำมาใช้เป็นบันไดหนีไฟ

2. ระบบทางลาด การใช้ระบบทางลาดกระทำเพื่อ

- ใช้สำหรับบุคคลที่จะต้องนั่งรถเข็น

- ใช้สำหรับเส้นทางบริการ, ขนส่งสินค้า, อุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้รถเข็น

ตารางแสดงอัตราส่วนความลาดชันของทางลาดชนิดต่างๆ

ชนิดของทางลาด	อัตราส่วนทางลาด
ความชันมากที่สุด (สำหรับการเดินเท้า)	1/10
ความลาดชันระยะสั้น สำหรับคนพิการ และรถเข็นบริการ	1/12
ความลาดชันระยะยาว สำหรับคนพิการ และอุปกรณ์ขนาดหนัก	1/20

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระบบไฟฟ้า

ไฟฟ้าในโครงการได้จากสายหลัก คือ เป็นไฟสูงกำลัง 12 KV.จะนำเข้าสู่ โครงการโดยผ่าน TRANSFORMER UNITS ของโครงการเป็นหม้อแปลงไฟฟ้าจากไฟสูงเป็น

1. 220 V. 2 เฟส 3 สาย (ธรรมดา)

2. 340 V. 3 เฟส 4 สาย (กำลัง)

ส่วนนี้จะเป็นส่วนที่เกิดความร้อนและมีอันตราย ควรวางที่ตั้งเป็นสัดส่วนและเพื่อความปลอดภัย TRANSFORMER UNITS นี้ ควรแยก UNITSเพื่อเป็นการแบ่งภาระการรับ LOAD ไฟฟ้าและยังต้องแบ่งการจ่าย กระแสออกเป็น 2 ลักษณะ

ธรรมดา - ไฟฟ้าสว่าง

- ไฟฟ้าอุปกรณ์เครื่องใช้เบา

ไฟฟ้ากำลัง - ระบบปรับอากาศ

- ระบบ PUMPING ของอาคาร

โดยมีระบบไฟฟ้าสำรอง ซึ่งระบบไฟฟ้าสำรองจะแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

1. ระบบไฟฟ้าฉุกเฉินสำรอง เพื่อให้แสงเพียงบางส่วน

2. ระบบเครื่องกำเนิดไฟฟ้าสำรอง ใช้ไฟฟ้าเต็มตามส่วน

ระบบประปา

โครงการรับน้ำประปาจากการประปานครหลวง ซึ่งส่งมาทางท่อเมนใต้ดิน บริเวณที่ตั้งของ โครงการ ระบบการจ่ายน้ำในโครงการ เลือกใช้ระบบจ่ายน้ำแบบจ่ายจากถังสูง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- น้ำใช้ ปริมาณการใช้น้ำคำนวณจากประเภทของอาคาร และปริมาณของผู้ใช้น้ำ สำหรับน้ำที่ใช้ เพื่อการอาบน้ำจะบำบัดน้ำและนำกลับมาใช้ใหม่ โดยการสำรองน้ำไว้ในอ่างเก็บน้ำเพื่อผ่านแสงแดด

- ถังเก็บน้ำใต้ดิน ขนาดของถังน้ำที่เล็กที่สุด ต้องสามารถเก็บน้ำได้ไม่น้อยกว่า ผลต่างระหว่างปริมาณ น้ำที่สูบออก ของถังเก็บน้ำกับปริมาณน้ำที่ไหลเข้าถังเก็บน้ำ ในแต่ละรอบของการเดินเครื่องสูบน้ำ และขนาดของ ถัง ยังขึ้นกับความต้องการในการสำรองน้ำเอาไว้ว่าต้องการระยะนานเท่าใด ปกติจะอยู่ในระหว่าง 6-24 ชั่วโมง รวมทั้งปริมาณน้ำสำรองไว้ดับเพลิงอีกส่วนหนึ่งด้วย

- อ่างเก็บน้ำ สระน้ำด้านหน้าโครงการ เป็นที่สำรองน้ำใช้ เพื่อการบริการในระบบของภูมิสถาปัตย์ และเก็บน้ำเพื่อการใช้ไหลเวียนในโครงการ

ระบบจ่ายน้ำ เนื่องจากโครงการนี้มีมีตูดิจ ซึ่งประกอบด้วยหอคอยซาน(หอคอยเชิญชวนมาละหมาด) เพื่อความมีเอกภาพ (Unity) ในการจัดองค์ประกอบ (Composition) การมองเห็น (Vista) ที่เข้าใจได้ชัดแจ้ง จึงเลือกใช้ระบบจ่ายน้ำจากถังเก็บน้ำใต้ดินสำรองน้ำโครงการ จ่ายจากส่วนกลางของโครงการ และจัดเป็นจุดย่อยๆ ในบริเวณที่พักแรม

ระบบระบายน้ำ ระบบระบายน้ำของโครงการแยกเป็น 2 ส่วน

1. การระบายน้ำฝน น้ำฝนที่ตกลงมาจะถูกระบายโดยจะใช้ท่อขนาด 4 นิ้ว ท่อพื้นที่หลังคา 100 ตารางเมตร ระบายลงมายังรางระบายน้ำก่อนที่จะระบายสู่ท่อสาธารณะโดยตรง
2. การระบายน้ำทิ้งและน้ำโสโครก จะระบายลงยังส่วนกำจัดน้ำเสียก่อนจึงระบายลงสู่สาธารณะ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหามลภาวะ

ระบบกำจัดน้ำเสีย

ขบวนการที่ใช้กำจัดน้ำเสียใน โครงการแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

1. การบำบัดขั้นแรก เพื่อเอามวลสารที่กำจัดได้ง่ายออกโดยใช้บ่อดักซึ่งหากไม่กำจัดจะเกิดปัญหา ไขมันอุดตันในเส้นท่อส่งน้ำเสีย และเกาะตามผนังของบ่อต่าง ๆ รวมทั้งจะมีปัญหาต่อในระบบบำบัดน้ำเสียด้วย
2. การบำบัดขั้นที่สอง เป็นการบำบัดน้ำเสีย เพื่อลดมวลสารที่เหลือออก โดยใช้ขบวนการ ACTIVATED SLUDGE PROCESS หลังจากนั้นจึงผ่าน ไปยังส่วนฆ่าเชื้อโรค

1.3.2 อุปกรณ์ดับเพลิง แบ่งตามตัวกลางที่ใช้เป็น

- ระบบใช้น้ำ (SPRINKLE SYSTEM)
- ระบบใช้แก๊ส

1.4 ระบบใช้น้ำดับเพลิงอัตโนมัติชนิดน้ำฝอย (SPRINKLE SYSTEM)

การติดตั้งมีอยู่ 2 แบบ คือ แบบหัวห้อย (PENDENT) และแบบหัวตั้ง (UP-RIGHT) ซึ่งทั้งสองแบบ มีการทำงานอย่างเดียวกัน คือ เมื่อเกิดเพลิงไหม้ หลอดแก้วที่หัวสปริงเกอร์จะแตกและน้ำก็จะฉีดน้ำออก เป็นฝอย หลอดแก้วและส่วนหัวของสปริงเกอร์นี้จะไม่ขึ้นสนิม มีอายุการใช้งานชั่วอายุของสปริงเกอร์ กล่าวคือ ถ้าไม่เกิดเพลิงไหม้หัวสปริงเกอร์จะอยู่เช่นนั้นตลอดไป

สปริงเกอร์ 1 ตัว สามารถครอบคลุมพื้นที่การดับไฟได้ 16 ตารางเมตร โดยการติดตั้งแบบหัวห้อย นั้น จะติดได้ฝ้าเพดาน ซึ่งจะดับเพลิงที่เกิดภายในในห้องส่วนแบบหัวตั้งจะติดภายในฝ้าเพดาน เพื่อดับเพลิง ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ฝ้าได้

ระบบการทำงานของสปริงเกอร์ แบ่งออกเป็น 4 ระบบ คือ

1.) ระบบท่อเปียก (WET PIPE SYSTEM) ในระบบท่อของสปริงเกอร์ จะมีน้ำที่มีแรงดันอยู่ตลอดเวลา เมื่อเกิดเพลิงไหม้ ความร้อนจะกระตุ้น ให้กลไกที่หัวสปริงเกอร์เปิด และน้ำที่มีแรงดันสูงจะพุ่งกระจายออกมา ระบบนี้เหมาะสำหรับอาคาร สถานที่ทั่ว ๆ ไป ที่ไม่มีการแข็งตัวของน้ำภายในท่อ

2.) ระบบท่อแห้ง (DRY PIPE SYSTEM) การทำงานของกลไก เป็นเช่นเดียวกับระบบท่อเปียก แต่มีการแก้ไขข้อบกพร่องในกรณีที่อากาศอยู่ใน เขตหนาว น้ำในท่ออาจมีการแข็งตัว ดังนั้นจึงทำให้ระบบท่อแห้งจนกว่ากลไกที่หัวสปริงเกอร์ทำงาน แรงดันในท่อลดลง น้ำก็จะเข้าไปแทนที่ในท่อ และพุ่งออกมาจากหัวสปริงเกอร์

3.) ระบบ DELUG SYSTEM นำระบบท่อแห้งมาใช้กับหัวสปริงเกอร์เปิดและระบบดักจับความร้อนและควัน การทำงานกระทำโดยการบังคับวาล์วปิด-เปิด ด้วยเครื่องดักจับควัน เมื่อวาล์วเปิดน้ำก็จะไหลผ่านท่อ และพุ่งออกจากหัว สปริงเกอร์ทันที

4.) ระบบ PREACTION SYSTEM ปรับปรุงมาจากระบบท่อแห้ง เนื่องจากระบบท่อแห้งต้องรอเวลาในการที่จะให้น้ำไหลไปตามท่อ การปรับปรุงทำโดยนำเอาระบบเครื่องจับควันและความร้อนมาใช้สัมพันธ์กัน การทำงานคล้ายระบบท่อแห้ง แต่ได้มีการบังคับวาล์วเปิด-ปิดของระบบท่อด้วยเครื่องดักจับความร้อนหรือควัน ทำให้มีน้ำเข้าไปอยู่ในท่อเพื่อรอเวลาให้กลไกที่หัวสปริงเกอร์ทำงาน ซึ่งน้ำจะสามารถพุ่งออกจากหัวสปริงเกอร์ได้ทันที

1.5 ระบบใช้แก๊ส ระบบดับเพลิงที่ใช้แก๊สเป็นสารในการดับเพลิง เป็นระบบดับเพลิงที่มีประสิทธิภาพสูงและสามารถดับเพลิงที่เกิดจากเชื้อเพลิงเกือบทุกชนิด เนื่องจากแก๊สเป็นน้ำยาดับเพลิงชนิด "สะอาด" ซึ่งหลังจากการใช้งานแล้ว จะไม่มีสิ่งใดหลงเหลืออยู่ที่จะต้องทำความสะอาดอีก จึงเป็นข้อได้เปรียบเมื่อเทียบกับ ระบบดับเพลิงชนิดอื่น ๆ ดังนั้น จึงนิยมนำมาใช้ในงานในพื้นที่ที่ต้องการป้องกันเพลิงเป็นพิเศษ และไม่ต้องการให้วัสดุหรืออุปกรณ์ที่อยู่ภายในห้องนั้นเกิดความเสียหายจากน้ำยาดับเพลิงขึ้น เช่น ห้องคอมพิวเตอร์, ห้องเครื่องกำเนิดไฟฟ้าฉุกเฉิน ห้องเก็บเอกสารสำคัญ แก๊สที่ใช้ดับเพลิงมีอยู่ 3 ชนิด คือ

- แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์

- HALLON 1301 (BROMOTRIFLUORMETHANE)

- HALLON 1211 (BROMOCHLORODIFLUORMETHANE)

สำหรับ CO₂ดับเพลิงได้โดยการลดความเข้มข้นของออกซิเจนในอากาศจนถึงจุดที่ไม่ช่วยในการลุกไหม้ ส่วน HALLON เมื่อถูกความร้อนจะแตกตัวเป็นไอออน และเกิดปฏิกิริยากับอากาศ ทำให้หยุดการลุกไหม้ของเชื้อเพลิงได้

ระบบแสงสว่าง (LIGHT SYSTEM)

แสงสว่างที่ได้จากธรรมชาติเป็นแสงสว่างที่มีความสม่ำเสมอ และมีเงาที่น้อยที่สุด ห้องทำงานช่องที่ ให้แสงสว่างไม่ควรน้อยกว่า 20% ของเนื้อที่ไม่ควรเกินกว่า 2 เท่า ของความสูงถึง หัวยื่นต่าง หรือช่องแสงเหนือผนัง ห้องควรทาด้วยสีอ่อน ซึ่งจะช่วยให้ดูสว่างขึ้น ซึ่งสีต่าง ๆ มีอัตรา สะท้อนแสงไม่เท่ากัน การให้แสงสว่างแก่ตัวอาคาร เป็นสิ่งสำคัญที่นำมาประกอบสำหรับการออกแบบอาคาร คือ จะต้อง พิจารณาถึง Function ของแต่ละห้อง แต่ละชนิดว่ามีความต้องการในการใช้แสงสว่างเท่าไร (Wait or Lumen)

การใช้แสงสว่างซึ่งลงมาจาก Ceiling มี 3 Type

1. Lumous Type เป็นแบบที่ต้องการใช้วัสดุยังแสง โดยมีหลอด Fluorescent Lamps อยู่ ภายในทำให้เกิดแสงสว่างนวลสม่ำเสมอ ไม่มีเงา
2. Focal Type เป็นแบบให้ความสว่างเฉพาะในส่วนหนึ่งโดยเฉพาะใช้หลอด Incandescent Lamps เป็นตัวให้ความสว่าง ส่วนที่ไม่ต้องการเห็นก็จะได้รับรัศมีของแสงสว่างพอสมควร ถ้าใช้หลอด Mercury แสงสว่างจะออกมาเป็นจุด ไม่กระจายออก
3. Brillaint Type เป็นแบบที่เจิดจ้า ให้ความสนุกสนานวูบวาบ ใช้ Incandescent Lamp เป็นตัวให้ความสว่างซึ่งแต่ละอันจะต้องใช้ 2 ดวงขึ้นไป

การใช้แสงสว่างโดยทั่วไปมีหลักพิจารณาดังต่อไปนี้

Lumous Type

1. ให้แสงสว่างเท่ากันตลอดห้องไม่เกิดเงา
2. Fluorescent Lamps ให้ความสว่างมากกว่า Incandescent Lamp ถึง 3 เท่า ในจำนวนเท่ากัน
3. Fluorescent Lamp ไม่เพิ่มความร้อนภายในห้องเหมือนหลอดไฟชนิดอื่น ทำให้การ Control ความร้อนสำหรับได้ดี Air Condition
4. การใช้วัสดุบังแสงเช่นกระบอกฝ้าทำให้สะดวกในการรักษาความคงทน และความสะอาดของหลอดไฟ
5. มีความน่าดู เพราะสามารถติดต่อกันอยู่ในฝ้าเพดาน ทำให้ไม่เกะเกะในการดำเนินงานอย่าง
6. การได้รับแสงนวลทำให้ไม่เสียสายตาในขณะที่ปฏิบัติงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Focal Type เป็นแสงประดิษฐ์ที่สามารถกำหนดมุมมีดสว่างได้ เพื่อการออกแบบที่มีประเด็น การให้แสงที่มีผลต่อที่ว่างที่เกิดขึ้น เช่น การให้แสงประดิษฐ์ในอาคารศาสนา รวมทั้ง เหมาะสำหรับส่วนที่เป็นทางเดินต่างที่ไม่ต้องการความสว่างมากนัก

Brilliant Type มีโอกาสใช้น้อยมากสำหรับ office นอกจากมีไว้เพื่อ Decoration เท่านั้นเช่นที่ส่วน Reception เป็นต้น

ระบบเสียง และการป้องกันเสียง (Acoustics and Sound Insulation)

หลักการจัดระบบเสียงภายในห้อง (Room Acoustics) ห้องที่มีความจำเป็นในการออกแบบเพื่อให้มีระบบเสียงที่ดี ได้แก่ ห้องเรียน ห้องสมุด ห้องดนตรี หอประชุม Concert Hall เป็นต้น ซึ่งการออกแบบจะต้องคำนึงถึงการสะท้อนของเสียง การดูดกลืนเสียง และการกระจายของเสียง ทั้งนี้มีความเกี่ยวข้องกับ

1. การเลือกใช้วัสดุ
2. การออกแบบรูปร่างของห้อง
3. การจัดเครื่องเรือน (furniture)

- วัสดุที่มีคุณสมบัติในการดูดกลืนเสียง (Sound Absorbing Material) วัสดุก่อสร้างชนิดต่าง ๆ จะมีคุณสมบัติในการดูดกลืนของเสียงได้ไม่มากก็น้อย ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะ ของผิว ความหนาและความแน่นของวัสดุ สำหรับวัสดุที่ใช้ทั่วไป เช่น ผนังก่ออิฐฉาบปูนหน้าต่างพื้นไม้จะ ดูดเสียงได้น้อยมาก วัสดุที่มีส่วนช่วยในการดูดเสียงได้ดี ได้แก่ ม่าน เครื่องเรือน พรม และคน

วัสดุช่วยเก็บเสียงที่ทำขายแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. ประเภทแผ่นสำเร็จรูป ซึ่งรวมทั้ง Acoustical tile เช่นพวกเซพวิงบอร์ดเป็นวัสดุที่ทำเป็น รูปทูน และมีวัสดุเก็บเสียงอยู่ด้านหลัง
2. พวกฉาบหรือพ่น เป็นพลาสติก และวัสดุที่มีรูปทูน Fiber ต่าง ๆ ใช้น้ำหรือพ่น (Spray) บนผนัง, ฝ้าเพดาน
3. ชนิดเป็นเส้นยืดหยุ่นได้ เช่น วัสดุจำพวก (mineral wool, wood wool, glass fibers, kapok batts และhair felt) วัสดุต่าง ๆ ที่ใช้กันอยู่ทั่วไปมีสัมประสิทธิ์ของการดูดกลืนเสียงที่มีความถี่ 512 ไซกิล ดังต่อไปนี้

พรม		1.20
ฝ้าฉาบหนา		0.4-0.6
Plaster		0.025
คน (ผู้ใหญ่)		0.44
กระจกหรือแก้ว		0.025
Celotex		0.36
Hair felt	หนา 1 นิ้ว	0.78
ไม้ที่ทำน้ำมันวานิช	0.03	
เก้าอี้ทึบ		0.30

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- การออกแบบรูปร่างของห้อง สิ่งที่ต้องระวังเกี่ยวกับรูปร่างของห้องในการป้องกันเสียงต่างๆมีดังนี้
เสียงอุโมงค์ เกิดขึ้นได้จากเสียงสะท้อน ถ้าเสียงที่มาตรงถึงผู้ฟังต่างกับเสียงสะท้อน ซึ่งสะท้อนจาก
กำแพงหรือฝ้าผนังเป็นระยะทางมากกว่า 65 ฟุต คิดเป็นเวลาจะได้เวลาที่แตกต่างกัน 0.06 วินาที ผู้ฟังจะได้ยินเสียงเดิม
นั้นได้ 2 ครั้ง แต่ถ้าระยะทางระหว่างเสียงที่มาถึงผู้ฟังโดยตรงกับเสียงสะท้อนน้อยกว่า 65 ฟุต แต่มากกว่า 50 ฟุต ผล
เสียงจะมีมากกว่า คือเสียงสะท้อนจะมากกว่าเสียงที่มาโดยตรง ทำให้ไม่ ได้ยินถนัด

เสียงสะท้อนที่มารวมกัน (Sound foci) เกิดจากพื้นเว้าเป็นเสียงที่ดังเกือบเท่าเสียงเดิม จุดที่มารวมจึงได้
รับเสียงมาก ในเวลาเดียว จุดอื่น ๆ ที่อยู่รอบ ๆ เกือบจะไม่มีเสียงเลย จึงเกิดเสียง ดับ (dead spot) พร้อม ๆ กันไป
ด้วย เมื่อคน ๆ หนึ่งที่นั่งอยู่ได้ยินดัง คนที่นั่งใกล้ ๆ บางที่จะไม่ได้ยินเสียงเลย พื้นเว้าจึงเป็นพื้นที่จะต้องระมัดระวัง
มาก ถ้าไม่มีได้ในห้องยิ่งดี

เสียงดับ อาจเกิดได้ เมื่อเสียงมาแทรกซ้อนกันเป็นจำพวก destructive interference คือเสียงที่มาพบกันนั้น
เสียงหนึ่งเป็นตอน rarefaction อีกเสียงหนึ่งเป็นตอน condensation ซึ่งหักลบ กลบกันพอดี ถ้าคลื่นของทั้งสองเสียง
นั้นมีความถี่และอัมพลิจูดเท่ากัน

เสียงวิ่งไปวิ่งมาในห้อง (room flutter) มักเกิดจากห้องที่มีผนัง 2 ด้านขนานกัน เสียงวิ่งไป มาระหว่าง
กำแพง 2 ด้าน ทำให้เกิดเป็นเสียงอุโมงค์ได้ วิธีแก้อาจทำให้กำแพงไม่ขนานกันได้โดยการ แขนงรูป มีหิ้งวาง
หนังสือหรือหิ้งวางสิ่งของอื่น ๆ ทำประตูหน้าต่างก็ช่วยแก้ไปในตัว วัสดุที่ขรุขระ, ฟู, โตะ, ม่านเป็นริ้ว ๆ จะช่วยให้
room flutter หายไปได้

ห้องที่มีเสียงดีควรจะมีคุณสมบัติดังนี้

1. ให้เสียงกระจายโดยทั่วไปสม่ำเสมอ
2. ให้ระดับเสียงดังเพิ่มขึ้นสำหรับผู้ที่นั่งอยู่ไกลออกไปจากต้นเสียง
3. ให้ระดับเสียงที่ถึงผู้ฟังโดยตรงกับระดับเสียงที่สะท้อนจากผนังต่างๆถึงผู้ฟังเป็นอัตราที่เหมาะสม ใช้
วัสดุที่สะท้อนเสียงได้มากให้เสียงสะท้อนเข้าถึงหูผู้ฟังที่อยู่ข้างหลัง ส่วนคนที่นั่งอยู่ข้างหน้าไม่จำเป็นต้องใช้ การใส่
วัสดุที่ขรุขระก็ช่วยในการที่จะทำให้เสียงกระจายโดยทั่วถึง

4. การคำนวณ reverberation time (พลังงานเสียงที่ทำให้คลื่นเสียงภายในห้องสะท้อนลดลง
1/1,000,000 ของ Original energy) ของห้องควรจะต้องนึกถึงความถี่ของเสียงด้วยเพราะวัสดุบางอย่างมีสัมประสิทธิ์
ของการดูดกลืน แตกต่างออกไปมาก สำหรับเสียงสูงและเสียงต่ำ reverberation time จึงแตกต่างกันไป

5. ระยะทางของเสียงที่มาจากต้นเสียงโดยตรงถึงผู้ฟังต้องสั้นและตรงที่สุด ถ้าจุดคนมากต้องใช้

Balcony มาช่วย

6. หาทางเพิ่มระดับเสียงให้ทั่วถึงกัน ห้องเล็กไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องขยายเสียง
7. รูปร่างและขนาดของห้อง

ก. floor plan พยายามหลีกเลี่ยงห้องสี่เหลี่ยม และกำแพงเว้า เก้าอี้ของผู้นั่งฟังควรจะ จัดให้ห่างจาก เวที เพื่อให้ได้ยินเสียงและเห็นทั่วถึง เพราะเสียงออกไปทางข้างหน้าคนพูดมากกว่า ข้าง ๆ ห้องสี่เหลี่ยมอัตราส่วน ระหว่างความยาวกับความกว้างควรจะอยู่ระหว่าง 2 ต่อ 1 ถึง 1.2 ต่อ 1 จัด ที่นั่งให้เรียงแถวไปทางด้านยาว และเพื่อให้เสียงตรงไปให้มากที่สุด สัดส่วนที่ดีคือ สูง : กว้าง = 2:3:5

กำแพงขนานและเพดานโค้งเว้าทำให้ระบบเสียงทำงานไม่ดี

พื้นที่เป็นวงกลมหรือรูปวงรี มี sound foci จึงควรจะติดตั้งวัสดุรูปโค้งนูนกรูเพื่อให้เสียงได้ แพร่หรือกระจายไปทั่วถึง เสียงจะดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

ในโครงการกำหนดเป็นหอประชุมเอนกประสงค์ ที่จัดกิจกรรมหลากหลาย รูปทรงที่เกิดขึ้นจึงเป็นสี่เหลี่ยม การจัดระบบเสียงจึงอาศัยวัสดุ Absorb เสียง เป็นแผ่นที่แนวผ้าเพดาน ที่สามารถปรับระดับและองศาได้เล็กน้อย ส่วนหลังด้านข้างกรณีพิเศษอาจต้องใช้ผนังเบาเพื่อช่วยปรับแต่งเสียงเป็นกรณีไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข. ระดับเก้าอี้ (Elevation for seats) ตามปกติคนที่นั่งฟังมีสัมประสิทธิ์ของการดูดกลืนเสียงอยู่แล้ว ฉะนั้นระดับของพื้นหรือเก้าอี้ควรให้สูงขึ้น ตามระดับจากระยะที่ห่างจากเวที เพื่อคนนั่งข้างหลังจะได้รับเสียงโดยตรงและมองเห็นได้ชัด เก้าอี้แถวหน้า 2-3 แถว อาจอยู่ในระดับเดียวกันได้ แต่ระยะที่อาจจะวางเก้าอี้ได้ในแนวระดับไม่เกิน 35 ฟุต ห้องประชุมมุมที่สูงกว่าแนวระดับ ไม่ควรมีน้อยกว่า 80° ถ้าเป็นห้องประชุมที่มีการสาธิต หรือการทดลองแสงด้วย มุมที่สูงกว่าแนวระดับควรมี ประมาณ 150°

ค. เพดาน (ceiling) เพดานไม่ควรให้สูงเกินไป คนที่อยู่แถวหลัง ๆ ควรจะได้รับเสียงที่สะท้อนเป็นพิเศษ

ง. กำแพงข้าง ๆ (side walls) ข้อมเป็นไปตาม Floor plan แต่อาจจะตัดแปลงได้ อย่าให้มี sound flutter และให้เสียงกระจายออกไปให้ทั่วถึง คือกรุโดยพื้นหยาบ ๆ หรือเป็นร่องหรือ ใช้มันเป็นรั้ว ๆ ตามความเหมาะสม

จ. กำแพงหลัง (rear wall) ไม่ควรเป็นพื้นเว้าที่มีรัศมีความโค้งมาก ตามปกติการจัดแนวเก้าอี้จัดเป็นรูปโค้งเว้า สถาปนิกจึงมักจะทำกำแพงหลังให้เป็นรูปโค้งเว้าด้วย ถ้าต้องการให้เป็นพื้นเว้าจริง ๆ ก็ควรจะใช้วัสดุที่ดูดกลืนเสียง หรือทำกำแพงเป็นร่อง ๆ

- ผลของลมต่อการเดินทางของเสียง เสียงที่ด้านหลังจะมีทิศทางของเสียงขึ้นข้างบน ส่วนเสียงที่ตามลมจะมีทิศทางลงข้างล่างและกระจายออกไป โดยกระทบพื้นแล้วสะท้อนต่อ ๆ ไปอีก ที่เป็นดังนี้ก็เพราะที่ใกล้ ๆ พื้นลมจะมีความเร็วต่ำเสมอไป แต่ความเร็วของลมจะเพิ่มขึ้นในระยะสูง เสียงที่กระจายไปตอนบน ถ้าตามลมก็กระจายไปโดยเร็ว ถ้าทวนลมก็กลับทางไปโดยเร็วเหมือนกัน

- อุณหภูมิของอากาศ ปกติชั้นของอากาศจะมีอุณหภูมิต่างกัน ที่ใกล้พื้นดินจะมีอุณหภูมิต่ำ และเมื่อสูงจากพื้นดินขึ้นไป อากาศก็จะเย็นลงทุกที ความเร็วของเสียงจะเพิ่มขึ้นในที่ ๆ มีอุณหภูมิสูงในที่ ๆ มีอากาศร้อนเสียงจึงไปไกลกว่าในที่ ๆ มีอากาศเย็น และทางเดินของเสียงจะหักเหไปดังรูป

- เสียงรบกวน (Noise) คือเสียงที่ดังเกิน 100 db ขึ้นไป เป็นเสียงที่เราไม่ต้องการ เสียงรบกวนนี้ทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง ทำให้ประสาทหูเสื่อมลง อาจทำให้เป็นผลเสียทางด้านอารมณ์ ทำให้เป็นโรคเส้นประสาทได้

- ต้นเสียง (sources of noise)

ก. เสียงภายนอก ได้แก่เสียงจากรถยนต์ เครื่องบิน เครื่องยนต์จากโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น เราได้ยินเสียงได้เพราะมีอากาศเป็นตัวนำ (Media) เสียงที่แผ่ไปรอบ ๆ ดังเท่ากัน แต่จะได้ยินเสียงที่ directional ดังมากเป็นพิเศษกว่าทิศทางอื่น ๆ วิธีแก้ปัญหานี้

1. การวางผังอาคาร ควรให้ที่ตั้งอาคารอยู่ลึกเข้าไป โดยการให้อยู่ห่างจากแหล่งกำเนิดเสียงให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เชื่อกันว่าทั้งกลางวันกลางคืนจะมีเสียงรบกวนแค่ไหน แยกเขตของอาคาร (Zones) สำนักงานที่อยู่ในย่านจอแจ ควรใช้กระจกปิด กระจกสองชั้น แล้วใช้เครื่องปรับอากาศ

2. ใช้โครงสร้างที่มั่นคงแข็งแรงแต่ยืดหยุ่นได้ ผนังหนาเช่นผนังก่ออิฐ คอนกรีต

3. ทำสนามหญ้า ปลูกต้นไม้เป็นกลุ่ม เป็นแถว (Green Belt) เพื่อช่วยดูดซับเสียง

4. ทำ Screen กัน เป็นต้นว่าอาคารเล็กที่ไม่ต้องการความเงียบ เช่น โรงรถไว้ข้างหน้า หรือ ทำเป็น bunker ดินให้ถนนอยู่ต่ำกว่า

ข. เสียงภายใน เสียงรบกวนที่เกิดขึ้นภายในอาคาร ซึ่งอาจมาจากห้องเหล่านี้คือ ห้องลิฟท์ ครัว ห้องดนตรี ห้องทำงานที่ใช้เครื่องจักรและเครื่องมือต่าง ๆ เช่น จักรเย็บผ้า พัดลมดูดอากาศ เครื่องปรับอากาศ ฯลฯ ห้องเครื่องยนต์ที่มีกำลังสูง มีวิธีแก้ปัญหา ดังนี้

1. ที่ตั้งของห้อง แยกห้องที่ต้องการความเงียบให้ห่างจากห้องที่มีเสียงรบกวน เช่น ห้องนอนห่างจากโรงที่สาธารณะ ห้องน้ำ (สำหรับหอพัก) สำหรับห้องที่เกิดเสียงและความสั่นสะเทือนอาจให้อยู่ที่ Basement บนหลังคา หรือแยกออกไป ใช้แทนยาง ไม้คอร์กรองรับเครื่องเพื่อลดความสั่นสะเทือน

2. วัสดุที่ดูดซับเสียง ทำหน้าต่างกระจกสองชั้น ป้องกันเสียงที่แทรกผ่านตรงรอยต่อของประตูและรอยกัญแจ โดยใช้วัสดุพวกสีกหลากหลาย ปิดส่วนที่เป็นช่องโหว่

3. โครงสร้างของพื้น เช่นการปูพื้นไม้บนพื้นคอนกรีต การทำ finished floor บนพื้นคอนกรีต เช่น cork board กระเบื้องยาง พรม

4. ควรทำฝ้าเพดาน ฝ้าเพดานชนิดแขวน (Suspended ceiling) ควรให้มีจุดที่แขวนน้อยที่สุด และให้ยืดหยุ่น (flexible) ได้ เช่น เหล็กเส้น ลวด เพื่อไม่ให้เป็นสื่อถ่ายทอดความสั่นสะเทือนมาสู่ เพดาน

5. ทำ sound lock โดยเป็นห้องที่อยู่ระหว่างประตู 2 บาน เพื่อลดเสียงดังในเวลาเปิดประตู

6. ป้องกันเสียงทางหลังคาโดยทำหลังคาให้สูง มี air space ตรงกลางระหว่างหลังคาฝ้าเพดาน หรือทำหลังคา 2 ชั้น หลังคาคอนกรีตสามารถป้องกันเสียงได้ถึง 45-50 db หลังคามุง กระเบื้องและฝ้าเพดานป้องกันเสียงได้ 25-40 db กระเบื้องแผ่นเล็กกันเสียงได้ดีกว่ากระเบื้องแผ่นโต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มุสลิมในประเทศไทย

มุสลิมกับอิสลาม

มุสลิม เป็นคำที่เรียกผู้นับถือศาสนาอิสลาม มีความหมายว่า ผู้นอบน้อมตนอย่างสิ้นเชิงต่อพระเจ้า อัลลอฮ์ (ซุบห์) แต่พระองค์เดียวเพื่อความสันติสุข

อิสลาม เป็นชื่อของโลกศาสนาหนึ่ง และเป็นชื่อของระบอบการดำเนินชีวิต ซึ่งออกมาในรูปแบบของ วัฒนธรรมอิสลาม ที่ครอบคลุมถึงกฎหมายอิสลาม รัฐอิสลาม ระบอบเศรษฐกิจอิสลาม¹

ฉะนั้น แท้จริงอิสลามคือระบอบการของการดำเนินชีวิตซึ่งอยู่ในทางสายกลาง กล่าวคือไม่ปฏิเสธวัตถุกับจิตใจ ไม่มีพรവാสกับนักบวช และเมื่อใครอยู่ในระบบอิสลามแล้ว เขาย่อมเป็นอุมมะฮ์ คือประชาชาติสายกลางหรือมุสลิม

องค์ประกอบของศาสนา

ในแต่ละศาสนาจะมีองค์ประกอบของศาสนา สำหรับอิสลามมีองค์ประกอบ 5 ประการ ได้แก่²

1. ศาสดา คือท่านศาสดามูฮัมมัด (คือลซา) ซึ่งเป็นศาสนทูตคนสุดท้ายจากพระเจ้า อัลลอฮ์ (ซุบห์)
2. คัมภีร์ คือคัมภีร์ อัล-กุรอาน ซึ่งประกอบด้วยโองการ³ 600 โองการ ที่พระองค์อัลลอฮ์ (ซุบห์) ประทานให้แก่มนุษย์ชาติ โดยผ่านทางศาสดามูฮัมมัด (คือลซา)
3. ผู้สืบทอดศาสนาหรือสาวก คือมุสลิมทุกคน เนื่องจากอิสลามไม่มีนักบวช ฉะนั้นมุสลิมทุกคน จึงต้องเป็นผู้ประพฤติธรรมโดยเท่าเทียมกัน และมีหน้าที่เผยแพร่ธรรมในเวลาเดียวกัน มุสลิมทุกคนจึงเป็นผู้สืบทอดศาสนา
4. ศาสนสถาน คือมัสญิด ศาสนสถานที่สำคัญคือ มัสญิดดุลหะรอม ที่นครมักกะฮ์ มัสญิดนบะวะวีห์ ที่นครมะดีนะฮ์ และมัสญิดอัล-อักซอ ที่กรุงเยรูซาเล็ม
5. พิธีกรรม เช่นการละหมาด การประกอบพิธีฮัจญ์ ฯลฯ

¹เลวานีย์ จิตต์หมวด. วัฒนธรรมอิสลาม. หน้า 21.

²เรื่องเดียวกัน. หน้า 21.

³โองการ มีความหมายเทียบเท่ากับประโยค

โครงสร้างของศาสนาอิสลาม

ประกอบด้วยโครงสร้างที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. หลักความศรัทธา หรือ รุกันอิหม่าน 6 ประการ และ
2. หลักการปฏิบัติ หรือ รุกันอิสลาม 4 ประการ

1. หลักความศรัทธาหรือรุกันอิหม่าน 6 ประการ ได้แก่

- 1.1 ศรัทธาว่ามีพระเจ้าองค์เดียวเท่านั้น คือ อัลลอฮ์ (ซุบห์)
- 1.2 ศรัทธาในบรรดาโมลาอิกะฮ์¹
- 1.3 ศรัทธาในบรรดาคัมภีร์ที่พระเจ้าประทานแก่มนุษยชาติ² โดยคัมภีร์อัล-กุรอานเป็นเล่มสุดท้าย
- 1.4 ศรัทธาในบรรดาศาสนทูตจากพระเจ้าโดยมีศาสดามุฮัมมัด (คือลฯ) เป็นคนสุดท้าย
- 1.5 ศรัทธาในวันพิพากษาหรือสิ้นโลกว่ามีจริง
- 1.6 ศรัทธาในกฎกำหนดสภาพการณ์จากพระผู้เป็นเจ้า

2. หลักการปฏิบัติหรือรุกันอิสลาม 5 ประการ ได้แก่

- 2.1 การปฏิญาณตนว่า "ข้าฯ ขอปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ และแท้จริงมุฮัมมัด คือศาสนทูตของพระองค์" ซึ่งมีได้หมายเพียงว่าการกล่าวถ้อยคำเท่านั้น หากแต่หมายถึงว่าการประพฤติปฏิบัติของมุสลิมผู้นั้นต้องเป็นไปตามข้อห้ามข้อใช้ที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์อัล-กุรอานและซุนนะฮ์³ ของท่านศาสดามุฮัมมัด (คือลฯ)
- 2.2 การปฏิบัติละหมาดวันละ 5 เวลา ซึ่งการละหมาดที่ดีที่ได้รับผลบุญมากขึ้นคือ การละหมาดรวมกัน (ญุมฮัด) โดยมีคนหนึ่งเป็นผู้นำ (อิหม่าม) และที่ดีที่สุดคือการละหมาดที่มัสญิด
- 2.3 ในรอบ 1 ปี มุสลิมจะต้องถือศีลอดเป็นเวลา 1 เดือน คือเดือนรอมฎอน⁴
- 2.4 บริจาคซะกาต คือบริจาคเงินทองหรือทรัพย์สินแก่ผู้สมควรได้รับ 8 ประเภท ตามอัตราที่กำหนดไว้ใศาสนาบัญญัติ เช่น ร้อยละ 2.5
- 2.5 การเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ ณ นครมักกะฮ์ สำหรับผู้ที่มีความสามารถพอ คือมีสุขภาพแข็งแรง มีค่าใช้จ่ายโดยไม่ต้องเป็นหนี้ ทั้งนี้ต้องได้รับอนุญาตจากครอบครัว

---

¹โมลาอิกะฮ์ คือบรรดาปวงเทพไมใช่เทวดาและไม่ใช่มนุษย์ ซึ่งมีหน้าที่ต่างๆกัน เช่นเป็นผู้บันทึกความคิดความชั่วของมุสลิมแต่ละคน เป็นผู้ถอดวิญญาณออกจาก่างมนุษย์ เป็นผู้เป่าสังข์ใน วันสิ้นโลก

²คัมภีร์ที่พระเจ้าประทานแก่มนุษยชาติมีหลายเล่ม โดยผ่านทางศาสดาต่างๆเช่น พระคัมภีร์เก่าประทานแก่ศาสดาโมเสส พระคัมภีร์ใหม่ประทานแก่ศาสดายะฮูเอีซาฯ และพระคัมภีร์อัลกุรอาน อันเป็นฉบับสุดท้ายประทานแก่ศาสดามุฮัมมัด (คือลฯ)

³ซุนนะฮ์ หมายถึงวจนะและจริยวัตรของท่านศาสดามุฮัมมัด (คือลฯ)

⁴รอมฎอน คือเดือนที่ 9 ของปีอิสลาม (ฮิจญเราะฮ์ศักราช) ซึ่งคำนวณตามจันทรคติ ดังนั้นเดือนนี้จึงหมุนเวียนไปอยู่ในฤดูกาลต่างๆ มุสลิมทั้งโลกจึงต้องถือศีลอดในทุกฤดูการของประเทศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นอกจากหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติดังกล่าวนี้ มุสลิมยังมีสิ่งต้องปฏิบัติและละเว้นอีกมากตาม ศาสนบัญญัติ ทั้งนี้เพราะ ในคัมภีร์อัลกุรอาน มิได้มีแต่เฉพาะคำสอนในเรื่องความประพฤติและศีลธรรมเท่านั้น แต่ รวมทุกด้านของชีวิตมนุษย์ที่จำต้องเกี่ยวข้องกับทั้งทางโลกและทางธรรมไว้ เพราะอิสลามถือว่าธรรมต้องแทรกอยู่ในทุก บททุกตอนของชีวิตในทางโลก อิสลามมิได้สอนให้มนุษย์เลือกกระหว่างทางโลกหรือธรรม แต่ต้องระคนปนอย่างเหมาะสม อัลกุรอาน จึงมีทั้งเรื่องเกี่ยวกับศีลธรรม สังคม การเมือง การเศรษฐกิจ กฎหมาย การครองบ้านครองเรือน ฯลฯ¹

---

¹กิตติมา อมรทัต, *อิสลามกับอารยธรรมทั่วโลก* (กรุงเทพฯ :อัล-ญิฮาด, 2518), หน้า 21.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การเข้ามาของอิสลามในประเทศไทย

ในขณะที่พ่อขุนรามคำแหงมหาราชแผ่อำนาจลงมาถึงเมืองต่างๆบนแหลมมลายูนี้ ศาสนาอิสลามได้เข้ามามีอิทธิพลอยู่บนแหลมมลายูอยู่ก่อนแล้ว เพราะพบหลักฐานว่ามีมุสลิมเข้ามาตั้งหลักแหล่งอยู่ที่เมืองนครศรีธรรมราชตั้งแต่สมัยสุโขทัย ครั้งถึงสมัยอยุธยาความสัมพันธ์ในลักษณะนี้ยังมีอยู่¹ ก่อนหน้าที่ศาสนานี้จะแผ่อำนาจเข้ามาถึงแหลมมลายู ได้แผ่เข้ามาถึงอินเดีย จีน และบริเวณประเทศที่เป็นหมู่เกาะของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (เริ่มที่เกาะสุมาตราเป็นแห่งแรก) และในที่สุดได้แผ่เข้าครอบคลุมแหลมมลายูด้วย²

ปลายแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราช (พุทธศักราช 2133-2148) มีพ่อค้าสองพี่น้อง ที่ชื่อ 'เอกอะหมัด' น้องชายชื่อ 'มะหมัดสะอิด' เป็นชาวเมืองกุม (Qum) ประเทศเปอร์เซีย (อิหร่าน) นับถือศาสนาอิสลาม ชื่อฮ์ (คนไทยเรียกว่า 'แขกเจ้าเซ็น') พร้อมด้วยบริวารเข้ามา ทิ้งพระบรมโพงธรมหาราช ตั้งนิวาสถานและห้างค้าขายอยู่ที่ตำบลท่ากอายี³ ความสามารถทางด้านค้าขายของเอกอะหมัด พระเจ้าทรงธรรมทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็น พระยาเอกอะหมัดรัตนราชเศรษฐี เป็นเจ้ากรมท่าขวา ซึ่งทำหน้าที่ทั้งการต่างประเทศและศุลกากร และต่อมาทรงโปรดเกล้าฯ ให้เป็น เจ้าพระยาเอกอะหมัดรัตนราชเศรษฐี สมุหนายกว่าราชการทางฝ่ายเหนือ มีตำแหน่งเทียบเท่านายกรัฐมนตรีสมัยนี้ ซึ่งท่านผู้ได้เป็นบรรพบุรุษของตระกูลไทยในปัจจุบันหลายตระกูล อาทิ บุณนาค ศรีเทัญ บุรานนท์ ณ นคร จาติกวณิช สุกมิตร์ อะหมัดจุฬา ฯลฯ⁴

ในการเข้ามาของศาสนาอิสลามในสมัยสุโขทัยก็ดี อยุธยาที่ดี กล่าวได้ว่าอิสลามเข้ามาพร้อม กับพ่อค้า ความจริงที่ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดคือ กรุงศรีอยุธยาเป็นสถานที่หยุดพักที่สำคัญของพ่อค้ามุสลิม ที่เดินทางจากแหลมมลายูไปเมืองจีนในศตวรรษที่ 15⁵ ดังนั้นจึงเป็นสาเหตุให้พ่อค้ามุสลิมชาติต่างๆได้แวะพักหรือเข้ามาตั้งถิ่นฐานในกรุงศรีอยุธยา และเมื่ออิสลามเข้ามาถึงพ่อค้าเหล่านั้น ชาวไทยส่วนหนึ่งก็ได้รับเอาอิสลามมาเป็นระบอบในการดำเนินชีวิต ทั้งนี้เพราะอิสลามได้ให้กฎเกณฑ์หรือระบอบในการดำเนินชีวิตตั้งแต่เรื่องพื้นฐานในครอบครัวไปจนถึงหน้าที่ทางการเมือง ซึ่งเป็นเรื่องง่ายๆ โดยปราศจากเรื่องราวที่ลึกลับหรือกัมมิตหรือฮัจญ์อย่างใด⁶

¹ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช, บันทึกปฐมฤกษ์ของคึกฤทธิ์ ปราโมช (พระนคร:คลังวิทยา, 2503), หน้า 98.

²T.W.Arnold, *The Preaching of Islam: A History of Propagation of the Muslim Faith* (London:1956), p.363,366.

³สิริ ตั้งคงจิต, *เอกอะหมัด* (กรุงเทพฯ:ม่วนลี, 2520) หน้า 1.

⁴เสาวนีย์ จิตต์หมวด, 'กฎจารีตประเพณีกับแขกเจ้าเซ็น', *อนุทินของเรา* (กรุงเทพฯ:กรมการศาสนา, 2522), หน้า 236.

⁵Paymond Scupin, *Islam in Thailand Before the Bangkok Period* (1980), p.61.

⁶*Ibid.*, p.56.

ศาสนาอิสลามนอกจากจะเข้ามากับชาวอาหรับชาติต่างๆ ดังที่กล่าวแล้วนี้ ยังเข้ามาพร้อมกับชนเชื้อชาติอินเดีย มลายู กัมพูชา จีน อินโดนีเซีย¹ ดังนั้นพื้นที่ของไทย 514,000 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองเป็นกรุงเทพฯ และ จังหวัดต่างๆ 71 จังหวัด ในแต่ละท้องถิ่นของประเพณีมีประชาชนนับถือศาสนาแตกต่างกันไปเป็นสัดส่วนตามพื้นฐานทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของถิ่นนั้นๆ²

---

¹สมคิด มณีวงศ์, 'มุสลิมไทย', *มิตรสัมพันธ์* (มิถุนายน-สิงหาคม 2516) : 3-6.

²กรมการศาสนา, *สังคม 21 รายงานการศาสนาและวัฒนธรรมประจำปี 2511* (กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา, 2522), หน้า 10.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การตั้งถิ่นฐานของชาวไทยมุสลิม

แม้ว่าชาวไทยมุสลิมจะตั้งถิ่นฐานอยู่ในทุกภาคของประเทศไทย แต่จากความแตกต่างในพื้นฐานความเป็นมาทางประวัติศาสตร์และสาเหตุอื่นๆ จึงทำให้จำนวนชาวไทยมุสลิมในภาคต่างๆแตกต่างกัน กล่าวคือ ภาคใต้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณ 4 จังหวัด อันได้แก่ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล เป็นบริเวณที่มีชาวไทยมุสลิมอยู่มากที่สุด ส่วนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีน้อยที่สุด

อย่างไรก็ตามในการตั้งถิ่นฐาน มุสลิมจะพยายามอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม เป็นหมู่บ้าน ตำบล และเมื่อมีมุสลิมอยู่ที่ใด ในชุมชนนั้นๆจะมีมัสญิดตามมาเพื่อเป็นศูนย์กลางของหมู่บ้าน เป็นศูนย์รวมชาวไทยมุสลิมในชุมชนนั้นๆ เช่น เมื่อเจกอะหมัดได้มาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่กรุงศรีอยุธยาก็ได้สร้างกฎทอง¹ขึ้น และมีมัสญิดต้นสนแห่งคลองบางกอกใหญ่ ก็น่าจะมีขึ้นในสมัยแรกที่มุสลิมได้รวมกันอยู่เป็นหมู่บ้านนั่นเอง นับจากบัดนั้นมาจนบัดนี้เป็นเวลาเกือบ 400 ปี²

ชาวไทยมุสลิมในภาคกลาง

ชาวไทยมุสลิมที่อยู่ในบริเวณภาคกลางของประเทศไทยซึ่งมีถึงสามพวก มุสลิมพวกแรกที่อยู่ในเมืองมาตั้งแต่สมัยอยุธยาและธนบุรีจัดเป็นพวกที่เก่าแก่ที่สุด รองลงมาได้แก่มุสลิมมลายูที่อพยพมาจากหัวเมืองประเทศราชทางภาคใต้ ขึ้นมาอาศัยอยู่ตามบริเวณชานกรุงเทพฯด้วยเหตุผลทางการเมือง และพวกสุดท้ายเป็นมุสลิมในบังคับต่างชาติ เช่น อังกฤษ ฮอลันดา ฝรั่งเศส เป็นต้น พวกนี้เข้ามาหลังกลุ่มอื่นๆ แต่เมื่อเข้ามาแล้วมามีบทบาททางด้านเศรษฐกิจมากที่สุด³

มุสลิมดังกล่าวนี้ได้ตั้งถิ่นฐานโดยทั่วไปในกรุงเทพฯ ฯลฯ และจังหวัดใกล้เคียง เช่น กลุ่มแรกส่วนหนึ่งจะคงอยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและธนบุรีที่อยู่เดิม ส่วนผู้ที่อพยพเมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าเข้าศึกษาที่กุฎกาฬพฤกษ์ครั้งหลัง บรรดาอิสลามที่อาศัยอดแพขายของอยู่ ณ ตำบลหัวแหลม หัวรอ และคลองตะเคียน นับเป็นร้อยละครึ่งเรือน โดยอพยพหลบภัยถอยแพล่องหนีพม่าเข้าศึกษาจนมาจัดทำนกออยู่ตำบลบางหลวง ตั้งแต่ตำบลบางกอกใหญ่ไปจนถึงวัดเวฬุราชินทั้งสองฝั่ง และโดยมากทำการค้าอยู่บนแพ คนโดยมากจึงเรียกว่าแพแขก⁴ สำหรับความหนาแน่นของมุสลิมพวกนี้ในระยะแรกคงมีไม่มากนัก เพราะปรากฏว่ามีมัสญิดสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเพียงหลังเดียวคือมัสญิดบางกอกใหญ่ หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่ามัสญิดต้นสน⁵

¹กฎทองหรือกฎ เป็นคำที่มุสลิมเชื้อสายเปอร์เซียนิยมเรียกสถานที่ปฏิบัติศาสนกิจ

²คณะมัสญิดต้นสน(นามปากกา), ประวัติมัสญิดต้นสน (กรุงเทพฯ:ไชยวัฒน์,2518), หน้า 8.

³ธานี สาคปรม, 'บทบาทของชาวมุสลิมในภาคกลางและภาคใต้ของประเทศไทย สมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ.2325-2453' วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2521), หน้า 68.

⁴หลวงพิพิธเกษ, 'ประวัติมัสญิดบางหลวง(กฎทอง)' อนุสรณ์คณะอธิการบดี 2512 (พระนคร:ประชาสง,2512), หน้า 27-28.

⁵ธานี สาคปรม, บทบาทของชาวมุสลิมในภาคกลางและภาคใต้ของประเทศไทย สมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ.2325-2453, หน้า 48.

กลุ่มที่ 2 ที่มาจากทางมลายู ส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณรอบๆชานกรุง เช่นที่ธนบุรีบริเวณสี่แยกบ้านแขก บริเวณทุ่งครุ อำเภอพระประแดง บางคอแหลม มหานาค พระโขนง คลองตัน มีนบุรี หนองจอก และในภาคกลางที่ จังหวัดนครนายก จะเชิงเทรา เพชรบุรี อูธรยา นนทบุรี ที่ตำบลท่าอิฐ¹ (ปทุมธานี) ขณะนี้กำลังขยายวงไปมีภูมิลำเนา ถิ่นฐานอยู่ริมทะเลฝั่งตะวันออกเขตจังหวัดชลบุรีด้วย ส่วนกลุ่มที่สาม ส่วนมากอยู่ในวงการค้า กลุ่มนี้มีภูมิลำเนาอยู่ ย่านบำรุงเมือง แถบสะพานช้างโรงสี วัดสัมพันธวงศ์ และถนนสีลม² บางรัก ราชวงศ์ สามเสน หัวลำโพง เขียวราช วรจักร สีลม เป็นต้น บางกลุ่มที่อยู่ย่านฝั่งธนบุรีซึ่งไม่อาจสร้างความมั่นคงทางฐานะได้ก็ย้ายมาอยู่ฝั่งกรุงเทพฯก็มีเป็น จำนวนมาก โดยย้ายมาอยู่บริเวณบำรุงเมืองและเพ็ญนครเป็นต้น³

¹ รัชนี ลาคเปรม, บทบาทของชาวมุสลิมในภาคกลางและภาคใต้ของประเทศไทย สมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ.2325-2453, หน้า 52.

² สมคิด มณีวงศ์, มุสลิมไทย, หน้า 4-5.

³ คำตรวจจากเอกสารกระทรวงนครบาล, เรื่องที่ดินคนในบังคับต่างชาติ ตั้งแต่เล่มที่ 1-20, (ร.5/1 น.18), หจข. ช่างถึงใน รัชนี ลาคเปรม บทบาทของชาวมุสลิมในภาคกลางและภาคใต้ของประเทศไทย สมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ.2325-2453.

สถาบันพระมหากษัตริย์กับชาวไทยมุสลิม

จากการที่พระมหากษัตริย์ไทยตั้งแต่อดีตมาจนปัจจุบัน ไม่ได้กีดขวางในเรื่องการเผยแพร่ศาสนาและการนับถือศาสนา ทั้งกลับช่วยทำนุบำรุงเริ่ม ซึ่งศาสนาอิสลามเป็นศาสนาหนึ่งที่ได้รับคามสนับสนุนส่งเสริมในประเทศไทย ดังนั้นจากการที่พ่อค้าวานิชตลอดจนเชื้อสายต่างๆ ได้เข้ามา

ตั้งหลักแหล่งในประเทศด้วยจำนวนไม่มากนัก ในปัจจุบันประเทศไทยจึงมีจำนวนชาวไทยมุสลิมจำนวนถึงประมาณ 2 ล้านคน และทุกคนมีสิทธิเสรีภาพจะปฏิบัติตนได้ตามศาสนบัญญัติ ในเรื่องสิทธิเสรีภาพที่ บาทหลวงลอมแบร์เดอ ลา มอตต์ พระราชาคณะแห่งเบรีย (ambert de la Motte, Bishop of Berytes) มิชชันนารีชาวฝรั่งเศสสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชเขียนไว้ว่า “ ข้าพเจ้าเชื่อว่าโลกนี้จะมีเมืองไหนที่จะมีศาสนาหลากหลาย และที่อนุญาตให้ปฏิบัติตามศาสนานั้นได้เท่ากับเมืองไทยเห็นจะไม่ได้แล้ว พวกที่ไม่ได้นับถือคริสเตียนก็ตีพวกเข้ารีตก็ตีพวกมะหมัดก็ตีซึ่งแยกออกเป็นคณะเป็นหมู่ก็ปฏิบัติตามศาสนาตามลัทธิของตนได้ทุกอย่างโดยไม่มีข้อห้ามปรามกีดขวางแต่อย่างใดเลย ”²

หลักฐานปรากฏตั้งแต่ครั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี ดังแจ้งอยู่ในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช และปรากฏในสมัยอื่นสืบมาพียงเห็นได้ตั้งชนชาติอื่น หรือพวกที่นับถือศาสนาอื่น และในจดหมายเหตุ ลาบูแบร์กล่าว ว่า พระมหากษัตริย์สยามโปรดให้สร้างสุเหร่าเป็นหลายแห่งพระราชทานแก่แขกมัวร์³ ด้วยพระราชทรัพย์และพระองค์ยังทรงพระราชทานเคราะห์ช่วยทุนการทำพิธีสำคัญ ของพวกแขก⁴

เฉพาะพระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ทรงมีพระราชหฤทัยกว้างขวาง ทรงอุปถัมภ์ช่วยเหลือความเป็นอยู่ของศาสนาต่างๆ เหล่านั้นด้วยดีมาแต่โบราณกาล ไม่ทรงห้ามปรามขัดขวางการเผยแพร่ลัทธิศาสนา การเปลี่ยนนับถือศาสนาพุทธไปนับถือศาสนาอื่นและประกอบพิธีในศาสนานั้นๆ ตรงกันข้ามกลับพระราชทานเงินช่วยเหลืออีกด้วย โดยเหตุนี้จึงถือเป็นพระราชประเพณีว่า พระมหากษัตริย์ไทยทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภ์ของทุกศาสนาที่อยู่ในประเทศไทยมาจนทุกวันนี้ และรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2521 มาตรา 7 มีความว่า พระมหากษัตริย์ไทยทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภ์⁵

ชาวมุสลิมในประเทศไทยเป็นชนกลุ่มน้อย ที่มีประวัติความสัมพันธ์และบทบาทในไทยมานาน นับศตวรรษ บทบาทดังกล่าวมีส่วนอยู่ในด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ความต่างกันศาสนา วัฒนธรรมและปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้บทบาทของมุสลิมในไทยเป็นที่น่าสนใจไม่น้อย⁶

---

¹บาทหลวงลอมแบร์ คหมายถึงมุสลิม โดยการเรียกตามศาสนาทั่วไปที่มักเรียกชื่อคนที่นับถือศาสนาตามชื่อผู้ประกาศศาสนา แต่มุสลิมไม่ใช่เช่นนั้น (ผู้วิจัย)

²ประชุมพงศาวดารฉบับหอสมุดแห่งชาติ เล่มที่ 7 ภาคที่ 27 'เรื่องไทยกับฝรั่งเศสเป็นไมตรี' (พระนคร : ก้าวหน้า, 2507), หน้า 11.

³แขกมัวร์ คหมายถึงชาวเปอร์เซีย

⁴สมเด็จพระยาคำราชานภาพ อ้างถึงใน พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนารายณ์ประพันธ์พงศ์, จดหมายเหตุลาบูแบร์ เล่ม 2 (พระนคร: องค์การค้ำของคุรุสภา, 2504), หน้า 30.

⁵สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี อ้างแล้ว หน้า 3-4.

⁶ธีรณี ลาคะเปรม, บทบาทของชาวไทยมุสลิมในภาคกลางและภาคใต้ของประเทศไทย สมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2325-2453 หน้า 222.

ผ-3

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มัสยิดที่สำคัญในประวัติศาสตร์

มัสยิดที่สำคัญในประวัติศาสตร์ที่จะกล่าวถึงเป็นสังเขปในที่นี้คือ

- มัสยิดอัลอะซหฺรอม
- มัสยิดนบะบะวีย์
- มัสยิดอัลอักซอบุรฮฺยเราะฮฺ

● (ร.ด.) สาวกคนหนึ่งของศาสดาเล่าว่า ศาสดาได้กล่าวว่า

‘ควรไปทำนมาศการ ณ มัสยิด 3 แห่งเท่านั้น คือ มัสยิดของข้าพเจ้า (ที่มะดีนะฮฺ) มัสยิดอะซหฺรอม (ที่มักกะฮฺ) และมัสยิดอัลอักซอบุรฮฺยเราะฮฺ¹

1. มัสยิดอัลอะซหฺรอม

มัสยิดอัลอะซหฺรอม ณ นครมักกะฮฺ เป็นมัสยิดแห่งแรกของโลก ซึ่งในคัมภีร์อัล-กุรอ่าน มีชื่อเรียกอยู่หลายชื่อ คือ อัล-บัยตุลอะซหฺรอม อัล-มัสยิดตุลอะซหฺรอม บัยตุลลอติค แต่นามที่เป็นที่รู้จักมากที่สุดคือ ‘บัยตุลลอฮฺ’ ซึ่งแปลว่า ‘บ้านของอัลลอฮฺ’² หรือมัสยิดอัล-อะซหฺรอม มัสยิดอันเป็นที่หวงห้าม³ มัสยิดที่นันทานบี (ศาสดา) อิบรอฮีม และนบีมูฮัมมัด บุตราชายได้ช่วยกันสร้างขึ้นจากรากเดิมที่มีอยู่ ตามที่ได้รับบัญชาจากพระเจ้า พระองค์อัลลอฮฺ (ซุบหฺนา) เมื่อประมาณ 200 ปีก่อนคริสตกาล ฉะนั้น อัล-กะฮฺบะฮฺ หรือ บัยตุลลอฮฺ จึงเป็นเคหะหลังแรกที่ถูกรสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นศูนย์รวมแห่งความเคารพภักดีต่อพระองค์อัลลอฮฺ (ซุบหฺนา)⁴ ตั้งใจความที่ปรากฏในพระมหาคัมภีร์อัล-กุรอ่านว่า

‘แท้จริงบ้านหลังแรกที่ถูกตั้งขึ้น (เพื่อเป็นจุดศูนย์รวมแห่งการเคารพภักดี) สำหรับมนุษยชาติ นั้นแน่นอนคือ (ณ หว่างเขา) ที่มักกะฮฺ โดยเป็นที่จำเริญและทางนำสำหรับประชาชาติทั้งหลาย⁵ ‘เจ้า (อิบรอฮีม) อย่าได้นำสิ่งใดมาเป็นภาคีกับข้าและจงทำให้บ้านของข้าสะอาดสำหรับผู้มาเวียนรอบ (ฏอวาฟ) และบรรดาผู้ทำละหมาด และบรรดาผู้โค้ง (วุฎูอ) และบรรดาผู้กราบ (สุญูด) และจงประกาศเรื่องการทำฮัจญ์แก่มมนุษยชาติทั้งหลาย เขาเหล่านั้นก็จะมายังเจ้าโดยเดินเท้า และซึ่งอยู่เพรียวมาจากทิศทางที่ไกลๆ’⁶

ในปัจจุบันมุสลิมจากทั่วโลกจะเดินทางไปประกอบศาสนกิจร่วมกัน ณ มัสยิดแห่งนี้ปีละหลายล้านคน

¹ สมชัย อุนมานราชธน, มัสยิดอัลอักซอบและมัสยิดอัลอะซหฺรอม, หน้า 2.

² เลวเนย์ จิตต์หมวด, วัฒนธรรมอิสลาม, หน้า 145.

³ ดิเรก กุลสิริสวัสดิ์, สีเขาสุนนบี, (กรุงเทพฯ : อักษรสมัย, 2521), หน้า 51.

⁴ เลวเนย์ จิตต์หมวด, วัฒนธรรมอิสลาม, หน้า 145-146.

⁵ คัมภีร์อัล-กุรอ่าน บทที่ 3 โองการที่ 95.

⁶ คัมภีร์อัล-กุรอ่าน บทที่ 2 โองการที่ 26-27.

2. มัสญิดอัลนะบะวีย์

มัสญิดอัลนะบะวีย์ เป็นมัสญิดที่ท่านศาสดามุฮัมมัด (ศ็อลลา) ได้สร้างขึ้น และ ณ มัสญิดนี้มีสุสานของท่านศาสดามุฮัมมัด (ศ็อลลา) สถิตสถาพรอยู่ชั่วนิรันดร์¹ หลังจากการอพยพสู่กรุงมะดีนะฮ์ ท่านนบีก็ได้สร้างมัสญิดเกือบจะทันที มัสญิดนี้ที่ชื่อว่า มัสญิดอัลนะบะวีย์ เป็นศูนย์กลางของการปกครอง และกิจกรรมที่ร่วมกันทั้งคณะครูและคณะทูตสอนศาสนาถูกส่งไปจากมัสญิดนี้ ยังบรรดาชนเผ่าที่ยอมรับนับถือศาสนาอิสลาม²

เมื่อได้ผินภักดิ์ไปทางทิศใต้แล้ว ชุมไม้ในสวนทางกำแพงด้านเหนือก็ยังคงมีอยู่ ชุมนี้เรียกว่า ชูฟพะ เป็นบ้านของสาวก ผู้เฝ้าที่พิทักษ์ของท่านนบี (ศ็อลลา) และยังใช้เป็นเสมือนสถานที่ศึกษาการสัจมนานา ซึ่งบรรดาสาวกของท่านนบีได้รับการฝึกอบรมทางด้านกฎหมายอิสลามที่บัญญัติไว้ในอัล-กูรอ่านและอัลหะดิษ มัสญิดอัลนบีนี้ยังได้ใช้เป็นที่ประชุมปรึกษาปัญหาทางการเมืองและการทหารที่สำคัญ³ คณะทูตที่เดินทางมายังเมืองมะดีนะฮ์ก็ได้เข้าพำนักในมัสญิดนี้⁴ เนื่องจากในเวลานั้นยังไม่มีบัยตุลมาล (กระทรวงการคลัง) ท่านนบี (ศ็อลลา) ยังได้ใช้มัสญิดนี้เป็นที่วินิจฉัยคดี ดังนั้นในระยะแรกๆมัสญิดจึงทำหน้าที่เหมือนกับศาลสถิตยยุติธรรม⁵

ท่านนบีมุฮัมมัด (ศ็อลลา) ได้สร้างมัสญิดที่มะดีนะฮ์แห่งหนึ่ง โดยปราศจากรูปปั้นและสิ่งสักการะบูชา แต่ท่านประสงค์ให้เป็นสถานที่ชุมนุมของชาวมุสลิม ให้เป็นสัญลักษณ์ของความสามัคคี เพื่อรวบรวมอุมมัตของท่านจากที่ต่างๆให้อยู่ภายใต้ผู้นำเดียวคือท่าน โดยท่านพักอยู่ใกล้กับมัสญิด ดังนั้นมัสญิดจึงเป็นศูนย์กลางการบริหารงานและรักษาเมืองมะดีนะฮ์ อัลมูวาระฮ์ให้คงอยู่ต่อไป ซึ่งแม้ว่ามัสญิดนี้จะไม่สวย แต่ก็เป็นมัสญิดที่ประดับด้วยสิ่งดีกว่าหรือความเกรงกลัวต่ออัลลอฮ์⁶

¹ สมเจีย อุนมานาษรอน, มัสญิดอัลอักซอบและมัสญิดอัลสัจอเราะฮ์, หน้า 1.

² เมาลานา เกาซาร์ เทียร์, บทบาทของมัสญิด, หน้า 11-13.

³⁻⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 11-13.

⁵ Amaluddin Darus, *Kembrii Ke Masjid*, p.26-27.

3. มัสยิดอัลอักซอ

วันที่ 27 เดือนรอฮับ (เดือนที่ 7 ของปฏิทินอิสลาม) ระหว่างการเผยแพร่ศาสนาอิสลามในระยะเบื้องต้นที่นครมักกะฮ ในคืนของวันนั้น ศาสดามุฮัมมัด (ศ็อลฯ) ได้เดินทางขึ้นไปยังสวรรค์ การเดินทางดังกล่าวนี้แบ่งออกเป็น 2 ระยะคือ ระยะแรกจากมัสยิดอัล-ฮะรออม ที่นครมักกะฮ ไปยังมัสยิดอัลอักซอ ที่นครเยรูซาเล็ม ซึ่งในสมัยนั้นเรียกกันในภาษาอาหรับว่า "บัยตุลมุคคอบติส" หรือ "บัยตุลมักติส" แปลว่า "บ้านศักดิ์สิทธิ์" หรือเรียกย่อๆว่า "เฮล กุดส" แปลว่า

"สถานที่ศักดิ์สิทธิ์" การเดินทางระยะนี้เรียกว่า "อิสรอฮ" การเดินทางระยะที่ 2 คือจากหินศักดิ์สิทธิ์ (อัล-ฮัจญ์เราะฮ) ซึ่งอยู่ในบริเวณขอบเขตของมัสยิดอัลอักซอขึ้นไปยังสวรรค์ การเดินทางขึ้นไปยังสวรรค์นี้เรียกว่า เมียะรอจญ์ เป็นที่น่าสังเกตว่า ในสมัยของท่านศาสดามุฮัมมัด (ศ็อลฯ) เมื่อพูดถึงมัสยิดอัลอักซอ ก็หมายถึงบริเวณที่อยู่ในขอบเขตทั้งหมด ไม่ใช่หมายถึงตัวอาคารที่มีหลังคาปกปิด เพราะในเวลานั้นยังไม่มีอาคารสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นที่สำหรับนมัสการ¹

การเดินทางยังมัสยิดทั้ง 3 แห่งนี้ เน้นถึงความสำคัญของสถานที่

มัสยิดตุลหะรออม เป็นอาคารหลังแรกสำหรับการเคารพภักดีอัลลอฮ เป็นอัล-กิบละฮของมุสลิมทั่วโลก เป็นศูนย์กลางของการฮัจญ์ เป็นที่ทวงห้ามจะละเมิดมิได้ เป็นที่รวมแห่งจิตตานุภาพ เพื่อขยายภราดรภาพของมุสลิม

มัสยิดนะบะวีย์ เป็นศูนย์แห่งความเจริญรุ่งเรืองอิสลาม เป็นมัสยิดที่ให้ความร่มเย็นและวิเวกอย่างประหลาด

มัสยิดตุลอักซอ เป็นศูนย์แห่งบรรดามิของวงศ์วารอิสรอฮิล และเป็นที่เริ่มการเมียะรอจญ์

การไปเยือนสถานที่ทั้ง 3 แห่งนี้เพื่อความผ่องแผ้วแห่งจิตใจ เพื่อเตือนให้ระลึกถึงความรุ่งโรจน์อันเนื่องมาจากการประพฤติตนอยู่ในทำนองคลองธรรม...หะดิษนี้มีได้ห้ามการเยี่ยมเยียนมัสยิดอื่นๆ²

¹สมชัย อหฺมานราชธน, มัสยิดอัลอักซอและมัสยิดอัลฮัจญ์เราะฮ, หน้า 3-4.

²ดิเรก กุลสิริสวัสดิ์, สีเราะฮุนนบี, หน้า 163.

มัสยิดในประเทศไทย

ตามที่ได้กล่าวแล้วว่า เมื่อมุสลิมตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ใดก็จะสร้างหรือเช่าสถานที่ทำเป็นมัสยิดหรือสุเหร่า ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นสถานที่ประกอบศาสนกิจร่วมกัน ตลอดจนเป็นศูนย์กลางการพบปะติดต่อกันของคนในชุมชนนั้นๆ เมื่อชาวไทยมุสลิมตั้งบ้านเรือนอยู่ในภูมิภาคต่างๆ ฉะนั้นจึงมีมัสยิดอยู่โดยทั่วไปในบริเวณที่เป็นชุมชนมุสลิม ซึ่งมีทั้งมัสยิดที่เก่าแก่และมัสยิดที่สร้างขึ้นใหม่ ตลอดจนมัสยิดที่จดทะเบียนกับกรมการปกครองแล้วและมัสยิดที่ยังไม่ได้จดทะเบียนให้เป็นที่ยอมรับ ในที่นี้จะกล่าวถึงมัสยิดโดยทั่วไปและมัสยิดที่เก่าแก่ในประเทศไทยเพียงบางแห่ง

มัสยิดเก่าแก่ในประเทศไทย

แม้ว่าจะมีหลักฐานว่าศาสนาอิสลามเข้ามาในไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยแล้วก็ตาม แต่หลักฐานในเรื่องของมัสยิดยังไม่มีปรากฏ ทั้งนี้เพราะเป็นช่วงระยะเวลาที่ยาวนานและยังขาดการศึกษาค้นคว้าอย่างจริงจัง สำหรับในสมัยอยุธยา มีหลักฐานปรากฏชัดเกี่ยวกับมัสยิดแห่งแรกที่ท่านเอกอหฺมัดได้สร้างขึ้นซึ่งเรียกว่า “กุฎีทอง” สมัยที่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี เจ้าพระยาบวรราชนายก (เอกอหฺมัด) นำศาสนาอิสลามนิกายชีอะห์อิสนาอะชะรี เข้ามาในปลายแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราช การประกอบศาสนกิจในระยะแรกนั้นได้ปฏิบัติกันที่ไหน อย่างไร ไม่มีหลักฐานแน่ชัด เข้าใจว่าจะปฏิบัติกันภายในบ้าน

ครั้งแผ่นดินพระเจ้าทรงธรรม ได้รับพระราชทานที่ดินตำบลท้ายคูสร้างกุฎีทอง (กุฎีเจ้าเซ็น) ใช้เป็นที่ประกอบศาสนกิจตามหลักการของอิสลามขึ้นเป็นแห่งแรก และต่อมาในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช พระยาศรีนรินทร์ (อากาศหฺมัด) ได้สร้างกุฎีเจ้าเซ็นขึ้นอีกแห่งหนึ่ง นับว่าศาสนา อิสลามนิกายชีอะห์อิสนาอะชะรีได้เจริญรุ่งเรืองขึ้นเป็นอันดับ¹

นอกจากนี้ในสมัยกรุงศรีอยุธยายังมีการสร้างสุเหร่าอื่นๆ ดังที่ปรากฏในจดหมายเหตุของชาวต่างประเทศ เช่น

สมเด็จพระเจ้ากรุงสยาม โปรดให้สร้างสุเหร่าขึ้นเป็นหลายแห่ง...สุเหร่าของพวกหนึ่งดงามมาก...ยิ่งกว่านั้นพระองค์(สมเด็จพระนารายณ์มหาราช) ยังทรงสั่งให้รื้อวัดแล้วสร้างมัสยิดเพื่อเป็นเกียรติแก่ท่าน อากา มุฮัมมัด²

เมื่อกรุงศรีอยุธยาเสียแก่ข้าศึกแล้ว บรรดามุสลิมนิกายชีอะห์อิสนาอะชะรี ต่างก็พลัดพรากกระจัดกระจายกันไป ตายบ้าง ถูกจับเป็นเชลยไปตกอยู่ในเมืองพม่าบ้าง หนีเที่ยวซ่อนเร้นไปบ้าง ที่เหลือก็พากันอพยพถอยร่นลงมาอยู่ในกรุงธนบุรี และในระหว่างนั้นใช้มัสยิดต้นสน หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “กุฎีใหญ่” อยู่หลังพระราชวังเดิมเป็นที่ประกอบศาสนกิจ³

¹ สิริ ตั้งตรงจิต, เอกอหฺมัด, หน้า 10.

² มร.เคอะ ลาลูแบร์, อ้างถึงใน สิริ ตั้งตรงจิต, เอกอหฺมัด, หน้า 10-11.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 12.

มัสยิดในประเทศไทยในปัจจุบัน

หนึ่งในสมัยนั้น บรรดาอิสลาม(สุหนี่) โดยมากทำการค้าขายอยู่แพ คนโดยมากจึงพากันเรียกแขกแพ... ท่านโต๊ะหยีผู้เป็นคหบดีในจำพวกแขกแพนี้ พร้อมด้วยบรรดาคณะของท่านจึงได้พร้อมกันสร้างมัสยิดขึ้นอีกแห่งหนึ่ง ณ ตำบลคลองบางหลวง ฝั่งตะวันออก เยื้องมัสยิดบางกอกใหญ่เล็กน้อยเรียกว่ากุฎีขาว หรือมัสยิดบางหลวง¹

ส่วนทางภาคใต้ มัสยิดเก่าแก่ที่พบบหลักฐานได้คือ มัสยิดกือเซะ ที่จังหวัดปัตตานี นัยว่าสร้างในสมัย อาลุง ยูนูล (พ.ศ.2268) แต่ยังไม่สำเร็จจนปัจจุบันนี้

จากประมวลสถิติประจำปี 2525 ของกองการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย จำนวนมัสยิดที่จดทะเบียนอ่าวมีจำนวนทั้งหมด 2,336 แห่ง ซึ่งในอนาคตคาดว่าจำนวนมัสยิดจะทวีจำนวนขึ้น ทั้งนี้เมื่อเกิดการตั้งชุมชนมุสลิมใหม่ขึ้น ณ บริเวณใด ย่อมจะมีศูนย์กลางของชุมชนนั้น ซึ่งได้แก่มัสยิดในบริเวณนั้น เช่น การเกิดชุมชนใหม่ในลักษณะหมู่บ้านจัดสรรที่ดำเนินการโดยมุสลิม จะมีการวางแผนเตรียมพื้นที่ไว้สำหรับทำมัสยิด ซึ่งเป็นสิ่งที่ดึงดูดให้มุสลิมตัดสินใจเลือกซื้อได้ง่ายขึ้น เพราะความลำบากใจหรือความลังเลในการอพยพย้ายออกไปตั้งครอบครัวใหม่ของมุสลิม ประการสำคัญคือการไม่ได้อยู่ในชุมชนมุสลิม หรือคือการอยู่ไกลจากมัสยิดนั่นเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากเป็นผู้สูงอายุยิ่งเป็นการยากที่สุด ภาวะดังกล่าวนี้กล่าวได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ทั่วไปในชุมชนเมืองในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เพราะบริเวณดังกล่าวเป็นบริเวณที่ดินราคาสูงมากขึ้น

ดังนั้นที่ดินจึงถูกใช้เกือบทุกตารางนิ้ว จนทำให้ชุมชนที่เคยอยู่กันร่มร่มกลายเป็นชุมชนแออัด ในกรณีที่ไม่มีการมรดกในที่ดินเอง ก็อาจถูกไล่ที่เพื่อทำศูนย์การค้า ฯลฯ หรือหากเป็นเจ้าของ บางรายอาจขายเพื่อแลกกับค่าตอบแทนจำนวนมาก ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้เกิดการโยกย้ายจากชุมชนเดิมไปสู่ชุมชนใหม่ ดังนั้นชุมชนมุสลิมในกรุงเทพฯ ที่มักเคยอยู่กันเฉพาะมุสลิมเท่านั้นจึงมักกลายเป็นชุมชนที่อยู่ร่วมกันหลายๆศาสนา

วิถีชีวิตหรือความสัมพันธ์ของคนในชุมชนที่มีลักษณะแบบสังคมชนบทก็เริ่มคลายลงและเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต โดยความมากน้อยของแต่ละแห่งจะแตกต่างกันไปตามปัจจัยต่างๆ แต่หากจะกล่าวโดยทั่วไปหรือเปรียบเทียบกับชุมชนที่มีมุสลิม กล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ของคนในชุมชนยังมีลักษณะเป็นแบบสังคมชนบทมากกว่า คือมีความรู้สึกสนิทสนมเสมือนเป็นเครือญาติกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ฯลฯ ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นเพราะวิถีชีวิตตามครรลองของอิสลามหรือวัฒนธรรมอิสลาม เช่น เมื่อมีคนตายในหมู่บ้านก็จะไปเยี่ยมเยียนกันโดยไม่ต้องมีการเชิญเพราะถือเป็นเรื่องหน้าที่ หรือการต้องออกชะกาต คือการจ่ายทรัพย์สินช่วยเหลือคนยากจนโดยไม่จำเป็นต้องเป็นที่นั่งกัน การต้องไปละหมาดร่วมกันที่มัสยิด ฯลฯ ซึ่งกิจกรรมหรือวิถีชีวิตทั้งหมดนี้ มีมัสยิดเป็นศูนย์กลางของชุมชนมุสลิมทุกเพศทุกวัย โดยมีอิหม่ามเป็นผู้นำ

ส่วนมัสยิดในชานเมืองและชนบท ก็น่าคงความสำคัญมากเช่นในอดีต เพราะลักษณะความสัมพันธ์ของคนในชนบทโดยทั่วไป กับความสัมพันธ์ในความเป็นมุสลิมเป็นไปในลักษณะเดียวกัน คือมีความสัมพันธ์กันเสมือนเครือญาติ และในบริเวณดังกล่าวกลุ่มหรือสถาบันมุสลิมอื่นๆ เช่น สมาคม ฯลฯ ที่จะมารับหน้าที่แทนมัสยิดมีน้อยกว่าสังคมเมือง ฉะนั้น บทบาทหรือหน้าที่ของมัสยิดและอิหม่ามในชนบทหรือชานเมืองจึงน่าจะมากกว่าในสังคมเมือง

¹พิพิธภัสร์, หลวง, ประวัติมัสยิดบางหลวง, หน้า 28.

อนึ่ง สถาบันทางศาสนาของทุกศาสนา เช่น วัด โบสถ์ หรือมัสยิดก็ตาม มักเป็นสถาบันที่มีทรัพย์สินที่ได้จากการบริจาคของผู้มีจิตศรัทธา ดังนั้นหากผู้บริหารหรือผู้ดูแลรักษาผลประโยชน์ไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามศาสนบัญญัติหรือถูกต้องตามทำนองคลองธรรมแล้ว อาจเป็นจุดที่ก่อให้เกิดปัญหาหรือความแตกแยกขึ้นได้ ไม่ว่าจะ เป็นชุมชนในเมืองหรือชนบทก็ตาม

อีกประการหนึ่งคือในเรื่องแนวความคิด ความเชื่อถือศรัทธาตลอดจนการปฏิบัติตามศาสนบัญญัติที่มีความแตกต่างกัน ก็อาจทำให้ความสัมพันธ์ ความรักใคร่สามัคคีเปลี่ยนแปลงไปได้ ซึ่งมีผลต่อมัสยิด กล่าวคือการไม่ไปมัสยิดหรือมีความผูกพันน้อยลง ตลอดจนการสร้างมัสยิดขึ้นใหม่ในบริเวณใกล้เคียงกัน ซึ่งความแตกต่างทางแนวความคิดนี้เป็นอยู่ทั้งในสังคมเมืองและชนบท และอาจจะมีปริมาณมากขึ้น ทั้งนี้อาจเกิดจากสาเหตุจากในปัจจุบันมุสลิมเริ่มเรียนรู้อิสลามเพิ่มมากขึ้น ด้วยความเข้าใจขึ้นจากการที่มีตำราต่างๆที่เป็นภาษาไทยผลิทยุติออกมาขึ้น การสื่อสารคมนาคมสะดวกรวดเร็วขึ้น ดังนั้นการปฏิบัติกิจกรรมบางอย่างที่ทำกันมาตามบรรพบุรุษอันเกิดจากการผสมผสานทางวัฒนธรรมโดยคิดว่าเป็นศาสนบัญญัติเริ่มถูกคัดค้านหรือไม่ปฏิบัติตาม จึงเป็นสาเหตุสำคัญของความแตกต่างในแนวความคิดที่อาจนำมาซึ่งความแตกแยกในที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แนวความคิดและทฤษฎีทางมานุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

1. ศาสนา

สถาบันสังคมเปรียบเทียบกับอวัยวะต่างๆ แต่สถาบันเป็นโครงสร้างอย่างหนึ่ง ทำหน้าที่สนองความต้องการจำเป็นของสังคม นักสังคมวิทยาจึงแบ่งประเภทของสถาบันสังคมตามหน้าที่ที่แต่ละสถาบันปฏิบัติ เช่น สถาบันศาสนาทำหน้าที่สร้างความเป็นปึกแผ่นอันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน¹

จากหนังสือ The Elementary Forms of Religious Life เดอโคม (Durkheim) ชี้ให้เห็นว่าในการควบคุมสังคมนอกจากจะใช้กฎหมาย ข้อบังคับ ศาสนาจะเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการควบคุมสังคมทั้งนี้เพราะศาสนาได้ปฏิบัติหน้าที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. หน้าที่ในการจัดระเบียบและการเตรียม (Disciplin and Preparatory) หน้าที่นี้จะเป็นส่วนพิธีกรรมของศาสนา จะให้บุคคลมีระเบียบวินัยด้วยตนเอง และเตรียมคนเพื่อชีวิตในสังคม
2. หน้าที่ในการยึดเหนี่ยวหรือผนึกเข้ากับสังคม (Cohesive Function) ศาสนาและพิธีกรรมจะทำหน้าที่ในอันที่จะสร้างความหมายของที่มนุษย์จำต้องอยู่ร่วมกัน มีอารมณ์และความรู้สึกทำนองเดียวกัน ตลอดจนแสดงออกในแนวเดียวกันเป็นการสร้างพลังของการรวมเป็นกลุ่ม
3. หน้าที่ในการผนวกและรื้อฟื้น (Revitalizing Function) ศาสนาและประเพณีจะทำหน้าที่สร้างศรัทธา ความยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีในอดีตให้คงอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งสิ่งเหล่านั้นจะเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นกลุ่มของสังคม
4. หน้าที่ในการสร้างความรู้สึกของคุณค่าและความสุขของการมีชีวิต (Euphoric Function)

พิธีกรรมทำให้เกิดความสุขในการมีชีวิตร่วมกัน พร้อมทั้งเป็นการลดความกดดันหรือความเศร้าโศกในจิตใจ¹

เดอโคม (Durkheim) ได้กล่าวถึงหน้าที่ต่างๆของสถาบันศาสนา เช่น การจัดระเบียบพิธีกรรมต่างๆ ว่ามีผลต่อความเป็นปึกแผ่นของสังคมอย่างไร เช่น เมื่อมีคนตายเกิดขึ้นก็จะมีพิธีการทำศพ และจากพิธีการทำศพนี้จะทำให้คนซึ่งอยู่กระจัดกระจายเข้ามารวมกันอีกครั้งหนึ่ง ทำให้เกิดความเป็นปึกแผ่นของสังคม² ดังนั้นฐานะพื้นฐานที่สำคัญของพิธีกรรมทางศาสนาก็คือ 'กลไก' สำหรับการแสดงออกและการสร้างจิตใจที่จำเป็นอย่างมากสำหรับการบูรณาการรวมหน่วยให้เข้มแข็งขึ้น และบรรทัดฐานของกลุ่มหรือชุมชนจะได้รับการเคารพยำเกรงก็ต่อเมื่อได้ผ่านพิธีกรรมทางศาสนาและนั่นก็คือการหน้าที่³ (Function) การหน้าที่ที่สำคัญพื้นฐานทางศาสนาก็คือ การให้บรรทัดฐานของกลุ่มในชุมชนเป็นสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม⁴

¹สัญญา สัญญาวิวัฒน์. ทฤษฎีทางสังคมวิทยา (คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า 1 (พิมพ์อัครสาเนา).

¹เดอโคม อ้างถึงใน ทิตยา สุวรรณขง 'พัฒนาการแนวคิดและทฤษฎีของสังคมจิตวิทยา' มนุษยวิทยา จิตวิทยาสังคม สังคมวิทยา พัฒนาการ แนวคิดและทฤษฎี (กรุงเทพฯ:เอราวัณ ม.ป.ป.)

²Lewis Acozer. *Masters of Sociological Thought* (New York: Hawcort Brace Jovanovich, 1977) p.97, 141.

³การหน้าที่ คือคำที่ถอดความมาจากคำว่า Function ซึ่งใช้ในสาขาสังคมวิทยา แต่โดยทั่วไปมักใช้คำว่า 'หน้าที่'

⁴Emile Durkheim. *The Elementary Form of Religious Life* (New York: Free Press, 1954), p.37-38.

2. ผู้นำ

บุคคลชั้นนำจะหมายถึง 'บุคคลในชุมชนหนึ่งซึ่งมีคุณสมบัติที่น่าพึงปรารถนาโดยทั่วไปในระดับที่ค่อนข้างสูงเป็นพิเศษ ไม่ว่าจะมียุทธศาสตร์เดียวหรือหลายประการก็ตาม บุคคลชั้นนำอาจจะเป็นผู้มีอำนาจได้รับการยกย่อง นับถือ มีทรัพย์สิน หรือความสามารถหลายๆด้าน คุณสมบัติดังกล่าวนี้อาจจะมีเพียงประการเดียวหรือหลายประการร่วมกันก็ได้¹ และสำหรับบุคคลซึ่งอยู่ในกลุ่มบุคคลชั้นนำ ที่มีอำนาจซึ่งเรียกว่า 'ผู้นำ' (Leader) นั้น ในการพิจารณาครั้งนี้จะพิจารณาถึงทั้งผู้ที่มีอำนาจที่ติดมากับสถาบันที่บุคคลผู้นั้นมีตำแหน่งสังกัดอยู่ และผู้ที่มีความสามารถในการตอบสนองความต้องการของบุคคลซึ่งเป็นผู้ตาม (ผู้มีใช่เป็นผู้นำ) หรือเป็นผู้ที่มีความสามารถแก้ปัญหาต่างๆได้ในสถานการณ์นั้นๆที่เกิดขึ้น²

ผู้นำในระบบศาสนาโดยตำแหน่ง คืออิหม่ามและผู้ช่วย (คอเด็บและบิหลัน...และกรรมการสุเหร่า...ในจำนวนผู้นำเหล่านี้ อิหม่ามมีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นผู้มีหน้าที่ประกอบพิธีต่างๆของชีวิตให้ชาวบ้านที่เป็นมุสลิม ส่วนผู้ช่วยมีหน้าที่ช่วยในการทำพิธีสวดมนต์ที่สุเหร่าในวันศุกร์ และในการทำพิธีทางศาสนาในโอกาสต่างๆ เช่น การแต่งงานและการตาย กับทำหน้าที่แทนอิหม่ามเวลาอิหม่ามไม่อยู่ ส่วนกรรมการสุเหร่าเป็นเพียงตัวแทนของกลุ่มบ้านที่ช่วยกิจการของสุเหร่า...อำนาจโดยตรงของอิหม่ามที่จะให้คนประพฤติเคร่งครัดทางศาสนาในชีวิตประจำวันไม่มี มีแต่สั่งสอนตักเตือนและว่ากล่าวตามสมควร³ และจากการอยู่ในศีลธรรมของอิหม่าม ได้ช่วยสร้างความสงบเรียบร้อยในด้านการปกครองด้วย⁴

¹จักรกฤษณ์ นรินดิศุงการ, 'บุคคลชั้นนำ' โครงสร้างแห่งอำนาจและการเมืองในชุมชนไทย (กรุงเทพฯ : สำนักงานวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2510), หน้า 21

²William D. Hawley and Frederick M. Wirt, 'The Notion of Power' *The Search for Community Power*. (London:Prention Hall International, 1968), p. 1-4.

³พทยา สายบุญ, *รายงานการศึกษาลักษณะผู้นำท้องถิ่นในเขตเทศบาลวัดใต้*. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2510) หน้า 70.

⁴เล่มเดียวกัน, หน้า 83.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ชุมชน

ชุมชนหรือ Community มีผู้ให้ความหมายไว้พอควร อาทิจาก Webster's New Dictionary ชุมชนหมายถึง

1. อาณาบริเวณหรือเมือง ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของคน
2. กลุ่มคนที่อยู่รวมกันเป็นหน่วยทางสังคมเล็กๆในหน่วยที่ใหญ่กว่า โดยมีความสนใจร่วมกัน มีการทำงานร่วมกัน ฯลฯ
3. กลุ่มทางชาติพันธุ์ซึ่งเกี่ยวข้องกันอย่างห่างๆ หรืออย่างใกล้ชิด เนื่องจากมีชีวิตความเป็นอยู่เหมือนกันหรือมีผลประโยชน์ร่วมกันทางการเมืองและเศรษฐกิจ¹

ชุมชนหมายถึงระบบทางสังคม จากการที่กลุ่มคนมาอยู่ร่วมกันในอาณาบริเวณแห่งหนึ่ง² หรือหมายถึง การตั้งถิ่นฐานและรวมตัวกันอยู่เป็นหมู่บ้าน เมือง ชนเผ่าหนึ่งหรือประชาชาติหนึ่ง ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการรวมตัวเป็นชนกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็กก็ตาม หากสมาชิกภายในกลุ่มมีความสนใจ ในสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มร่วมกัน ไม่เพียงแต่อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ แต่รวมไปถึงการมีสภาพพื้นฐานในการดำเนินชีวิตร่วมกันด้วย เหตุนี้เครื่องหมายของชุมชนก็คือ การที่ชีวิตของคนหนึ่ง อาจอาศัยอยู่ในพื้นที่นั้นตลอดไป โดยมีความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งการตั้งถิ่นฐานอยู่ร่วมกันนั้น ก่อให้เกิดความสามัคคี ดังนั้นความสำคัญของแนวความคิดในเรื่องชุมชนจึงอยู่ที่สิ่งที่ปรากฏออกมาในความสัมพันธ์ระหว่างการรวมตัวทางสังคมและพื้นที่ทางภูมิศาสตร์³ รวมถึงกลุ่มชนซึ่งอยู่รวมกันโดยมีความรู้สึกผูกพันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จะโดยอาศัยหลักผูกพันในเรื่องเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ หรือศาสนาเดียวกันก็ตาม ที่ทำให้แต่ละบุคคลมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้น⁴ โดยทั่วไปในการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับชุมชนนั้น ได้อาศัยลักษณะพิเศษต่างๆเข้าช่วยในการกำหนดขอบเขตของการศึกษาชุมชน ซึ่งศาสนาเป็นสิ่งที่ใช้เป็นปัจจัยในการจำแนกประเภทของชุมชนได้ตัวหนึ่ง และชุมชนนั้นเป็นโครงสร้างทางสังคมหน่วยหนึ่ง ซึ่งมีประโยชน์ต่อการศึกษาเพราะเป็นหน่วย หนึ่งที่มีรูปแบบและโครงสร้างทางสังคมเฉพาะตัว มีพฤติกรรมทางสังคมที่แตกต่างไปจากหน่วยสังคมอื่นๆอย่างเห็นได้ชัด⁵

¹Webster's New World Dictionary of the American Language. 2nd ed. (Cleveland, Ohio : William Collins and World Pub, 1976), p.288.

²Ralph Linton, *The study of Man*. (New York : D.Appleton Century co., 1936), p.209.

³R.M.Mac Iver. *Society*. (New York : Rinehart and Company, Inc., 1947), p.8-9.

⁴Great Britain, Colonial office. *Community Development : A Hand Book*. (London Her Majesty's Stationary office, 1958), p.2.

⁵สุนันทา สุวรรณเดม, *มนุษยนิเวศวิทยา* (กรุงเทพฯ : สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า 37-38.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มติและข้อเสนอแนะในเรื่องมัสญิดขององค์กรรอฮิบูฮะ

หน้าที่ด้านต่างๆของมัสญิดที่ปรากฏจากอดีตมาดังกล่าวแล้วนั้น เชื่อว่าเมื่อกาลเปลี่ยนไป และจากการที่มัสญิดแผ่กระจายไปเกิดขึ้นทั่วทุกมุมโลก หน้าที่ของมัสญิดบางประการ บางสถานที่อาจเปลี่ยนแปลงหรือขาดหายไป ซึ่งมุสลิมหรือองค์กรมุสลิมที่มีความตระหนักควรจะต้องทบทวนหน้าที่ดังกล่าวของมัสญิด และเป็นสิ่งที่น่ายืนยันคือว่ารอฮิบูฮะอันเป็นองค์กรหนึ่งที่สำคัญในโลกมุสลิม ได้จัดประชุมเรื่องราวเกี่ยวกับมัสญิด ซึ่งมติและข้อเสนอแนะในเรื่องมัสญิดดังกล่าวเป็นสิ่งที่น่าสนใจ และหลายประการเป็นสิ่งที่การศึกษาวิจัยนี้กำลังจะแสวงหาข้อเท็จจริงและคำตอบจากกลุ่มตัวอย่างมัสญิดในภาคกลางของประเทศไทย ผลการประชุมขององค์กรรอฮิบูฮะทั้ง 2 ครั้ง สรุปได้ดังต่อไปนี้คือ

มติและข้อเสนอแนะ

มติและข้อเสนอจากการประชุมขององค์กรรอฮิบูฮะครั้งแรกในเจดีย์ ณ กรุงการาจี ประเทศปากีสถาน ระหว่างวันที่ 6-8 กรกฎาคม 1978¹

1. ควรสร้างมัสญิดเพิ่มมากขึ้น และทำให้มัสญิดเป็นแหล่งในการศึกษาหาความรู้อย่างจริงจัง และเป็นศูนย์กลางแห่งการเผยแพร่เชิญชวน (Dawah)
2. ที่ประชุมเห็นว่า World Supreme Council ควรรับเอาโครงการในการจัดตั้งสถาบันที่จะทำการฝึกฝนอบรมให้แก่อิหม่ามของมัสญิดในประเทศที่ต้องการความช่วยเหลือ หรือประเทศที่มุสลิมเป็นชนกลุ่มน้อย เช่น ไทย ฟิลิปปินส์ ฯลฯ
3. อิหม่ามควรทำหน้าที่รวบรวมชะกาดหรือกองทุนบริจาค และดำเนินการช่วยเหลือประชากรในชุมชนนั้นๆ ตลอดจนการพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น
4. ในแต่ละมัสญิดควรมีห้องสมุดควบคู่ไปและมีหนังสือที่มากพอ ทั้งนี้เพื่อช่วยให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงคุณภาพของมุสลิม หรือช่วยส่งเสริมสำนักทางด้านอิสลามให้เกิดขึ้น

¹First Asian Islamic Conference 1978, Pakistan, p.55-56.

มติและข้อเสนอแนะจากการประชุมเรื่อง "บทบาทของมัสยิด" ขององค์การรวมปีแวงะ วันที่ 15-18

รวมปีแวงะ ส.ศ.1395 ณ นครมักกะฮฺ ซาอุดีอาระเบีย!

1. มัสยิด สื่อมวลชน ตลอดจนองค์การที่ฝึกอบรม จะต้องกระตุ้นให้มุสลิมยึดมั่นในหลักการศรัทธา และช่วยกันปรับปรุงแก้ไขความประพฤติของมุสลิมให้อยู่ในบัญญัติของศาสนา
2. สร้างมัสยิดเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้การดูแลและการบริการด้านวิชาการ สังคม ตลอดจนฝึกอบรมผู้ที่มีมามัสยิดได้เต็มที่
3. ใช้วิธีเผยแพร่ศาสนาหลายรูปแบบ เช่น การพิมพ์เอกสาร การกล่าวปราศรัย และอื่นๆ
4. ที่ไหนมีชุมชน ที่นั่นควรมีมัสยิด เช่นเดียวกับการมีโรงเรียน มหาวิทยาลัย โรงงานและอื่นๆ
5. ควรอบรมเยาวชนด้วยคำสอนที่ทันสมัยและเหมาะสมกับวัย เพื่อให้เขาเกิดความสนใจเป็นพิเศษ
6. ให้สตรีได้รับวัฒนธรรมและบทบัญญัติของอิสลามอย่างถูกต้องและลึกซึ้ง
7. จัดให้อิหม่ามประชุมหมุนเวียนไปตามภูมิภาคเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความชำนาญ ตลอดจนศึกษาปัญหาต่างๆเกี่ยวกับการบริหารมัสยิด และหาข้อแก้ไขที่เหมาะสม โดยให้มุสลิมได้รับประโยชน์ และให้อยู่ในขอบเขตของหลักการของอิสลาม
8. พัฒนาบทบาทของมัสยิดในการให้การศึกษา เช่น ญามอ อัจชัชศุนะฮฺ (ในประเทศตูนีเซีย) ญามิออัลกือรอวีฮีน (ในประเทศโมร็อกโก) และญามิออัลฮัจญ์ (ในประเทศอียิปต์) และจะต้องให้มัสยิดดังกล่าวดำรงบทบาทนี้ต่อไป เพราะมัสยิดเหล่านี้เคยเป็นที่ให้การศึกษา และมีความสำคัญในการดำเนินชีวิตของมุสลิมในอดีตมาแล้ว
9. ให้ความสำคัญของการเตรียมผู้เป็นอิหม่าม และผู้ช่วยที่ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว ควรมีความรู้และความเหมาะสมเป็นสำคัญ
10. ต้องเอาใจใส่อาคารและอุปกรณ์ที่สำคัญของมัสยิด พยายามใช้มัสยิดให้ตรงกับจุดมุ่งหมายที่วางไว้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขั้นพื้นฐานของการมีมัสยิด และพยายามขจัดสิ่งที่มีบัญญัติศาสนาให้พ้นจากมัสยิด
11. มุสลิมต้องตระเตรียม เชิญชวน เรียกร้องกันเพื่อกอบกู้ศาสนสถานอันบริสุทธิ์คือ มัสยิดอัลอฮักซอ มัสยิดอัลอิบรอฮีมีย ให้พ้นจากการยึดครอง
12. ที่ประชุมแนะนำว่า อิหม่ามทุกคนควรได้รับการคุ้มครองในการมีความคิดอิสระที่จะพิจารณาปัญหาและกรณีของมุสลิมภายในขอบเขตที่อิสลามบัญญัติไว้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การควบคุมดูแลมัสยิด ที่ประชุมได้ให้คำแนะนำไว้ดังนี้

1. ควบคุมให้ละหมาดเป็นไปตามกำหนดเวลา
2. คอยสำรวจชีวิตความเป็นอยู่และให้ความช่วยเหลือมุสลิมที่อยู่ภายในบริเวณมัสยิดส่งเสริมให้เขามะลาละหมาดร่วมกันที่มัสยิด แก้ปัญหาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนส่งเสริมความสามัคคีในหมู่พวกเขา
3. รวบรวมเงินบริจาคเพื่อนำไปใช้จ่ายในกิจการที่จำเป็นของมัสยิด และช่วยเหลือมุสลิมที่ขัดสน
4. จัดตั้งคณะกรรมการควบคุมดูแลมัสยิด โดยเลือกจากผู้ที่มาละหมาดที่เป็นสัจบุรุษของมัสยิด
5. คณะกรรมการควบคุมดูแลมัสยิดมีส่วนในการคัดเลือกอิหม่าม โดยปรึกษาหารือกันในกลุ่มมุมนั้น
6. ให้มีการประสานงานและร่วมมือระหว่างคณะกรรมการแนะแนว ควบคุมในระดับหมู่บ้าน ระดับจังหวัด และระดับประเทศ เพื่อร่วมมือกับสภาสูงสุดแห่งโลกว่าด้วยกิจการมัสยิด

การวางแผนผังมัสยิด ที่ประชุมเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ให้ถือว่ามัสยิดเป็นศูนย์กลางการดำเนินชีวิตของสังคมมุสลิม ดังนั้นมัสยิดควรตั้งเด่นอยู่ในใจกลางตัวเมืองหรือย่านชุมชน ไม่ว่าจะสร้างมัสยิดในชนบท ย่านชุมชนหรือที่ทำงานก็ตาม
2. ออกแบบแปลนแบบง่ายสะดวกแก่การดำเนินงานก่อสร้าง โดยพิจารณาสิ่งแวดล้อมและบริเวณที่ตั้งของมัสยิด พร้อมทั้งใช้สถาปัตยกรรมก่อสร้างแบบใหม่ๆ
3. การออกแบบแปลนมัสยิด ควรออกแบบโดยคำนึงถึงสิ่งจำเป็นแก่ชีวิตความเป็นอยู่ของมุสลิม เช่น
  - ก. สถานที่ละหมาดถูกต้องตามสัญลักษณ์ทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นด้านระบบถ่ายเทของอากาศ การให้แสงหรือการให้ความอบอุ่น
  - ข. จัดที่ไว้ให้สตรีโดยเฉพาะ สามารถเดินเข้าออกได้สะดวกไม่ปะปนกับบุรุษ
  - ค. นอกจากห้องละหมาดแล้วมัสยิดควรมีห้องสมุด ห้องอ่านหนังสือ ห้องฟังปาฐกถาและจัดประชุม
  - ง. มัสยิดควรมีที่สำหรับสอนอัล-กุรอ่าน และทบทวนวิชาให้แก่นักศึกษา
  - จ. บริเวณมัสยิดควรมีสวนगीฟ้า ห้องโถงสำหรับดูแลเด็กๆ ในเวลาว่างโดยเฉพาะช่วงปิดภาคฤดูร้อน
  - ฉ. ควรมีแผนกสอนวิชาการเรียนแก่สตรี โดยจัดหาอุปกรณ์การสอนให้ครบถ้วนด้วย
  - ช. ควรมีสวนสาธารณะเพื่อรักษาโรคเล็กน้อยๆ และควรมีห้องให้สำหรับอาบน้ำและกะผืนคนตายด้วย
  - ซ. การออกแบบแปลนมัสยิด ต้องคำนึงถึงเขตหวงห้ามของมัสยิดเป็นอย่างมาก **ไม่ควรก่อสร้างมัสยิดใกล้สถานเริงรมย์ หรือใกล้สถานที่อื่นที่เป็นการละเมิดเขตหวงห้าม ซึ่งเป็นบ้านของอัลลอฮ์**
  - ด. บริเวณมัสยิดควรมีบ้านพักรับรอง
4. ให้องค์การอรร-รอฮิฎา เร่งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการสร้างมัสยิดในโลกมุสลิมให้ปรับปรุงกลไกด้านเทคนิคของมัสยิด และสนใจการออกแบบแปลนมัสยิดให้มากขึ้น
5. ให้องค์การอรร-รอฮิฎา เร่งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการสร้างมัสยิดในโลกมุสลิมให้ เสนอการแข่งขันออกแบบมัสยิดใหญ่ต่อสถาปนิกมุสลิม
6. ให้องค์การอรร-รอฮิฎา รับผิดชอบจัดการออกแบบแปลนมัสยิดในระดับต่างๆกัน การแข่งขันจะต้องแข่งขันกันในกลุ่มสถาปนิกมุสลิม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

งานวิจัยเรื่องหน้าที่ของมัสญิดต่อสังคมมุสลิมในภาคกลาง(เสาวนีย์ จิตต์หมวด 2537 ข131- 137) ในตารางที่ 1 ได้แสดงอันดับที่และร้อยละของความคาดหวังให้มัสญิดทำหน้าที่ต่างๆ ในอนาคต จากคำถามที่ว่า "ต้องการข้อใดมากที่สุด" จากคำตอบของกลุ่มประชากรตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่า มีความคาดหวังให้มัสญิดทำหน้าที่ทางด้านการศึกษามากที่สุด ทั้งนี้สังเกตเห็นได้จากหน้าที่อื่นเกี่ยวกับด้านการศึกษาจะถูกเลือกเป็นความต้องการมากที่สุดเป็นจำนวนมากข้อ และข้อที่เป็นอันดับ 1 ก็คือหน้าที่ทางการศึกษา

ตารางที่ 1 ได้แสดงอันดับที่และร้อยละของความคาดหวังให้มัสญิดทำหน้าที่ต่างๆ ในอนาคต จากคำถามที่ว่า "ต้องการข้อใดมากที่สุด"

อันดับที่	ร้อยละ	ความต้องการ
1	33.43(107)	ให้มีการสอนอัล-กุรอานและศาสนาแก่เยาวชนเป็นประจำ
2	22.81(73)	ให้มีละหมาด 5 เวลาพร้อมกันที่มัสญิด
3	8.43(27)	ให้มีการอภิปรายหรือบรรยายธรรมเป็นประจำ
4	6.56(21)	ให้มัสญิดเป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่อิสลาม
5	5.68(15)	ให้จัดตั้งบัยตุ้ลมัลหรือกองทุนชะกาต
5	5.68(15)	ให้มีการสอนอัล-กุรอานและศาสนาแก่เยาวชนภาคฤดูร้อน
7	4.30(14)	ให้มีห้องสมุดสำหรับค้นคว้าทางศาสนา
8	3.12(10)	ให้มีการสอนอัล-กุรอานและศาสนาแก่ผู้ใหญ่โดยเฉพาะ
9	3.12(10)	ให้บริการตรวจร่างกายหรือปฐมพยาบาลเบื้องต้น
10	2.18(5)	เมื่อบ้านใดจะแต่งงาน(นิกะห)ให้ทำที่มัสญิด
11	3.56(5)	ให้มีบรรยาย(นะซีฮัต)เป็นประจำหลังละหมาด
12	1.25(4)	ให้มีบริการรับปรึกษาปัญหาด้านศาสนาอย่างเป็นทางการ
13	.43(3)	ให้มีการประชุมแก้ปัญหาทางศาสนาของคนในหมู่บ้าน
14	.62(2)	ให้มีการประชุมปรึกษาเรื่องการประกอบอาชีพ
14	.62(2)	ให้มีการพูดคุย(ตะลิม)เป็นประจำหลังละหมาดมักริบหรืออิชา
16	.31(1)	ให้ดำเนินการรวบรวมชะกาตพิตเราะฮ
16	.31(1)	เมื่อบ้านใดจะจัดงาน เช่น โกนผมไฟ ฯลฯ ให้ทำที่มัสญิด
16	.31(1)	ให้มัสญิดมีบริการให้ยืมของใช้ต่างๆ ในการจัดงาน
16	.31(1)	ให้มัสญิดจัดสถานที่หรือเปิดเป็นที่พักสำหรับผู้เดินทาง
16	.31(1)	ให้ใช้เป็นที่พักปรึกษาเพื่อยื่นคำร้องต่อหน่วยงานของรัฐ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2 แสดงอันดับที่และร้อยละของความคาดหวัง ให้มีสภุมิตทำหน้าทีต่างๆ ในอนาคต จาก คำถามที่ว่า ข้อใดต้องการ ต้องการ และไม่ต้องการ

อันดับที่	ร้อยละ	ความต้องการ
1	94.06(602)	ให้มีกรสอนอรร-กรรอนและศานนากแะยวชนเป็นประจํา
2	93.59(559)	ให้มีละหมาด 5 เวลารวมกันที่มีญิต
3	93.13(596)	ให้มีกรสอนอรร-กรรอนและศานนากแะยวชนภาคฤดูร้อน
4	90.63(580)	ให้มีห้องสมุดสำหรับคัันคว้าทงศานน
5	86.25(522)	ให้มีกรพุดคุด(เตลิม)เป็นประจําหลังละหมาดมกริบหรืออืช
6	86.04(551)	ให้มีกรอภิปรายหรือบรรยายธรรมเป็นประจํา
7	83.91(537)	ให้มีสญิตมีบริการให้ยืมของใช้ต่างๆ ในการจัดงาน
8	83.75(536)	ให้มีบรรยาย(นะซีฮัด)เป็นประจําหลังละหมาด
9	83.59(535)	ให้มีกรประชุมแก้ปัญหาทงศานนของคนในหมู่บ้าน
10	83.59(535)	ให้มีสญิตเป็นศูนย์กลางในการเผยแผ่อิสลาม
11	83.28(533)	ให้ดำเนินการรวบรวมชะกาดพิตเราะฮ
12	83.50(528)	ให้มีบริการรับปรึกษาปัญหาด้านศานนากแะยวชนเป็นทางการ
13	81.41(521)	ให้มีบริการรับปรึกษาปัญหาด้านศานนากแะยวชนเป็นทางการ
14	80.43(515)	ให้บริการตรวจร่างกายหรือปฐมพยาบาลเบื้องต้น
15	80.31	
	52.77(399)	เมือบ้านใดจะจัดงาน เช่น โคนผมไฟ ฯลฯ ให้ทำที่มีสญิต
24	16.25(104)	ใช้มีสญิตเป็นที่หาเสียงของนักรการเมือง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นอกจากนั้นประชากรกลุ่มตัวอย่าง ยังมีความคาดหวังอยากให้มัสญิดทำหน้าที่ด้านอื่นๆ นอกเหนือจากสิ่งที่ถามในแบบสอบถามกล่าวคือเป็นคำถามเปิด ซึ่งสาระส่วนใหญ่เป็นความคาดหวังทาง การศึกษาเช่นกัน คือ

1. ต้องการให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงคำสอนหรือกฎบะฮ์ที่ซ้ำๆ กันบ้างโดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎบะฮ์วันฮีด
2. ต้องการให้ครูสอนศาสนาที่มีความรู้ดีๆ ไปสอนศาสนาให้แก่เยาวชน เพื่อให้เยาวชนได้มีความรู้ และการปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามศาสนบัญญัติมากยิ่งขึ้น
3. ต้องการให้มีการจัดบรรยายธรรมเป็นประจำ โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากทุกฝ่าย
4. ต้องการให้มีนักคอะวะฮ์เข้าไปในหมู่บ้าน เพื่อเชิญชวนคนให้ทำความดีอย่างสม่ำเสมอ
5. ต้องการให้มัสญิดมีหนังสือให้คั่นคว่ามากๆ
6. ต้องการได้อุปกรณ์ในการผลิตเอกสารออกเผยแพร่แก่อิสลาม
7. ต้องการให้มัสญิดเชิญชวนตรีมุสลิมแต่งกายคลุมศีรษะ ให้ถูกต้องตามศาสนบัญญัติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ศาสนาของฉันคือความรัก

ศาสนาของฉันไม่อยู่ที่โบสถ์

ศาสนาของฉัน

อยู่ในบ้าน

สอนให้กวาดขยะ

ป้อนข้าวลูกและให้อาหารแก่แมว

ศาสนาของฉัน

ไม่ได้สอนให้สร้างโบสถ์สวย

แต่สอนให้ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์

และเมตตาสิ่งมีชีวิต

ศาสนาของฉัน

ไม่ได้อยู่ชุดแต่งกายของนักบวช

แต่อยู่ในชีวิตของสามัญชน

ศาสนาของฉัน

สอนให้เก็บขยะตามท้องถนน

เมื่อยามได้กิน

ก็ให้นึกถึงคนที่หิว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ศาสนาของฉัน

สอนให้สามีและภรรยา

เชื่อฟังซึ่งกันและกัน

ศาสนาของฉัน

ไม่ได้สอนให้เอาคัมภีร์ไปแจก

แต่สอนให้เอาอาหารแบ่งปันแก่เพื่อนบ้าน

ให้ไปเยี่ยมคนจนเจ็บป่วย

และให้รักเครือญาติ

ศาสนาของฉัน

ไม่ได้สอนให้แยกดินแดน

แต่สอนให้สู้ธรรม

และปกป้องความดีงามไว้ให้มนุษยชาติ

ศาสนาของฉัน

สอนว่ามนุษยชาติเป็นพี่น้องกัน

เพราะต่างก็เป็นลูกหลานของอดัม

ศาสนาของฉัน

ไม่ได้อยู่ในบ้านหลังใหญ่

แต่อยู่ในใจที่โอบอ้อมอารี

ศาสนาของฉันคือความรัก

มุฮัมหมัด สาเหลิ้ม, ไม่มีเหตุผลที่เราจะก้าวข้ามกันถือ (พระนคร: พี.ที.เอ เบลล์ จำกัด, 2537), หน้า 101-103

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้